

Besluit 76/14

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 12 december 2014

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 31 oktober 2014

Datum

12 december 2014

Documentnummer

3725256

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

gelezen het voorstel van de griffier, d.d. 4 december 2014-

gelet op artikel 40, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2012;

besluiten:

de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 31 oktober 2014 vast te stellen.

's-Hertogenbosch, 12 december 2014
Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter

de griffier

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

mw. drs. C.J.M. Dortmans

**PS 76/14 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op 31 oktober 2014**

INHOUDSOPGAVE

Index gesproken personen	5
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	7
Agenda	9
Opening van de vergadering/vaststellen agenda	11
PS 70/14: Ingekomen stukken	13
PS 54/14: Initiatiefvoorstel van de PvdD inzake beperken bijensterfte in Noord-Brabant, verzoek tot ondersteuning maatregelen ter bevordering van een bij-vriendelijke leefomgeving met positieve effecten voor economie en ecologie	14
PS 64/14: Bijengezondheid: provinciale visie en actieprogramma	14
PS 61/14 Verordening ruimte; wijziging kaartaanpassingen	37
PS 66/14: Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte.	62
PS 59/14: Governance en organisatie Stichting Brabant C Fonds. Uitnodiging tot herkenbaar maken van wensen en bedenkingen	71
PS 55/14 Provinciaal Inpassingsplan Nieuwe Verbinding Grenscorridor N69 en kredietvoting (UA 43)	94
PS 62/14: Criteria financiële ondersteuning opheffen overlast veehouderij in urgentiegebieden - kaderstellend	126
PS 45/14: Wijziging verordening Waterschappen en Waterschapsreglementen	142

Index gesproken personen

Arts, mw. W.M.A., 97, 111, 114, 116, 120, 122, 123, 124, 125
Berg, H.F. van den, 53, 72, 75, 98, 99, 100, 104, 117, 122, 123, 124, 125
Boer, Y.C.M.G. de, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 55, 56, 57, 58, 66, 67, 68, 69, 70, 133, 134, 135, 136, 138, 139
Bouwman, T.J.J., 95, 98, 105, 108, 109, 111, 112, 116, 118, 119, 121, 122, 123, 124, 125
Brenninkmeijer, J.W., 72, 74, 75, 77, 80, 82, 85, 90, 91, 92, 93
Brunklaus, mw. P.M., 42, 47, 53, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 67, 68, 69, 70, 71, 74, 77, 84, 90, 91, 92, 93, 148
Burger Dirven, K.A.J.M., 71, 72, 74, 76, 77, 81, 82, 85, 142, 143, 144, 149, 150, 151, 152, 153
Frijters-Klijnen, mw. M.A.J.L., 72, 75, 76, 77, 78, 82, 86, 90, 91, 92, 93
Geeraedts, mw. M.B.Ph., 57, 134, 139, 150
Griffier, 13
Haafte-Harkema, mw. S.C. van, 79, 81, 82, 83, 84, 85
Hageman, J.J.C., 79, 80, 82, 84, 85, 88, 89, 90, 91, 92, 93
Hattem, A.W.J.A. van, 22, 37, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 68, 70, 71, 110, 128, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 146, 149, 150, 151, 152, 153
Heijmans, N.G.L., 49, 51, 52, 53, 54, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 99, 107, 121, 136, 139, 144
Heugten, R.A.C. van, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 119, 120, 121
Hout, J.J.C. van den, 25, 26, 27, 28, 29, 32, 148, 150, 151
Iersel, mw. F.C.C.M. van, 15, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 70, 71, 146, 151, 152, 153
Kap, M.J., 32, 33, 34, 35, 36, 42, 46, 50, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 70, 71, 90, 91, 92, 93, 122, 123, 124, 125, 140, 141, 142, 152, 153
Kardol, mw. J.C., 16, 23, 26, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36
Kerkhof-Mos, mw. C.C., 121
Klitsie, mw. C.G.M., 19, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 40, 41, 48, 51, 53, 54, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 130, 137, 138, 140, 141, 142
Knoet-Michels, mw. A.J.H., 128, 134, 138, 139, 140, 141, 142
Kouthoofd, T.P.D., 14, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 62, 69, 70, 71
Kuijken, R.C.P., 15, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 145, 149, 151, 152, 153
Kutlu, S., 103, 104, 109, 118, 122, 123, 124, 125
Lopik, A.T. van, 94, 95, 116
Mondriaan, H., 21, 27, 32, 33, 34, 35, 36, 58, 59, 60, 61, 62, 66, 69, 70, 71, 80, 83, 86, 90, 91, 92, 93, 107, 122, 123, 124, 125, 148, 152, 153
Mulders, A.A.W.G., 96, 116, 118, 122, 123, 124, 125
Prins-Afman, mw. M.W., 37, 41, 51, 58, 59, 60, 61, 62
Roijackers, mw. H.I., 20, 24, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 135, 140, 141, 142, 147, 150, 152, 153
Roozen, mw. C.J.M., 75, 76, 90, 91, 92, 93
Slegers, mw. V.T.C., 127, 137, 139, 140, 141
Spierings, mw. M.J.G., 54, 70, 71, 97, 143, 147, 149, 152, 153
Tsoutsanis-van der Koogh, mw. M.E., 94, 122, 123, 124, 125
Verhees, H.W., 24, 126, 136, 137, 140, 141
Voorzitter, 11, 13, 16, 19, 20, 21, 22, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 44, 45, 47, 48, 50, 51, 53, 54, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 73, 77, 78, 79, 80, 82, 84, 85, 86, 87, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 104, 105, 108, 114, 116, 117, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154
Wagemakers, R.J.J.M., 39, 41, 48, 49, 52, 54, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 70, 71

Wel, M.C. van der, 22, 23, 24, 27, 29, 32, 33, 34, 35, 36, 45, 46, 47, 48, 50, 52, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 66,
67, 69, 70, 71, 90, 91, 92, 93, 99, 100, 107, 108, 112, 113, 114, 119, 122, 123, 124, 125, 131, 132, 136,
137, 140, 141, 142, 143, 144, 152, 153

Wijnands, mw. A.M., 19

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS
mw. drs. C.J.M. Dortmans, griffier

Aarts-Engbers, mw. mr. C.J.M.	CDA	Tilburg
Aarts-van de Loo, mw.ing. J.P.H.	CDA	St. Oedenrode
Agtmaal, ing. J.M.A. van	CDA	Huijbergen
Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bouman, B.W.	PvdA	Hoogerheide
Bouwman, T.J.J.	GroenLinks	Eindhoven
Brenninkmeijer, drs. J.W.	CDA	Helvoirt
Brunklaus, mw. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Doelen, W.M. van der	CDA	Maren-Kessel
Dol, R.	PVV	Uden
Frijters-Klijnen, mw. M.A.J.L.	PVV	Bergen op Zoom
Geeraedts, mw. mr. M.B.Ph.	VVD	Rosmalen
Griensven, E.J.C. van	PvdA	Berkel-Enschot
Gruijthuijsen, M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Harmsen van der Beek, M. ten	VVD	Roosendaal
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Iersel, mw. F.C.C.M. van	SP	Tilburg
Kammen, mw.drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kap, M.J.	Onafhankelijke Statenfractie Noord-Brabant	Tilburg
Kardol, mw. J.C.	PVV	Uden
Kerkhoff, J.	PVV	Valkenswaard
Kerkhof-Mos, mw. C.C.	CDA	Roosendaal
Klitsie, mw.drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.D66	Eindhoven	
Lopik, ing. A.T. van	VVD	Heesch
Mondriaan H.	50PLUS	Boxtel
Mulders, drs. ing. A.A.W.G.	CDA	Moergestel
Prins-Afman, mw. drs. M.W.	VVD	Sint Oedenrode
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Roozen, mw. C.J.M.	SP	Roosendaal

Slegers, mw. drs. V.T.C.	SP	Tilburg
Smeets, drs. M.E.J.	D66	Oosterhout
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Spierings, mw. M.J.G.	D66	Sint Michielsgestel
Staak, W.R.van der	SP	Boskant
Tsoutsanis-van der Koogh, mw. mr. M.E.	VVD	Breda
Verhees, H.W.	VVD	Someren
Vissers, M.P.	SP	Oosterhout NB
Voeten, M.M.A.J.	VVD	Made
Vught, A.C.J.M. van	CDA	Rijkevoort
Vugt, drs. R.J. van	CDA	Woudrichem
Wagemakers, R.J.J.M.	PvdA	Tilburg
Wel, ir. M.C. van der	PvdD	Rijsbergen
Weyer M.T.H. van den	PvdA	Breda
Wijers, A.J.H.	VVD	Oosterhout NB
Wijnands, mw. A.M.	PvdA	Helmond

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

vrijdag 31 oktober 2014

Agenda

I. Opening van de vergadering/vaststellen agenda

II. Ingekomen stukken (PS 70/14)

III. Voorstellen

A-stukken:

B-stukken:

C-stukken:

54/14 Initiatiefvoorstel van de PvdD inzake beperken bijensterfte in Noord-Brabant, verzoek tot ondersteuning maatregelen ter bevordering van een bij vriendelijke leefomgeving met positieve effecten voor economie en ecologie

64/14 Bijengezondheid; provinciale visie en actieprogramma

61/14 Verordening ruimte; wijziging kaartaanpassingen

66/14 Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte

59/14 Governance en organisatie Stichting Brabant C Fonds – Uitnodiging tot het herkenbaar maken van wensen en bedenkingen

55/14 Provinciaal inpassingsplan Nieuwe Verbinding Grenscorridor N69 en kredietvoting (UA43)

62/14 Criteria financiële ondersteuning opheffen overlast veehouderij in urgentiegebieden - kaderstellend

45/14 Wijziging verordening Waterschappen en waterschap reglementen

IV. Vragenuurtje

V. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

op vrijdag 31 oktober 2014

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

Griffier: mw. Drs. C.J.M. Dortmans.

Volgens de presentielijst zijn 50 leden aanwezig, te weten:

Van Gruijthuijsen, mw. Geeraedts, Van Griensven, Wagemakers, Koevoets, Van der Doelen, Van Lopik, Ten Harmsen van der Beek, Bouwman, Hageman, Kutlu, mw. Kerkhof-Mos, mw. Arts, mw. Prins-Afman, mw. Kardol, mw. Klitsie, mw. Roozen, mw. Frijters-Klijnen, mw. Spierings, Altundal, Heijmans, mw. Knoet-Michels, Brenninkmeijer, mw. Van der Kammen, Mondriaan, Kuijken, S. Smeulders, Dol, Van Hattem, Kouthoofd, Burger Dirven, Verhees, Voeten, Van den Berg, Leenders, Van der Wel, Van Vught, mw. Slegers, mw. Brunklaus, Van Agtmaal, Wijers, mw. Tsoutsanis-van der Koogh, Vissers, Kap mw. Wijnands, Weyer, Bouman, mw. Roijackers, mw. van Iersel en Mulders.

Afwezig is een lid, te weten: mw. Aarts-Engbers, Van Vugt, Smeets en Van der Staak

Opening van de vergadering/vaststellen agenda

De voorzitter opent om 9.30 uur de vergadering

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik heet u allen zeer van harte welkom bij deze vergadering en in het bijzonder onze gasten op de tribune. Wij openen deze vergadering zoals gebruikelijk met een moment van stilte. Gegeven het feit dat de provincies zijn ingesteld bij de Grondwet van 1814, zal ik kort stilstaan bij ons 200-jarig bestaan.

Ik verzoek u allen te gaan staan voor een moment van stilte.

De vergadering neemt enkele minuten stilte in acht.

De **voorzitter**: Geachte collegae, leden van de Staten van Brabant. Het is dit jaar 200 jaar geleden dat de eerste Grondwet van het nieuw ontstane Koninkrijk der Nederlanden werd vastgesteld. In het hele land werden toen de Staten der Provinciën ingesteld, zo ook de Staten van Brabant – toen overigens nog met een 'd' geschreven.

Ik heb gezien dat dit heuglijke feit in verschillende provincies aanleiding is geweest om omvangrijke boekwerken over de geschiedenis van hun provincie te doen verschijnen. Met name dat van Zuid-Holland valt op in gewicht en omvang. Het valt ook op door twijfel over de toekomst van die provincie.

In Brabant hebben wij ook een boek gemaakt over de toekomst van onze provincie en dat mag misschien kenmerkend zijn voor wie wij willen zijn.

Het opmerkelijke van die provinciale indeling is dat in de Noordelijke Nederlanden, nu het Koninkrijk, werd aangesloten bij de historische indeling in gebieden en provincies, in de Zuidelijke Nederlanden, nu

België, gebeurde dat niet. Dat was het moment waarop volgens sommigen het oude Brabant definitief in de geschiedenis verdween. Dat moeten wij nog maar eens zien!

Op 19 september 1814 had de ver benoemde gouverneur mr. Carl Gerard Hultman, een ambtenaar met een lange staat van dienst onder de Republiek en later het Koninkrijk Holland, de leden van die nieuwe Staten van Brabant opgeroepen zich te verzamelen bij het stadhuis op de Markt in Den Bosch. De ver benoemde gouverneur ging in een koetsje – zo ging dat toen nog – samen met de griffier der Staten, jhr. F.X.Verheijen, naar het gouvernement in de Verwerstraat, te voet gevolgd door de 52 leden die de Brabantse Staten toen telden en dat in alfabetische volgorde. Dat laatste voorkwam een pijnlijke discussie over de positie van de Statenleden en de onderlinge verhoudingen. Negen Statenleden waren afkomstig uit de ridderschap; de steden mochten 26 Statenleden leveren en de landelijke stand 17, waaronder die van Helmond. De stoet werd vooraf gegaan door de drie gouvernementsboden en geëscorteerd door een detachement cavalerie. Kom daar nog eens om!

Aangekomen in de Statenzaal, de u bekende oude kapel van het Jezuïetencollege, hield Hultman een rede die volgens de boeken uitblonk door een liefde voor Vorst en Vaderland, maar waarin het woord 'Brabant' helaas niet voorkwam. Na zijn rede nam hij plaats, samen met de griffier, onder het van foto's nog bekende baldakijn. Zo begonnen Staten van Brabant hun werkzaamheden.

De Grondwet van 1814 schreef voor dat het college van GS uit acht gedeputeerden moest bestaan. In Brabant werden dat er zeven: drie namens de steden, één namens de adel, twee namens de landelijke stand en één lid dat jaarlijks bij afwisseling uit de drie standen werd gekozen. Ieder jaar trad één derde van de leden van GS af. In 1825 veranderde dat in een periode van zes jaar en traden iedere twee jaar twee leden af. Tweemaal in de week vergaderde het college onder leiding van de gouverneur. Er waren in GS drie vaste commissies, financiën, justitie en politie en overige zaken. Wij herkennen de nachtwakerstaat uit die tijd.

Provinciale Staten zélf kenden een voor- en een najaarsvergadering. Dat bleef zo tot 1962. De standenvertegenwoordiging verdween al bij de Provinciewet van 1850, al was er toen nog geen sprake van algemeen kiesrecht. Daarbij kenden ook de Staten heel lang vaste afdelingen, genummerd maar in effect verdeeld naar de verschillende regio's van de provincie.

Tijdens de najaarsvergadering hielden mijn voorgangers een algemene beschouwing over de toestand van de provincie. Daarin ging het vooral over de economische en de industriële ontwikkeling, de landbouw, de industrie, de wegen en de vaarwegen.

De griffier der Staten werd tot 1850 door de Koning benoemd op voordracht van drie of meer kandidaten door PS. Vanaf 1823 mocht die griffier ook geen lid meer zijn van PS. Pas na de Provinciewet van 1850 werd de griffier benoemd en ontslagen door de Staten op voordracht van GS.

Ten aanzien van de gouverneurs was er een strak benoemingsbeleid in Brabant. Het waren

óf protestantse noorderlingen óf katholieke Belgen óf zoals mijn voorganger Houben in 1989 zei "in het ergste geval protestantse Belgen"; in elk geval nooit Brabanders! In beginperiode veel conflicten tussen PS/GS en de gouverneurs. Bij ambtsaanvaarding van mr. Holvoet tot gouverneur in 1820 gaf hij aan dat de Staten zich moesten beperken tot hun eigen zaken en zich vooral niet inlaten met zaken van algemeen belang! Soms nam de gouverneur een strafmaatregel tegen onwillige gedeputeerden door hun vergaderingen voor onbepaalde tijd te schorsen. Ook kwam het voor dat lastige gedeputeerden werden geroyeerd.

Wie kijkt naar twee eeuwen Provinciale Staten valt op dat er ook twee eeuwen een discussie is over de schaal van het midden bestuur en de taken van het midden bestuur. Brabant kreeg de nodige grenscorrecties, een deel van het gebied ging in 1839 naar de nieuwe provincie Limburg en de voormalige Hollandse gebieden in het Land van Heusden en Altena kwamen bij Brabant. Bij de installatie van mijn collega Jaap Smit in Zuid-Holland was er een gedeputeerde die zich verstoutte te melden dat hij Geertruidenberg graag in de Hollandse rijen zou willen terugvoegen. Ik heb de burgemeester van

Geertruidenberg daarover geraadpleegd. Geertruidenberg heeft niet het minste gevoel om naar de Hollanders terug te gaan. Die blijft dus in Brabant!

Daarnaast was er voortdurend de discussie over de gewestvorming, over landsdelen, enfin, u kent die discussie. De essentie is dat de kernstructuur van Thorbecke toch elke keer de wat wankel tussenoplossingen die van tijdelijke aard bleken te zijn, heeft overleefd. De inhoud van het werk van de provincies is eigenlijk in de kern hetzelfde gebleven: zorgen voor een goede infrastructuur, een basis voor economische ontwikkelingen en zorgen voor het landschap, de natuur, de wegen en de bedrijvigheid, alhoewel er bij tijd en wijlen ook aandacht was voor de sociale omstandigheden in onze provincie.

Dames en heren, er is veel veranderd. De technieken van hoe wij met elkaar omgaan en de technieken van besturen veranderen, maar in essentie heeft de provincie haar kernroeping bewaard, ook in Brabant. Natuurlijk was er voortdurend dynamiek. Ik mag eraan herinneren dat er aan de provinciale boom taken op het gebied van milieu en milieuzorg zijn bijgekomen. Wij hebben veel meegemaakt met elkaar en ik hoop dat wij nog lang veel met elkaar mogen meemaken in Brabant, dat wij onze provincie naar een volgende fase weten te brengen. Ik vind het inderdaad nuttig om vooral naar de toekomst te kijken, hoewel ik heb gemeend u vandaag te moeten trakteren op een paar smakelijke historische details uit die 200 jaar. De boodschap is: geschiedenis is belangrijk. Je moet weten waar je vandaan komt als je wilt weten waar je naar toe kunt gaan. De essentie is een toekomstgerichte provincie die voor haar ondernemers, haar bewoners, haar natuur, haar landschap wil zorgen en vooruit wil denken. Uw Staten hebben daarop voortdurend de aandacht gericht. Dat is ook de reden waarom wij het formele moment van ons 200-jarig bestaan niet zomaar wilden laten passeren. Ik heb er graag een paar opmerkingen over gemaakt. Ik wil ons feliciteren met ons 200-jarige bestaan, hoewel Brabant natuurlijk nooit vergeet dat de echte onafhankelijkheid in ons bestuur gekomen is in 1796, dankzij de Fransen. Dat is een detail voor de geschiedenis.

In ieder geval hebben wij nog steeds het trotse wapen van onze provincie. Ik mag u aankondigen dat er zowel voor de dames als de heren Statenleden aan het einde van deze Statenvergadering een cadeautje is om bij dit 200-jarig bestaan van onze provincie stil te staan. Voor de heren kan ik het alvast laten zien. Het is een das, door gedeputeerde Pauli zorgvuldig in verschillende kleuren uitgevoerd. Dat moet ik als uw voorzitter meteen erbij zeggen. Voor de dames is er ook een leuk cadeautje. Dames en heren, laten wij er straks nog even bij stilstaan maar nu gewoon aan het werk gaan.

In het kader van de kwaliteit van de stukken wijst de gedeputeerde mij erop dat dit het boekwerk (de voorzitter houdt een boek omhoog) het pakket stukken bevatte voor één vergadering. Er was er één in het voorjaar en één in het najaar. Het is interessant om te zien dat het vooral feitelijke statistische informatie over de toekomst van onze provincie was. Wij zullen dit even in de zaal laten circuleren zodat u een beetje kunt zien hoe het ging in die tijd. Wie weet inspireert ons dit tot allerlei nieuwe maatregelen, maar dat terzijde!

(applaus).

De **voorzitter**: Ik verzoek de griffier mededeling te doen van de ingekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Er is bericht van verhindering binnengekomen van de leden mw. Aarts-Engbers, Van Vught, Smeets en Van der Staak.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

PS 70/14: Ingekomen stukken

De **voorzitter**: Is uw vergadering akkoord met de voorgestelde wijze van afdoening? Ik zie dat dit het geval is.

Wij hebben vandaag alleen C-stukken. Wij beginnen met het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren. De behandeling wordt gecombineerd met het voorstel van GS over de bijengezondheid. Wij stemmen echter per voorstel, eerst over het initiatiefvoorstel en daarna over de provinciale visie en het actieprogramma.

Er treedt verder geen verandering op in de volgorde van de agenda. Ik stel vast dat de Staten met deze agenda akkoord zijn.

PS 54/14: Initiatiefvoorstel van de PvdD inzake beperken bijensterfte in Noord-Brabant, verzoek tot ondersteuning maatregelen ter bevordering van een bij-vriendelijke leefomgeving met positieve effecten voor economie en ecologie

PS 64/14: Bijengezondheid: provinciale visie en actieprogramma

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voorzitter. Namens mijn fractie merk ik op dat wij bijensterfte zeer serieus nemen. Wij zien de bij als een kanarie in de kolenmijn. Gaat het slecht met de bij, dan is dat een zorgwekkend signaal voor de staat van de natuur en de biodiversiteit. De VVD vindt het daarom positief dat bijensterfte vandaag uitgebreid aandacht krijgt. Dit komt niet op de laatste plaats door het uitgebreide initiatiefvoorstel 54/14 van de Partij voor de Dieren, waarmee dit onderwerp stevig op de agenda wordt gezet.

Wij spreken onze uiterste waardering uit voor alle energie die de Partij voor de Dieren in het initiatiefvoorstel heeft gestoken. Maar naast het initiatiefvoorstel ligt ook voorstel 64/14 van GS op tafel. Dit voorstel is een uitwerking van motie M20 over bijensterfte, die unaniem door de Staten is aangenomen. De VVD kan zich goed vinden in het voorstel van GS om onderscheid te maken in een korte- en langetermijnvisie. Voor de korte termijn wordt €300.000 vrijgemaakt uit bestaande middelen, zodat we meteen aan de slag kunnen. GS laten daarmee zien het probleem serieus te nemen. Voor de langere termijn is meer tijd nodig, zodat we een zorgvuldige afweging kunnen maken voor de toekomst.

De VVD benoemt graag de volgende aspecten:

Kijk goed naar welke rol de provincie moet en kan spelen in het beleid en spreek andere overheden en bedrijfsleven aan op het pakken van hun rol. In dat kader ondersteunt de VVD het denken in vier pijlers in het GS-voorstel, waarin onderscheid wordt gemaakt voor de rol van de nationale, provinciale en lokale overheden en vergeet ook niet de aspecten van Europees beleid.

Gelet op de economische waarde van bijen inzake gewasbestuiving, vindt de VVD dat ook het bedrijfsleven moet participeren. In het bijzonder vragen we hierbij aandacht voor innovatie uit de hoek van hightech, design en agrofood, zaken waarin Brabant sterk is.

We vragen om duurzame oplossingen die ook kosteneffectief zijn. In de verdere uitwerking bij de Voorjaarsnota verwachten we voorstellen in scenario's, waarbij kosten en te verwachten resultaat voor PS overzichtelijk worden gemaakt. Wij hebben hierop graag een reactie van GS.

Als we het GS-voorstel vergelijken met het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren, vinden wij dat de Partij voor de Dieren in al haar passie de zevenmijlslaarzen heeft aangetrokken en meteen met een uitgebreid en financieel verstrekkend pakket van maatregelen komt, terwijl er naar de mening van mijn fractie nog tijd nodig is om een en ander zorgvuldig uit te zoeken. Met name de vraag, welke rol past bij de provincie willen wij nog eerst beantwoord zien, hetgeen in de komende uitwerking van GS beantwoord dient te worden.

Concluderend, voorzitter, wij vinden het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren daardoor prematuur, het is te ver uitgewerkt voor dit stadium. Wij kunnen niet overzien of deze genoemde maatregelen ook de

juiste zijn voor de rol van de provincie. Vandaar dat wij niet eens op de specifieke maatregelen ingaan. Wij hebben geen kader om deze te toetsen. Vandaar dat wij in de commissie hebben geoordeeld dat het initiatiefvoorstel niet rijp is voor behandeling, ondanks onze grote waardering voor het gedane werk.

In de commissie ER (commissie voor Ecologie en Ruimte) is verder breed opgeroepen en ook toegezegd door GS dat de voorstellen van de Partij voor de Dieren in het uit te werken GS-beleid waar mogelijk worden meegenomen. We willen de gedeputeerde nogmaals vragen of hij dit kan bevestigen. Met die toezegging op zak, roepen wij de Partij voor de Dieren op initiatiefvoorstel 54/14 aan te houden. Dat doet het meeste recht aan de zorgvuldige afweging. We geven daarmee immers de volgende Staten, in nieuwe samenstelling, de kans om het beleid inzake bijensterfte integraal te verankeren in de meerjarenbegroting.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Allereerst wil ik u complimenteren met het fijne college dat wij zojuist hebben gehad over de Brabantse geschiedenis. Ik heb ervan genoten, ik vond het ontzettend leuk.

Beste politici en burgers van Brabant. Ik zou de Staten willen voorstellen om voor iedere woordgrap over de bijen €10 euro aan bloemzaad te doneren. Dat gaat aanzienlijk in de tijd schelen vandaag.

Waarom zijn wij bij elkaar vandaag? We zijn politiek aan het bedrijven. Politiek gaat over zaken agenderen, het gaat over keuzes maken en het gaat over prioriteiten stellen; dus afwegen of we initiatieven toestaan of niet, welke ontwikkelingen we gewenst vinden of niet en waar we het belastinggeld van de Brabanders aan uitgeven.

Waarom begin ik nou met zo'n misschien wat pretentius klinkend betoog af te steken? Omdat deze stukken over de bijen zich bij uitstek lenen om uit te leggen waar het CDA voor kiest en waarom. De essentie van CDA zit erin dat we verantwoordelijkheden spreiden en het liefst decentraal neerleggen. Dat betekent vaak verantwoordelijkheden neerleggen waar ook de belangen liggen. Het bedrijfsleven neemt zijn verantwoordelijkheid als er commerciële belangen spelen. Burgers nemen hun verantwoordelijkheid en de overheid faciliteert hen waar een steuntje in de rug nodig is. De overheid doet wat burgers zelf niet kunnen.

Het CDA erkent het belang van de bijen voor biodiversiteit, landbouw en dus ook voor de economie. Het is logisch dat de provincie een verbindende en aanjagende rol speelt in de lokale bijenproblematiek. Veel taken zijn echter ook een nationale aangelegenheid zoals bijvoorbeeld het toestaan van gewasbestrijdingsmiddelen. Andere zaken, zoals een imkeropleiding, zijn aan de agrarische sector en aan het onderwijs. Het bijvriendelijk maken van gemeentelijke plantsoenen is aan de gemeenten. Bij het uitrollen van best practices en het ondersteunen van burgerinitiatieven kan de provincie met klein geld als smeerolie de kracht van vrijwillig Nederland benutten. Ook het beschikbaar stellen van provinciale gronden voor bijvriendelijke initiatieven is een goed voorbeeld van wat de provincie kan doen. Alles overwegende vindt het CDA het voorstel van GS iets beter dan het initiatiefvoorstel, omdat in het voorstel van GS de verantwoordelijkheden daar worden neergelegd waar ze horen te liggen.

Het CDA kiest voor het benutten van de verbindende en aanjagende rol van de provincie zoals beschreven in het stuk van GS.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voorzitter. Het verhaal van de bloemetjes, de bijtjes en hun economische waarde. Einstein heeft ooit gezegd: zonder bijen geen leven! En daarom kan de bij best 'n steuntje in de rug gebruiken. Bijen bestuiven de natuur, 60% tot 90% van alle soorten wilde planten en bomen. Deze planten vormen de basis van de voedselpiramide en dus van het gehele ecosysteem. Recordhouder is de groenteteelt in kassen. De waarde van de oogst die afhankelijk is van bestuiving door bijen bedraagt gemiddeld €200.000 per hectare. Bijenvolkjes en andere bestuivende dieren zijn 1.1 tot 3.8 miljoen euro per jaar waard.

De bijenverdwijnziekte kent meerdere oorzaken, zoals een schraler voedselaanbod, toename van plagen en ziekten, grootschalige toepassing van zeer giftige insecticiden en de toename van het stikstofgehalte. Daarnaast zijn er nog onverklaarbare factoren die een rol kunnen spelen bij bijensterfte. Dit is overigens een wereldwijd probleem. Onderzoek is daarom belangrijk.

Het meest schokkende deel in de documentaire "More than Honey" is gefilmd in China, waar in grote gebieden geen bij meer vliegt door bestrijdingsmiddelen. Mensen smeren daar noodgedwongen met staafjes pollen op fruitbloesem. De maker van deze film Imhoof hekelt de besluiteloosheid die het gevolg is van het aanhoudende debat over de sterfte. Aan de ene kant zijn het de pesticiden, aan de andere kant de varroamijt!

De SP bedankt de heer van de Wel voor zijn initiatiefvoorstel inzake bijensterfte in Brabant. Dit voorstel en motie M20 "Samen voor de bijen" hebben ertoe bijgedragen dat de provincie Noord-Brabant in beweging is gekomen. Hiermee laat zij zien dat zij haar verantwoordelijkheid voor de bijengezondheid serieus neemt. Er zijn acties op korte termijn nodig, maar ook zeker op lange termijn. Een integrale aanpak is belangrijk en er is nog veel onderzoek nodig. De SP ondersteunt daarom het collegevoorstel Bijengezondheid wat aansluit op het huidige provinciaal beleid en het landelijk actieprogramma. De eventuele financiële consequenties van een nog verder uit te werken actieprogramma voor de lange termijn worden betrokken bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2015. Daarin kan het initiatiefvoorstel van de PvdD worden meegenomen.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voorzitter. Maya en Willy de Bij hebben het moeilijk, vooral in Brabant. Het is dan ook belangrijk om bijensterfte onder de aandacht te brengen. De PVV is hierin landelijk initiatiefnemer geweest en ook provinciaal heeft de PVV bijgedragen en is trots op onze provinciale bijenvolken.

De PvdD willen we complimenteren met hun sympathieke initiatiefvoorstel, maar de provincie moet niet willen klaarstaan met een extra zak belastinggeld: geen 3,5 miljoen euro, maar ook geen €300.000. Bestaande regelingen en projecten volstaan om ons in te zetten voor de bijen.

We zien graag dat de provincie initiatief neemt en ook de gemeenten stimuleert om het maaibeleid aan te passen. Indien er minder snel gemaaid wordt in de bermen, zullen de bijen veel sneller naar de bermbloemen gaan. Daarnaast kunnen bepaalde pesticiden bijdragen aan het uitsterven van de bij: vervang chemische middelen door zo veel als mogelijk niet-chemische middelen. Zet ook meer in op goede handhaving. Pak de overtreders aan. En ten slotte: stimuleer de gemeenten in het beschikbaar stellen van daken van overheidsgebouwen voor bijenkasten. Graag hoort de PVV van de gedeputeerde of dit kan worden meegenomen in het meerjarenprogramma bijengezondheid.

Uit het initiatief Stadsbijen in Gelderland blijkt dat inzet voor bijen zeer kosteneffectief kan, bijvoorbeeld doordat bedrijven de projecten financieren. De PVV wil de gedeputeerde uitdagen om dit soort initiatief op te zetten. Misschien kan de Gelderse doelstelling van 60 bijenkasten ruimschoots worden overschreden door ervoor te zorgen dat er volgend jaar in elke gemeente minimaal één bijenkast staat voor Maya en Willy de Bij!

Wij dienen een aantal moties in bij dit voorstel.

De **voorzitter**: Door het lid mw. Kardol wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 64/14 inzake Bijengezondheid; provinciale visie en actieprogramma, besluiten dat:

- de volgende tekst aan beslispunt 1 van het ontwerpbesluit 641148 van het Statenvoorstel wordt toegevoegd: "Kennis te nemen van de provinciale visie Bijengezondheid met provinciaal actieprogramma

voor de korte termijn" en de financiële consequenties (ter grootte van f: 300.000,-) ten laste te laten komen van het budget van het Groen Ontwikkelfonds Brabant.

Toelichting:

- Bijen leveren een bijdrage aan de natuurwaarden van het Brabantse platteland.
- De provincie zet zich in voor de leefomgeving van bijen en vlinders en investeert in de verbetering hiervan. Bijvoorbeeld door het vergroten van natuurgebieden en de aanleg van verbindingzones hiertussen.
- Het Groen Ontwikkelfonds Brabant is bestemd voor projecten die natuurnetwerken vergroten, verbinden en verbeteren.

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging. Het krijgt nr. A1.
Door het lid mw. Kardol worden de volgende moties voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 64/14 inzake Bijengezondheid; provinciale visie en actieprogramma, constaterende dat:

- bijen een onmisbare schakel zijn in de natuur,
overwegende dat:
- verbetering van de bijengezondheid kan worden bereikt via de Subsidieregeling Natuur en Samenleving;
- van deze regeling alleen de categorie "Leefgebied van de bij" zich inzet voor het verbeteren van het leefgebied van de bijen door voldoende leefgebied, voorlichting en kennisontwikkeling en -uitwisseling, verzoeken Gedeputeerde Staten:
- aan alle categorieën van de Subsidieregeling Natuur en Samenleving een bijenparagraaf toe te voegen als voorwaarde voor projectsubsidie, en gaan over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 64/14 inzake Bijengezondheid; provinciale visie en actieprogramma, constaterende dat:

- bijen een onmisbare schakel zijn in de natuur;
- het project Stadsbijen is genomineerd voor de Nationaal Groenfonds Natuursubsidie 2013;
- bijvoorbeeld hiermee in Gelderland bijenkasten op daken van bedrijven worden geplaatst, waarmee sponsorcontracten worden aangegaan,
overwegende dat:
- het bedrijfsleven financieel kan bijdragen aan de zorg voor bijen,
verzoeken Gedeputeerde Staten:
- te onderzoeken of betrokken partijen een soortgelijk project als Stadsbijen als onderdeel van de provinciale visie "De provincie draagt Bij ..." zouden willen ondersteunen, en gaan over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 64/14 inzake Bijengezondheid; provinciale visie en actieprogramma, constaterende dat:

- bijen een onmisbare schakel zijn in de natuur;

- de provincie zet zich in voor de leefomgeving van bijen en vlinders en investeert in de verbetering hiervan, bijvoorbeeld door het vergroten van natuurgebieden en de aanleg van verbindingzones hiertussen;
- Het Groen Ontwikkelfonds Brabant bestemd is projecten die natuurnetwerken vergroten, verbinden en verbeteren,
overwegende dat:
 - verbetering van de bijengezondheid ook kan worden bereikt via het Groen Ontwikkelfonds Brabant, verzoeken Gedeputeerde Staten:
 - een bijenparagraaf toe te voegen aan het Groen Ontwikkelfonds Brabant, en gaan over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 64/14 inzake Bijengezondheid; provinciale visie en actieprogramma, constaterende dat:

- bijen een onmisbare schakel zijn in de natuur;
- gebaseerd op Amerikaanse en Franse voorbeelden, bijen in de stad minder last hebben van bestrijdingsmiddelen;
- op 15 november 2012 unaniem een Kamermotie is aangenomen waarin de regering wordt verzocht het plaatsen van bijenkasten en -planten door imkers te faciliteren op de daarvoor geschikte daken van overheidsgebouwen,
overwegende dat:
 - er slechts enkele Brabantse gemeenten zijn met bijenkasten op het dak van het gemeentehuis, verzoeken Gedeputeerde Staten:
 - bij de kennisuitwisseling ten aanzien van de ontwikkeling van het meerjarenplan de Brabantse overheidsorganisaties te stimuleren om daar waar mogelijk het plaatsen van bijenkasten en -planten door imkers te faciliteren op de daarvoor geschikte terreinen daken of terreinen van de overheid, en gaan over tot de orde van de dag."

Deze moties maken onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgen de nrs. M1, M2, M3 en M4.

De heer **Griensven** (PvdA): Voorzitter. Toen wij in juli spraken over de bijen naar aanleiding van het initiatiefvoorstel hebben de meeste partijen een motie ondertekend waarin de gedeputeerde werd opgeroepen om te komen met een visie. Dat heeft geresulteerd in twee voorstellen: een initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren en een uitwerkingsvoorstel van het college. Het verbaast natuurlijk niet dat beide voorstellen in elkaars lijn liggen. Als je een probleem wilt tackelen, is het logisch dat de oplossingen in elkaars verlengde liggen.

Het college streeft naar draagvlak bij alle partijen die te maken hebben met de bijen en zoekt naar een provinciale rol die recht doet aan het lokaal belang van kleinschalige initiatieven en de landelijke insteek van de regering. De Partij van de Dieren heeft het allemaal gezien, schrijft dat zij weet hoe het moet en komt met concrete voorstellen. Mijn idee is dat het beleid van het college het beste beleid is. Je kunt problemen het beste tackelen en oplossen als je draagvlak creëert. Daarom zijn wij voorstander van het voorstel van het college.

Ik heb een amendement en motie van de PvdD gelezen. Het amendement begrijp ik niet helemaal. Daarin wordt namelijk iets gevraagd dat al toegezegd is in de commissie, namelijk dat de voorstellen besproken worden in het overleg. Bovendien is in de memorie van antwoord nogmaals bevestigd dat alle onderdelen

van het initiatiefvoorstel op tafel komen bij de partners die bij de bijen betrokken zijn. Ik kan dit dus niet helemaal plaatsen. Misschien kan de heer Van der Wel daarop ingaan in zijn termijn?

Dat geldt eigenlijk ook voor de motie van de PvdD. Als de motie gebaseerd is op de zorg dat de genoemden €300.000 ten koste gaan van concrete projecten ecologie, deel ik die zorg. Als het echter een kwestie is van het allokeren van geld, zullen wij die motie niet steunen.

Kortom, wij steunen het initiatief van het college. Draagvlak is één ding, maar het is ook belangrijk om verantwoordelijkheid te nemen. Het kan niet zo zijn dat alleen gemeenschapsgeld de oplossing biedt. Gezien het belang van de landbouw en van de sector, ligt het ook voor de hand dat partijen gezamenlijk een en ander financieren als dat nodig mocht zijn. Ik hoop dat de gedeputeerde dit wezenlijke punt zal inbrengen in het komende overleg.

De **voorzitter**: Ik merk op dat de heer Van Griensven spreekt over moties en amendementen die formeel nog geen deel uitmaken van de beraadslaging. Dat is wat lastig. Dat kunnen wij op twee manieren oplossen. De eerste manier spreekt mij eigenlijk het meest aan en dat is om de moties en amendementen alvast bij de griffier in te leveren, zodat zij ook met oog op een vlotte behandeling van de voorstellen snel kunnen worden gekopieerd. Dat geldt niet alleen voor het onderwerp dat wij nu bespreken.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Het was voor mij een dilemma, want ik had vragen daarover aan het college. Het leek mij goed die vragen in eerste termijn te stellen.

De **voorzitter**: Ik snap uw dilemma. U hebt het ook heel goed opgelost. Ik draag door deze oproep mee aan de oplossing en ik zie dat het heel goed werkt.

Mevrouw **Wijnands** (PvdA): Voorzitter. Wat was de tweede optie?

De **voorzitter**: Om dat niet te doen! Dat is altijd een optie.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voorzitter. Vandaag behandelen we twee voorstellen over de aanpak van de bijen. Ik wil zowel het college als de Partij van de Dieren complimenteren met hun voortvarende aanpak. Wij hebben de betreffende motie immers pas op 4 juli ingediend met steun van een aantal partijen. De motie is vervolgens unaniem aangenomen, dus het thema leeft in deze Staten. Wij vinden het dan ook heel plezierig dat het college nu al met een korte- en een lange termijn aanpak komt. Dat waarderen we zeer en we zijn dan ook akkoord met het voorstel van het college, ook omdat in de memorie van antwoord goed verwoord is dat de relevante partijen dit steunen en er dus draagvlak is voor deze aanpak.

De problematiek van de bijen is een problematiek die ik nu al 30 jaar meekrijg. Mijn eerste baan was bij het ministerie van Landbouw in de landbouwvoorlichting. In die tijd was er op de Ambrosiushoeve in Hilvarenbeek (nu een zorgboerderij) het proefstation voor de bijen. Daar was een rijksconsulent voor de bijenteelt die al die dingen deed waarover wij het vandaag hebben. Het is eigenlijk een rare situatie dat 30 jaar terug de problematiek van de bijen al speelde: ziekte van de bijen, de Farroamijt, vuilbroed, agressieve exotische bijenvolken, import van buitenlandse volken die bijvijandig waren. Nu hebben wij het er nog over. Ik zeg daarmee niet dat het geen belangrijk onderwerp is, ik zeg wel dat het thema is waarmee wij aan de slag moeten blijven.

In dezelfde periode was er een hoogleraar ecologie, prof. Piet Zonderwijk, die pleitte voor ecologisch bermbeheer. Wij zien nu dat het ecologisch bermbeheer al op veel plaatsen wordt geïntroduceerd, maar het kan nog beter en ook dat is vandaag een thema.

Ik ben blij dat wij hieraan aandacht besteden. Ik vind het voorstel van het college een goed voorstel en ik ben het eens met eens met alle partijen die zeggen dat de Partij voor de Dieren eigenlijk voor de muziek

uit loopt, er zitten een aantal goede elementen in het initiatiefvoorstel maar ik zou het geïntegreerd willen behandelen in de totale lange termijn aanpak van het college. Wij zullen het initiatiefvoorstel daarom niet in zijn geheel steunen maar wellicht onderdelen daarvan als die later aan de orde komen.

Het financieel deel moeten wij overlaten aan de volgende Staten. Wij gaan niet over ons graf heen regeren. Als er bij de Voorjaarsnot 2015 een uitgewerkt voorstel ligt, kan dat worden afgewogen ten opzichte van alle andere voorstellen die dan aan de orde zijn. Nu "ja" zeggen tegen het voorstel van de PvdD is eigenlijk een preprioriteit op de Voorjaarsnota en daarin wil ik op dit moment niet meegaan.

In beide voorstellen missen wij een publiekscampagne. Ik kijk nu even naar de gedeputeerde. Volgens mij is het heel zinnig als mensen weten welke planten zij in hun tuin kunnen zetten om bijen, hommels en andere insecten van goed voedsel te voorzien: de goede waardplanten. Ik heb zelf bij toeval een aantal waardplanten in mijn tuin staan omdat ik de kleuren leuk vond. Ik geniet van de bijen die daaromheen zoemen. Een publiekscampagne kan misschien ook zorgen voor draagvlak voor de andere maatregelen. Kunnen aan de criteria van het Groenfonds niet wat bijvriendelijke criteria toegevoegd worden, zodat er ook structureel iets gedaan wordt?

Ik ga afronden. Wij steunen het voorstel van het college. Wij wachten de discussie af over het voorstel van de PvdD, maar wij denken dat dit voorstel het niet gaat halen.

De **voorzitter**: Het woord is nu aan mevrouw Roijackers. Ik merk daarbij op dat zij haar pre-
maidenspeech heeft, want het is haar wens om haar echte maidenspeech te houden bij het onderwerp waterschappen. Dat betekent dat zij nu wel geïnterrupteerd mag worden maar dan niet.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voorzitter. Staatssecretaris Dijkema is wakker geworden. Ze stuurde afgelopen maandag een brief naar de Kamer over hoge concentraties imidacloprid in het oppervlaktewater en de relatie met afname van vogelpopulaties. Onderzoek uit Nature baart haar grote zorgen. Ze vindt dat als er een causaal verband kan worden aangetoond met de veronderstelde negatieve gevolgen, imidacloprid moet worden verboden. In Europees verband wil de staatssecretaris komen tot een actieprogramma om over te schakelen op een pakket van gewasbeschermingsmiddelen met minder risico's voor mens, dier en milieu; alsof zij al wist dat wij hier vandaag over de bijen zouden spreken!

Wij behandelen vandaag twee plannen om bijensterfte tegen te gaan. In de commissie hebben we hierover al uitgebreid van gedachten gewisseld. GroenLinks is voor alle voorstellen uit de twee stukken die voorliggen. Maar zoals ik daar ook al in de commissie zei: het is voor ons toch ook een beetje alsof we om de olifant in de kamer heen aan het wandelen zijn. Het feit dat de bijensterfte hier in Brabant zo groot is, zou dat misschien niet ietsiepietse te maken kunnen hebben met het feit dat bepaalde gewasbeschermingsmiddelen hier zo grootschalig en preventief worden ingezet?

De wetenschap steunt ons bij dit vermoeden. Niet alleen de studie van Nature die de staatssecretaris noemt, maar ook een recente wereldwijde metastudie naar de risico's van neonicotinoïden. Geen kinderachtige studie, want wetenschappers bestudeerden 800 onderzoeken in de afgelopen 5 jaar naar de risico's van de nieuwe generatie bestrijdingsmiddelen. De conclusies zijn helder. Hoewel de onderzoekers van nature voorzichtig zijn waarschuwen zij toch voor de effecten van die systemisch werkende middelen. Ze zijn tot 10.000 keer giftiger zijn dan DDT (dichloordifenyldichloorethaan). Net als bij DDT en organofosfaten zijn zij eerder keurig toegelaten door de overheid, maar dezelfde overheid moest later toch concluderen dat de stoffen wel een heel nadelig effect hadden op onze natuur en onze gezondheid.

In de aanpak van de bijensterfte mag volgens ons de olifant niet ontbreken. We willen dat natuurlijke gewasbescherming onze volle aandacht krijgt in de komende periode. Daarom dienen we nu samen met D66 en Partij voor de Dieren deze motie in, waarin u nog meer toelichting en bronnen vindt.

De **voorzitter**: Door de leden mw. Roijackers, Van der Wel en mw. Spierings wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 31 oktober 2014 behandelend het Initiatiefvoorstel inzake beperken bijensterfte in Noord-Brabant (54/14) en Bijengezondheid; provinciale visie en actieprogramma (64/14), constaterend dat:

- de bijensterfte in Brabant groot is;
 - bijengezondheid een indicator is voor volksgezondheid en de stand van onze biodiversiteit;
 - bijen een belangrijke schakel vormen in onze voedselketen;
 - bijensterfte een optelsom is van 3 p's: pathogenen, pollenkwaliteit en pesticiden;
 - het voorstel/actieprogramma weinig concrete maatregelen bevat rond pesticiden,
- overwegende dat:
- een recente wereldwijde metastudie naar de risico's van neonicotinoïden waarschuwt voor de effecten van het omvangrijke preventieve gebruik van de systemisch werkende stoffen op de biodiversiteit (1);
 - neonicotinoïden tot 10.000 keer giftiger zijn voor bijen dan DDT (2);
 - vanaf december 2013 een Europese moratorium op neonicotinoïden van kracht is en vanaf 1 januari 2014 een Europese richtlijn voor Integrated Pest Management (IPM);
 - overschrijdingen van een middel als imidacloprid (een neonicotinoïde) veelvuldig worden aangetroffen in het Brabantse oppervlaktewater (3);
 - de Rijksoverheid nog flink wat uitzonderingen toelaat voor professioneel gebruik van neonicotinoïden (4);
 - wetenschappers overheden waarschuwen voor de risico's van het grootschalige gebruik van de middelen (5),
- verzoeken het college van GS:
- in overleg te treden met het Ministerie van E&LI, de nVWA en ZLTO over deze problematiek;
 - verslag uit te brengen aan PS over deze gesprekken;
 - de regie te nemen om tot een Brabantse aanpak van natuurlijke gewasbescherming te komen, in lijn met IPM (Integrated Pest Management),
- en gaan over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M6.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter. Ik steun het voorstel van de Partij voor de Dieren, want mij bekruipt toch een beetje het gevoel dat wij de kinderkamer al hebben ingericht maar vergeten zijn het kindje te verwekken. Daaraan wil ik toch wat meer aandacht besteden.

De **voorzitter**: Een bijzondere actie voor 50PLUS, zou ik zeggen!

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Er ontstaan stukjes groen bij landbouwgebieden en daarop groeien allerlei bloemen. Op de landbouwgronden die daarnaast liggen, wordt gif gebruikt om die grond te bewerken. Dat gif komt ook op die stukjes groen. Voor gewone dieren heeft dit mogelijk weinig gevolgen, maar voor de bijen zijn het haast de killing fields van Brabant. Daaraan moeten wij toch ook aandacht besteden.

De **voorzitter**: Het woord is nu aan de heer Van der Wel. Hij krijgt wat extra tijd omdat hij wordt geacht ook te reageren op de opmerkingen die zijn gemaakt over zijn initiatiefvoorstel. Hij heeft ervoor gekozen niet achter deze tafel te gaan zitten.

De heer Van der Wel heeft nu het woord zowel in de hoedanigheid van een Statenlid dat het voorstel van GS becommentarieert als van een Statenlid dat een initiatiefvoorstel heeft ingediend en reageert op de opmerkingen die daarover gemaakt zijn.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik ben ontzettend blij dat wij zoveel aandacht besteden en gaan besteden aan de bijen. Het is een belangrijk onderwerp. Wie het afgelopen jaar de kranten heeft opengeslagen of naar het nieuws heeft gekeken, kan niet zijn ontgaan dat het slecht gaat met de Nederlandse bijen en in het bijzonder met de Brabantse bijen. Van de 350 soorten die in Nederland voorkomen, zijn er reeds 35 uitgestorven, bevinden zich 176 in de gevarenzone en staan op de rode lijst. De sterfte onder bijen is dramatisch. Gemiddeld sterft per jaar een kwart van alle bijen. Dat is drie keer hoger dan normaal. In 2010 stierf zelfs een derde van alle bijen. Onze ecologie en onze economie komen hierdoor onder druk te staan. Wij zijn als mens voor ons voortbestaan afhankelijk van de bij. Zonder bijen geen bloemen, zonder bijen geen groenten en fruit. Bijen kun je niet in geld uitdrukken, ze zijn van onschatbare waarde, maar voor de economie kun je spreken van een bedrag tussen de 1 en 3,5 miljard euro.

Wat ontzettend jammer dat we als politiek niet meer zouden durven doen dan het voorstel van GS overnemen. Er is geen sprake van extra geld voor de bij, het geld komt uit het potje ecologie en daardoor moet er elders op ecologie bespaard worden: vestzak broekzak!

De €300.000 uit het voorstel van GS is bij lange na niet voldoende om een omslag te maken. We vinden wel dat dit bedrag uit de algemene middelen zou moeten komen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Ik wil toch een kleine correctie aanbrengen. Dit is geen bezuiniging op andere projecten, het is geld dat resteert op andere projecten; een onderuitputting die anders linea recta zou terugvloeien naar de algemene middelen. De opmerking van de heer Van der Wel dat er bezuinigd wordt, klopt echt niet!

De heer **Van der Wel** (PvdD): De heer Van Hattem was ook bij de behandeling in de commissie. Het antwoord van de commissie was dat hij niets had aan mensen die uit het raam zitten te kijken en dat er daadwerkelijk mensen ingeschakeld moeten worden. Als zij niet uit het raam zitten te kijken, is het niet iets extra's.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik begreep uit de memorie van antwoord dat de externe inhuur niet nodig was. Als dat niet klopt, hoor ik dat graag van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Laten wij dat even afwachten, maar wij gaan nu de commissiebehandeling niet overdoen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Misschien kan de gedeputeerde uitsluitsel geven? Wij zijn van mening dat het geld uit het overschot van de begroting moet komen en niet uit het potje ecologie. Wij dienen daarvoor samen met GroenLinks, 50PLUS en de Onafhankelijk Statenfractie een motie in.

We willen met ons voorstel in 2015 wel concrete stappen zetten daarom dienen we een afgeslankt voorstel in; een gedegen voorstel met aandacht voor meer voedsel in de vorm van bijenlinten door Brabant, een ecologische opleiding voor gemeenteambtenaren, groene burgerinitiatieven en bloemrijke landbouw, lupine in plaats van mais. Brabant staat vol met mais en mais is als een woestijn voor bijen. Lupine is een waardevol gewas, met voedzame bonen en prachtige bloemen. Daarmee doen we geen

dingen over uit het landelijke actieprogramma bijengezondheid, maar grijpen we juist onze provinciale kerntaken – ecologie, economie, agrofood, toerisme – en bevoegdheden aan om ons sterk te maken voor de bijen. Ons afgeslankte voorstel kan in 2015 worden ingezet met beperkte middelen, maximaal 750 duizend euro, met cofinanciering uit het veld en een evaluatie na één jaar. Het is zeker niet te veel geld en we regeren daarmee niet over ons graf heen, zoals in de commissie en hier in de Staten is gesteld. Het is zo belangrijk dat wij echt iets moeten doen op korte termijn. Het voorstel dienen we in met GL, 50PLUS en de OSN die de bijen een warm hart toedragen. Dank daarvoor!

Voorzitter. Ik zal nu kort ingaan op de vragen en opmerkingen. De VVD is vol lof over ons voorstel en wil dit uitstellen. Ik heb een tegenvraag. Als blijkt dat de gedeputeerde onze voorstellen zodanig goed vindt dat zij behandeld zouden moeten worden, vindt de VVD dan ook dat het geld dat wij daarvoor willen allokeren moet worden toegekend? Dat is voor ons voorwaarde om het uit te stellen.

Het CDA is in grote lijnen van mening dat de verantwoordelijkheden moeten worden neergelegd waar zij horen. Dat belet de provincie niet om een bijdrage te doen. Het is te gemakkelijk om naar de gemeenten te gaan en te zeggen dat zij wel iets extra's kunnen doen. Het moet gezamenlijk gebeuren. Als het de gemeenten geld kost, mag het de provincie ook geld kosten en dat geldt ook voor alle inzet van de burgers. Bij Food4Bees weet men hoe moeilijk het is om een burgerinitiatief te starten en hoe beperkte middelen het zetten van echte stappen om veel meer burgers te bereiken, bemoeilijkt.

Mevrouw Van Iersel van de SP heeft waardevolle woorden gesproken. Onderzoek is inderdaad heel belangrijk. Dat geldt ook voor acties zowel op korte als op lange termijn. Ik hoop dat ik heb voldoende heb uitgelegd waarom wij een aantal dingen ook moeten kunnen doen op korte termijn.

Mevrouw Kardol van de PVV had het over geen extra belastinggeld uitgeven, terwijl zij wel zegt dat een gemeente dit en dat kan doen. Dat vraagt ook geld. Ik snap haar opmerking dan ook niet helemaal. Ik vind het ook erg jammer, want de PVV wil zich inzetten voor de bijen maar heeft de facto daar geen provinciaal geld voor over. Dat vind ik erg tegenstrijdig.

Mevrouw **Kardol** (PVV): De provincie subsidieert al verschillende organisaties: de BMF (Brabantse Milieufederatie), de Vlinderstichting en met dit voorstel ook Food for Bees. Ook imkerverenigingen ontvangen subsidie, zo bleek uit technische vragen. Wij moeten juist verantwoordelijkheid nemen en dat betekent niet alleen subsidiëren. Wij kunnen als provincie ook kijken wat wij binnen ons eigen beleid kunnen aanpassen: 3,5 miljoen euro is ontzettend veel geld en dat is bovenop het geld dat de provincie reeds besteed aan projecten die bijen helpen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik grijp terug naar het begin van mijn betoog toen ik sprak over hoe belangrijk de bijen voor ons en voor de economie zijn. Het zou heel gek zijn als de provincie wel allerlei aardige maar niet per se noodzakelijke projecten subsidieert en de dingen die essentieel zijn voor ons voortbestaan niet zou ondersteunen. Ik snap dit niet helemaal, dan zou de PVV tegen elk voorstel van GS moeten zijn omdat het geld kost.

De heer Van Griensven van de fractie van de PvdA geeft aan dat wij weten hoe het moet. Misschien kan ik het omkeren? Als er een partij in deze Staten is die zou moeten weten hoe het moet, is dat toch de Partij voor de Dieren. Daarmee wil ik mijzelf niet op de borst kloppen. Wij hebben gedegen werk gedaan. Wij hebben ons anderhalf jaar ingezet voor dit voorstel. Wij hebben gesproken met wetenschappers en met mensen in het veld. Op basis van die gesprekken hebben wij het voorstel geschreven.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Er zijn op dit moment 17 partners die spreken over de bijen en er is de Partij voor de Dieren. De PvdD komt met een initiatiefvoorstel, hangt daar in eerste instantie een prijskaartje aan van 3,5 miljoen euro, ziet dat er weerstand is en verlaagt het bedrag dan naar 7,5 ton. Dan kan de heer Van der Wel van ons toch niet verwachten dat wij de redenering, de argumenten en de berekeningen

daaronder serieus nemen? Dat bedoel ik met mijn opmerking dat de kennis misschien ook wel bij de Partij voor de Dieren zit maar ook bij de partners in het veld.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Het grappige is dat de mensen die door GS benaderd worden om hieraan een bijdrage te leveren, eigenlijk dezelfde mensen zijn die wij gesproken hebben, alleen een jaar geleden. In die zin doen GS een deel van het werk over. Dat vind ik jammer. Zij hadden ook bij ons te raden kunnen gaan. Wij waren beter voorbereid dan GS.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Tegen de heer Van Griensven zeg ik als mede-indiener van dit voorstel dat het alleen maar getuigd van realiteitszin dat wij in het belang van de bijengezondheid proberen het maximale te halen uit deze bestuursperiode en zoveel mogelijk draagvlak bij deze Staten. Ons vertrekpunt blijft hetzelfde als bij het oorspronkelijke voorstel. Omdat bleek dat bepaalde onderdelen van het voorstel op weerstand stuiten, vind ik het verstandig dat de initiatiefnemer heeft gedaan wat hij heeft gedaan.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Aanhakend op de opmerking van mevrouw Roijackers van de fractie van GroenLinks, wij hebben inderdaad de ambitie verlaagd maar willen nog steeds die hindernis nemen. Wij regeren inderdaad over ons graf heen en vinden dat wij dat ook moeten doen als vooruitziende politici. Wij moeten in ieder het geval het komend jaar stappen kunnen zetten. Dat wil echter niet zeggen dat wij alle voorstellen van tafel halen. Verder hebben wij er inderdaad een stukje cofinanciering aan toegevoegd. Dat stond niet expliciet in het voorstel maar dat was wel de bedoeling. Wij hebben nu in het besluit opgenomen dat niet alleen de provincie de geldkraan open moet zetten, maar dat juist ook anderen moeten bijdragen, zoals ook de PVV dit wil.

D66 zegt dat wij op de muziek vooruitlopen. Dat doet de Partij voor de Dieren graag. D66 mist de toegezegde publiekscampagne. Ook wij vinden die zeer waardevol, die moet dus zeker toegevoegd worden.

Mevrouw Roijackers van de fractie van GroenLinks spreekt over het verbod op bestrijdingsmiddelen. Daar wij zijn natuurlijk voor. Wij hopen van harte dat de Tweede Kamer de betreffende brief van staatssecretaris Dijksma gaat behandelen, tot vergaande conclusies komt en met voorstellen om gif te beperken.

De heer **Verhees** (VVD): Mijnheer Van der Wel, in uw "digitale" motie geeft u aan dat er te veel uitzonderingen zijn op het beleid. Er is beleid ontwikkeld om de bijensterfte te voorkomen. Er zijn uitzonderingen. Als wij kijken naar de Rijksoverheid zien wij dat al die uitzonderingen alleen verwijzen naar een inzet van die middelen waar dat absoluut niet aan de orde is.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dit is een zeer cryptische interruptie die ik niet kan plaatsen.

De heer **Verhees** (VVD): Ik zal het verduidelijken. De heer Van der Wel zegt dat de Rijksoverheid veel uitzonderingen toestaat bij het verbod op de neonicotinoïden. Als ik de verwijzing volg, zie ik dat uitzonderingen zijn toegestaan bij een gesloten kas, bij zaken die niet in bloei komen; het zijn altijd zaken waar bijen nooit last van kunnen hebben. Ik snap de redenering niet.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik vermoed dat deze interruptie eigenlijk voor GroenLinks bedoeld is, want ons voorstel gaat niet over gif en het beperken van gif. Ik heb alleen een reactie gegeven op de opmerking van GroenLinks dat wij iets moeten doen aan het gif. Daar staan wij helemaal achter. Wij moeten inderdaad kijken wat in dezen de taken zijn en die liggen bij de Tweede Kamer. Wij zijn van harte voor natuurlijke gewasbescherming!

Ik dank de heer Mondriaan hartelijk voor zijn bijdrage. Wij delen de zorg over investeren op die plekken waar het eigenlijk geen zin heeft. Ik bedoel daarmee dat op plaatsen waar zeer intensief landbouw wordt bedreven met gifgebruik en veel mais wordt geteeld, het eigenlijk niet heel nuttig is om geld in te zetten voor akkerranden. Dat draagt immers niet veel bij, maar kost wel veel geld. Daarom hebben wij in de oplegnotitie gezegd dat wij onze voorstellen moeten concentreren op die gebieden die echt een omslag kunnen maken. In gebieden die heel intensief gebruikt worden voor landbouw kunnen wij op dit moment heel weinig doen.

De **voorzitter**: Door de leden Van der Wel, mw. Roijackers, Mondriaan en Kap wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 31 Oktober 2014;
kennis genomen hebbende van Statenvoorstel 64/14 A van Gedeputeerde Staten
Bijengezondheid, provinciale visie en actieprogramma;
overwegende dat:

- bijen belangrijk zijn voor ecologie én economie en daarom onze absolute aandacht en inzet verdienen;
- de in het actieprogramma genoemde €300.000 ten behoeve van bijengezondheid niet mag leiden tot verdere afname van het budget voor overige ecologische doelen,
dragen het college van Gedeputeerde Staten op:
- de in het actieprogramma genoemde 300.000 euro niet te zoeken in het budget voor ecologie, maar uit het overschot op de begroting van 2014;
- de benodigde investeringen uit het voorstel van GS te financieren uit het overschot op de begroting, en gaan over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M5.

Wij gaan nu over naar het antwoord in eerste termijn van de zijde van het college.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter. Volgens mij heeft het voorstel van de heer Kuijken €30 opgeleverd. Ik heb twee keer Maya de Bij gehoord in de bijdrage van de PVV en ik reken ook de inbreng 50PLUS goed waarin het toch over bloemetjes en bijtjes ging. Ik denk dat u straks bij de heer Kuijken mag afrekenen.

Ik dank de Staten voor de complimenten voor het voorstel. Het is inderdaad heel snel tot stand gekomen. De motie werd aangenomen in de laatste PS-vergadering voor de vakantie en na de zomer lag het voorstel er. Dat is ook te danken aan de medewerkers hier in huis die niet alleen deskundig zijn maar ook een hart hebben voor bijen. Zij hebben daarin in de vakantie en vaak ook in hun eigen tijd doorgewerkt.

Er is gevraagd of wij bij het vaststellen van het langetermijnbeleid rekening willen houden met een aantal zaken. Er is ook gevraagd of wij een aantal onderdelen van het initiatiefvoorstellen willen meenemen bij de ontwikkeling van dat langetermijnbeleid. Dat doen wij zeker. Dat heb ik ook toegezegd in de commissievergadering. De heer Kouthoofd vroeg namens de fractie van de VVD of wij bij het nieuwe beleid in het voorjaar 2015 met diverse scenario's kunnen komen met daarbij een goede rolbeschrijving van de provincie. Wij kunnen aan dat verzoek voldoen.

Mevrouw Van Iersel verwees naar China, waar in grote gebieden helemaal geen insecten meer leven en kinderen inderdaad met penseeltjes het veld in worden gestuurd om bloem voor bloem handmatig te bevruchten. Dat is wel het voorland. Wij nemen deze maatregelen niet omdat wij bijen leuk vinden, het zijn dé bevruchters niet alleen van de natuur maar van de hele landbouw. Wij kunnen echt niet zonder bijen en

wij hebben niet zoveel Chineesjes met penselen die wij in Nederland kunnen laten rondlopen. Zij schetste een mooi beeld.

Mevrouw Kardol vroeg om waar dit kan zo veel mogelijk te stoppen met het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. Dat proberen wij inderdaad te doen. Voor een belangrijk deel is dit echter in handen van de Tweede Kamer. Die maakt het beleid voor het gebruik van pesticiden op landbouwgronden. De provincie en de gemeenten hebben wel een rol als het gaat om het gebruik van bestrijdingsmiddelen op verhardingen of op sportvelden. In het kader van het project Schoon Water voor Brabant hebben wij een voorstel gedaan om het verbod op die middelen dat voorzien is voor 2020, naar voren te halen, namelijk naar 2017. Volop gemeenten en sportverenigingen laten al jaren zien dat het goed gaat zonder chemische middelen en dat het niet duurer is. Het kan dus, er is dus geen excuus om daarmee nog langer te wachten.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voorzitter. Ik ben enigszins verward door de woorden van de gedeputeerde. Hij sprak over chemische bestrijdingsmiddelen. Ik keek zojuist in een notitie uit 2012, waarin staat dat de provincie reeds geen gebruikmaakt van chemische bestrijdingsmiddelen. Klopt dat niet?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ja, dat klopt wel. De provincie heeft alleen een directe rol bij het bermbeheer langs provinciale wegen. Daar voeren wij al jaren een biologisch beleid en worden geen chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt. Gemeentelijke wegen vallen echter onder de gemeenten. Die proberen wij met het project Schoon Water ervan te overtuigen dat het gebruik van chemische middelen helemaal niet nodig is. De provincie gebruikt die middelen dus niet meer en probeert anderen ervan te overtuigen dat ook niet meer te doen.

Financiering vanuit de sector zelf is inderdaad van belang. De provincie hoeft niet alles te betalen. Bepaalde sectoren hebben ook een economische winst bij een fatsoenlijke bijenstand. Wij zullen die zeker betrekken, niet alleen bij het opstellen van het beleid maar ook bij de financiering daarvan.

D66 vraagt of daarbij een campagne hoort waarin wordt aangegeven wat burgers zelf kunnen doen. Dat is zeker het geval. Dat zal meer vorm krijgen in het langetermijnbeleid dan in dit stuk. Dat geldt namelijk voor het voorjaar 2014/2015. Dit onderdeel moet expliciet meegenomen worden in het langetermijnbeleid want de burgers kunnen hieraan ontzettend veel bijdragen.

Verskillende sprekers hebben gesproken over het Groen Ontwikkelbedrijf Brabant. Ik kan u vertellen dat het niet mogelijk is om in dat kader criteria voor de bijen op te nemen financiële middelen beschikbaar te stellen. Het Groen Ontwikkelbedrijf gaat niet over bijen maar over de aankoop en de inrichting van de EHS (Ecologische Hoofdstructuur). Natuurlijk wordt er bij de inrichting van de EHS rekening gehouden met biodiversiteit, sterker nog het hoofddoel van de EHS is het versterken van de biodiversiteit en in die zin spelen de bijen een belangrijk rol. Het is lastig om het expliciet op te nemen als voorwaarde voor projectsubsidies in veel voorstellen die wel goed zijn voor aanleg en inrichting van de EHS maar niet iets specifiek voor bijen doen.

Ik ben het met GroenLinks eens dat staatssecretaris Dijkema goed bezig is op het gebied van bestrijdingsmiddelen, zowel in Nederland als in Europa. Zij legt niet alleen de vinger op de juiste plek maar probeert ook heel voortvarend beleid te maken. Wij ondersteunen haar daarin van harte.

De heer Mondriaan van 50PLUS gaf aan dat spuiten met bestrijdingsmiddelen niet alleen het gewas treft maar ook de daarnaast liggende slootkanten en bermen. Dat klopt. Onderdeel van het project Schoon Water voor Brabant is om met name loonwerkersbedrijven die dit uitvoeren, voor te lichten over nieuwe spuittechnieken. Het zit soms in de apparaten die gebruikt worden, soms kan er worden aangesloten op GPS (Global Positioning System) waardoor de bestrijding zodanig kan plaatsvinden dat die zo min mogelijk uitwaait naar slootkanten en bermen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter. Ik waardeer dat natuurlijk zeer. Ik doel ook op de grondstroken naast al die landbouwvelden die wij voor zes jaar moeten subsidiëren. Je ziet gewoon dat die grond helemaal doodgespoten is. Daarnaast liggen veldjes waar alles groeit en bloeit. Die bijen denken dat is prachtig, zij gaan erheen en het einde van het verhaal is dat zij dood gaan. Misschien moeten wij wel eisen stellen aan die groenstrookjes. Zij bevorderen de bijenstand niet maar killen de bijen.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dat is nu precies wat wij beogen te voorkomen met het project Schoon Water voor Brabant. Wij vragen daarin aandacht voor nieuwe spuittechnieken om te voorkomen dat die groenstroken vol chemicaliën komen. Dat kan dus door middel van het gebruik van nieuwe apparaten en met GPS-installaties. Ik deel de zorg, maar er wordt echt alles aan gedaan.

De heer Van der Wel vroeg waar die €300.000 in het voorstel van GS vandaan komen. Voor de korte termijn komt dat uit het ecologiebudget. Het gaat om geld dat over is bij een aantal projecten. Het geld dat anders terug zou gaan naar de algemene middelen kan nu hiervoor gebruikt worden. Tel uw zegeningen!

De heer **Van der Wel** (PvdD): De gedeputeerde zegt dus eigenlijk dat hij geen ecologische projecten heeft waaraan hij dat overblijvende geld kan besteden. Dat lijkt mij onverstandig want de natuur heeft het heel hard nodig.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): In de begroting worden de kosten van projecten geraamd. Als aan het eind van het jaar blijkt dat een project goedkoper uitgevoerd kon worden, is de regel dat dit geld teruggaat naar de algemene middelen. Nu hebben wij daarvoor een andere besteding gevonden.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Als de gedeputeerde bij de begrotingsbehandeling expliciet kan aangeven hoeveel er bij ecologie totaal overblijft, zou ons dat kunnen helpen als wij eventueel ons voorstel aanhouden.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Het staat in de Najaarsbrief.

Amendement A1 strekt ertoe om het bedrag van €300.000 ten laste te laten komen van het Groen Ontwikkelfonds. Dat kan niet. Ten eerste gaan de Staten niet over het budget van het Groen Ontwikkelfonds en bovendien past het niet binnen de criteria van het fonds. Het college ontraadt dit amendement.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Het is misschien een beetje kinderachtig maar toch wil ik deze opmerking maken. De buurman en de buurvrouw hebben de kinderkamer volledig ingericht, wij komen allemaal kijken hoe prachtig die kamer eruitziet, maar zij vergeten te stoppen met voorbehoedsmiddelen. Wij moeten het er wel bij betrekken, want het een kan niet zonder het ander.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Nu overvraagt u mij, mijnheer Mondriaan. Ik moet daar nog eens goed over nadenken.

In motie M1 wordt het college gevraagd aan alle categorieën van de Subsidieregeling Natuur en Samenleving een bijenparagraaf toe te voegen als voorwaarde voor projectsubsidie. Wij ontraden die motie omdat er heel veel projecten zijn die wel goed zijn voor natuur en samenleving maar waarin bijen geen rol spelen.

Tegen motie M2 heeft het college geen bezwaar. Daarin wordt ons gevraagd te onderzoeken of betrokken partijen een soortgelijk project als Stadsbijen als onderdeel van de provinciale visie "De

provincie draagt Bij..." zouden willen steunen. Dat wordt zeker onderdeel van het onderzoek naar het langetermijnbeleid.

In motie M3 wordt het college van GS verzocht een bijenparagraaf toe te voegen aan het Groen Ontwikkelfonds Brabant. Behalve dat de bedoeling daarvan mij niet zo snel duidelijk is, hebben wij de investeringscriteria voor het Groen Ontwikkelfonds inmiddels uit en te na besproken en vastgesteld. Ik zie geen toegevoegde waarde in het opnemen van een bijenparagraaf. Motie M3 wordt ontraden.

Motie M4 zien wij als ondersteuning van het beleid. Met deze motie wordt gevraagd bij kennisuitwisseling te stimuleren om daar waar mogelijk het plaatsen van bijenkasten en -planten door imkers te faciliteren op de daarvoor geschikte terreinen en daken van de overheid. Dat wordt vanzelfsprekend onderdeel van het langetermijnbeleid. Wij hebben geen bezwaar tegen deze motie.

Met motie M5 wordt een andere dekking gevraagd voor het voorstel van het college. Ik meen dat wij een goede dekking gevonden hebben en dat er geen noodzaak is om die ergens anders te zoeken. Wij ontraden deze motie.

Met motie M6 wordt het college van GS verzocht in gesprek te gaan met het ministerie van EL&I (Economische Zaken, Landbouw en Innovatie), de NVWA (Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit) en de ZLTO en volgens mij met alle andere partners die in het voorstel genoemd worden. Dat kunnen wij zeker toezeggen. Wij hebben dan ook geen bezwaar tegen deze motie.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Ik kom even terug op motie M3 over het toevoegen van een bijenparagraaf aan het Groen Ontwikkelfonds Brabant. De gedeputeerde zegt dat hij op dit moment niet weet wat hij daarin moet zetten en hij vraagt zich af of het een toegevoegde waarde heeft. Zou het kunnen zijn dat uit het overleg met alle betrokken partijen een visie ontwikkeld wordt die wél meerwaarde ziet in het toevoegen van een bijenparagraaf? Ziet de gedeputeerde die mogelijkheid en als dat inderdaad zo is, is hij dan wel bereid om daarover na te denken?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dan nog is het de vraag of dit als criterium of als een bijenparagraaf aan het Groen Ontwikkelfonds moeten toegevoegd. De opdracht aan de directeur van het fonds is om het voor de aankoop en de inrichtingen van de EHS beschikbare geld te besteden in de lijn van het natuurbeleid. Als wij straks een langetermijnbeleid voor de bijen hebben, valt dat onder het natuurbeleid van het Groen Ontwikkelfonds.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Dat is een juridisch antwoord. Als uit dat overleg suggesties of ideeën komen die iets zouden kunnen toevoegen aan het Groen Ontwikkelfonds zou de gedeputeerde die in een aanbeveling of iets dergelijks kunnen opnemen. Het gaat mij erom dat binnen de provincie in de volle breedte alle partijen bezig zijn met het belang van de bijen. Daarin zou het Groen Ontwikkelfonds een rol kunnen spelen.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dat klopt. Het Groen Ontwikkelfonds gaat over het besteden van geld op basis van het natuurbeleid van de provincie. Als wij straks een langetermijnbeleid hebben voor de bijen hoort dat vanzelf tot de context waarin het Groen Ontwikkelfonds moet functioneren.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Ik heb eenzelfde vraag als de PvdA maar dan voor de Subsidieregeling Natuur en Samenleving. Hoe staat de gedeputeerde daar tegenover?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Er zijn meer projecten die worden ingediend in het kader van Natuur en Samenleving. Sommige daarvan hebben helemaal niets met de bijen te maken. Als wij dat zouden

opnemen als voorwaarde voor projectsubsidie, zouden alle voorstellen die niets met bijen te maken hebben, afvallen.

Mevrouw **Kardol** (PVV): De gedeputeerde heeft zelf aangegeven dat bijen een onmisbare schakel in de natuur vormen. De bijen en de natuur zijn gewoon gelinkt. Dit is een subsidieregeling voor natuur en samenleving. Inzetten voor leefgebied voor de bij kan op diverse manieren gebeuren. Wil de gedeputeerde daarover met de partners in overleg treden en als zij het ook zien zitten, wil hij dan de Subsidieregeling Natuur en Samenleving aanscherpen en daarin voorwaarden voor bijen opnemen?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Nee, niet als voorwaarde. Nogmaals, er zijn binnen het kader van Natuur en Samenleving heel veel projecten die echt niets met bijen te maken hebben, bijvoorbeeld het isoleren van daken op lagere scholen.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Daaraan kan een mooie voorlichting gekoppeld worden.

De heer **Van der Wel** (PvdD): De gedeputeerde is van de zomer heel voortvarend te werk gegaan deze zomer en heeft een voorstel geschreven. Hij heeft natuurlijk meer mogelijkheden dan de Partij voor de Dieren en kan dus sneller werken. Is de gedeputeerde in staat om de zes projectenvoorstellen die wij hebben nader uit te werken in bijvoorbeeld een oplegnotitie en er een prijskaartje aan te hangen, zodat wij bij de begrotingsbehandeling eventueel een besluit zouden kunnen nemen?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Nee, dat lukt niet voor de begrotingsbehandeling want die vindt al over drie weken plaats. Zo snel kunnen wij ook weer niet werken. Ik heb toegezegd om bij de uitwerking van het langetermijnbeleid voor de bijen rekening te houden met alle voorstellen uit het initiatief en te kijken in hoeverre wij die onderdeel kunnen maken van dat beleid.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Als er sprake is van onder uitputting bij ecologie gaat het geld naar de algemene middelen en zou het straks naar een rotonde kunnen gaan. Het is in het belang van de bijen en van de Staten dat wij dan met alle fracties met een voorstel komen om dat geld te allokeren voor goede voorstellen in het kader van de bijen. Zou de gedeputeerde daar een voorstander van zijn?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): De Staten hebben een budgetrecht. Zij kunnen voorstellen doen. Ik ben een voorstander van eerst beleid ontwikkelen en daarna te kijken hoeveel dat kost en waar dat geld vandaan moet komen.

De **voorzitter**: De gedachten lijken mij gewisseld.

Ik kijk even rond of er behoefte is aan een tweede termijn die ik graag kort en krachtig wil houden.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voorzitter. Wij willen graag een korte schorsing.

De vergadering wordt vijf minuten geschorst.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel van de Partij voor de Dieren vraagt het woord.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Gezien de beraadslagingen vinden wij het verstandig om ons voorstel in te trekken. Wij komen eventueel bij de begroting terug om te bekijken hoe wij het voor ecologie

en bijen kunnen regelen. Het is nu dus geen onderdeel meer van de beraadslagingen en hoeft niet meer uitgebreid behandeld te worden.

De **voorzitter**: Ik stel vast dat initiatiefvoorstel 54/14 nu geen onderdeel meer uitmaakt van de beraadslagingen. Ik kijk toch even rond of er behoefte is aan een tweede termijn want voorstel 64/14 maakt nog wel onderdeel uit van de beraadslagingen. Wellicht is het nuttig en nodig daarover nog een enkele opmerking te maken.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voorzitter. Wij stellen het zeer op prijs dat de Partij voor de Dieren tot het inzicht is gekomen waartoe wij hebben opgeroepen. Ik bedoel dit in positieve zin.

De Partij van de Dieren heeft gevraagd of de VVD ook vindt dat er geld moet worden uitgetrokken voor de voorstellen als die door GS zouden worden omarmd. Dat is nu precies ons punt. Eerst moet worden onderzocht wat er mogelijk is, wat daarbij de rol kan zijn van de provincie en wat het dan moet kosten. Wij zijn heel blij dat de gedeputeerde heeft toegezegd dat de scenario's aan ons zullen worden voorgelegd. Op dat moment pas gaan wij daarover beslissen.

Ik wil kort iets zeggen over de moties en de amendementen. Bij amendement A1 volgen wij GS. Dat geldt ook voor motie M1. Wij zijn daar ook tegen. Motie M2 vinden ook wij een sympathieke motie. Wij zullen die dan ook steunen. Bij motie M3 volgen wij GS en zullen wij tegen deze motie stemmen. Motie M4 vinden wij wel sympathiek maar een en ander kan in de verdere uitwerking van GS worden meegenomen. Daarom vinden wij het niet opportuun om op dit moment voor deze motie te stemmen. Op motie M5 zijn wij erg tegen, ook gelet op de uitleg van de gedeputeerde. Motie M3 klinkt sympathiek, maar achter het derde gedachtestreepje van het verzoek staat dat het college wordt verzocht de regie te nemen om tot een Brabantse aanpak van natuurlijke gewasbescherming te komen. Wij vinden dat net iets te ver gaan. In deze vorm zijn wij tegen deze motie.

De **voorzitter**: Heeft de heer Kuijken behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Kuijken** (CDA): Nee, voorzitter, wij zullen straks onze stemverklaringen afgeven.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voorzitter. Ik kan heel kort zijn. De SP wil benadrukken onderzoek heel belangrijk te vinden. Ik heb onlangs nog imkers in Tilburg gesproken. Zij geven aan dat er nog heel veel onduidelijk is over de bijensterfte. Net als in een gewoon huishouden kan de provincie haar geld maar één keer uitgeven. Daarom vinden wij een gedegen onderzoek heel belangrijk.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voorzitter. De rol van de provincie is veranderd. Als provincie moeten we verbinden, aanjagen en niet subsidiëren. Dat heeft ook het CDA gezegd in zijn eerste termijn. We moeten onze verantwoordelijkheid niet afschuiven door enkel de portemonnee te trekken voor subsidies naar de BMF, Vlinderstichting, Food4bees en imkerverenigingen. Voor het actieprogramma wil de PVV de gedeputeerde vragen om met name te onderzoeken wat we als provincie zelf kunnen veranderen binnen het huidige beleid en ook de gemeenten en overige partners hiertoe aan te sporen om op die manier het leefgebied van de bijen te verbeteren. De PVV ziet de 3 ton dan ook als een eenmalige startersbijdrage, oftewel zoals het CDA het heeft genoemd: "smeerolie, om het leefgebied voor de bijen te verbeteren."

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voorzitter. Ik zit even met de moties van de PVV. Ik weet ondertussen dat als de PVV moties indient die over natuur gaan, je heel goed moet lezen en zelfs op de achterkant moet kijken om te weten wat er precies bedoeld wordt. Ik ben het wel eens met de gedachte dat als wij een aanpak willen die profijt doet aan de bijen, wij naar het hele beleidsterrein moeten kijken. Ik vertaal

de moties maar even zo dat de PVV probeert aan te geven dat wij bij de onderdelen die ertoe doen moeten proberen de belangen van de bijen tot hun recht te laten komen. Zou de gedeputeerde daarop nog eens willen ingaan? Als straks uit de uitkomsten op de langere termijn blijkt dat er best op een aantal onderdelen van het provinciaal beleid aanpassingen kunnen komen of aanvullingen op reeds bestaand beleid, is hij dan bereid om dit op te nemen in zijn plan van aanpak voor de langere termijn?

Mevrouw **Klitsie** (D66): Marco, het is positief dat je het initiatiefvoorstel intrekt en het laat meelopen in de lange termijn. Ik denk niet dat er over twee weken bij de begrotingsbehandeling al ruimte is om dan weer vernieuwend met de zaak bezig te zijn.

De **voorzitter**: Mevrouw Klitsie, hoe sympathiek ik het gebruik van voornamen ook vind, wij spreken elkaar hier niet met de voornaam aan. Het is de heer Van der Wel voor de notulen.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Dank u wel.

Ik wil de gedeputeerde bedanken voor de toezegging om de publiekscampagne op te nemen in het voorstel voor de langere termijn.

Wij zijn niet voor de motie van de PvdD waarin wordt gevraagd €300.000 uit de algemene reserve te halen; niet omdat wij dit geen charmante oplossing vinden, maar wij denken dat de revitalisering landelijk gebied een meer zekerheid biedt dat het geld inderdaad beschikbaar komt. In de algemene reserve moet je het maar afwachten aan het eind van het jaar. Wij zijn dus tegen die motie.

Ik heb in eerste termijn gesproken over het Groenfonds. Ik kan leven met de uitleg van de gedeputeerde en wij zullen de desbetreffende motie van de PVV dan ook niet steunen.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voorzitter. Ik heb met interesse geluisterd naar de uitwisseling hier en gekeken naar het amendement en de moties die voorliggen. Wij zijn bijzonder enthousiast over de motie over de stadsbijen van de PVV. Ik werk samen met Ingrid Kerkvliet, zij gaat over de stadsbijen. Ik wil de Statenleden uitnodigen om nog gauw even te googlen op de stadsbijen. Naast het feit dat het een goedwerkend project is, heeft het een mooie sociale component. Ik weet niet of ik iedereen hiermee kan verleiden, maar je ziet dat het heel goed werkt om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in beweging te brengen. Het is een prachtige combinatie van allerlei maatschappelijke doelen en het bedrijfsleven. Dus stem vooral voor deze motie!

Ik wil even ingaan op de interruptie van de heer Verhees op de bijdrage van de heer Van der Wel inzake de motie die wij hebben ingediend. Laat er geen misverstand over bestaan. Wij snappen waar agrarische ondernemers mee zitten als zij die bestrijdingsmiddelen gebruiken. Voor zover ik het als stadse niet begrijp, houden de biologische boeren in mijn omgeving mij wel scherp over het feit hoe verschrikkelijk lastig het is om gewassen in allerlei stadia van ontwikkeling voor de voedselproductie succesvol tot bloei te brengen om ons allen te voeden. De biologische boeren hebben de grootste moeite om alternatieven te verzinnen en succesvol in te zetten om op een natuurlijke manier de gewassen te beschermen en te komen tot grootschalige productie. Je ziet dat het lukt en dat ook bij de reguliere land- en tuinbouw steeds meer biologische manieren van gewasbescherming worden toegepast. Gezien de bijensterfte, de uitkomsten van het onderzoek en het Europese moratorium op neonicotinoïden vraag ik via de motie het college om toch de regie te nemen om onze gezondheid en die van de bijen te beschermen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Wij stemmen voor alle moties omdat zij iets bijdragen aan de bijen, al is het maar een beetje. Het amendement steunen wij niet omdat dit ten koste gaat van het Groenfonds. Natuur is al hard genoeg nodig in Brabant, dus dat doen wij niet!

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter. Ik kan heel kort zijn. De PVV en de PvdA hebben gevraagd om bij het langetermijnbeleid vooral te kijken wat wij in ons eigen beleid kunnen veranderen ten gunste van de bijen. Het lijkt mij volkomen vanzelfsprekend dat wij bij een onderzoek naar provinciaal beleid voor bijen vooral kijken wat onze rol daarin is, welke regelingen er op dit moment zijn die van invloed zijn op de bijen en wat moet er eventueel aangepast worden. Ik denk echter dat voorstellen om nu al criteria en paragrafen toe te voegen te snel komen. Laten wij bij het ontwikkelen van het langetermijnbeleid eerst kijken wat er precies nodig is aan wijzigingen en het bij de bespreking van dat beleid betrekken.

GroenLinks vraagt nog aandacht van motie M6. Ik heb al gezegd dat ik de motie zie als ondersteuning van ons beleid. Wij nemen de regie al. Tegen de VVD zeg ik dat dit niet nieuw is, met name in het project Schoon Water in Brabant proberen wij te komen tot een Brabantse aanpak voor natuurlijke gewasbescherming, niet alleen voor gewassen maar wij willen de chemische bestrijding van onkruid uitbannen. Dat doen wij allereerst waar de provincie zelf een rol heeft: in onze eigen bermen, op verhardingen en sportvelden. In overleg met de sector en met de andere stakeholders gebeurt dat ook in de landbouw. Wij hebben dan ook geen bezwaar tegen motie M6.

De **voorzitter**: Ik heb genoteerd dat gedeputeerde Van den Hout heeft toegezegd om bij de uitwerking van de lange termijn maatregelen van het GS-voorstel de suggesties uit het initiatiefvoorstel te betrekken. Tevens wordt de uitwerking van het beleid vooral bekeken vanuit de rol die de provincie kan spelen.

Wij gaan nu stemmen over voorstel 64/14: Bijengezondheid; provinciale visie en actieprogramma. Er is een amendement op dat voorstel ingediend. Dat wordt eerst in stemming gebracht, dan het voorstel en tot slot de moties.

In stemming komt amendement A1

De heer **Kouthoofd** (VVD): Tegen.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Tegen.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voor.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Tegen.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt Statenvoorstel 64,14B

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voor.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van GroenLinks tegen dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

In stemming komt motie M1

De heer **Kouthoofd** (VVD): Tegen.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Voorzitter. De motie geeft een goede richting maar een harde voorwaarde ziet het CDA niet zitten.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Tegen.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voor.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Tegen.

Voorzitter. Wij stemmen tegen met een stemverklaring die ook geldt voor motie M3. Met het oog op de toezegging van de gedeputeerde denken wij dat deze moties te snel komen.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Tegen.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks en de OSN tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is verworpen.

In stemming komt motie M2

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Voorzitter. Het is een goede suggestie maar heeft een te hoog detailniveau. Het CDA stelt voor dit project mee te nemen met de grote hoop van mogelijke projecten door ongetwijfeld kundige ambtenaren die met de bijen aan de slag gaan.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voor.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van het CDA tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt motie M3

De heer **Kouthoofd** (VVD): Tegen.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Voorzitter. Voor de lange termijn lijkt het mijn fractie goed bijen zoveel mogelijk binnen bestaande programma's een plek te geven, net zoals ons gezondheidsbeleid.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Tegen.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voor.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Tegen.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks en de OSN tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is verworpen.

In stemming komt motie M4

De heer **Kouthoofd** (VVD): Tegen.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Wij stemmen tegen met dezelfde stemverklaring als bij motie M2.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voor.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD en het CDA tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt motie M5

De heer **Kouthoofd** (VVD): Tegen.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Tegen.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Tegen.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Tegen.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, 50PLUS, de PvdD en de OSN voor deze motie hebben gestemd en de van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt motie M6

De heer **Kouthoofd** (VVD): Tegen.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Voorzitter. De gedeputeerde heeft aangegeven dat het deels al gedaan wordt in het kader van de Brabantse aanpak voor natuurlijke gewasbescherming. Wij moeten geen dingen dubbel gaan doen. Pijler 1-maatregelen zijn bij uitstek een landelijke aangelegenheid.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Wij moeten dit zoals het CDA al heeft aangegeven via de fracties in de Tweede Kamer laten lopen.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA en de PVV tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is verworpen. Daarmee komt een einde aan de behandeling van dit onderwerp. Ik dank al degenen die hieraan zo hard gewerkt hebben.

PS 61/14 Verordening ruimte; wijziging kaartaanpassingen

Mevrouw **Prins-Afman** (VVD): Voorzitter. Gemeenten kunnen eenmaal per jaar een verzoek indienen voor een kaartaanpassing van de kaarten, behorend bij de Verordening ruimte. De behandeling in PS van het voorstel tot wijziging is dan ook een jaarlijks terugkerende activiteit.

Voor de zomervakantie zijn deze kaartaanpassingen vrijgegeven voor inspraak. De gemeente Boxmeer heeft van deze periode gebruik gemaakt om een nadere onderbouwing van haar aanvragen te geven. Het is mooi dat vijf van de zes verzoeken door kunnen gaan en dat de gemeente nu niet tot een volgende ronde hoeft te wachten. Op het verzoek van de gemeenten Oirschot, Waalwijk en Zundert om een recreatiegebied in hun gemeente te voorzien van de aanduiding stad-land, kwamen geen zienswijzen binnen. Toch werd er daarna in de commissie uitvoerig over deze kaartaanpassingen gediscussieerd, onder andere over zaken die deze gemeenten aangaat. Dat heeft de fractie van de VVD verbaasd, daar in de toelichting bij het voorstel duidelijk staat dat aanvragen beoordeeld worden vanuit de stedelijke structuur en de lagenbenadering. Waarbij op basis van verschillende provinciale belangen een afweging wordt gemaakt. In de memorie van antwoord is dit nog eens duidelijk verder uitgewerkt. Wellicht is het een idee om in de commissie nog eens uitleg te geven hoe dit systeem werkt.

De betrokken gemeenten zijn nu aan zet om een bestemmingsplan te maken, waarna na de provincie beoordeelt of de geplande ontwikkelingen passen binnen de kaders van de Verordening ruimte. Dat geldt ook voor de recreatieparken. Wij zijn het eens met dit voorstel.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voorzitter. Een goede discussie van GS met gemeenten, o.a. Boxmeer, in het voortraject heeft zijn vruchten afgeworpen. Complimenten daarvoor, de gemeenten waren erg tevreden en wij ook.

Zoals de VVD al heeft aangegeven, hebben wij net voor het reces de kaartaanpassingen in laten gaan. Het was een goed stuk dat bleek ook uit de zes inspraakreacties. Wij en zeker GS kunnen daarover tevreden zijn. Wij willen GS daarvoor complimenteren.

Zoals mevrouw Prins al zei, hebben wij in de commissievergadering nog een uitgebreide discussie gehad over de dubbelbestemming van drie recreatieparken: Sprankelaer in Waalwijk, Stille Wille in Oirschot en Parc Patersven in Zundert. Wat betekent dit voor de gemeentelijke plancapaciteit? Worden de gemeenten daarop gekort? Daarover zijn nog veel vragen bij de gemeenten en de partijen in het veld.

Verder zijn wij het eens met het voorstel. Het is een goed voorstel en wij zijn blij nogmaals te kunnen aangeven dat het zeer zorgvuldig en duidelijk is opgesteld.

De **voorzitter**: De SP heeft geen spreektijd aangevraagd.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Op recreatieparken is huisvesting van arbeidsmigranten en asielzoekers aan de orde van de dag, met alle overlast van dien, maar de eigenaren van recreatiewoningen wordt het verboden hun rechtmatige eigendom te bewonen. Wat de PVV betreft moet permanente bewoning voor deze eigenaren mogelijk worden gemaakt. De voorliggende wijzigingsvoorstellen zouden dit moeten bewerkstelligen. In de commissievergadering heeft de PVV-fractie haar zorgen geuit over de juridische houdbaarheid van de aanduiding 'integratie stad-land' voor deze

parken, om te voorkomen dat de bewoners blij worden gemaakt met een dode mus. GS hebben in een memorie van antwoord hierop een nadere toelichting gegeven. Hoe de versterking van landschappelijke waarden in de bestemmingsplannen voor de recreatieparken vorm zou moeten krijgen, is nog steeds erg summier omschreven. De PVV-fractie vraagt GS daarom of de betrokken gemeenten met deze omschrijving een bestemmingsplan op kunnen stellen wat met een gerust hart verdedigbaar is bij de Raad van State, bij eventuele procedures hierover.

Een ander belangrijk punt is de wijziging van de groenblauwe mantel voor bedrijventerrein De Brand II in 's-Hertogenbosch. Deze wijziging blijkt mede noodzakelijk om op dit bedrijventerrein een windturbinepark mogelijk te maken, zo blijkt uit het voorontwerp bestemmingsplan. Deze plannen zijn onlosmakelijk aan de voorliggende wijzigingsvoorstellen verbonden. Deze wijzigingen zijn een *conditio sine qua non* voor de locatie van het windturbinepark. De PVV geeft volledige tegenwind tegen deze drie en mogelijk vier windturbines met een rotorhoogte van maar liefst 171 meter, net als de bewoners van Sint-Michielsgestel, die afgelopen dinsdag een krachtige oproep deden tegen dit windpark dat het landschap aantast en zorgt voor de nodige geluidsoverlast. Deze kritiek wordt ook zeer duidelijk verwoord door de leden van de Gestelse gemeenteraad, ik citeer het CDA St.-Michielsgestel: "Geluidshinder, hinder van slagschaduw, landschapsvervuiling, mogelijke waardedaling van huizen: het komt straks allemaal voor rekening van de gemeente Sint-Michielsgestel. Inwoners van de mooie Wamberg, de Beusingsedijk, Nijvelaar en de historische Poeldonk kijken straks uit op drie of vier windmolens van zo'n 120 meter hoog, die voor de opbrengst van 's-Hertogenbosch staan te draaien. En zeg maar dag tegen het open landschap van de beekdalgronden van de Aa."

Verderop zegt men nog: "Alle negatieve gevolgen van de windturbines worden simpel ter zijde geschoven: het belang van windenergie is nu eenmaal per definitie groter. Horizonvervuiling? Welnee, aldus onze buurgemeente, je moet het zien als nieuwe 'landmarks'."

Ook de VVD laat zich heel kritisch uit. Raadslid Bart van de Hulsbeek zegt: "Weg met die dingen. Dit is een prachtig recreatief gebied. Het is voor mij een schrikbeeld om daar vier torens te zien verrijzen. Die verpesten het beeld van het Aa-dal voor tientallen jaren."

Deze zorgen deelt de PVV. Ook de gemeente Sint-Michielsgestel benadrukt in haar inspraakreactie dat het gesloten landschap, van onder andere Landgoed de Wamberg, in Den Dungen en Berlicum zorgt voor grote visuele hinder. In onze provinciale Verordening ruimte staat duidelijk dat windparken alleen worden toegestaan in grootschalige landschappen. De voorliggende locatie, pal tegen een kleinschalig landschap, past niet in deze kaders en daarom dient de PVV een amendement in om dit wijzigingsvoorstel uit het besluit te verwijderen.

De **voorzitter**: Door het lid Van Hattem wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, ter bespreking van Statenvoorstel PS 61/14A: Wijziging Verordening ruimte 2014, kaartaanpassingen 2, overwegende dat:

- het wijzigingsverzoek van de gemeente 's-Hertogenbosch met betrekking tot De Brand II, zoals verwoord in paragraaf 2.7 van de Wijziging Verordening Ruimte 2014, kaartaanpassingen 2 gelet op het gemeentelijke ontwerpbestemmingsplan mede tot doel heeft een windturbinepark op deze locatie mogelijk te maken;
- door deze windturbines ruimtelijke provinciale belangen in het gedrang komen, zoals aantasting van de landschappelijke kwaliteit en overlast voor de omwonenden;
- het onwenselijk is dat door de voorgestelde kaartaanpassingen de ruimtelijke inpassing van deze windturbines mogelijk wordt gemaakt,

besluiten:

- de volgende onderdelen van ontwerpbesluit 61/14B die betrekking hebben op het wijzigingsverzoek van 's-Hertogenbosch te schrappen:

(Par. 2.2:)

"verwijderd op gronden ten oosten van bedrijventerrein De Brand in de gemeente

's-Hertogenbosch;"

"2.3 Gemengd landelijk gebied

De structuur Gemengd landelijk gebied wordt toegevoegd op gronden van De Brand in de gemeente

's-Hertogenbosch."

(Par. 3.1 :)

"s-Hertogenbosch"

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A3.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voorzitter. Namens de PvdA wil ik graag complimenten overbrengen aan de gedeputeerde omdat steeds duidelijker wordt welke wijzigingen gemeenten wensen, hoe die tot stand komen en welke redenering daaronder ligt. Het wordt steeds duidelijker en daardoor beter te hanteren.

In onderdeel 3.3 zijn drie recreatieparken opgenomen met de aanduiding dat daarvan 'stad-land' wordt gemaakt. Wij hebben een amendement ingediend omdat wij het zeer merkwaardig vinden dat het op deze manier gebeurt en ons afvragen of wij dat op deze manier moeten doen.

In het verleden zijn recreatieparken aangelegd om te recreëren c.q. tijdelijk te wonen. Het gaat nu om drie parken maar wellicht komen er nog meer. Als wij toestaan dat die permanent bewoond worden, zullen wij in de naaste toekomst nieuwe recreatiegebieden moeten maken. Het een leidt tot het ander.

Een recreatiepark kan nooit de status van woongebied krijgen. Zij zullen nooit kunnen voldoen aan de wettelijke regelingen o.a. met betrekking tot wegen, parkeren, etc.

Bovendien hebben wij in het kader van de ruimtelijke ordening ernstige bezwaren tegen deze methodiek. Het college gebruikt de Verordening ruimte en de verzoeken tot wijziging om een bestaande situatie te legaliseren. Ik kan mij niet herinneren dat dit eerder gebeurd is in onze provincie. Wij spreken al vanaf 2000 met elkaar over recreatieparken. Het begon met Oekelsbos in Zundert. Het was nog niet klaar of Patersven kwam eraan. Die geschiedenis is hier zeer bekend.

Terug naar de verordening, het kan niet zo zijn dat wij hier in de Staten de kaart aanduiding "stad-land" gaan gebruiken om achteraf de zaak recht te breien. Wij kunnen "stad-land" hier niet gebruiken omdat de verhoudingen heel anders liggen als bij nieuw te plannen activiteiten. Ik zou de Staten willen oproepen ons amendement te steunen. Waarom? Omdat wij niet in staat waren een splitsing in de besluitvorming aan te brengen. Het was onderdeel van onderdeel. Als de Staten instemmen met ons amendement nemen wij vandaag geen besluit over de drie recreatieparken. Dat kunnen wij later altijd nog doen. Wij zijn van mening dat wij op die manier een meer zuivere en betere discussie krijgen.

De **voorzitter**: Door de leden Wagemakers en mw. Brunklaus wordt het volgende amendement voorgesteld.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 61/14 inzake Wijziging Verordening ruimte 2014, kaartaanpassingen 2, constaterende dat:

- alle kaartwijzigingen onder één besluit vallen;
- de recreatiegebieden van Oirschot, Waalwijk en Zundert reeds lang bestaande recreatieparken zijn;

- recreatiegebieden tijdelijk bewoond worden, overwegende dat:
 - wijzigingen in de kaarten van de Verordening ruimte bedoeld zijn voor toekomstige ontwikkelingen;
 - de aanduiding stad-land dient als overgang tussen bebouwing en landschap waarin vooraf criteria van deze verhoudingen worden gesteld voor te ontwikkelen bouwinitiatieven;
 - deze gebieden nooit de wettelijke status van woongebied kunnen krijgen;
 - de kaartaanpassing van de Verordening ruimte niet bedoeld is om vraagstukken van o.a. handhaving op te lossen,
- besluiten dat:
- de tekst 3.3 bij het onderdeel integratie stad land: "De aanduidingen integratie stad-land wordt gelegd op gronden in de gemeenten Boxtel, Oirschot, Tilburg, Uden, Waalwijk en Zundert"; als volgt wordt gewijzigd:
 - 3.3 De aanduidingen integratie stad-land wordt gelegd op gronden in de gemeenten Boxtel, Tilburg, en Uden.

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A2.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voorzitter. De kaartaanpassingen zijn een jaarlijks terugkerende exercitie om op de kaart van de Vro (Verordening ruimte) wijzigingen aan te brengen. Vaak zijn dit kleine wijzigingen die niet veel discussie behoeven, maar is dat nu ook het geval? Ik sluit mij graag aan bij veel zaken die de heer Wagemakers van de PvdA heeft gezegd.

Positief is dat er maar vijf zienswijzen zijn gekomen. In die zin heeft de gedeputeerde zijn huiswerk goed gedaan. Wat mijn fractie echter erg verbaast, is dat stilzwijgend een discussie van tien twintig jaar over de recreatieparken Patersven, StilleWille en De Spranckelaer als een technische wijziging wordt voorgesteld. Dat vinden wij per definitie geen goede werkwijze. Technische wijzigingen moeten technische wijzigingen zijn. Hier gaat het echter om een principiële wijziging van een standpunt van de provincie die in een bijlage wordt meegenomen. Wij vinden dat dit onvoldoende aandacht heeft gekregen in de commissie en dat er onvoldoende over is gediscussieerd.

Ik heb over de werkwijze van de gedeputeerde gezegd: het is of het ei van Columbus – wij hebben de oplossing gevonden – of het is een lege dop waarmee hij gemeenten en bewoners blij maakt. Ik weet echter niet welke kant ik op moet gaan. Integratie stad-land is een juridische verandering waardoor een dubbelbestemming wonen en recreatie mogelijk wordt. Het probleem blijft echter hetzelfde: een mengeling van functies op een recreatiepark dat daar niet voor ontwikkeld en ontworpen is. Alle problemen van ontsluiting, brandveiligheid, kwaliteit van de woningen worden niet opgelost. Dat moet allemaal nog gebeuren bij de gemeenten. Die zullen samen met de bewoners geweldige kosten moeten maken. Ik vind dat de discussie over hoe dit gaat werken, wat wij vrijgeven en komt het allemaal op zijn pootjes terecht bij de gemeenten, onvoldoende gevoerd is. Dat had ik natuurlijk sterker moeten aanzetten in de commissie, dat heb ik echter niet gedaan. Daarom stel ik nu voor om het uit de besluitvorming te halen, de discussie in de commissie over te doen is en daarna terug te brengen in PS. Wij hebben een amendement voorbereid. Dat lijkt veel op dat van de PvdA. Misschien kunnen wij beide amendementen combineren. Dat is voor de tweede termijn.

Voorzitter, ik heb nog een tweede opmerking van een heel andere aard, namelijk dat wij een wisselend beeld zien in de verzoeken van gemeenten over verdere verstedelijking. De ene gemeente wil meer verstedelijken en de andere minder. Ik heb de indruk dat het onvoldoende duidelijk is voor ons als Staten waar wij nu "ja" tegen zeggen. Het gaat nu over de lagenbenadering en de provinciale belangen.

Mevrouw **Prins-Afman** (VVD): Voorzitter. Mevrouw Klitsie spreekt over de lagenbenadering en de provinciale belangen. Vindt zij dat dit niet van toepassing is op de drie recreatieparken? De aanvragen van de gemeenten zijn gericht op een kaartaanpassing in het kader van de Verordening ruimte. Ik denk dat de gemeenten aan de slag moeten gaan met de inhoudelijke discussie en dat dit op een later moment komt.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Ik ben het met mevrouw Prins eens dat de lagenbenadering het vertrekpunt is voor de technische aanpassing van de kaart. Bij de recreatieparken heb ik de fundamentele kritiek dat het als een technische wijziging bij ons wordt binnengebracht terwijl het eigenlijk een principiële wijziging is van de status van bestaand gebied. In die zin ben ik het eens met de heer Wagemakers.

Mevrouw **Prins-Afman** (VVD): Mevrouw Klitsie zegt dat het een vergaande technische wijziging is. GS hebben het alleen maar beoordeeld op basis van de lagenbenadering en niet inhoudelijk. Mevrouw Klitsie gaat steeds dat stapje verder. Is zij het met mij eens dat zij een inhoudelijke discussie voert zoals zij ook al deed in de commissie en dat wij ons daartoe op dit moment niet moeten laten verleiden?

Mevrouw **Klitsie** (D66): In de commissie heb ik gesproken over Boxmeer. Dat punt laat ik nu duidelijk buiten deze discussie omdat ik daar de gedeputeerde volg dat het nieuwe ontwikkelingen zijn. Dit is echter een bestaande ontwikkeling en dat vind ik echt een andere situatie.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voorzitter. Ik wil graag even reageren op de vragen van mevrouw Prins van de VVD. Natuurlijk zijn recreatieparken een provinciaal belang. Natuurlijk zijn zij onderdeel van de ruimtelijke ordening. Maar is het niet verstandiger om met elkaar eens goed te spreken over de hele provincie en nu niet via deze kaartaanpassing?

Mevrouw **Prins-Afman** (VVD): Spreken over recreatieparken in zijn algemeenheid hoort denk ik thuis bij het beleidsstuk recreatie en toerisme. Dat is een heel andere tak van sport. Daar hebben wij het in het kader van de kaartaanpassingen op dit moment niet over.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Ik ben aangekomen bij het thema krimp.

De **voorzitter**: U bent aangekomen bij het thema krimp, maar uw spreektijd is ook al erg gekrompen.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Ik zou graag een visie van de provincie willen hebben op de krimpregio's in Brabant, zodat duidelijk wordt waar wij verdere verstedelijking gewenst vinden en waar niet.

De **voorzitter**: Door het lid mw. Klitsie wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 61/14 Wijziging verordening ruimte 2014, kaartaanpassingen 2;

besluiten het Statenvoorstel als volgt aan te passen:

- uit de tekst onder 3.3. van de wijzigingsverordening de woorden Oirschot, Waalwijk en Zundert te verwijderen;
- de op de kaarten opgenomen aanduiding integratie stad-land voor de recreatieparken in de gemeenten Oirschot, Waalwijk en Zundert te verwijderen."

Overwegingen:

- de problematiek met betrekking tot permanente bewoning van recreatieparken speelt al 10 tot 20 jaar;
- het is in al die tijd niet gelukt om tot een oplossing te komen, doordat deze problematiek vele aspecten kent zoals goede ruimtelijke ordening, toekomstbestendigheid, noodzakelijke en gewenste voorzieningen, kosten en financiering, profijt en rechtvaardigheid. Deze aspecten moeten niet alleen voor dit moment worden beschouwd, maar ook voor wat betreft hun toekomstbestendigheid;
- een onderbouwing van deze aspecten ontbreekt grotendeels in het voorliggende voorstel en is ook in de commissievergadering beperkt aan bod gekomen;
- er zijn in Brabant nog meer recreatieparken die mogelijk met hetzelfde verzoek komen. Van de voorliggende parken kan een precedentwerking uitgaan. Dit verdient daarom zorgvuldige afweging.

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A4.

Door het lid mw. Klitsie wordt de volgende motie voorgesteld.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 61/14 Wijziging Verordening ruimte 2014, kaartaanpassingen 2, overwegende dat:

- er een amendement is ingediend om de recreatieparken in de gemeenten Oirschot, Waalwijk en Zundert uit het Statenvoorstel te verwijderen;
 - de overwegingen in dit amendement zijn opgenomen, geven Gedeputeerde Staten de opdracht:
 - bij uitvoering van dit amendement de digitale bestanden en toelichting conform het geamendeerde besluit aan te passen,
- besluiten:
- de problematiek met betrekking tot de integratie stad-land voor recreatieparken op zo kort mogelijke termijn in een commissievergadering te bespreken alvorens deze opnieuw in stemming te brengen, en gaan over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M9.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Ik heb één minuut, dus is mijn inbreng kort en krachtig. GroenLinks is het permanent oneens met het mogelijk maken van permanente bewoning van recreatieparken, zoals nu gebeurt met deze wijziging. Geen beloning voor fout gedrag ten koste van de rust, de ruimte en de natuur. Wij ondersteunen natuurlijk van harte het pleidooi van de heer Wagemakers en zijn mede-indiener van het betreffende amendement.

GroenLinks vindt het onbegrijpelijk dat het verzoek van de gemeenten Oirschot en Roosendaal om de glastuinbouwgebieden te schrappen niet wordt gehonoreerd en verwijst daarbij naar de casus Breda, waar een hele strijd is gevoerd om het glastuinbouwgebied verkleind te krijgen. Dit wordt in dit voorstel eindelijk gehonoreerd, maar nog steeds kloppen de digitale en de papieren kaarten niet. Kan dit rechtgezet worden? De beloofde nieuwe visie op glastuinbouw zou er in september zijn. Nu moeten wij echter weer besluiten zonder visie.

De heer **Kap** (OSN): Voorzitter. Momenteel ligt de wijziging van de Verordening ruimte 2014 voor. De Onafhankelijke Statenfractie spreekt bij dit onderwerp mede namens de Partij voor de Dieren.

Onze fracties hebben tegen de meeste wijzigingen geen bezwaar. Veel items zijn zaken waarbij geen provinciaal belang speelt of waar die naar ons idee goed geborgd is.

Wel willen wij meegeven dat bij landgoed Stapelen de stedelijke ontwikkeling dusdanig zal zijn dat deze geen effect heeft op de duurzame instandhouding c.q. ontwikkeling van de als EHS aangewezen Dommel, mede vanwege de beperkte strook van de EHS ter plekke en de grote effecten van mogelijke bebouwing aan de randen hiervan. Wij willen GS dan ook vragen hierop toe te zien.

Onze fracties hebben bedenkingen bij het toestaan van permanente bewoning op Stille Wille, Patersven en de Spranckelaer. Wij gaan in het navolgende in op onze argumenten.

Als eerste vinden wij het jammer dat er door GS geen advies is gevraagd aan de POC (Provinciale Omgevingscommissie). Het is een zaak waaraan veel aspecten kleven die het omgevingsrecht betreffen. Het zou dan ook voor de hand liggend zijn geweest om de POC advies te vragen en zo de Statenleden te helpen in hun positionering bij dit stuk. Overigens is het jammer dat de POC, ook niet na een tip, zelf niet proactief hierover advies heeft gegeven. Op deze wijze heeft naar ons idee deze commissie geen meerwaarde.

De argumentatie van de provincie dat handhaving niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd, moet vooral geadresseerd worden aan de desbetreffende gemeenten en niet aan ons als Statenleden. We mogen verwachten dat gemeenten handhaving prioriteit geven, niet zien als een bezuinigingspost en een consistent beleid voeren. Het feit dat bijvoorbeeld de gemeente Zundert een weinig consistent beleid in dezen voert, moet geheel voor rekening van die gemeente blijven.

Onze beide fracties zijn er absoluut niet van overtuigd dat een overgangperiode met persoonsgebonden gedoogbeschikkingen niet voor het leeuwendeel van de zaken tot de mogelijkheden behoort. Bijvoorbeeld bij de Spranckelaer waar voor 80% van de panden een dergelijke beschikking is afgegeven, zou dit een prima oplossing zijn. Ook al zou dat voor enkele situaties niet kunnen of vindt de rechter dat een kortere begunstigingstermijn mogelijk is, dan nog zien onze fracties hier nog geen reden in om hele parken om te vormen.

Als aangetoond is, en zover is het nog niet, dat er geen andere weg is, zijn onze fracties bereid om een oplossing op maat te bieden. Daarbij moeten alle zaken worden afgewogen en moet worden voldaan aan de eisen van ruimtelijke kwaliteit. Onze fractie vindt het onaanvaardbaar dat PS aan de voorzijde niet meegenomen worden in de ruimtelijke kwaliteitsverbetering waaraan voldaan moet worden. Ook dit is onderdeel van de Verordening ruimte. Het is logisch dat als PS ruimte bieden voor ontwikkelingen zij ook op de hoogte gesteld worden van wat hier tegenover staat. Het is nu alsof je je portefeuille weggeeft, hem leeg terugkrijgt maar niet mag vragen waar het geld aan is besteed. Gemeenten regelen dit bij het bestemmingsplan, maar wat is nu de mogelijkheid van PS om bij te sturen indien dit niet naar behoren gebeurt? Geen. Hoe kunnen wij nu alle relevante feiten en omstandigheden afwegen die relevant zijn voor dit besluit? In de volgende vergadering komen wij hier op terug.

Ook breken wij om onverklaarbare redenen met de traditie dat wij ons niet mengen in zaken die onder de rechter zijn en kan er door vergunningsvrij bouwen veel meer bebouwing ontstaan in dit buitengebied. Het gaat grofweg om ruim 1000 woningen die straks 4 meter vergunningsvrij kunnen realiseren. Dat is dus 4000 m² extra bebouwd oppervlak in dit gebied. Dat is niet niets. Ook vinden wij ons niet in het feit dat deze gebouwen grotendeels niet van het reguliere woningcontingent afgaan en het omvormen naar woonwijken gevolgen heeft voor onze ambities op het vlak van vrijetijdseconomie.

Het toestaan van permanente bewoning van woningen op recreatieparken is niets minder dan een trendbreuk. Het betreft geen lokale afronding van de bebouwde kom maar een problematiek die op provinciaal niveau speelt. Er hebben zich, terwijl we hier nog niet eens over besloten hebben, al twee parken bij de OSN gemeld die in de rij willen staan voor eenzelfde soort behandeling. We moeten dan ook bedenken dat de problematiek die bij de voorliggende drie parken speelt, bij veel meer parken

actueel is. Daarom pleiten wij voor een diepere analyse en dienen een motie in om met de maatschappelijke partners de onderliggende tendensen in kaart te brengen.

Naast deze juridische precedentwerking willen wij ook aandacht vragen voor de maatschappelijke precedentwerking hiervan. Burgers die bewust de regels overtreden, worden beloond. En passant krijgen ze een flinke waardevermeerdering van hun woning cadeau. Gemeenten kunnen nu fors bezuinigen op hun handhaving; handig in deze tijd van bezuinigingen. Ook krijgen zij en passant meer inkomsten uit hun WOZ (Waardering onroerende zaken). Een win-winsituatie? Wat onze fracties betreft niet. De gezagsgetrouwe burgers die keurig naar de regels informeren en daarna braaf een dure burgerwoning kopen, worden niet gehoord.

Zoals bekend is in het Besluit ruimtelijke ordening en inmiddels ook in onze provinciale Verordening ruimte de ladder van duurzame verstedelijking opgenomen. Deze ladder verplicht ons bij een stedelijke ontwikkeling tot drie dingen: 1. Te onderzoeken of er sprake is van een actuele regionale behoefte. 2. Als dat het geval is, kan het binnen het bestaand stedelijk gebied worden opgelost. 3. Als dat niet het geval is, moeten wij aangeven dat het vervoersmatig op een passende manier ontsloten is. Het Besluit ruimtelijke ordening verklaart de ladder ook van toepassing op onze provinciale verordeningen. Dan is natuurlijk de voor de hand liggende vraag of deze ladder voldoende aandacht heeft gekregen in de voorliggende kaartaanpassingen. Het heeft er alleszins de schijn van dat dit niet het geval geweest is. Dat vinden onze fracties onwenselijk en daarom dienen wij een motie in om alsnog te motiveren waarom en hoe er aan de ladder van duurzame verstedelijking voldaan wordt. Volgens ons komt dat de juridische houdbaarheid van het voorstel ten goede.

De **voorzitter**: Door de leden Kap en Van der Wel wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, constaterende dat:

- momenteel de Verordening ruimte kaartaanpassingen 2 voorligt;
 - er bij drie recreatieve parken in landelijk gebied een aanduiding integratie stad land wordt toegevoegd;
 - hierdoor, onder voorwaarden, een stedelijke ontwikkeling plaats kan vinden, overwegende dat:
 - in het Besluit ruimtelijke ordening de ladder van duurzame verstedelijking is genoemd;
 - dit ondermeer inhoud dat stedelijke ontwikkelingen in bestaand stedelijk gebied van de regio moeten worden opgevangen;
 - nergens in het voorstel wordt ingegaan op de ladder van duurzame verstedelijking;
 - dit opmerkelijk is omdat conform artikel 3.1.6 lid 3 van het Besluit ruimtelijke ordening de ladder van duurzame verstedelijking ook van toepassing is op de provinciale verordening;
 - de provincie Noord-Brabant de ladder van duurzame verstedelijking ook heeft opgenomen in haar verordening;
 - het ontbreken van een toelichting juridische gevolgen kan hebben voor de houdbaarheid van het voorliggende besluit,
- dragen Gedeputeerde Staten op:
- in de voorliggende stukken alsnog te motiveren waarom voldaan wordt aan de ladder van duurzame verstedelijking uit het Besluit ruimtelijke ordening/onze Verordening ruimte, en gaan over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M7.

Door de leden Kap, Van der Wel en Mondriaan wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, constaterende dat:

- momenteel de Verordening Ruimte kaartaanpassingen 2 voorligt;
- er voorgesteld wordt om bij drie recreatieve parken een gebruiksverruiming te laten plaatsvinden;
- deze drie verruiming op verzoek van de gemeenten plaatsvinden,

overwegende dat:

- de problematiek die ten grondslag ligt aan de onderhavige verzoeken het lokale niveau overstijgt;
- door de sterke stijging van het aantal vakantiebungalows en een procentueel minder grote stijging van het aantal bungalowvakanties het aantal vakanties per bungalow per saldo met ongeveer 10% gedaald is in 9 jaar;
- in de kampeersector dezelfde trend gaande is;
- beide trends in de toekomst door zullen gaan en nog meer zullen gaan leiden tot een verdringingsmarkt waarbij overaanbod en prijsconcurrentie aan de orde van de dag zullen zijn;
- een flink aantal recreatieve parken niet meer courant kunnen zijn en de verleiding voelen zich in te laten met permanente bewoning en/of uitpoldering waardoor de kwaliteit van het Brabants toeristisch-recreatief product achteruit dreigt te gaan;
- het voorgaande zijn weerslag kan hebben op de werkgelegenheid en de economische groei van dit deel van de vrijetijdseconomie en daarmee haaks staat op het door PS vastgestelde beleidskader ten aanzien van de vrije tijdseconomie,

dragen Gedeputeerde Staten op:

- samen met de relevante belanghebbenden zoals Recron, VVV, ZLTO en ondernemers de situatie in de recreatieve sector in kaart te brengen, gezamenlijk te zoeken naar versterking van de positie van de Brabantse recreatieparken en hier samen afspraken voor te maken, en gaan over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M8.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter. Ik dank de Staten voor de complimenten voor het ambtelijk werk dat gedaan is om ervoor te zorgen dat de stukken op de juiste manier zijn behandeld en er derhalve relatief weinig reacties zijn gekomen vanuit de samenleving, met name geen enkele reactie op de drie recreatieparken.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ziet de gedeputeerde dat als...? Ik ben even de draad kwijt, voorzitter, ik ga die even zoeken.

De **voorzitter**: Gaat u dan even terug naar uw plaats en komt u maar terug als u hem gevonden heeft!

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik denk dat mijnheer Van der Wel bedoelde te zeggen dat ik dit niet moet interpreteren als een compliment van de samenleving. Het is een compliment voor onze ambtelijke organisatie. Ik draai de beoogde redering van de heer Van der Wel even om. Als er heel veel inspraakreacties zijn, slaan de Staten en zeker de commissie daar sterk op aan. Ik heb dat gemerkt bij de vorige kaartaanpassingen. Het omgekeerde is wat mij betreft ook waar. Er zijn weinig reacties uit de samenleving gekomen en op een aantal onderdelen zelfs geen. De vragen die vanuit de gemeenten zijn gesteld, zijn door ons beoordeeld en behandeld op de door mevrouw Prins genoemde criteria. Misschien was dat de draad van de heer Van der Wel? Ik heb een poging gewaagd.

De heer **Van der Wel** (PvdD): De gedeputeerde heeft mijn gedachten gelezen. Ik hoop ook dat hij op gedegen wijzen wil ingaan op de argumenten van de OSN en de PvdD over het zorgvuldig proces.

De heer **De Boer** (GS;VVD): De vraag van het CDA is helder. Leg nog eens precies uit hoe het zit met de woningbouwprogrammering en de relatie tot recreatieparken. Mijnheer Van Agtmaal, het is heel helder. Ik wil dat graag achter deze microfoon aan u vertellen. Alle woningen die permanent worden bewoond, tellen niet meer in de afspraken in het kader van de RRO's (Regionale Ruimtelijke Overleggen). Voor nieuwe permanente bewoning geldt dat wel. Ik wil het even kwantificeren. Bij de Stille Wille gaat het om 100 recreatiewoningen die nu permanent zijn bewoond. Ondertussen heb ik van de gemeente begrepen dat zij dat heel goed weet. Hetzelfde geldt voor de gemeente Waalwijk. Op Patersven zijn nagenoeg alle woningen permanent bewoond: 440 stuks. Voor de Spranckelaer geldt dat er nog een bouwvergunning zou kunnen liggen voor 40 woningen. Ook daar weet de gemeente dat dit afgaat van wat in de RRO's overeengekomen is. Ik hoop, mijnheer Van Agtmaal, dat ik duidelijk ben geweest en de zorg die er zou kunnen bestaan dat het hele pakket van recreatieparkwoningen in mindering gebracht zou worden op de regionale afspraken is niet juist.

De PVV heeft een vraag gesteld over de juridische houdbaarheid. Ook dat is tijdens de commissievergadering al gevraagd door de heer Van Hattem. Wij haken aan bij artikel 9 van de verordening. Dat betekent dat wij daarmee aansluiten bij de juridische ruimte die in de verordening is opgenomen en geborgd.

Tegen mevrouw Klitsie zeg ik dat noch de gemeenten noch de bewoners met een lege dop worden weggestuurd. Het is een ontwikkeling die door de gemeenten is gevraagd en die door de gemeenteraden unaniem wordt ondersteund. Er moet in dit geval sprake zijn van een stedelijke ontwikkeling – dat is het geval – en er moet sprake zijn van een groenblauwe mantel en landschapsontwikkeling. Dat is ook geborgd. Op het moment dat het bestemmingsplan binnenkomt, wordt het getoetst aan wat in de RRO's is overeengekomen. Het gaat om artikel 3.2 van de Verordening ruimte waarin de beoogde landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit geborgd zijn en moeten zijn. Als dat niet fysiek gebeurt of direct kan gebeuren, dient dat in het fonds gestort te worden. Daarop moet worden toegezien. Wat mij betreft is dat de borging die wordt gevraagd en daarmee beantwoord ik tegelijkertijd de vraag van mevrouw Klitsie. Ik ken het standpunt van de PVV over windmolens. Hier wordt in het voorontwerp melding gemaakt van windmolens. Dat is de heer Van Hattem bekend. Hij refereert daar ook aan, maar de directe aanleiding voor de gemeente Den Bosch en voor de provincie was de omleiding van de Zuid-Willemsvaart, waardoor uiteindelijk de groenblauwe mantel daar niet meer valide is. Dat heeft geleid tot deze kaartaanpassing, mede op basis van het verzoek van de gemeente.

Ik kom dan bij het voornaamste onderwerp dat de Statenleden aan de orde hebben gesteld: de recreatieparken. Ik bestrijd dat hier sprake is van een beleidsvoornemen van het college. Dat is niet het geval. De aanvragen die door de gemeenten zijn gedaan, zijn beoordeeld op de argumenten zoals die door mevrouw Prins zijn genoemd. Het gaat niet om een verruiming van de bebouwingsmogelijkheden het gaat om een bepaling straks in het bestemmingsplan dat recreatieverblijven ook gebruikt mogen worden voor permanente bewoning. Dat geldt voor drie specifieke parken. Wij hebben in het verleden kaartaanpassingen gedaan om de EHS te verkleinen, te vergroten of te verleggen. Dat leidde ook niet tot precedentwerking. Iedere keer opnieuw kan een aanvraag gedaan worden door een gemeente. Op basis van die aanvraag beoordelen wij of het mogelijk is de kaart zodanig aan te passen dat een recreatieverblijf permanent bewoond mag worden.

De heer **Kap** (OSN): Zijn er de afgelopen jaren aanvragen van gemeenten binnengekomen die toezien om het omvormen van recreatieparken?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Er zijn twee voorbeelden bekend. Een daarvan is al door de heer Wagemakers gemeld en de andere gaat over het Soperse Bos. Dat zijn twee aanleidingen geweest om die omzetting op deze manier te realiseren. Nogmaals, mijnheer Kap, ook als er wordt gevraagd om de EHS aan te passen, betekent dat niet dat wij op dat moment het beleid gaan aanpassen. Hetzelfde geldt ook voor deze aanvragen. Ik wijs ook op de andere kant van de medaille en zou de amendementen om die reden willen ontraden. De motie die door de heer Kap is ingediend, is uitermate waardevol om nog eens een keer na te denken over het fenomeen recreatie in het buitengebied. Wij onderschrijven dat graag vanuit het toeristisch-economisch profiel.

De **voorzitter**: Ik wil de gedeputeerde vragen de rugnummers van de amendementen te noemen als hij die ontraadt, anders wordt het een beetje verwarrend.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat wij geen beleid maken met dit voorstel, maar er gaat wel een precedentwerking vanuit. Dat is waarover wij het hebben.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Elke kaartaanpassing die wij in het verleden hebben gedaan of in de toekomst nog zullen doen, betekent altijd een precedentwerking. Mevrouw Brunklaus gaat ervan uit dat deze drie kaartaanpassingen automatisch zullen leiden tot een gedrag dat onmiddellijk het groene vinkje bij een aanvraag zet. Dat is niet het geval. Telkens als er een aanvraag binnenkomt wordt die beoordeeld op basis van hetgeen de Staten hebben vastgesteld in de Verordening ruimte en in de Structuurvisie.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Het is natuurlijk duidelijk dat het altijd beoordeeld moet worden. Als wij dit vandaag goedkeuren, gaat daarvan een signaal uit naar andere gemeenten. Die zullen met dezelfde aanvraag komen. Dan moeten wij heel goed kunnen beargumenteren waarom wij dat dan afwijzen.

De **voorzitter**: Mij lijken de gedachten op dit punt hier en ook in de commissie al ruimschoots gewisseld.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. De gedeputeerde onderbouwt zijn betoog met de opmerkingen dat er geen bezwaren zijn geopperd door partijen. Klaarblijkelijk vinden gemeenten, bewoners en anderen het zeer gewenst om in deze parken permanente bewoning toe te staan. Maar de natuur heeft geen stem. Dat geldt ook voor de belasting van het buitengebied. Dus moeten wij ergens regels maken.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Er zijn regels gemaakt. De heer Van der Wel weet ook dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor het handhavingstraject en dat in de Wet ruimtelijke ordening is vastgelegd dat als er sprake is van illegaliteit of van een overtreding van regels een gemeente allereerst de plicht heeft om te bekijken of een afwijking gelegaliseerd kan worden. Zeker aan de casus Zundert ligt een ruime geschiedenis ten grondslag. Ik refereer ook aan vergaderingen die er zijn geweest en aan een uitspraak in 2006 van minister Dekker waarmee groen licht is gegeven aan de gemeente Zundert om te bekijken of die omvorming daar zou kunnen plaatsvinden. Al die parken hebben een lange geschiedenis.

Zowel de heer Wagemakers als mevrouw Klitsie heeft gevraagd of wij het niet later in de tijd kunnen bespreken. Ik ben altijd bereid en zeker in het licht van de komende omgevingsvisie om met u en mijn collega van economische zaken, recreatie en toerisme te bezien hoe je met dit soort ontwikkelingen kunt omgaan. Maar als wij nu zouden besluiten om dit voorstel door te schuiven in de tijd betekent dit dat de brieven die u hebt gekregen o.a. van een aantal bewoners van recreatieparken onmiddellijk worden geëffectueerd. De rechtbank heeft immers gezegd af te wachten wat Provinciale Staten in dit dossier gaat doen. U hebt in de memorie van antwoord een overzicht gekregen van de juridische status van een aantal

van die parken en de ontwikkelingen die daar zijn. Als wij het verder vooruitschuiven, gaat de rechtbank nakoming van het handhavingstraject eisen. Dat houdt in dat in een aantal parken de bewoners direct op straat komen te staan dan wel hele grote dwangsommen opgelegd krijgen. Dit is voor ons niet het argument om nu deze kaartaanpassingen op tafel te leggen, maar wel het argument dat ik wil gebruiken om u in overweging te geven om zeker niet tot een uitstel van besluitvorming te komen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik begrijp het hele verhaal en ook dat dit de gedeputeerde ertoe beweegt dat er beleid moet komen. Daar zijn wij heel blij om. In het stuk staat echter ook dat een van de redenen om de verordening te wijzigen is dat het niet gelukt is om te handhaven. Dat is natuurlijk een verkeerd signaal naar de buitenwereld. Dat zou gemeenten ertoe kunnen bewegen om maar niet meer te handhaven.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, de gedachten lijken mij gewisseld. Ik verzoek de gedeputeerde een korte reactie te geven en dan zijn betoog te vervolgen.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik heb noch naar de Staten noch in de richting van de heer Van der Wel uitgesproken dat ik dat gedrag wil belonen. Ik zeg ook niet dat als een gemeente niet wenst te handhaven, wij wel een kaartaanpassing zullen doen. Nee, mijnheer Van der Wel, elke aanvraag voor een kaartaanpassing die hier binnenkomt, wordt gewogen. Wij spelen hier geen spel van belonen of straffen. Daar zijn wij niet van, wij zijn van het maken van afwegingen zoals de Staten die hebben meegegeven in de Verordening ruimte 2014.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voorzitter. Ik wil nog even reageren op de opmerking van gedeputeerde De Boer dat de besluitvorming van vandaag van betekenis is voor diverse rechtsgangen. Ik vind dat lastig, in die zin dat wij bewoners nooit onnodig in de problemen willen brengen maar wij moeten wel zuiver besluiten op basis van de stukken die voorliggen. Een juridische verandering van een bestemming naar integratie stad-land betekent nog niet dat het bestemmingsplan is aangepast en de handavingsgrond is weggefallen. Wij hebben het nu alleen over de integratie stad-land en niet over het hele vervolgetraject. Ik vind de koppeling lastig.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Via de memories van antwoord hebben wij duidelijk gemaakt dat wij de koppeling op die manier niet willen maken. De rechtbank in Breda heeft echter besloten dat de eisen die hij stelt aan de gemeente in het kader van handhaving heeft opgeschort tot er besluiten liggen over de toekomst van het park. Op dat moment is er sprake van legalisatie en is er zicht op een bestemmingsplan. Wij moeten dat bestemmingsplan dan nog toetsen aan de eisen die wij stellen in de Verordening ruimte voordat het een akkoord kan krijgen.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Wij vinden dat ook een lastig argument. Wij moeten ervoor zorgen dat de Verordening ruimte blijft kloppen. Is het dan niet zo dat met kaartveranderingen waarover wij nu spreken die specifiek gaan over de recreatiegebieden, wij ons moeten afvragen hoe wij daarmee omgaan in de Verordening ruimte? Ik vind het interessant dat de gedeputeerde een vergelijking maakt met andere beleidsvelden, zoals de EHS. De gedeputeerde weet echter ook dat wij hier uiterst zorgvuldig zijn als het gaat om wijzigingen die de EHS raken. Dat heeft hier bijna ook geen politieke kleur. Wij zouden ons hier moeten beperken tot de Verordening ruimte. Als wij besluiten gaan nemen met wel of niet de rechtbank in onze achterzak wordt het heel lastig. Is de gedeputeerde dat met mij eens?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik bepaal de rechtsgang niet. Ik heb in de memorie van antwoord duidelijkheid gegeven over de rechtsgang in bepaalde dossiers. De Staten hebben daarom gevraagd en daarom leg ik ook de koppeling. Nogmaals, met de eerste vraag die de heer Wagemakers stelde, suggereert hij een beleidsvoornemen en er is geen beleidsvoornemen. Drie gemeenten stellen een vraag over een park in hun gemeente. Daarover nemen de Staten een besluit met de zuiverheid van de Verordening ruimte in de achterzak. Dat is meer dan alleen een streepje zetten. Daar is over nagedacht zoals u weet.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voorzitter. Natuurlijk hebben wij het over een beleidsvoornemen en natuurlijk hebben wij met de Verordening ruimte over een kaartaanpassing. De gedeputeerde weet dondersgoed evenals alle Statenleden dat hij met dit onderwerp een snaar raakt die de samenleving aangaat en dat noemen wij beleid.

De heer **Heijmans** (SP): Ik krijg een beetje de indruk dat er hier op twee verschillende niveaus wordt gediscussieerd. Opnieuw spreekt de heer Wagemakers van een wijziging van beleid. Is het niet zo, mijnheer de gedeputeerde, dat er in onze Verordening ruimte wel meer specifieke plekken zijn aangegeven waar een bepaald regime geldt dat afwijkt van het normale beleid en dat als deze drie locaties worden opgenomen in de Verordening ruimte dit niet automatisch geldt voor de hele provincie Noord-Brabant? Zo simpel is het toch?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Dat probeer ik al een paar minuten te betogen, mijnheer Heijmans. Dank u wel!

Mevrouw Klitsie zei dat de visie op krimp nog onduidelijk is. Volgens mij is het verstedelijkingsbeleid van deze provincie heel helder verwoord in de partiële herziening van de Structuurvisie 2014 en de daarbij behorende verordening. Het gaat om het verstedelijkingsbeleid van de landelijke gemeenten versus de B5. Op basis van de nieuwste demografische gegevens waarover u in de krant hebt kunnen lezen, gaan wij dit in twee sessies bespreken in respectievelijk Geertruidenberg en St. Michelsgestel. Wij zullen die data daar presenteren en met de bestuurders en de raadsleden de discussie voeren over hoe wij met enerzijds het fenomeen krimp en anderzijds gezinsverdunding omgaan. Ik denk dat de discussie op die manier moet plaatsvinden en niet via een beleid zoals hier staat. Sommige gemeenten zeggen op dit moment binnen de regels die daarvoor gelden en in lijn met de afspraken in de RRO's dat het voor hen niet hoeft of dat zij een kleine uitbreiding wensen.

Mevrouw Brunklaus stelt dat er geen synchronisatie heeft plaatsgevonden tussen de digitale en de papieren kaarten. Wij zullen dat alsnog doen.

Zij zegt ook dat er geen visie glastuinbouw is. Er is wel een visie glastuinbouw. Ik heb aangegeven in welke tempi wij met elkaar daarover gaan praten. Dat begint volgens mij al in november bij de eerste vergadering van de TSP (Themacommissie voor Transitie Stad en Platteland).

De heer Kap heeft een vraag gesteld over het toezicht op de verdere rode ontwikkelingen aan de randen van de EHS. Als die kaartaanpassingen worden gevraagd, kunnen die aan de hand van ons beleid op die merites worden beoordeeld. Dat is precies wat zojuist door de heer Heijmans kort en krachtig is uitgelegd.

Het moge duidelijk zijn dat er geen advies is gevraagd aan de POC, want er is geen beleidsvoornemen of wijziging daarvan. Ik denk dat dit de reden is dat POC ondanks de tip niet heeft gereageerd.

Terecht dat de heer Kap de eisen aan de ruimtelijke capaciteit nog eens stipuleert. Dat punt is ook aan de orde geweest in de commissie. De ruimtelijke kwaliteit is een voorwaarde. Dat is ook aan deze drie gemeenten meegedeeld. Op het moment dat de bestemmingsplannen binnenkomen, moet voldaan zijn aan artikel 3.2 van de Verordening ruimte. Zo niet, dan krijgen deze niet de goedkeuring van de provincie.

Tot slot kom ik dan bij de documenten die ik amendementen en moties mag noemen.

De **voorzitter**: Het gaat om de amendementen A2, A3 en A4 en om de moties M7, M8 en M9. Kunt u kort uw reactie geven want uw spreektijd is eigenlijk om.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Over amendement A2 ben ik duidelijk geweest. Los van het feit dat ik in principe dit amendement wil ontraden, zit er ook een technisch aspect aan. Als het amendement wordt aangenomen, moet er tekstueel in de kaarten veel meer aangepast worden dan volgens die ene zin aan de orde zou zijn. Dat is een technische omissie, maar principieel kan ik namens het college op dit moment geen ander woord gebruiken dan "ontraden". Datzelfde geldt voor amendement A3 van de PVV met betrekking tot de verwijdering van de gronden bedrijventerrein Den Brand in de gemeente Den Bosch. Ook dit amendement ontraad ik op basis van de argumenten die ik in mijn betoog heb genoemd.

Het amendement A4 is door de fractie van D66 ingediend. Mevrouw Klitsie heeft al gezegd dat zij zal kijken of zij samen met de PvdA tot een ander amendement kan komen. Wij ontraden dit amendement. Naar mijn bescheiden mening is ook de tekst niet correct.

Motie M7 van de OSN en de PvdD gaat over de ladder van de duurzame verstedelijking. Ik denk dat ik die ladder niet nader hoeft te motiveren, want die maakt sinds oktober 2013 deel uit van de landelijke wetgeving en wordt in voorliggende stukken als zodanig beoordeeld door de Raad van State. Uit een aantal uitspraken van de Raad van State is intussen gebleken dat de ladder van de duurzame verstedelijking gevolgd moet zijn omdat anders een besluit vernietigd wordt of geen grond heeft om verder in procedure te komen. Deze motie is overbodig en wordt dan ook door het college ontraden. De constatering van de heer Kap en Van der Wel is correct, want de ladder van de duurzame verstedelijking maakt nadrukkelijk deel uit van ons beleid.

De heer **Kap** (OSN): Het is zelfs zo dat die gewoon genoemd wordt als wij de provinciale verordening gaan wijzigen. Waar staat die dan genoemd in deze wijziging? Wat de gedeputeerde zegt, is juist maar het is niet het hele verhaal. De ladder moet nadrukkelijk fysiek genoemd worden in de toelichting.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Dat betekent dat op basis van de nieuwe wetgeving de ladder expliciet vermeld moet worden als de verordening in de revisie komt en aanpassing behoeft om synchroon te lopen met de landelijke wetgeving. Wij dienen ons te conformeren aan de landelijke wetgeving, dus impliciet is de ladder op die manier actief.

De heer **Van der Wel** (PvdD): De heer Kap bedoelt te vragen waar in het stuk over de wijziging van de verordening wordt uitgelegd hoe het zit met die ladder. Er staat heel veel tekst maar niets over de ladder.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Impliciet maakt hij deel uit van de overwegingen omdat het landelijke wetgeving is. Wij schrijven in onze verordening niet alles op wat in de landelijke wetgeving staat om daarmee repeterend beleid te kunnen maken. Landelijke wetgeving is geldig en o.a. de ladder van de duurzame verstedelijking dient toegepast te worden in alle beleidsstukken die wij maken. Er zal ongetwijfeld in een reparatieverslag een keer expliciet worden gemeld dat dit deel uit moet maken van de beraadslagingen, maar op dit moment kan ik gewoon verwijzen naar de landelijke wetgeving.

De **voorzitter**: Kortom, hij staat er nu niet in maar impliciet geldt hij. Het antwoord is helder en het komt terug op het moment dat u daartoe bij de volgende wijziging aanleiding ziet.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Wij hebben geen bezwaar tegen motie M8 van de OSN, de PvdD en 50PLUS om te kijken met de partijen in het veld of wij de recreatieve sector in kaart kunnen brengen en hoe wij deze parken verder in positie kunnen krijgen om daarmee het profiel van Brabant te versterken. Dat is het, voorzitter.

De **voorzitter**: Er is nog een motie M9. Die ligt hier op de tafel. De in het amendement geschrapte tekst is nu verhuisd naar deze motie. De gedeputeerde geeft zijn oordeel.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voorzitter. In motie M8 staat bij de constatering bij het tweede gedachtestreepje: "Er voorgesteld wordt om bij drie recreatieve parken een gebruiksverruiming te laten plaatsvinden." Volgens mij moet dat gebiedsverruiming zijn. De gemeente zorgt voor de gebruiksverruiming. De gedeputeerde heeft geen bezwaar tegen deze motie maar volgens mij klopt de tekst niet.

Gedeputeerde **De Boer** (GS;VVD): De heer Van Agtmaal heeft gelijk. Ik heb mij alleen gericht op de opdracht aan Gedeputeerde Staten. Ik heb die omissie in de constatering niet opgemerkt. Ik dank de heer Van Agtmaal voor zijn aanvulling.

De **voorzitter**: Het is opgenomen in de notulen. De gedeputeerde heeft met name op de dictie van de opdracht gereageerd. Dan komen wij nu bij motie M9.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Wij ontraden motie M9 op basis van de argumenten die ik reeds in mijn betoog heb genoemd.

De heer **Heijmans** (SP): Deze motie is min of meer technisch van aard omdat in de motie besloten wordt om iets te doen alvorens iets in stemming te brengen. Het voorstel van het college zou in stemming gebracht moeten worden. Dan moet het een ordevoorstel zijn, maar dat kan niet omdat pas over moties gestemd wordt nadat het voorstel in stemming is gebracht. Ik snap deze motie niet. Misschien kan mevrouw Klitsie een toelichting geven?

Mevrouw **Klitsie** (D66): Wij hebben er inderdaad mee geworsteld. Je zou de drie gemeenten uit het besluit moeten halen, maar je moet ook in de onderliggende documenten nagaan waar vervolgcacties nodig zijn. Dat konden wij op dit moment niet doen, vandaar dat wij dit in de motie hebben toegelicht. Als wij dit besluit zouden amenderen, moeten ook alle onderliggende stukken geamendeerd worden.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter. Het gaat over het hoofdbesluit en daarover heb ik mijn mening reeds gegeven namens het college: ontraden.

De **voorzitter**: Ik kijk even rond of er behoefte bestaat aan een tweede termijn.

Mevrouw **Prins-Afman** (VVD): Voorzitter. Zou u twee minuten willen schorsen zodat wij dit even kunnen bespreken in de fractie?

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik vond de opmerking van mevrouw Klitsie in eerste termijn heel erg treffend en ik moest ook een beetje lachen, want zij begon met de woorden dat het hier ging over

kaartaanpassingen, dat dit over het algemeen niet de grootste zaken zijn en dat wij daarover vrij kort kunnen zijn. Mevrouw Klitsie, de vier kaartaanpassingen die wij de afgelopen tijd gedaan hebben, hebben telkens ongeveer een halve Statenvergadering in beslag genomen. Ik vind dit een teken van twee niveaus. Kaartaanpassingen zijn met name technische aanpassingen. Ik krijg echter steeds meer de indruk dat wij uit die kaartaanpassingen allerlei beleidsmatige conclusies trekken die gevolgen hebben voor ons beleid op het gebied van de ruimtelijke ordening. Dat is echter absoluut niet aan de hand. Het kan wel zo zijn dat je aan de hand van dit soort technische aanpassingen tegen elkaar zegt: laten wij over dit punt eens verder praten. In de motie van de heer Kap wordt daar een heel goed voorstel voor gedaan. Ik vind het een beetje jammer als wij uit dit soort min of meer technische punten allerlei conclusies trekken, bijvoorbeeld dat ons beleid in een keer op zijn kop wordt gezet of verhoop wordt gehaald.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Verschillende fracties hebben de afgelopen jaren op verschillende momenten aangegeven dat de onderbouwing van de wijziging zo ontzettend summier is; dat je continu moet doorvragen: wat is er aan de hand, hoe zit het met die ladder, welk beleid ligt eronder, waarom kiezen wij hiervoor? De heer Heijmans is blij met de motie van de OSN, maar eigenlijk hadden wij aan het begin van deze Statenperiode moeten bedenken hoe wij hiermee zouden omgaan. Dit is namelijk niet de eerste keer en daarom vallen de verschillende partijen er zo over.

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Van der Wel, u moet niet de illusie hebben dat wanneer wij straks een beleidsmatige discussie voeren over recreatieparken, wij nooit meer kaartaanpassingen zullen krijgen ten aanzien van recreatieparken. Het aardige van het beleid is nu juist dat je af en toe maatwerk moet leveren en moet kunnen afwijken van normaal geldende regels. Laten wij blij zijn dat ons beleid op het terrein van de ruimtelijke ordening niet zodanig is dat het altijd en overal en voor alles geldt, maar dat onze Verordening ruimte de mogelijkheid biedt om voor heel specifieke plaatsen heel specifiek beleid te voeren, o.a. voor dit soort situaties.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. De SP vindt dat wij specifiek moeten kunnen kijken, wij vinden dit heel sterk gaan in de richting van willekeur, met name omdat de onderbouwing continu ontbreekt en wij niet goed de bedoelingen kunnen inschatten.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik maak hier echt bezwaar tegen. Het gaat hier om aanvragen die bij de provincie binnenkomen. Zelfs als de provincie zelf het initiatief zou nemen, zou de heer Van der Wel dit niet mogen suggereren en in dit geval helemaal niet.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Mijnheer Heijmans, ik geef u gelijk.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Maar ik ben nog niet klaar! De heer Heijmans heeft gelijk als hij zegt dat een kaartaanpassing een technische zaak is en geen beleidszaak. Wij hebben elkaar de afgelopen jaren langer gesproken in deze Staten en elkaar ook in verschillende rollen gezien. Had de heer Heijmans niet kunnen bedenken dat als er zonder voorbereiding gesproken wordt over recreatieparken waarin van alles aan de hand is, dit in de Staten commotie zou geven? Heeft hij ook niet het gevoel dat het erin gefietst is?

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Wagemakers, ik ken uw fractie al van vijf, zes of zeven jaar geleden toen wij in Zundert op het recreatiepark rondliepen met Kamerleden van onze beide partijen. Dat dit wat teweeg zou brengen, begrijp ik. Wij hechten nog steeds aan het systeem van commissievergadering. Ik

begrijp niet zo goed waarom in een commissievergadering dit soort zaken niet afgehandeld kunnen worden. Ik weet zeker dat de gedeputeerde in de commissie graag bereid was gezegd toe te zeggen een verdere discussie te zullen voeren over de vraag of er eventueel noodzaak bestaat om ons beleid voor recreatieparken te wijzigen. Had hij dat niet willen toezeggen, dan hadden wij als gezamenlijke fracties hem wel daartoe gedwongen.

De **voorzitter**: Ik aarzel om al te zeer op dit onderwerp door te gaan, omdat de conclusie eigenlijk al wel getrokken is. Ik geef kort de gelegenheid voor interrupties en dan gaan wij verder.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voorzitter. Ik wil even reageren op de opmerking die de heer Heijmans in mijn richting maakte over de aanhef van mijn eerste termijn. Misschien was het een wens die ik uitsprak, namelijk dat technische wijzigingen echt technische wijzigingen moet zijn en dat wij wijzigingen met een beleidsmatige achtergrond in extenso in de commissie behandelen. Dat is ook de wens die ik vandaag uitspreek. Ik kom daarop in mijn tweede termijn nog terug.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Ik geef de heer Heijmans gelijk dat wij dit beter in de commissie hadden moeten behandelen. Ik denk ook dat het daar had moeten gebeuren. Ik denk ook aan al die insprekers van de recreatieparken die dit wel degelijk zien als nieuw beleid en die daarop hun hoop vestigen. Volgens mij begrijpt ook de SP heel goed welke effecten dit heeft op het totale recreatiebeleid en de recreatieparken in Brabant.

De heer **Heijmans** (SP): Natuurlijk heeft mevrouw Brunklaus gelijk dat het voor de mensen op de betreffende recreatieparken een enorme wijziging van beleid is. Maar laten wij ons hier wel realiseren dat die wijziging zich beperkt tot die drie parken.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Is de heer Heijmans het met mij eens dat wij beter eerst beleid hadden kunnen maken?

De heer **Heijmans** (SP): Volgens mij is er beleid.

De **voorzitter**: Ik grijp nu toch even in. Er is een paar keer duidelijk aangegeven dat hier een besluit voorligt dat in technische zin kaartaanpassingen betreft. Als je heel veel kleine aanpassingen doet, komt er natuurlijk een moment dat je vragen kunt gaan stellen. Daar is echter een ander moment voor en niet bij dit besluit. Het is aan uw Staten om in overleg met de gedeputeerde te kijken of het naar aanleiding van deze technische wijzigingen wenselijk is bredere beleidsvragen te stellen. Dat kunnen wij niet allemaal in een vergadering hier doen. Ik vraag de heer Van den Berg of hij nog op dit punt wilt interrumperen. Zo ja, dan geef ik hem daartoe kort de gelegenheid en daarna wil ik verder gaan met de behandeling van dit voorstel.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. U hebt gelijk dat het misschien beter behandeld kan worden in de commissie. Als een kleine technische wijziging echter tot gevolg heeft dat hier nagenoeg tegen een woonwijk aan 170 meter hoge windturbines komen te staan, hebben wij daarover wel vragen en opmerkingen. Dat kan best even duren. Waar een kinderdagverblijf staat dat elke dag knettergek wordt van een slagschaduw, waar kinderen geteisterd worden door tot 60 dB (decibel) continu gezoem en gezuig, etc. Mijnheer Heijmans, dat is voor ons geen kleinigheid!

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, dit is nu zo'n voorbeeld. Er wordt een zoekgebied aangewezen en volgens de heer Van den Berg staan de windmolens er al. Hij vecht volgens mij tegen zoekgebieden. Misschien is het verstandiger als hij tegen windmolens gaat vechten.

De **voorzitter**: Wij gaan verder met de tweede termijn van uw Staten.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Om in te haken op de opmerking van de heer Heijmans. Zij staan er al bijna, want als wij dit aannemen leggen wij dat geen strobreed in de weg. Ik kom daarop nog terug.

Ik begin met de recreatiewoningen. Met de door de gedeputeerde gegeven nadere uitleg over de integratie stad-land ten aanzien van de recreatieparken is het nu hopelijk duidelijk genoeg. Wij hopen dan ook dat er snel een einde komt aan de onzekerheid voor de bewoners.

Bij het windpark De Brand II zijn oorzaak en gevolg duidelijk aan elkaar verbonden. Inderdaad, een omlegging van de Zuid-Willemsvaart is de oorzaak van het feit dat er hier een wijziging voorligt. Het gevolg is echter dat de gemeente Den Bosch op deze locatie voor dit gebied een bestemmingsplan met daarin die windmolens wil vaststellen waarvoor deze wijziging van de Verordening ruimte noodzakelijk is. Deze wijziging maakt ruimtelijk gezien de weg vrij voor dit windpark. Het is een windpark dat onaanvaardbare overlast zal opleveren voor de omwonenden waaronder een kinderdagverblijf met een voortdurende geluidsbelasting van bijna 60 dB. Mijn collega Van den Berg refereerde er al aan. Daarom is het zaak deze plannen te blokkeren. Laten wij als provincie een serieuze hindermacht zijn voor dit windpark.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter. Ik zou graag van de heer Van Hattem willen weten of hij in de gaten heeft hoeveel dB zijn favoriete wegen produceren.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dat is heel iets anders. Er worden ook genoeg maatregelen genomen om dat te verminderen, zoals geluidsschermen, geluidswallen, etc. Wij hebben altijd duidelijk gepleit voor het aanbrengen van geluidsschermen waar nodig.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter. Ik constateer dat ik geen antwoord krijg op mijn vraag.

De **voorzitter**: Ik stop deze discussie en geef het woord aan de heer Wagemakers.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn heldere beantwoording. Het zal hem echter niet verwonderen dat wij een beetje teleurgesteld zijn. Wij hebben namelijk geprobeerd om die drie recreatieparken in een breder verband te zetten. Het moge echter duidelijk zijn dat GS niet ontkomen aan een discussie hierover. Ik adviseer de gedeputeerde graag om dat op de agenda te zetten.

Het heeft er alle schijn van dat ons amendement het niet gaat halen. Dat is jammer want wij hebben dat amendement voorgesteld om de discussie zuiver te kunnen voeren.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voorzitter. De gedeputeerde heeft uit en te na uitgelegd wat de bedoeling was, hoe de procedure in elkaar steekt en dat de gemeenten en de bewoners hopen dat dit een goede toekomst brengt. Wij vinden het jammer dat wij de besluitvorming niet naar de commissie en naar een volgende PS-vergadering kunnen tillen en wij meegenomen kunnen worden in dat goede gevoel. Bij ons blijft het gevoel bestaan dat het onvoldoende bediscussieerd is in de commissie. Vandaag is het onderwerp van de debat in PS. Wij zouden dat eigenlijk niet op deze manier moeten willen doen. Ik vraag GS dan

ook om dit soort beleidsgevoelige technische onderwerpen op een andere manier te garanderen dan als een technische wijziging. Naar mijn idee is dit geen goede werkwijze.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik hoor mevrouw Klitsie ervoor pleiten om die technische wijzigingen op een andere manier te agenderen als het wijziging van beleid verondersteld wordt. Geldt dat ook voor de windparken? Wij hebben hier ook als bestaand beleid dat die alleen in grootschalige landschappen mogen komen en nu wordt het tegen een kleinschalig landschap aan geduwd.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Dit is een andere situatie. Het gaat hier om bestaande recreatieparken die een andere bestemming krijgen. Bij de windmolens gaat het om nieuwe ontwikkelingen. Ik kan mijn interruptie bij mevrouw Prins herhalen.

De heer **Kap** (OSN): Voorzitter. Ik dank de heer De Boer voor zijn heldere uiteenzetting en voor zijn steun voor motie M8. Het is ook fijn die hij zal toezien op de ontwikkelingen bij de Dommel. Dat geeft ons zeker vertrouwen.

Natuurlijk kunnen gemeenten van alles vragen in het kader van de kaartaanpassingen, maar de ene vraag is de andere niet. De ene is puur technisch en de andere is beleidsmatig. Als je met je auto naar de garage gaat, is het wat anders of je de spiegel of de motor laat vervangen!

Ik kom dan ook bij het punt van de heer Heijmans. Gelukkig is ons beleid niet rigide en kunnen wij daarvan afwijken. Als dat nodig is, moeten wij dat zeker doen maar wel op grond van goede argumenten. Het moeten zulke goede argumenten zijn dat die niet vertaald kunnen worden naar een willekeurige volgende vraag die bij ons binnenkomt. Als wij dat namelijk doen, gaan wij via individuele vragen ons beleid wijzigen. Dat kan denk ik nooit de bedoeling zijn. Op die zorgvuldigheid heb ik in mijn eerste termijn de nadruk willen leggen. Ik zal dat nu niet herhalen, want ik neem aan dat dit wel duidelijk is.

De heer **Heijmans** (SP): Is met name het feit dat dit soort kaartaanpassingen door de Staten moet worden goedgekeurd voor de heer Kap niet voldoende garantie voor zorgvuldigheid? Ik zou het enigszins met hem eens kunnen zijn als het puur een bevoegdheid van het college zou zijn om naar eigen believen af te wijken. Het wegingsproces dat hier in de Staten wordt gemaakt, is toch een zorgvuldig proces of vindt de heer Kap deze Staten onzorgvuldig?

De heer **Kap** (OSN): Mijnheer Heijmans, u hebt mijn moties gezien. Ik probeer juist met alles wat in mijn vermogen ligt bij te dragen aan een zorgvuldig proces. Om uw vraag te beantwoorden: Ja, wij doen een hele goede poging met elkaar.

Ik wil nog even ingaan op de ladder van duurzame verstedelijking. In tegenstelling tot wat de heer De Boer zegt, is dit geen nieuw beleid. Het staat al langer in het Besluit ruimtelijke ordening en in onze Verordening ruimte. Het gaat dus niet om het motiveringsbeginsel maar om een expliciete verantwoording die wij in de toelichting van de Verordening ruimte moeten voegen en die er nu niet in staat. Voor de juridische houdbaarheid van het voorliggende stuk roep ik de gedeputeerde op hier nogmaals naar te kijken en mee te bewegen met onze fracties.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter. Ik wil graag herinneren aan de laatste vergadering van de commissie ER. Ik heb toen gevraagd of de commissie kon instemmen met het voorstel van het college om het proces van de kaartaanpassingen op een andere wijze te modelleren, analoog aan de meerwaardebenadering. De commissie heeft daarmee con amore ingestemd. Dat is voor mij het handvat om de discussie die wij steeds hier hebben rondom dit soort onderwerpen te kunnen vermijden en in de

Statenvergadering alleen over de technische wijzigingen te hoeven spreken omdat de achterliggende gedachten al eerder in de commissie zijn gewisseld.

Ik bestrijd, mevrouw Klitsie, dat wij daaraan in de commissie onvoldoende aandacht hebben besteed. Wij hebben geruime tijd over dit onderwerp gesproken en met elkaar de moeite genomen om het op die manier te doen. De volgende keer hoeft de discussie over kaartaanpassingen niet op deze manier te verlopen en zullen wij ook de discussie over wijzigingen van beleid op een andere manier voeren. Tegen de motie die is ingediend om recreatie en toerisme als beleidsterrein plus de ondersteuning van de ondernemers nog eens onder de loep te nemen, heb ik van harte "ja" gezegd.

Tegen de heer Van Hattem zeg ik dat wij ruimtelijk de weg niet vrijmaken naar de door hem verafschuwde windmolens. Wij maken de weg vrij voor de aanpassing van de Zuid-Willemsvaart en dat onderschrijft de heer Van Hattem ook. Als wij deze kaartaanpassingen mogelijk maken, zijn de gemeenten aan zet om te laten zien of zij op de juiste wijze kunnen handelen. Dat de gemeenten Den Bosch initiatieven in die richting heeft, is ons bekend. Het is echter niet zo dat wij deze kaartaanpassing maken voor dat initiatief. U weet dat er door ons afspraken zijn gemaakt met een aantal gemeenten in West-Brabant over de windopstelling waaraan wij in het kader van de landelijke afspraken moeten voldoen. Als wij dat niet doen, grijpt de minister in.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik heb duidelijk gezegd dat het niet ten behoeve van dit initiatief is. Als deze kaartaanpassing erdoor komt, wordt het wel mogelijk gemaakt. Dan zijn wij geen hindermacht meer om dat windpark te voorkomen en dat zouden wij wel moeten willen zijn.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Jawel, mijnheer Van Hattem, als het erop aankomt zijn wij nog steeds een hindermacht, bijvoorbeeld als niet wordt voldaan aan bepaalde geluidsspecificaties met betrekking tot de nabijheid van andere gebruiksfuncties. Dat is een mooie wettelijke zin, maar dat betekent dat als iets elkaar gaat hinderen en niet meer past in het geheel dat wij wettelijk hebben afspraken, het gewoon niet past. Dan zal dus het object er niet kunnen komen, of er moet een andere methode of een andere plek worden gezocht. Zo simpel is het in dit verhaal. De discussie daarover vindt plaats als het moment daar is. In dit specifieke geval maken wij het de gemeente Den Bosch mogelijk om met het college dan wel met de ambtelijke staf de discussie te voeren met het bestemmingsplan en de daarbij behorende onderbouwing in de hand.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dan ligt de ruimtelijke mogelijkheid er in ieder geval wel, want wij kunnen het hier vanuit de Verordening ruimte niet meer tegenhouden. Precies de spies waar de windmolens komen, wordt nu veranderd. Dat stuit mij tegen de borst. Daarom stel ik voor om het tot die tijd aan te houden als groenblauwe mantel en het gewoon af te wachten.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik ben het met de heer Kap eens dat de ene gemeente de andere niet is. Het ene voorstel is het andere ook niet, maar als het specifiek gaat om de gemeente Zundert waar direct vanuit de samenleving een burgerinitiatief is gekomen en de raad daarnaast unaniem besloten heeft om dit verzoek voor kaartaanpassing bij de provincie neer te leggen, is de spiegel inderdaad niet hetzelfde als de motor. Hier wordt een motor aangeboden. Het wordt ondersteund door de samenleving en er is sprake van een zeer lange voorgeschiedenis.

Ik aarzel bij motie M7 waarin wij gevraagd worden de ladder van duurzame verstedelijking die wij van harte onderschrijven op een of andere manier in de stukken verder te motiveren. Dat zou dan moeten gebeuren in de toelichting en niet bij de kaartbeelden, want in wezen worden hier geen regels uit de Verordening ruimte aangepast maar kaartbeelden. Dat besluit nemen de Staten vandaag. Dat is geborgd in artikel 3.1 van Verordening ruimte. Ik worstel even met het feit dat het landelijk beleid is, dat het

geborgd is in artikel 3.1 van de Verordening en dat het hier gaat om aanpassing van de kaartbeelden en niet om aanpassing van teksten. Ik ben wel bereid om te kijken of in de toelichting waarvoor het college verantwoordelijk is en niet de Staten, een hulpje geboden kan worden om de zorgen die er bestaan over de juridische zekerheid weg te nemen. Het wordt echter al geborgd via de landelijke wet en in onze Verordening in artikel 3.1. Ik wil ernaar kijken maar als het niet nodig is, moeten wij het ook niet doen.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Als gemeenten een bestemmingsplan maken, hebben zij ook met die ladder te maken. Ik mag aannemen dat bij de technische wijzigingen ook nagedacht is over de ladder. Dat zit er dus al in. Vervolgens zal de gemeente bij het vaststellen van een bestemmingsplan daar ook nog een keer naar moeten kijken. Ik denk dat dit volstrekt overbodig is.

De heer **Kap** (OSN): Mevrouw Geeraedts, inderdaad staat in de wet dat gemeenten in hun toelichting die ladder moeten opnemen. Dat is echter niet het hele verhaal. In lid 3 staat namelijk dat de provincie dat ook moet doen in haar verordening.

De heer De Boer zegt dat de plankaart een is en de regel twee, maar het gaat om het samenhangende pakket van de plankaart, de regels en de toelichting. De wetgever zegt: zet in de toelichting waarom wij de mogelijkheid bieden om een stedelijke ontwikkeling toe te staan. Omdat die verantwoording niet in de toelichting zit en er mogelijk een gebrek is wat de juridische houdbaarheid betreft, zeg ik dat het in ons aller belang om een goede juridisch houdbare verordening te hebben.

De **voorzitter**: Mijnheer Kap, mag ik kortheidshalve vaststellen dat de gedeputeerde al heeft toegezegd dat hij uw suggestie over het versterken van de juridische houdbaarheid zal bekijken en dat ten principale als wij de volgende keer over de Verordening spreken nog eens zullen kijken of dat juridisch nog steviger in onze teksten kan? Anders gaan wij nu een zeer technische discussie voeren terwijl de gedeputeerde de intentie heeft uitgesproken om het maximale te doen en ernaar te kijken.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Voorzitter. Ik denk dat dit toch ook in de commissie is behandeld, want aan die technische aanpassingen ligt motivering van de ladder ten grondslag. Wij doen hier de discussie gewoon over!

De **voorzitter**: Voor een deel wel maar voor een deel ook niet. De gedeputeerde heeft net zelf gezegd dat hij de neiging heeft om de tip van de heer Kap te onderzoeken. Ik vind dat wij het daarmee nu even moeten doen. De gedeputeerde heeft dat toegezegd. Het leidt nu in deze vergadering niet meer tot veranderingen.

Kan de gedeputeerde afronden?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voor de duidelijkheid zeg ik tegen de heer Kap dat ik de bereidheid heb om te onderzoeken of dit tot waardevermeerdering leidt om daarmee de juridische zekerheid te borgen. Mevrouw Geeraedts heeft in technische zin gelijk. Ik heb er niet voor doorgeleerd. Ik zie in de Verordening ruimte de borging staan en de kaartbeelden die nu aan de orde zijn dienen aangepast te worden. Ik ben in ieder geval bereid om te onderzoeken of de aanvulling waarover de heer Kap spreekt, gewenst is zodat de juridische zekerheid optimaal geborgd is. Daar gaat het in wezen om.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik kom even terug bij mijn eerste interruptie. Als de motivatie in de begeleidende stukken nu op die basis was geschoeid, kunnen wij er iets over zeggen maar niet op basis van dat wij niet kunnen handhaven, het is een traject en het is heel erg. Dat is geen provinciaal

belang en dat moet je dan ook niet op die manier in de stukken zetten. Wat er niet in zou moeten staan, staat erin en wat erin hoort, staat er niet in. Dat is precies het verschil.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik heb zowel in deze vergadering als in de commissievergadering hierover uitgebreid met de commissieleden gesproken. Hetgeen de heer Van der Wel beweert, ontken ik ten stelligste. Wat hij stelt, is niet juist.

De **voorzitter**: Ik heb de volgende toezeggingen genoteerd. Door gedeputeerde De Boer is namens GS toegezegd dat bij de revisie van de Verordening ruimte ook de geactualiseerde landelijke wetgeving hierin zal worden verwerkt. Hij heeft ook gezegd bereid te zijn om over het vrijetijds- en recreatiebeleid, samen met collega Pauli met de commissie nader over van gedachten te wisselen. Tot slot is de gedeputeerde naar aanleiding van motie M7 bereid te bezien of via de toelichting bij de kaartaanpassing (bevoegdheid GS) tegemoet te komen kan worden aan de door de Staten geuite wens tot versterking van de juridische houdbaarheid.

Wij gaan stemmen. Wij beginnen met de drie amendementen, daarna het voorstel en tot slot de drie moties.

In stemming komt amendement A2

Mevrouw **Prins-Afman** (VVD): Tegen.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Tegen.

De heer Heijmans (SP): Tegen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.,

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PVV en 50PLUS tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is verworpen.

In stemming komt amendement A3.

Mevrouw **Prins-Afman** (VVD): Tegen.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Tegen.

De heer Heijmans (SP): Tegen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Tegen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.
Voorzitter. Ik ben ook tegen die windmolens.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.
Voorzitter. Wij zijn voor duurzame energie maar wij voelen wel mee met de gedachtegang van de PVV dat er nu door een niet beleidsmatige invulling toch iets via de Verordening verandert en daar zijn wij tegen.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt amendement A4

Mevrouw **Prins-Afman** (VVD): Tegen.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Tegen.

De heer Heijmans (SP): Tegen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CD, de SP, de PVV, 50PLUS en de OSN tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, dat het is verworpen.

In stemming komt Statenvoorstel 61/14B

Mevrouw **Prins-Afman** (VVD): Voor.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voor.

De heer Heijmans (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Wij zijn wel voor het permanent kunnen laten bewonen van recreatiewoningen, maar het feit dat het amendement tegen het windpark is verworpen is voor ons dusdanig zwaarwegend dat wij tegen het hele voorstel moeten stemmen.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Tegen.

Voorzitter. Vanwege de recreatieparken hebben wij helaas tegen moeten stemmen. Wij willen echter toch complimenten geven voor de kwaliteit van de kaartaanpassingen.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

Voorzitter. Wij hadden de discussie over de recreatieparken graag op een andere manier gevoerd, maar wij hebben geen principiële bezwaar tegen de door GS voorgestelde oplossing.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

Voorzitter. Met de meeste aanpassingen kunnen wij instemmen, met uitzondering van de recreatieparken.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, D66, 50PLUS en de OSN voor dit besluit hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

In stemming komt motie M7

Mevrouw **Prins-Afman** (VVD): Tegen.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Tegen.

De heer Heijmans (SP): Tegen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Wij zijn wel heel blij met de toezegging van de gedeputeerde.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

Voorzitter. Wij stemmen voor met dezelfde stemverklaring als de PVV.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PVV en GroenLinks tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is verworpen.

In stemming komt motie M8

Mevrouw **Prins-Afman** (VVD): Voor.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voor.

Voorzitter. Het moet niet onderzoek op onderzoek worden. Volgens ons is gedeputeerde Pauli hier al mee bezig.

De heer Heijmans (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Wij vinden het overbodig.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Tegen.

Voorzitter. Ik volg het CDA in dezen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

Voorzitter. Dat doen wij ook.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, 50PLUS, de PvdD en de OSN voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt motie M9

Mevrouw **Prins-Afman** (VVD): Tegen.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Tegen.

De heer Heijmans (SP): Tegen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voor.

Voorzitter. Wij stemmen voor vanwege de boodschap die erin zit.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PVV en 50Plus tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is verworpen.

Hiermee komen wij aan het einde van de behandeling van dit agendapunt.

De vergadering wordt 12.35 uur tot 13.20 uur geschorst.

PS 66/14: Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte.

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voorzitter. Het dossier ruimte voor ruimte is een langlopend en diepgaand dossier. Oorspronkelijk werd beoogd het opruimen van vieze oude stallen die het Brabantse landschap ontsierden. Die operatie moest worden terugverdiend met het uitgeven van bouwkavels in het buitengebied.

De eerste doelstelling is inmiddels al lang bereikt maar de tweede doelstelling is gelet op de lange looptijd en veranderde marktomstandigheden een zorgenkindje. De uitvoerende organisatie, de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR), is een samenwerkingsverband van de provincie en private partijen. Zij werken samen op voorwaarden die destijds heel redelijk leken, maar waarvan wij met de wijsheid van nu zeggen dat zij voor de provincie een wurgcontract opleveren. GS stellen voor ons te ontdoen van de molensteen door twee van de in totaal vier partijen te ontkoppelen van de ORR. Dit ontkoppelen kan alleen maar door deze partijen uit te kopen. De daarmee gepaard gaande kosten

bedragen 18 miljoen euro. Dat is een aanzienlijk bedrag dat in korte tijd nogal rauw op ons dak is gevallen. Na de nodige technische uitleg door GS is de VVD ervan overtuigd dat deze operatie noodzakelijk is om de ORR de kans te geven de doelstelling van het terugverdienen van de investering te behalen. De 18 miljoen euro creëren de benodigde verdien capaciteit om in veranderde tijden in een veranderd tempo zorgvuldig om te gaan met geïnvesteerd belastinggeld.

Wij kunnen technisch heel diep ingaan op de bedragen, de risico's en de voorwaarden. Is de transactie marktconform? Zitten er nog lijken in de kast? Is de nieuwe samenwerking van de ORR toekomstbestendig of staan wij hier over een paar jaar weer?

Voorzitter. Die vragen zijn voor de VVD in de commissie en de voorbereidende sessies adequaat door GS beantwoord. Wij spreken ons vertrouwen uit in het GS-besluit om de samenstelling van de ORR conform het voorstel te wijzigen.

Overigens betreft dit besluit een bevoegdheid van GS en worden PS gevraagd wensen en bedenkingen te uiten. Dat laatste zal de VVD dan ook graag doen.

Dit moment van heroverweging van de modus operandi van de ORR is dé kans om het ruimte-voor-ruimtebeleid te flexibiliseren. Kan de gedeputeerde toezeggen dat hij in de uitwerking van de nieuwe organisatie zorgt voor meer differentiatie in het kavelaanbod; dat wil zeggen kavelgrootte en de prijs per vierkante meter toesnijden op de marktvraag van de specifieke locaties en daarbij marktverstoringen voorkomen?

Kan de gedeputeerde ook toezeggen dat de vernieuwde ORR wordt ingericht als een lean-and-meanorganisatie waarbij maximaal wordt ingezet op terugverdienen van de investering tegen minimale kosten? Zo ja, hoe gaat hij daarvoor zorgdragen?

Tot slot vragen wij op welke wijze PS in de toekomst geïnformeerd blijven over de voortgang van de ORR. Tot zover onze wensen en bedenkingen voor de eerste termijn.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voorzitter. Het dossier ruimte voor ruimte heeft veel vragen opgeroepen toen het bij ons voorlag, maar de beantwoording van de vragen, de bijeenkomsten die wij hierover hebben gehad en de commissievergadering in Helmond hebben ons veel duidelijkheid gegeven. Wij zeggen dan ook dat ruimte voor ruimte nog steeds een succes kan worden en eigenlijk altijd is geweest. Helaas is de huizen crisis gekomen maar gelukkig trekt de markt weer aan en daarom zien we zeker kansen. De heer Kouthoofd van de fractie van de VVD heeft al veel vragen gesteld. Wij sluiten ons daarbij aan. Daarnaast willen wij de gedeputeerde vragen om nog eens te kijken naar betere verkoopmogelijkheden, te weten: de prijzen per vierkante meter, de termijnen, eventueel splitsing van erg grote kavels, etc. Maar goed dat is aan GS.

Wij willen in de toekomst graag geïnformeerd worden door middel van een informatienota en niet door middel van besluiten. Verder staan wij achter het voorstel en wensen GS veel succes met de toekomstige uitwerking.

Mevrouw **Iersel** (SP): Voorzitter. De ontwikkelmaatschappij is opgericht om over de hele provincie verspreid riante bouw kavels uit te geven. Met de winst daarvan wilde de provincie oude stallen slopen om verloedering van het platteland tegen gaan. De praktijk blijkt weerbarstiger. De terugverdien kavels waren niet concurrerend omdat ook de commerciële partners van de provincie eraan moesten verdienen. Mede door de crisis op de woningmarkt brak ruimte voor ruimte op.

De provincie heeft 110 miljoen euro terugverdiend maar er resteert een bedrag van 103 miljoen euro dat ook terugverdiend moet worden.

In 2013 kwam het belang van de provincie onder druk te staan door de uiteenlopende belangen. Een nieuwe businesscase kwam niet tot stand. Door het uitkopen van de participanten wordt de zeggenschap van de provincie vergroot. Vandaag moeten PS goedkeuring geven aan de financiële consequenties die

eraan verbonden zijn. Het gaat om goedkeuring van een krediet van 18 miljoen euro dat noodzakelijk is om 103 miljoen euro terug te verdienen. Het doel daarvan is dat de provincie meer zeggenschap krijgt over de wijze waarop ruimte-voor-ruimte-kavels worden ontwikkeld en verkocht.

Door de oprichting van een nieuwe samenwerkingsvorm spelen we in op de huidige marktsituatie. Voor de SP is dit de beste oplossing. Wij maken daarbij wel de kanttekening dat er actief risicomanagement gevoerd moet worden.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Wij hebben in de laatste commissievergaderingen uitgebreid aandacht besteed aan dit voorstel. Ik zal dat niet allemaal herhalen. Ik wil wel nog wel een paar punten aangeven. Evenals de VVD vinden wij het lean-and-mean onderbrengen van de organisatie erg belangrijk. Er moeten geen nodeloze bestuurslagen, directeurs etc. komen. Wij hebben gesuggereerd om de ORR eventueel bij de BOM (Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij) onder te brengen. Dat schijnt nogal problematisch te zijn. Ik wil deze suggestie toch nog een keer op tafel leggen.

Het dossier loopt al sinds 2000, onder anderen Paul Rüpp en Pieter van Geel hebben zich hiermee beziggehouden. Als nieuwe partij in de Staten voelen wij ons hierdoor duidelijk overvallen en met de rug tegen de muur gezet. Wij worden geconfronteerd met een lijk uit de kast. Het moge duidelijk zijn dat onze fractie heel graag af wil van dit wurgcontract.

Wij moeten voorkomen dat in de toekomst dit soort wurgcontracten gesloten kunnen worden. Dat is heel belangrijk.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, komt u tot een afronding. Uw spreektijd is om.

De heer **Van Hattem** (PVV): Wij vragen om een beheerskader om dergelijke contracten te voorkomen. Verder achten wij een onderzoek door de ZRK (Zuidelijke Rekenkamer) ook zeer wenselijk.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voorzitter. Het is al door verschillenden gezegd: deze regeling is in 2000 ontstaan. De Staten hebben daaraan de afgelopen veertien jaar meegewerkt. In de commissie is het uitgebreid behandeld. Ook in de vertrouwelijke commissie hebben wij uitvoerig gesproken over de inhoud. Onze fractie kan daarmee wel instemmen maar met een "maar". Wij moeten niet op dezelfde manier doorgaan als in het verleden. Wij hebben al vragen gesteld en hadden de bedoeling om de antwoorden hier en in de commissie te gebruiken, maar wij hebben die antwoorden nog niet gehad. Wellicht was het te kort dag. Wij willen u wel vragen, voorzitter, daarmee rekening te houden. Het gaat erom om van dat winkeltje een goed en modern winkeltje te maken. Als iemand aanbelt, hebt u dan differentiatie in percelen? Hebt u differentiatie in prijzen en in omloopsnelheid? Deze vragen zijn absoluut niet aan de orde geweest in deze ruimte-voor-ruimteregeling. Het was een behoorlijk autoritaire organisatie.

Het is ook interessant dat als iemand aan zo'n titel wil beginnen, hij dan vooraf moet betalen, ongeacht de uitslag van de procedure in het kader van de ruimtelijke ordening, in het bijzonder die van het bestemmingsplan. Dat kan wel een of twee jaar duren en zelfs helemaal niet doorgaan. Kan het college toezeggen dat de betaling achteraf kan plaatsvinden en dat men meteen kan beginnen als u levert? U hoeft het niet te koppelen aan de bouwvergunning maar wel aan de procedurele momenten die ertoe doen.

Dit was ook de strekking van de vragen die wij gesteld hebben. Wij zien het antwoord van de gedeputeerde graag tegemoet.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Dit voorstel waarin PS gevraagd worden om 18 miljoen euro vrij te maken om de regeling ruimte voor ruimte een nieuwe opzet te geven en twee van de participanten uit te kopen, is flinterdun; negen pagina's om een krediet van 18 miljoen euro te vragen voor

een regeling die al een aantal jaren niet goed loopt. Wat een verschil met het volgende agendapunt: het Brabant C Fonds waarin 25 miljoen euro geïnvesteerd wordt. Daar is alles tot in de puntjes geregeld en daaraan is heel veel voorbereiding met de commissie voorafgegaan, maar dat terzijde.

Dat er wat moet veranderen in de ORR werd in november 2013 tijdens een beeldvormingsdag summier toegelicht aan de hand van vier sheets. Bijna een jaar later kwam plots tijdens een beeldvormingsdag informatie over de 18 miljoen euro en ging er op hetzelfde moment een persbericht uit. Daarna vond er een extra informatieronde plaats waar geheimhouding op ligt en tijdens de behandeling in de commissie kwam er nog meer informatie. De memorie van antwoord kwam pas deze week en de antwoorden op mijn aanvullende vragen ook. Heel veel dank voor die snelle beantwoording.

Waarom schets ik het verloop van een en ander? Voor een kredietaanvraag van 18 miljoen euro voor een regeling die al een hele tijd niet goed loopt, vind ik de voorbereidingstijd voor PS veel te summier om zorgvuldig te kunnen besluiten. Dat kan niet de bedoeling zijn!

GS vragen PS geen wensen en bedenkingen kenbaar te maken met betrekking tot het voornemen van GS om de provinciale participatie in de ORR uit te breiden.

GroenLinks heeft echter wel wensen en bedenkingen. Bij het instellen van de ORR was een van de redenen om de provincie een minderheidsaandeel te laten hebben het gegeven dat de provincie verschillende belangen heeft en bij een aantal beslissingen met meerdere petten zit. Dat kan zijn als beschermer van natuur of landschap en inrichting van de ruimte. Een meerderheidsbelang van de provincie om de investeringen in de sloop van stallen en kassen terug te verdienen, kan dus op gespannen voet komen te staan met andere provinciale belangen. Hoe wordt hiermee omgegaan?

Ons bezwaar tegen een extra investering van 18 miljoen euro is dat wij niet weten wat dit uiteindelijk gaat opleveren. En dat weet niemand, want er is geen uitgewerkte businesscase. Hoe staat het bijvoorbeeld met de concurrentie met gemeenten? Die zitten ook met veel bouwgrond en met huizen die zij graag aan de man willen brengen. Waarom zouden mensen geïnteresseerd zijn in het kopen van dure ruimte-voor-ruimtekevels en titels als zij elders goedkoper uit kunnen zijn?

Ik rond af. GroenLinks begrijpt heel goed wat GS willen, maar 18 miljoen euro is niet niks. Het zijn de bewoners van Brabant die uiteindelijk opdraaien voor de subsidies die betaald zijn aan boerenbedrijven om kassen af te breken en schuren te slopen. Daarnaast stellen GS beleid voor dat wederom ruimte biedt aan solistische kassen. Dit is dweilen met de kraan open en GroenLinks wil niet meewerken aan een dergelijk beleid. Wel willen wij graag snel en onderbouwd weten hoe dit verdergaat. Ik dien daarvoor een motie in.

De **voorzitter**: Door het lid mw. Brunklaus wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, besprekende het Statenvoorstel 66/14, Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte, constaterend dat:

- Provinciale Staten gevraagd wordt 18 miljoen euro beschikbaar te stellen om een meerderheidsbelang in de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte te nemen om zo met provinciale doorzettingsmacht de kans te vergroten dat de provincie het restant ter hoogte van 103 miljoen euro aan eerder uitkeerde saneringskosten in de agrarische sector via de ruimte voor ruimtesystematiek terugverdient, overwegende dat:
 - de businesscase voor het terugverdienen van het restant van de investering van 103 miljoen euro nog niet is gemaakt en niet duidelijk is of, hoe en wanneer dit bedrag zal worden terugverdiend;
 - de betreffende onderzoeken dateren uit 2013,
- verzoeken het college van GS:

- zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk in januari 2015, Provinciale Staten op de hoogte te brengen van de uitwerking van de businesscase waarmee het bedrag van 103 miljoen euro zal worden terugverdiend, en gaan over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M10.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter. Niets doen kost geld, wel iets doen, kost ook geld. Laten wij de gok maar wagen en proberen er nog wat uit te halen. Ik heb vertrouwen in de gedeputeerde. Het ziet er solide uit. Ik vind dat wij het moeten doen.

Ik sluit mij aan bij de vragen van de fractie van de PvdA. Dat zijn wezenlijke vragen.

Wij zijn een relatie aangegaan met enkele partners die ons in het kader van ruimte voor ruimte naar mijn idee niet zo netjes behandelen. Als dat in mijn privésfeer zou gebeuren, zou ik daarvoor een andere betiteling gebruiken. Ik wil erop aandringen dat wij in de toekomst heel goed nadenken of wij ooit nog met deze partners in zee willen gaan.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. De ruimte-voor-ruimteregeling is als een Titanic in 2001 uit de haven vertrokken en nu als kolos op de ijsberg gestrand. De gedeputeerde financiën probeert met 18 miljoen euro (als dat het al is) het lek te dichten, terwijl de gedeputeerde ruimtelijke ordening op het dek het orkestje dirigeert om de moed erin te houden. Een mythisch eposje gebaseerd op een waar verhaal. We weten eigenlijk allemaal hoe het afloopt. De vraag die we ons moeten stellen is: Komen we op tijd in de reddingsboot?

Het is wat de Partij voor de Dieren betreft het beste om deze regelingen te beëindigen en ons verlies te nemen. We hoeven als provincie geen makelaar of projectontwikkelaar te spelen. Dat doen we al te vaak en met verliezen die niet van de lucht zijn.

Dat zou in onze ogen niet de rol van de overheid moeten zijn. We concurreren zelfs qua woningbouw met gemeenten, die eigen belangen en ideeën hebben en vaak niet zitten te wachten op de kavels van de provincie. Het aanwijzen van de kavels is een taak van de gemeentes en wij plaatsen ons hiermee in een ongewenste afhankelijke positie.

De kosten blijven maar oplopen en om uit de kosten te komen is de tendens om steeds meer kavels te verkopen. Het einde lijkt zoek. Er staat bij de begrotingsbehandeling 2013: "Als gevolg van de verslechterde marktomstandigheden lopen de kavelverkoop terug (vóór de crisis werden 125-250 kavels per jaar verkocht, op dit moment is dat circa 40 kavels per jaar)."

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, komt u tot een afronding?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Als deze trend doorgaat, betekent het dat er 40 kavels per jaar worden verkocht en dat wij tot 2039 bezig zijn om hier iets van te maken. Het is echt een blok aan ons been.

Hoe heeft het allemaal zo kunnen gebeuren? Wij vinden dat dit onderzocht moet worden, liefst zo snel mogelijk door de Zuidelijke Rekenkamer of een andere partij.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter. Een paar dingen zijn mij opgevallen in de bijdragen van de verschillende leden. Ik begin bij de heer Van der Wel. Hij zegt met een ruimhartig gebaar: laten wij ons verlies nemen. Zoals ik ook al in de commissievergadering heb gezegd, betekent dit dat wij dan drie miljoen euro door het putje trekken, waarvan akte! Dit staat tegenover de drie miljoen euro die het college nu vraagt om te investeren. Het gaat om een investeringsbedrag dat wij op termijn terugverdienen. De heer Van der Wel zegt dat dit ver weg is en spreekt van een blok aan het been. Ik denk dat het veel meer een

blok aan het been is als je zo veel maatschappelijk geld dat toentertijd is uitgegeven ter verrijking van de kwaliteit van het landschap op die manier weggooit.

Mevrouw Brunklaus vraagt of er geen conflict zou kunnen zijn met andere belangen. Het ontwikkelen van ruimte-voor-ruimtekavels gebeurt altijd in overleg met de gemeente. Als het nodig is, wordt het bestemmingsplan aangepast. Dat bestemmingsplan dient bij ons in huis. Als het moet leiden tot kaartaanpassingen discussiëren wij daarover in deze Statenzaal. Het is mij absoluut niet duidelijk met welk belang het in conflict zou kunnen komen. Misschien is het onbekendheid met het dossier die mevrouw Brunklaus op deze gedachten brengt. Wij concurreren ook niet met de gemeenten, wij doen het in overleg met de gemeenten. Er zit ook een prikkel in om te kunnen zien in hoeverre gemeenten willen meewerken.

De heer **Van der Wel** (PvdD): De gedeputeerde brengt het nu heel eufemistisch door te zeggen dat het nu uitgeven van geld in de toekomst mogelijk verlies voorkomt. Daar komt het op neer, want zonder een gedegen plan denkt de gedeputeerde dat wij dat geld een keer zullen terugverdienen. Ik denk dat menige woningbouwstichting en bank hier al nat zijn gegaan. Op een gegeven moment moet je accepteren dat dingen fout zijn gegaan en je verlies nemen. De gedeputeerde speelt nu een boekhoudkundig spelletje als hij zegt dat wij het geld over dertig jaar misschien wel terugverdiend hebben.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Dan verschillen wij daarover van mening, mijnheer Van der Wel. Het is geen eufemisme, het is een keiharde werkelijkheid. Dat geld is toentertijd heel bewust uitgegeven. Daarmee is kwaliteit in de openbare ruimte gerealiseerd. Gemakshalve neemt u die gratuite. Er is heel veel geld uitgegeven om dat te kunnen bereiken. Wij moeten de verantwoordelijkheid nemen om langs deze weg die ontwikkeling mogelijk te maken. De huizenmarkt trekt aan en er worden ook al kavels via de ORR verkocht. Het gaat niet om een schip dat ergens te water wordt gelaten maar om het opzetten van een solide bouwwerk op basis van de ervaringsgegevens. Wij kunnen nu met een nieuwe partij als het ware aan een nieuwe fase beginnen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Ik heb gesproken over dubbele petten en vermenging van belangen of tegenstrijdige belangen. Als je een meerderheidsaandeel hebt in een onderneming en je wilt je geld terugverdienen, zouden andere belangen daaronder kunnen lijden, bijvoorbeeld ruimtelijke belangen. Dat is wat ik bedoel. De gedeputeerde spreekt over het misschien uitgeven van meerdere kavels. Het is natuurlijk een groot verschil of je aan de rand van een bebouwd gebied een ruimte-voor-ruimtekavel uitgeeft waarop één huis wordt gebouwd met veel groen er omheen, of dat die kavel geknipt wordt in veel kleinere kavels omdat die beter verkocht kunnen worden. Dat heeft impact op het landschap, op het groen en op de natuur.

De heer **De Boer** (GS;VVD): In de ORR nemen wij een financieel belang. De Ontwikkelingsmaatschappij is een private partij die ontwikkelingen mogelijk probeert te maken door kavels te verkopen in de desbetreffende gemeenten. Mevrouw Brunklaus doet alsof wij met een meerderheidsbelang daarop zitten te sturen. Als aandeelhouder in de ORR willen wij ervoor zorgen dat er geld wordt verdiend door kavels te verkopen. Daarnaast liggen ons ruimtelijk beleid en het ruimtelijk beleid van gemeenten in de vorm van bestemmingsplannen. Hoe een en ander aan elkaar gekoppeld is, hebben wij bij het vorige onderwerp besproken. Ik snap echt niet waarom mevrouw Brunklaus denkt dat het anders kan gaan lopen als wij een meerderheidsbelang hebben. Dat zou betekenen dat in de situatie waarin sprake was van vier participanten, die vier konden beslissen waar iets ontwikkeld zou worden en in welke dichtheid. Dat zijn twee gescheiden werelden. De ene is publiekrechtelijk en de andere is privaatrechtelijk.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Ik wil hierover twee dingen zeggen. In het verleden is dit een van de argumenten geweest voor de provincie om een minderheidsbelang te hebben. Het tweede punt is dat de gedeputeerde met doorzettingsmacht gaat sturen op verkoop van de kavels om het geld terug te verdienen. Dat is heel prijzenswaardig. Ik vind het prima dat dit wordt geprobeerd. Ik ben daar niet tegen. Ik heb de achterliggende plannen gelezen. Daarin staat dat wij naar kleinere kavels moeten. Dat betekent dus dat er een andere structuur ontstaat in die ruimte-voor-ruimteregeling.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik heb nog geen enkele uitspraak gedaan over de vragen die door de VVD, het CDA en de PvdA zijn gesteld.

De **voorzitter**: Dat gaat u nu dan doen.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Het verbaast mij, mijnheer Wagemakers, dat u de antwoorden op uw vragen nog niet heeft ontvangen. Wij hebben die namelijk allang beantwoord. Ik zal proberen die nu mondeling te beantwoorden. Het zijn dezelfde vragen als die van de heer Kouthoofd en de heer Van Agtmaal. Het gaat erom dat er straks een dashboard is met knoppen. Ik heb in de commissie aangegeven dat straks twee partijen privaatrechtelijk in de ORR participeren. Met de directie hebben zij de beschikking over een knoppenstelsel waaraan zij kunnen draaien. In antwoord op de schriftelijke vragen hebben wij gezegd dat wij bereid zijn om al die knoppen zodanig in stelling te brengen dat wij op korte termijn het beoogde bedrag terug kunnen verdienen. Dat geldt dus op alle differentiatiemomenten die de heer Wagemakers heeft genoemd. Voor alle procedures die daaraan kunnen zitten in de privaatrechtelijke sfeer is de ORR verantwoordelijk. Wij willen blijven sturen. Onze doelstelling is niet primair om een rendement te behalen maar om die 103 miljoen euro terug te verdienen.

Dat brengt mij meteen bij motie M10. Het college heeft geen bezwaar tegen deze motie want in de motie wordt gevraagd om zo spoedig mogelijk, uiterlijk januari 2015, Provinciale Staten op de hoogte te brengen van de businesscase waarmee de 103 miljoen wordt terugverdiend. Ik denk dat er wordt gevraagd welke knoppen de partijen in stelling denken te brengen om de beoogde doelstelling zo snel mogelijk te halen met een zo klein mogelijk risico.

De PVV sprak over een beheerskader. Dat is er inderdaad niet. Wij hebben die opmerking in onze oren geknoopt. Wij zullen zien wat daarmee kan gebeuren.

Ik distantieer mij van de door de heer Kouthoofd en de heer Van Hattem gebruikte term "wurgcontract". Ik ben het daarmee niet eens. Toentertijd is met zeer veel kennis van zaken een contract afgesloten. Je mag achteraf iets vinden, maar het op die manier benoemen en een parallel trekken met het beoogde contract vind ik iets te ver gaan.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik heb geen parallel getrokken met het beoogde contract. Ik heb gesproken over een wurgcontract dat tot nu toe in de stukken stond en dat betrekking had op de rendementsverplichting. Die rendementsverplichting betitel ik als een wurgcontract, want die is onder de huidige marktomstandigheden absoluut onhaalbaar maar er ligt een boetebeding op. Dat noem ik een wurgcontract en dat heeft niets te maken de beoogde constructie.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik ben ontzettend blij, mijnheer Van Hattem, dat het beeld dat zou kunnen ontstaan nu door u is rechtgezet. U hebt van mij gehoord dat het niet gaat om de beoogde rendementen maar om het terugverdienen van de nog uitstaande 103 miljoen euro. Wij wensen op een andere contractbasis met elkaar verder te gaan op basis van de uitspraak van vandaag van uw Staten.

De **voorzitter**: Is er behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Kouthoofd** (VVD): Ik heb geen behoefte aan een tweede termijn, maar ik heb het oordeel van de gedeputeerde over de motie nog niet gehoord.

De **voorzitter**: Jawel, hij heeft gezegd "geen bezwaar".

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Ik wil wat meer zicht krijgen op de businesscase. Ik hoorde ook het CDA en de VVD daarover vragen stellen.

Ik heb vorige week een heleboel vragen gesteld en een daarvan was of de provincie van plan is om gronden straks goedkoper te gaan uitgeven. Het antwoord was: "Op dit moment wordt onderzocht onder welke voorwaarden een duurzame businesscase vorm kan worden gegeven. De prijs en de kavelgrootte bij de ontwikkeling van ruimte-voor-ruimtekavels zijn aspecten die betrokken worden bij dit onderzoek." Ik kan helemaal niets met zo'n antwoord, het kan linksom of rechtsom, het kan alle kanten uit. Ik heb het idee dat er allang een plan is. Dat is dus mijn vraag. Ik heb gerefereerd aan rapporten uit 2013 waarin wordt gezegd: mik niet op die grote segmenten maar op die kleinere kavels. Hopelijk krijg ik nog een reactie op mijn motie.

De **voorzitter**: Nogmaals, de gedeputeerde heeft gezegd "geen bezwaar". Nee, mijnheer De Boer, u bent nog niet aan de beurt.

De heer Mondriaan nog?

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Nee, dank u voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ook niet, voorzitter.

De **voorzitter**: Dan bent u nu echt aan de beurt, mijnheer De Boer.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter. Ik ben heel blij dat u bijdraagt aan mijn slankheidsprogramma! Mevrouw Brunklaus, toen ik zei dat ik meteen ging naar motie M10 keek ik u heel nadrukkelijk aan, maar wij kregen geen oogcontact. Ik kijk u nu weer aan om ervoor te zorgen dat wij elkaar goed blijven zien. Ik heb gezegd dat het college geen bezwaar heeft tegen de motie. Mevrouw Brunklaus zegt terecht dat zij niets kan met de volzin die zij zojuist citeerde. Ik heb in de commissie ook aangegeven dat ik heel graag aan de knoppen van het door de fractie van de PvdA in haar schriftelijke vragen geformuleerde dashboard wil draaien. Welke knoppen zijn dat? Een daarvan is bijvoorbeeld de grondprijs, een is kavelmaat, een is de vraag in welk tempo je de kavels gaat uitgeven. Er zijn verschillende mogelijkheden. Ik heb in de commissie aangegeven dat er twee participanten zijn. It takes two to tango. Dat betekent als de Provinciale Staten van Noord-Brabant nu instemmen met dit voorstel, ik op basis van de wensen mijn huiswerk kan gaan doen om een en ander met de andere participant uit te werken. Ik kan in januari bij u terugkomen om u te informeren over hoe wij met die participant nagedacht hebben over de hier genoemde punten. Dat zijn terechte punten die gedeeld worden door het college. Een ding vind ik wel misplaatst, namelijk dat mevrouw Brunklaus denkt dat er al een plan is maar dat ik dat niet bekend wil maken. Dan hebt u mij de afgelopen 3,5 jaar heel slecht leren kennen. Ik heb geen plannen achter de hand en kom niet met een verhaal. U hoeft er niet op te reageren, mevrouw Brunklaus, omdat ik u aanspreek. Ik vind het misplaatst om te denken dat er een plan achterligt. Het plan dat wij hebben, is hetgeen op dit moment voorligt en dat wij in verschillende commissievergaderingen met elkaar hebben besproken.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Het is absoluut niet zo dat ik denk dat u ons informatie onthoudt. Dat geloof ik helemaal niet. Dat heeft de gedeputeerde de afgelopen week ook laten zien. Ik heb veel vragen mogen stellen en die zijn allemaal beantwoord. Ik kan mij echter niet voorstellen dat je zo'n investering gaat doen als je niet hebt nagedacht over de vraag hoe je die 103 miljoen euro gaat terugverdienen. Er is wel degelijk het een en ander in de maak, maar er is nog geen uitgeschreven plan.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Er zijn natuurlijk twee lijnen. Wij kunnen niets doen, het stabiel en stationair houden met de huidige verkoopprijzen en de kavelgroottes. De kavelverkoop trekt weer aan. Dat hebben wij gezien in de eerste twee kwartalen van dit kalenderjaar. Wij zouden dus op de oude voet kunnen doorgaan, maar ik wil tempo. Dat betekent dat je met experts moet gaan kijken of het helpt om de kavelprijs te verlagen. Treedt daardoor marktbederf op? Is er daardoor sprake van staatssteun? Verzoek je de markt bij de betreffende gemeenten, et cetera? Al dat soort zaken moet je meenemen. Je kunt niet even zeggen: doe de prijs maar omlaag want dan zal het beter verkopen. Nee, het is geen supermarkt. Dat is de reden dat ik nog geen concreet plan heb. Ik overweeg wel al die instrumenten die u geduid hebt, maar ik kan pas echt aan de gang als de Staten mij groen licht geven. Als dat er is, kan ik volgende week de gesprekken aangaan om ervoor te zorgen dat de contracten in orde komen. Op 1 januari is er een nieuwe situatie en kan ik met de beoogde participant de BNG (Bank Nederlandse Gemeenten) afspraken maken op basis van de wensen van de Staten.

De **voorzitter**: Wij gaan stemmen, allereerst over het Statenvoorstel en daarna over motie M10.

In stemming komt Statenvoorstel 66/14B

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voor.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voor.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, de PvdD en de OSN tegen dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

In stemming komt motie M10

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voor.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voor.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

PS 59/14: Governance en organisatie Stichting Brabant C Fonds. Uitnodiging tot herkenbaar maken van wensen en bedenkingen

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voorzitter. Vandaag behandelen wij in deze Statenvergadering de uitnodiging van PS aan GS om wensen en bedenkingen kenbaar te maken omtrent de Governance en organisatie Stichting Brabant C Fonds.

Wat verder een belangrijke mijlpaal is vandaag, is dat wij opnieuw een fonds in het leven gaan roepen voortkomend uit de 1e tranche van de Essentmiddelen: Brabants geld, dat ook in Brabant geïnvesteerd gaat worden ten bate van de Brabanders.

GS hebben de door de VVD ingediende technische vragen tot volle tevredenheid beantwoord. Zo is het terugbrengen van drie categorieën projecten (klein, middel, groot) naar twee categorieën (klein, groot) helder verklaard door de gedeputeerde: het verlaagd de administratieve drukte, het geeft meer ruimte aan zowel kleine projecten omdat de financiële grens wat wordt opgehoogd en sluit ook beter aan bij de eigenschappen/beleving van de cultuursector. Uiteraard blijft hetzelfde totale budget van Brabant C hetzelfde. De gedeputeerde heeft verklaard dat door deze samenvoeging van drie naar twee categorieën er niet is of wordt voorgesorteerd op informele toezeggingen of toekomstige projecten. Daar is alles dus helder en transparant.

De memorie van antwoord die integraal deel uitmaakt van het Statenvoorstel is helder en duidelijk. Er is goed en serieus geluisterd naar de Staten en zeker naar die punten die voor de VVD belangrijk zijn en ook geborgd zijn in het Statenvoorstel en de onderliggende documenten. En dan doel ik onder andere op de governance, sturing op doelen en resultaten, personele bezetting van de organisatie, de kosten van de organisatie, draagvlak – mienskip zo gezegd – door middel van participatie door derden partijen, de multiplier van twee, de economische waarde van cultuur en crossovers met andere sectoren zoals de

vrijtijds economie. Kortom, "Cultuur voor Iedereen" en daar gaat het met Brabant C om: stimuleren (aanjagen), verbinden (netwerk) en ook faciliteren middels een goed gevuld fonds van 25 miljoen euro. Niet elitair, maar voor iedereen toegankelijk en goed aanvullend op bestaande provinciale programma's zoals de Agenda van Brabant (cultuur is immers een kerntaak), de Cultuuragenda van Brabant en Visit Brabant, waar economie samenkomt met de vrijetijdssector. Brabant C zal hier prima bij aansluiten.

Tot slot, de opzet van Brabant C mag in het begin bij de eerste commissievergaderingen wat stroef zijn verlopen, maar de uiteindelijke uitwerking en invulling zijn prima opgepakt door de ambtelijke organisatie en GS. Complimenten daarvoor. Brabant C en haar fonds zijn niet meer gericht op sec subsidiëren maar op financieren en faciliteren. Dat is hoe de VVD graag cultuur ziet: een ondernemende sector die niet alleen zijn hand ophoudt bij de overheid, maar ook zijn eigen verantwoordelijkheid neemt. Ook hier draagt Brabant C bij aan het innovatieve karakter van Brabant. Wij stemmen dan ook in met het Statenvoorstel in ongewijzigde vorm.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Voorzitter. Ik heb een algemene vraag. De heer Burger Dirven besloot met: geen subsidies, maar het gaat wel over 25 miljoen euro. Ik dacht dat de VVD er niet voor was om subsidies in cultuur te stoppen, maar wel voor ondernemerschap.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Wij subsidiëren niet, wij investeren in cultuur. Dat is mijn antwoord. Het is geen subsidie, het is faciliteren en investeren.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Hoezo investeren? Weet de heer Burger Dirven hoeveel er terugkomt? Revolverend noemt men dat. Dat staat nergens in de stukken. Er wordt gewoon 25 miljoen euro ingestopt.

De heer **Burger Dirven** (VVD): In de stukken staat dat er minimaal een multiplier van twee moet zijn. Voordat wij één euro in dit huis uitgeven, moet er minimaal twee euro van derde partijen bij zitten.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik wil toch graag weten van de heer Burger Dirven of dat fonds van 25 miljoen euro in zijn ogen leegloopt. Net als bij andere revolverende fondsen moet er toch weer return on investment komen zodat wij die 25 miljoen euro steeds opnieuw kunnen besteden?

De heer **Burger Dirven** (VVD): Zoals de heer Van den Berg in de stukken heeft kunnen lezen, kent het fonds ook de mogelijkheid om wat men technisch noemt "top desk investeren". Dat betekent heel concreet dat culturele projecten en producties een revolverend karakter kunnen hebben, een bepaalde economische waarde die terug kan komen in de fondsen. In de stukken staat dat de mogelijkheid bestaat dat dit gedaan wordt.

De heer **Van den Berg** (PVV): U stelt daar verder geen enkele eis aan?

De heer **Burger Dirven** (VVD): De stukken zoals die nu voorliggen, geven voldoende garantie dat het op een adequate manier zal gebeuren.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Voorzitter. Wij hebben hier te maken met een bijzonder voorstel. Technisch gezien hebben wij in de commissie Cultuur en Samenleving als Provinciale Staten de mogelijkheid gehad om onze wensen en bedenkingen te uiten bij de voorstellen van uw college ten aanzien van de governance en de organisatie van het Brabant C fonds. Daar is zeker ook van de kant van het CDA in ruime mate gebruik van gemaakt, met aan de ene kant het doel helderheid te krijgen over de

precieze bedoeling van onderdelen van het voorstel en aan de andere kant verbeteringen aan te dragen voor het voorstel.

Er is de afgelopen veel werk verzet in dit huis en dat heeft geresulteerd in een uitgebreide memorie van antwoord en een aantal nota's van wijzigingen; daarmee maar aangevend dat ook onze inbreng –niet alleen die van het CDA maar van de hele Staten – niet voor niets is geweest. Het is ook geen makkelijke materie. Kortelings loop ik een paar van die verbeteringen met u na.

Er is nu volstrekte helderheid over het kostenplafond van 3% maximaal per jaar, inclusief de eenmalige opstartkosten.

Het is duidelijk dat waar noodgedwongen de term "subsidie" juridisch moet worden gebruikt, we primair wel degelijk investeren en financieren bedoelen en dat zo'n subsidie alleen aan de orde is als de initiatiefnemer aantoont dat een lening of garantstelling niet haalbaar is. Revolverendheid staat dus ook echt voorop.

De doelstellingen zijn scherper neergezet. Met Brabant C wil de provincie stimuleren dat er meer kunst en cultuur van nationaal en internationaal niveau in Brabant te zien is en beoogt vooral bestaande Brabantse initiatieven naar een hoger plan te tillen naar het nationale en internationale niveau. Daarnaast kunnen uiteraard ook nieuwe initiatieven worden ondersteund die dat niveau hebben of in een paar stappen gaan bereiken.

Op het punt van draagvlak ten aanzien van de bij het fonds ingediende projectvoorstellen is volgens het CDA adequaat helderheid verschaft. Dit is op drie momenten van het selectieproces aan de orde: bij het ontwikkelen van het projectplan, bij de beoordeling van het projectplan en bij de toets of doelen zijn bereikt. En initiatiefnemers moeten in hun projectplan aantonen dat er draagvlak is voor het initiatief.

Wel ziet het CDA nog mogelijkheden om flankerend, dus buiten het fonds, het draagvlak en het maatschappelijk rendement van het fonds te vergroten en dient hierover samen met PvdA een motie in.

De **voorzitter**: Door de leden Brenninkmeijer en mw. Van de Weyer wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 59/14 inzake governance en organisatie Stichting Brabant C Fonds, Uitnodiging tot het kenbaar maken van wensen en bedenkingen; overwegende dat;

- gemiddeld genomen het draagvlak voor het Brabant C fonds bij de inwoners van Brabant en hun intrinsieke betrokkenheid een noodzakelijke zo niet belangrijke voorwaarde is;
- het actief betrekken van de inwoners van Brabant bij het verder vormgeven van het kunst- en cultuuraanbod in Brabant in het algemeen en dat van de activiteiten voortvloeiend uit het Brabant C fonds in het bijzonder, het draagvlak daarvan flink zal vergroten;
- het actief bevorderen van cultuurbewustzijn en -participatie bij de inwoners van Brabant in het algemeen en ten aanzien van de activiteiten voortvloeiend uit het Brabant C fonds in het bijzonder, het maatschappelijk rendement daarvan aanzienlijk zal versterken, constaterende dat;
- in het voorstel genoegzaam eisen zijn gesteld aan het aantoonbare draagvlak dat ingediende projectvoorstellen moeten hebben als deze gehonoreerd willen worden door het fonds;
- kritiek op het draagvlak, zoals in het geval van de Stichting Jheronimus Bosch 500 (JB500), heeft geleid tot het fundamentele bevorderen en peilen van draagvlak bij de inwoners van 's-Hertogenbosch met een klankbordgroep (panel), een periodiek cultuurcafé en een digitaal panel, verzoeken Gedeputeerde Staten:

- 1. Bij de start van het fonds in 2015 in samenspraak met het fonds te komen met een uitgewerkt meerjarig voorstel voor een flankerende aanpak van het draagvlak en van de bevordering van cultuurbewustzijn en -participatie;
 - 2. Daarbij naar analogie van de aanpak van Bosch500 ook de volgende mogelijkheden te betrekken: Brabant C Panel, Brabant C Café, Digitaal Brabant C Panel, en gaan over tot de orde van de dag."
- Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M11.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Ik heb een vraag over de motie. Ik vind de motie heel aardig maar ik heb haar niet mee ingediend omdat ik niet precies weet wat de heer Brenninkmeijer daarmee wil. Betekent dit ook dat hij vindt dat er de komende jaren meer geld moet worden uitgetrokken voor cultuur? Hij gaat op zoek naar flankerend beleid. Flankerend beleid kost geld, dat horen wij hier constant.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Mevrouw Brunklaus weet dat wij eerder een motie hebben ingediend over de basiscultuur. In die motie wordt het college gevraagd om verder uit te spitten wat er nu is, wat er nodig is en daarvoor zo nodig geld beschikbaar te stellen in structureel verband. Dat is nog niet uitgewerkt, maar daar zullen wij verder naar moeten kijken. Met deze motie beogen wij dat er een verbinding komt tussen de normale cultuur en de topcultuur zoals die wordt voorgesteld in het Brabant C Fonds, maar ook dat de Brabander kan aanhaken bij die discussie en dat wij daarmee kunnen zien of de doelen van het fonds ook echt landen in de Brabantse community.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Dat is een heldere toelichting. Ik denk dat wij de motie graag willen steunen.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Kan de heer Brenninkmeijer aangeven of hiermee extra kosten gemoeid zijn? Hij spreekt over flankerend beleid maar ook dat is niet voor niets. Dat kost ook geld.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Zover zijn wij natuurlijk nog niet. Met het Digitale Panel zouden wij kunnen aanhaken bij het bestaande Culturele Panel. Dat zou wat frequenter digitaal kunnen worden ingezet en meer specifiek gericht kunnen worden op het Brabant C fonds. In het Brabant C fonds zijn ook gelden vrijgemaakt om onderzoeken te doen. U hebt in het voorstel kunnen lezen dat er ook gelden beschikbaar zijn voor de monitoring. Voor het bijeenroepen van vrijwilligers om mee te denken over Brabant C zijn er geen enorme kosten, maar goed dat moet worden uitgewerkt. Je zou samen met de gemeenten kunnen bepalen waar je het Brabant C Café laat plaatsvinden. Als je dat samen doet, hoeven ook daar de kosten niet echt op te lopen, maar ook dat moet worden uitgewerkt in een voorstel. Ik vraag ook aan GS om met een uitgewerkt voorstel te komen.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Hoe sympathiek het ook moge klinken, ik heb toch een beetje het idee dat het voorstel overbodig is. In de adviescommissie zitten mensen uit het culturele vlak, uit de vrijetijdseconomie, uit maatschappelijke organisaties. Dat is juist het toetsingskader dat ook de gemeenschapszin toetst bij een ingediend voorstel.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Ik beoog twee heel verschillende zaken. Ik heb al in mijn bijdrage aangegeven dat wat de toetsingscommissie doet direct te maken heeft met voorliggende projecten en dat zal uiteindelijk leiden tot een keuze voor of tegen een project. Ik beoog om juist flankerend een en ander te laten landen in de Brabantse samenleving en die samenleving daarover te laten meepraten. Het moet

reuring geven. Wij moeten niet alleen zien dat er allerlei topprojecten zijn maar wij moeten proberen die aan te haken bij wat er normaal aan cultuurbeleving bestaat in Brabant, zodat mensen daarover meepraten en dat ook mee gaan beleven.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Hoe kan de heer Brenninkmeijer denken dat de Brabo's überhaupt zullen aanhaken? Zij zijn niet betrokken geweest bij de oprichting van het fonds. Zij willen helemaal niet dat het geld dat eerst voor BrabantStad Culturele Hoofdstad was bedoeld, opnieuw aan cultuur wordt gegeven. Die 25 miljoen euro willen zij helemaal niet daaraan uitgeven. Hoe kan hij dan denken dat zij zullen aanhaken? Zij willen het gewoon niet. Het draagvlak is wel een beetje laag.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): De PVV heeft altijd de mond vol gehad van draagvlak en dergelijke. Ik steun de opvatting dat er draagvlak moet zijn. Daar moet je aan werken. Mevrouw Frijters denkt dat er op dit moment geen draagvlak is, maar ik denk daar anders over. Het zal niet zo zijn dat iedere Brabander meteen op de banken springt als hij hoort dat er een fonds komt, maar een heel groot deel van Brabant doet dat wel. Juist waar je de verbinding zou kunnen leggen met wat er bijvoorbeeld op amateurniveau plaatsvindt en wat er verder in de dorpen en steden gebeurt op cultuurgebied zou het goed zijn om het draagvlak dat in de kern bestaat te cultiveren en aan te haken bij het Brabant C fonds. Dat is wat ik beoog.

Voorzitter. De rol van de raad van toezicht bij de benoeming van de directeur/bestuurder en de adviescommissie is helder gemaakt. Het CDA pleit er wel voor om naast de aan te stellen culturele "opperscout" vooral te kiezen voor een directeur/fondsbeheerder met een stevige financiële achtergrond. Deze nieuwe aanpak zal wennen zijn voor de cultuursector. Het CDA pleit er in dit verband ook voor om met beleid de nieuwe aanpak een kans te geven en daarbij niet primair het wegzetten van geld centraal te stellen. Dat mag wat ons betreft best af en toe jaarlijks een onsje meer of minder zijn als dat beter uitkomt. Wij zullen de komende jaren met belangstelling maar ook kritisch als het nodig is de resultaten en effecten van het fonds blijven volgen. Met de motie hoopt het CDA ook de inwoners van Brabant verder aan te haken om de kans op succes van het fonds te maximaliseren in samenhang met wat al structureel op cultureel terrein in Brabant gebeurt.

Resumerend is het CDA is tevreden met de voorgestelde wijzigingen en gedane toezeggingen en kan dus van harte instemmen met dit voorstel. Nu de minister nog en dan kunnen we er als Brabant ook op cultureel terrein een flinke kwaliteitsschep bovenop doen.

Mevrouw **Roozen** (SP): Voorzitter. Dit voorstel is heel uitgebreid besproken tijdens de commissievergaderingen. Daarom kan ik kort zijn. Allereerst een woord van dank voor de uitgebreide memorie van antwoord. De gedeputeerde heeft in dit stuk duidelijk de wensen en bedenkingen verwerkt die tijdens de commissievergadering geuit zijn. Ook de aanpassingen genoemd onder 1.2: "De voorzitter van de raad van toezicht wordt door de provincie in functie benoemd", lijken mij een aanpassing die de kans van slagen vergroot.

Wij hechten eraan dat de stichting niet te groot zou worden opgetuigd en dat er een goede samenwerking zou zijn met de steunfuncties. Ook hieraan is gehoor gegeven. Een stichting op afstand, maar sturing vanuit de provincie blijft en dat is volgens ons een waarborg dat resultaten geëvalueerd kunnen worden. Alles overziend is onze fractie van mening dat we volmondig kunnen instemmen met dit voorstel.

De heer **Van den Berg** (PVV): Mevrouw Roozen spreekt over een evaluatie van de resultaten. Ik kan niet precies terugvinden welke resultaten er moeten komen. Wat zijn voor de SP de criteria om te kunnen concluderen dat de 25 miljoen euro succesvol zijn gebruikt?

Mevrouw **Roosen** (SP): Wij hebben in de commissie in de stukken die door de PVV afgedaan zijn als brandhout uitgebreid kunnen lezen hoe een en ander in de toekomst gestalte zal krijgen.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Voorzitter. In aansluiting op uw mooie woorden over onze geschiedenis begin ik met een citaat. "De kunst is geen regeringstaak, in zoverre de regering geen oordeel, noch enig gezag heeft op het gebied van kunst." Daarom was Johan Rudolph Thorbecke van wie deze woorden afkomstig zijn, tegen kunstsubsidies, want zo zei hij "de ervaring leert dat het geven van materiële hulp niet per se tot geniale werken leidt."

Terwijl heel Nederland moet bezuinigen en de laatste miserabele eurocent moet worden omgedraaid, fantaseert het Brabantse provinciehuis er lustig verder op los om de eerste tranche van 25 miljoen euro die was gereserveerd voor Eindhoven Culturele Hoofdstad, alsnog te verbrassen aan vage kunst- en cultuurprojecten; een besteding, welteverstaan, waar het overgrote deel van de Brabanders beslist niet op zit te wachten. De PVV ziet veel betere alternatieven voor de inzet van dat kostbare publieke geld.

Een eerste mogelijkheid volgens onze fractie is het geld vandaag nog terug storten in de pot "Essent-middelen", waaruit het immers ook is gekomen.

Een andere mogelijkheid volgens onze fractie is het geld inzetten voor de zuivere kerntaak. De provincie behoort zich in te zetten voor het behoud en de ontwikkeling van onze culturele identiteit en dient ervoor te zorgen dat culturele voorzieningen goed toegankelijk zijn en blijven. De provincie dient zich te richten op onder andere het behoud, de ontwikkeling en de herbestemming van het culturele erfgoed. De provincie is daarnaast verantwoordelijk voor monumentenzorg, voor cultuureducatie voor jongeren en dient gemeenten bij taken op het terrein van erfgoed en archeologie te ondersteunen. In de afgelopen jaren is er absurd veel bezuinigd op zaken als bibliotheken, musea en het bruisende Brabantse verenigingsleven. De PVV zegt: "Wie cultuur een warm hart toedraagt, zorgt dat dorpen en steden hun basis van zaken als verenigingen, gildes, musea, harmonieën, muziekscholen en bibliotheken voor de Brabanders kunnen behouden."

In de Cultuuragenda voor Brabant 2020 worden podiumcultuur, beeldcultuur en erfgoed als een vormvaste driehoek neergezet, waarin de drie gelijkwaardige dragers zijn. Die driehoek zien we helaas niet terug in het voorliggende voorstel voor het Brabant C fonds. Zo is het voorstel mede gebaseerd op het PON-onderzoek "Vitaliteit van het cultuursysteem in Noord-Brabant". Hierin zijn alleen de culturele sectoren literatuur, design, beeldende kunst, film, muziek, dans en theater benoemd. Maar hoe zit het dan met de archeologie, de musea, de heemkunde, dialecten, monumenten, tradities en gebruiken, archieven, volkscultuur, foto- en filmcollecties, ga zo maar verder; kortom het rijke materiële en immateriële erfgoed van onze provincie?

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voorzitter. Ik wil mevrouw Frijters even helpen. Misschien kan de gedeputeerde straks in haar beantwoording erop ingaan dat het zeker niet uitgesloten is dat de zaken die nu genoemd worden, ondergebracht kunnen worden in Brabant C. Mevrouw Frijters noemde er eentje niet: carnaval.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Dat hoort bij het verenigingsleven

Voorzitter. Kan de gedeputeerde eens een zeer concrete definitie geven van het cultuursysteem in Brabant? Het voorliggende businessplan is volgens ons een dekmantel om wederom miljoenen van burgers in de experimentele, zogenaamd "innovatieve" culturele wereld te verbrassen. Eigenlijk mag het niet eens een dekmantel heten, het is gewoon een déjà-vu van een eerdere totaal-mislukking. Tóen de mislukking Culturele Hoofdstad, nú de tot mislukking gedoemde elitaire droomwereld. De financiële revolverendheid staat er als verkooppraatje bij om als roze strik te dienen op een doos van Pandora. Revolverendheid: een woord dat officieel niet eens bestaat!

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Tot vervelens toe maakt de PVV weer een punt van het feit dat wij de nominatie Culturele Hoofdstad niet hebben gekregen. Mevrouw Frijters weet dat wij dat geëvalueerd hebben. Het plan was goed opgetuigd, maar de beslissing zat niet bij ons en die is anders uitgevallen. De jury heeft anders besloten. Nu wordt er in Friesland in dat kader een mooi programma gedraaid en wij gaan andere dingen doen met de erfenis die daarvan overgebleven is plus nog veel meer. Waarom blijft mevrouw Frijters zo hangen in de oude plaat?

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Ik laat geen gelegenheid onbenut om het verbrassen van die vele miljoenen aan de kaak te stellen. Ik wens Friesland veel succes. Ons juryrapport was duidelijk: er was geen draagvlak onder de bevolking. Voor dit voorstel is ook geen draagvlak. Trouwens geëvalueerd? De financiële verantwoording hebben wij nog steeds niet, dus hoe dat gaat aflopen zien wij nog wel.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Mevrouw Frijters, kunt u uitleggen waarom de PVV wel bereid is te investeren in de vrijetijdseconomie maar niet in cultuur die heel duidelijk een cross-over kan maken met die vrijetijdseconomie?

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Wij willen wel investeren in cultuur, maar in cultuur als kerntaak van de provincie, met name cultureel erfgoed. Natuurlijk zien wij de link met de vrijetijdseconomie, maar wij zien niets in elitaire innovatie cultuurprojecten waar niemand iets aan heeft.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Brabant C, met als onderdeel het fonds, is juist niet bedoeld als elitaire cultuuruiting. Waarom blijft mevrouw Frijters dat dan steeds zo noemen?

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Ik heb zojuist in mijn bijdrage gezegd dat het juist alleen gaat om podiumcultuur en beeldcultuur en niet om het culturele erfgoed. Voor dat laatste is het niet bedoeld.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Ik sloeg even aan op de stelling van mevrouw Frijters dat wij geen financiële verantwoording hebben gehad van BrabantStad Culturele Hoofdstad. Naar mijn weten hebben wij die in de commissie wel degelijk op hoofdlijnen besproken. Het is verder aan de raad van toezicht etc. om daarmee om te gaan, maar wij hebben op hoofdlijnen wel degelijk gezien wat de bijdrage van de provincie geweest is en wat daarmee gebeurd is. Ik vind het een beetje vervelend dat mevrouw Frijters hier dingen roept waar zij blijkbaar geen weet van heeft maar denkt dat zij daarmee haar stellingname kan onderbouwen.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Wij hebben daar technische vragen over gesteld. Wij wachten nog steeds op antwoord. De officiële afrekening van dat traject is nog steeds niet aangeboden.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Zoekt mevrouw Frijters naar een accountantsverklaring of iets dergelijks?

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Alle stukken zijn nog niet vrijgegeven.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): U zegt dus...

De **voorzitter**: Mijnheer Brenninkmeijer, u hebt twee keer geïnterrupteerd. Het is klaar. Mevrouw Frijters vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Voor de PVV is het klip en klaar dat de term revolverendheid er uiteindelijk op neerkomt dat de bankrekening vanitaire kunstkoepels en subsidieclubjes, die er niet voor de Brabanders zijn maar vooral voor zichzelf, flink gespekt gaat worden op kosten van de belastingbetalers. Maar wellicht wil de gedeputeerde uitleggen hoe dit fonds gaat revolveren? Hoeveel euro krijgen de burgers concreet terug? Wie staat er als eerste aan de lat als een project niet rendeert? De eveneens subsidiërende gemeente, wij als provincie of – en dat lijkt ons het meest logisch – diegene die het project initieert? Hoe worden opbrengsten verdeeld? Winstverdeling op basis van inleg? Of kan de initiatiefnemer er alvast een veilig salaris uit hengelen? Wij weten het niet, het voorstel geeft ook geen uitsluit. Wij krijgen graag volledige duidelijkheid hierover.

Onze bedenkingen: talloze! Wij hebben talloze bedenkingen. Onze wensen: Neem afstand van het maakbaarheidsdenken, luister naar de burgers en keer terug naar de zuivere kerntaak.

De **voorzitter**: Ik geef nu graag het woord aan mevrouw Van de Weyer van de fractie van de Partij van de Arbeid. Ik maak u er graag op attent dat dit haar maidenspeech in onze Staten is. Dat betekent dat er niet geïnterrupteerd wordt, tenzij zij aangeeft daar geen bezwaar tegen te hebben. Na haar speech zullen wij haar kort even feliciteren.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Voorzitter. Brabant kiest ervoor om welzijn en welvaart voor Brabanders te stimuleren en gebruikt cultuur daarvoor als vehikel; cultuur als motor van de samenleving of minstens toch als smeermiddel. Om maar met de deur in huis te vallen: de PvdA is gelukkig met deze aandacht en waardering voor de cultuur. Brabant C is veelbelovend en ambitieus, wij zeiden het al in de commissie.

Desalniettemin willen we waarschuwen voor een té rooskleurig verwachtingspatroon. De gestapelde voorwaarden om voor een investeringssubsidie in aanmerking te komen zijn torenhoog, waardoor ook het risico ontstaat dat er niet voldoende trek in de schoorsteen komt. De PvdA wil dan ook graag enkele veiligheidsventielen voorstellen zodat een mogelijke deceptie van de hooggespannen verwachtingen kan worden voorkomen. Voor een paar punten vragen we nog aandacht en wij zullen daarover afhankelijk van de antwoorden van het college al dan niet een motie indienen. Als ik het goed begrepen heb, is het bij een maidenspeech gebruikelijk dat alle moties die worden ingediend, ook worden aangenomen!

Bij een ambitieus project als Brabant C is de personele bezetting van eminent belang. Terecht stelt het college dat de adviescommissie uit relevante deskundigen vanuit diverse sectoren moet bestaan. Het doel van het fonds is immers om het hoogst mogelijke artistieke niveau binnen Brabant te ontwikkelen. Dát doel vraagt, net als in vrijwel alle andere sectoren, naast generieke deskundigheid om de hoogst mogelijke specifieke deskundigheid. Die inhoudelijke deskundigheid is met name zowel kunsttheoretisch als vanuit de diverse werkterreinen in de praktijk het best verankerd in de sector zelf. Om die reden pleit de PvdA er dan ook voor dat een meerderheid van de adviescommissie – theoretisch of vakmatig (vergelijk Mondriaanfonds) – afkomstig is uit de cultuursector zelf. Die meerderheid kan klein of minimaal zijn.

Bij de personele bezetting speelt de directeur/bestuurder een cruciale hoofdrol. Zij of hij is de spin in het web van het fonds. Om die reden zou de PvdA graag zien dat een profielschets van deze directeur/bestuurder voorgelegd wordt aan de Staten alvorens de sollicitatieprocedure van start gaat.²

Vervolgens wil ik iets zeggen over de verdeelsleutel in grote en kleine projecten. In de uitstekende memorie van antwoord stelt het college dat: "je op voorhand niet weet welke projecten worden ingediend, dus is het niet wenselijk om inhoudelijk vooraf te veel in te perken. Vanuit dit perspectief is een verdeling in categorieën vooraf ook niet wenselijk." Terecht, maar tegen die achtergrond is het toch wel merkwaardig dat het college bij de verdeling in grotere en kleinere projecten zo'n strikte verdeelsleutel hanteert van 25 kleine en 15 grote projecten. Zeker in de aanvangsfase van het fonds en afhankelijk van hoe een en ander

zich ontwikkelt zou naar ons idee een grotere flexibiliteit wenselijk zijn. De PvdA pleit ervoor om een en ander niet dicht te timmeren aan de voorkant maar vooralsnog naar bevind van zaken te handelen. Onze vraag aan het college is waarom zo strikt wordt vastgehouden aan een verdeling tussen grote en kleine projecten.

Ten slotte wil ik een opmerking maken over de beoogde revolvering van het fonds. De PvdA vindt dat nog een heikel doel. Een van mijn collega's in de fractie drukte het plastisch uit met : je moet voorkomen dat je straks een dood kindje met een lam handje hebt. De PvdA zou graag van het college een aantal concrete voorbeelden vernemen van de mogelijke revolvering van het fonds. Want in het kader van het doel 'welvaart', is er natuurlijk al sprake van een zekere vorm van revolvering door de extra inkomsten die de middenstand wellicht binnenhaalt en de werkgelegenheid die de investering in cultuur meebrengt. Om nog maar te zwijgen van het doel 'welzijn' dat, hoewel immaterieel van aard, natuurlijk ook revolverende kenmerken heeft maar dan in meer sociaal-maatschappelijke zin.

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw bijdrage en wil u graag een bos bloemen overhandigen. Dat is goed gebruik in dit huis. Daarna geef ik kort de gelegenheid aan uw collega's om u te feliciteren. Van harte gefeliciteerd met uw maidenspeech.

(applaus).

De heer **Hageman** (D66): Voorzitter. Ook na de uitgebreide maar niet volledige memorie van antwoord houden wij zorg op een aantal punten. De eerste zorg ligt op het richting geven aan het fonds. Wij zijn van mening dat er zo veel criteria zijn dat het lastig wordt om aan alle te voldoen. De gedeputeerde heeft wel duidelijk gesteld dat het geen keuzelijstje is, maar dat werkelijk aan alle criteria moet worden voldaan. Wij zien dat als een enorme opgave. Om in geval van nood toch een soort prioritering te hebben, hebben wij gevraagd welk probleem we eigenlijk willen oplossen. Dit is in het memorie van antwoord comfortabel afgezwakt naar een vraag naar het doel, waarna er een soort algemene herhaling van de stukken als antwoord wordt gegeven.

En de tweede zorg: Wordt het provinciale geld wel ingezet op de unieke provinciale verantwoordelijkheden, dus niet op de verantwoordelijkheden van gemeenten? Wij hebben gevraagd naar die unieke rol en kregen een antwoorden over de rol die de provincie zichzelf geeft, namelijk aanjagen en stimuleren, en dat mag dan 25 miljoen euro kosten. Maar naar de mening van D66 is het naar een hoger plan tillen van amateurkunst echt een unieke verantwoordelijkheid van de gemeenten waar geen provinciaal geld voor bedoeld is. Gelukkig hebben wij in de vergadering van juli van de gedeputeerde een duidelijke toezegging gekregen. Ik citeer uit de notulen: "De heer Hageman (D66): Houdt dat in dat de gedeputeerde zich concentreert op de provinciale meerwaarde en de basis aan de gemeenten laat, zoals dat hoort?"

"Mevrouw Van Haften-Harkema (GS;CDA): Natuurlijk. Wij hebben in de cultuuragenda afgesproken dat wij elk onze eigen rol zoeken en bewaken en vooral dat wij beter communiceren over hoe wij elkaars rollen zien."

Wij willen graag van de gedeputeerde weten hoe zij bij dit fonds zal realiseren dat de basis aan de gemeenten gelaten wordt.

En dat raakt aan het derde zorgpunt: het draagvlak onder Brabant C, wij bedoelen dat op een andere manier dan andere partijen. In mijn contacten met raadsleden komt naar voren dat het concept Brabant C nauwelijks bekend is en ook niet in de raden besproken is. Men vraagt mij naar de criteria om uit de pot met geld te kunnen putten. De provincie als pinautomaat in plaats van strategisch partner die in Brabant C is bedoeld. D66 ziet dan ook nog niet echt resultaat bij het binden van gemeenten op het nemen van hun

verantwoordelijkheid voor de vitaliteit van alle functieketens. Maar die voortgang moet maar eens in de commissie CS (Cultuur en Samenleving) besproken worden.

Wij hebben waardering voor het vele werk dat is verzet en voor de enthousiaste wijze waarop een en ander is aangepakt en verwerkt. Het eindresultaat is ook zeker wel positief, maar het geheel heeft naar de mening van D66 te weinig focus meegekregen in doelen en is te weinig geënt op de unieke provinciale verantwoordelijkheid. Dat hebben wij meermalen aangedragen, maar dit heeft weinig weerklink gekregen in de Staten.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Ik vond het beeld van de pinautomaat interessant. De heer Hageman heeft een heel rare pinautomaat. Er worden twee euro's ingegooid en er komen er zes uit.

De heer **Hageman** (D66): Ik denk dat wij over andere valuta praten. Gemeenten moeten hun eigen geld uitgeven. Zij geven geen zes euro's maar slechts twee euro's uit omdat de provincie bijbetaalt.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Het verhaal van de pinautomaat gaat dus totaal niet op. Uit een pinautomaat haal je immers geld maar je stopt er niets in.

De heer **Hageman** (D66): Volgens mij stopt een bank nog altijd geld in een pinautomaat anders valt er niets uit te halen.

Wij hebben verschillende keren onze zorgen geuit, maar hebben weinig weerklink gekregen. Dat moeten wij accepteren. Uiteindelijk wensen wij de fondsbeheerders veel succes in het zoeken van projecten die het cultuursysteem duidelijk zullen versterken. D66 zal dat proces zeer kritisch blijven volgen zoals u dat van onze fractie kunt verwachten.

De **voorzitter**: Wij moeten een beetje voorzichtig zijn met metaforen van kinderkamers en pinautomaten. Het gaat niet helemaal lekker vandaag. Dat komt ongetwijfeld nog een keer terug.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter. Misschien moet ik wel gelukkig zijn dat BrabantStad Culturele Hoofdstad ter ziele is, want nu komt dat geld ter beschikking voor cultuur in Brabant en dat voor een lange tijd. Ik ben daar best blij mee, want dat betekent dat er grote kansen liggen dat Brabant eindelijk op de kaart komt wat cultuur betreft, dat wij niet alleen Amsterdam zien als er iets cultureels aan de hand is maar ook Brabant. Daar wonen ruim 3 miljoen mensen en dat is drie keer zoveel als in Amsterdam.

De **voorzitter**: 2,5 miljoen, mijnheer Mondriaan, u moet niet overdrijven!

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Oh, oh, ik had Zeeland er gemakshalve al bijgerekend. Sorry.

De **voorzitter**: Dan komt u nog niet op 3 miljoen!

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Limburg durf ik er niet bij te halen, dan hebben wij oorlog. Wij hebben in ieder geval ruim twee keer zoveel inwoners als Amsterdam. Daar moeten wij trots op zijn en dat moeten wij uitstralen. Wij moeten niet gaan miezemuizen dat het geld terug moet, dat komt van zijn levensdagen niet terug. Gelukkig! Wij krijgen wij terug? Cultuur, een prachtige provincie waar mensen willen wonen en werken. Daar moeten wij trots op zijn. Dat moeten wij willen.

In tegenstelling tot wat iedereen zegt namelijk dat er deskundigen in de adviescommissie moeten, moeten er volgens mij mensen in die van cultuur genieten en die weten wat cultuur is. Wij moeten er geen mensen inzetten die het geld zo vlug mogelijk naar alle culturele instellingen willen sluizen, het moeten mensen zijn

die genieten van cultuur en zeggen: dat is mooi, daar wil ik heen. Wij moeten niet proberen alles terug te krijgen of 60% of 70%. Ik ben bang dat wij dat niet halen en dat zou ik niet erg vinden. Wij zien het vanzelf wel. Ik wens het fonds veel succes en de gedeputeerde ook. Wij moeten zomaar doorgaan, ondanks dat wij het soms niet met elkaar eens zijn. Ik had liever dat het over tien jaar was uitgesmeerd met alle geld erbij, want dit is niet iets voor vier jaar. Ik zeg ook tegen de Staten: probeer dat andere geld meteen er achteraan te zetten en laten wij tien jaar vooruitkijken. Dan kunnen wij wat opzetten in Brabant, want Brabant is het waard.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): Voorzitter. Ik dank de Statenleden voor alle complimenten die zijn gegeven voor het vele werk dat de afgelopen weken is verzet. Ik schuif die complimenten direct door naar de ambtelijke ondersteuning die buitengewoon veel werk heeft verzet om alle opmerkingen niet alleen goed te beantwoorden maar ook echt te honoreren en te erkennen als vragen en opmerkingen. Wij hebben het gehoord, wij hebben het gezien en wij hebben het laten landen in alle stukken. Het is soms zoeken, want het is juridisch vormgegeven, maar dat hoort erbij.

Ik houd de volgorde van de sprekers aan. Motie M11 gaat over het draagvlak. Dit punt is niet nieuw want wij hebben het afgelopen halfjaar heel veel met elkaar gesproken over het belang van draagvlak voor cultuur in het algemeen. Wat in deze motie naar voren wordt gebracht, past daarbij. Het past ook bij de ondertoon van ons reguliere cultuurbeleid, het past ook bij het cultuurnetwerk als onderdeel van Brabant C. Cultuur verdient draagvlak en onze samenleving verdient cultuur met draagvlak.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voorzitter. Kan de gedeputeerde uitleggen waarom flankerend beleid dat in de motie wordt gevraagd nodig is als dat eigenlijk al goed geborgd is in de aanpak en methodiek van de Brabant C.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): Ik kan mij de opmerking van de heer Burger Dirven voorstellen. Ik wilde mijn reactie op de motie ook eindigen met de opmerking dat dit een onderstreping is van wat wij doen en dat ik er in die zin geen bezwaar tegen heb. Met de motie wordt daaraan toegevoegd dat wij de raad van toezicht en de directeur/bestuurder erop attenderen en vragen een apart plan te maken. Er wordt een aantal voorbeelden genoemd die wij van vrij dichtbij kennen en die goed werken. Ik zie het als een suggestie om het op die manier meer handen en voeten te geven.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Bij de voorbeelden die genoemd worden, heb ik wel een beeld, maar de aanpak van Brabant C is totaal anders. Die heeft niets te maken met de aanpak van die voorbeelden. Ik zie de meerwaarde van de motie vooralsnog niet. De gedeputeerde moet dat echt duidelijker maken.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): Dat kunt u beter aan de indieners vragen. Ik zie de voorbeelden die worden genoemd als een inspiratiebron voor de mensen die hier straks mee aan de slag moeten: kijk daar eens hoe het is opgepakt. Het zijn vrij recente voorbeelden. Er kunnen ook heel andere uitkomsten komen.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Als mede-indiener van de motie wil ik de gedeputeerde wel een beetje helpen. Bij Brabant Culturele Hoofdstad is het eigenlijk een beetje misgegaan met het vinden van draagvlak bij de bevolking. De achterliggende gedachte van deze motie is dat gekeken moet worden hoe je de verbinding met de gewone man in de straat beter kunt borgen. Ik vind het een uitstekende motie en ik ben blij dat het CDA ons gevraagd heeft om deze mee in te dienen. Als je aan de voorkant steeds probeert om burgers te betrekken bij wat je aan het doen bent, vind ik dat een heel goede zaak en echt

een verbetering ten opzichte van wat in voorgaande jaren in het kader van BrabantStad Culturele Hoofdstad is gedaan.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Wij weten nu nog niet welke voorstellen er zullen worden ingediend, maar de voorstellen die worden ingediend, komen in ieder geval langs de adviescommissie. Waar ligt dan de rol voor het flankerende beleid als dat moet plaatsvinden in allerlei cultuurcafé's. Ik mag toch hopen dat die geen inbreng hebben bij de advisering van de projecten. Dat doet immers de adviescommissie.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Ik heb het daarstraks ook al uitgelegd. Het zijn twee entiteiten die met elkaar verbonden zijn maar zij staan ook los van elkaar. De adviescommissie adviseert welke individuele projecten wel of niet doorgang zullen vinden, welke geld krijgen en welke niet. Als het gaat over wat er in den brede op het gebied van cultuur gebeurt, wat er structureel ingestoken wordt en wat er met Brabant C gebeurt, vinden wij dat er flankerend met de Brabantse burgers gesproken moet worden over de vraag of het op de juiste manier landt. Het zou zomaar kunnen dat de Brabantse burgers zeggen: die adviescommissie heeft voor dat soort projecten gekozen, maar ziet over het hoofd dat daar of daar ook een belangrijk stuk ligt. Houdt daarmee in de toekomst een beetje meer rekening. Zij besluiten niet of individuele projecten wel of geen doorgang moeten vinden. Het zijn verschillende entiteiten. Wij proberen ook aan te haken bij de rest van cultureel Brabant. Ook de amateurkunst wordt daarbij betrokken.

De heer **Burger Dirven** (VVD): In die adviescommissie zijn o.a. ook maatschappelijke organisaties vertegenwoordigd. Als zij niet terugkoppelt wat de Brabantse bevolking ervaart over cultuur, de werking en functie van Brabant C, is die adviescommissie niet goed ingericht. Daarop moeten wij ons juist focussen. Ik heb dat ook al gezegd toen u op het kathedraal stond, mijnheer Brenninkmeijer.

De **voorzitter**: De gedachten lijken mij wel gewisseld op dit punt.

De heer **Hageman** (D66): Uiteindelijk heb ik het idee dat draagvlak zo'n prominente plaats heeft gekregen in de Brabant C-gedachte dat deze motie volledig overbodig is.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): Ik vind het in de discussie over draagvlak lastig dat de PVV de indruk wekt dat op dit moment burgers totaal niet betrokken zijn bij cultuur. Dat is de grootste mogelijke onzin. Dat geeft aan dat de PVV zelden buiten komt om onze buurtcultuurprojecten te bezoeken en te bekijken. In tientallen projecten werken honderden burgers samen met professionele kunstenaars aan de ontwikkeling van hun buurt en hun leefomgeving. Dit is maar een van de vele voorbeelden van hoe wij bezig zijn om cultuur en de Brabanders samen te laten optrekken en van elkaar te leren.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Voorzitter. Ik heb echt nooit gezegd en zeker nooit bedoeld dat de Brabanders niet aan cultuur doen. Dat zie je overal. Het verenigingsleven bloeit maar heeft het heel moeilijk. Dat stond deze week ook weer in de krant. Gemeenten hebben er geen geld voor, er wordt op bezuinigd. Brabant is een cultuurprovincie. Het gaat mij erom dat er nu een fonds wordt opgetuigd met 25 miljoen euro waarin 4/5 van de Brabanders niets ziet. Nu wordt er ineens over draagvlak gesproken, maar dat draagvlak is er op voorhand niet.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): Ik begrijp dat mevrouw Frijters vooral de Brabantse identiteit belangrijk vindt. Ik denk dat daarvoor breed draagvlak is, al naar gelang hoe je dat woord invult. Identiteit wordt niet alleen gemaakt door cultuur van vroeger of door ons erfgoed. De identiteit van mensen wordt ook gevoed door hedendaagse cultuur. Als ik de conclusie mag trekken dat mevrouw Frijters vooral

vindt dat er meer geld van de provincie naar de basisinfrastructuur voor cultuur zou moeten naast het geld vanuit de Essent-middelen voor erfgoed en het fonds voor Brabant C kunnen wij daarover in de uitwerking van motie M23 met elkaar nader spreken.

Mevrouw Van de Weyer van de fractie van de PvdA spreekt terecht over cultuur als motor van de samenleving. Zij heeft enkele heel concrete vragen gesteld. Het staat buiten kijf dat er deskundigheid moet zijn in de adviescommissie. Dat staat ook in de verschillende stukken. De adviescommissie zal straks benoemd worden door de raad van toezicht. Ook buiten kijf staat dat de directeur/bestuurder een spin in het web wordt. De benoeming van de directeur/bestuurder gebeurt door de raad van toezicht. De profielschets en het voorbereiding van de procedure ligt bij ons college. Ik begrijp dat mevrouw Van de Weyer het proces van de benoeming van de directeur/bestuurder op de voet wil volgen. In het kader van de controlerende taak van de Staten zullen zij ook het functioneren van de directeur/bestuurder onder de loep moeten nemen.

De verdeelsleutel tussen grote en kleine projecten is niet zo strikt als mevrouw Van de Weyer aangeeft. Het is vooral een richtsnoer voor de financiële verdeling en om diversiteit te bevorderen om ervoor te zorgen dat niet al heel snel met een paar grote bedragen het fonds wordt opgeslokt. De verdeelsleutel is meer praktisch dan theoretisch.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Als er 40 projecten worden ingediend, hoeft dat dan geen belemmering te zijn en wordt er dan puur naar de kwaliteit gekeken en niet naar omvang?

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): Het een sluit het ander niet uit. Als het fonds straks zijn taak serieus neemt, zorgt het voor diversiteit. Wij willen immers dat de projecten van Brabant C bijdragen aan het op de kaart zetten van Brabant. Dat kan niet alleen door heel veel kleine projecten. Er zal gewerkt moeten worden aan een balans tussen grotere en kleinere projecten, waarbij altijd de kwaliteit vooropstaat.

De laatste vraag van mevrouw Van de Weyer ging over de revolverendheid. Ik merk dat in de discussie verschillende betekenissen van dat woord door elkaar lopen. Er is per definitie een multipliereffect omdat wij als provincie vanuit het fonds nooit meer dan een derde bijdragen. Als neveneffect van de culturele activiteiten zullen er opbrengsten zijn voor de omgeving, bijvoorbeeld omzet in de vrijetijdssector, in het vervoer, enz., maar die komen niet terug in de kas van het fonds. Een deel van de investeringen zullen terugkomen omdat die de vorm krijgen van een lening of een garantiestelling. Dat zal echt niet elke keer het geval zijn. Dat hebben wij ook besproken in de commissie, maar wij gaan er wel voor zorgen dat leningen en garantiestellingen als werkvorm gebruikt gaan worden. Dat betekent dat de rente en de uiteindelijke terugbetaling letterlijk terugvloeien in het fonds. Op die manier is er sprake van revolverendheid.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Is de gedeputeerde niet bang dat vanwege de enorme eis dat twee derde moet terugkomen er alleen geïnvesteerd wordt in bestaande projecten, dus dat wij geen vernieuwing of iets extra's krijgen in Brabant? De kans is groot dat bij bestaande projecten gedacht wordt: ach, de provincie heeft nog wat centen, dan kunnen wij het wat gemakkelijker uitvoeren. Ik vind dat wij juist iets nieuws moeten doen.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): Uw voorbeeld, mijnheer Mondriaan, zal niet voldoen aan de criteria. Het kan gaan om bestaande projecten – wij hebben daar de term "next level" voor gebruikt – maar om in aanmerking te komen voor het fonds moeten zij aantonen dat zij echt een stap vooruit in kwaliteit en in uitstraling. Het kan niet zo zijn dat reguliere activiteiten uit dit fonds worden bekostigd.

De heer **Hageman** sprak over de vele criteria en vroeg of het niet onmogelijk wordt om daaraan te voldoen. Ik denk het niet, want wij hebben die criteria niet zomaar op een achternamiddag hier in de toren bedacht. Het is wel belangrijk om samen in de gaten te houden of die criteria de sturende werking hebben die wij bedoelen. U hebt allemaal beloofd dat u een en ander op de voet zult gaan volgen. Wij moeten het met elkaar goed in de gaten houden en de raad van toezicht, de bestuurder en de adviescommissie geregeld vragen om feedback binnen de regels waarin zij moeten manoeuvreren.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Het zal toch ook de bedoeling zijn dat wij in de gaten houden of de criteria niet te scherp zijn waardoor een aantal vernieuwers er niet tussen kan komen?

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Zonder meer. Daarom is het zo belangrijk om in de gaten te houden of er sprake is van een balans in de portfolio. Dat is een van de dingen waarop de "opperscout" zoals de heer Brenninkmeijer hem of haar noemde, op gaat letten. Het is immers belangrijk dat iedereen die kans krijgt. Vernieuwende plannen zullen het soms moeilijker hebben om aan die criteria te voldoen. Daarom zijn wij juist vanuit die aanjaagfunctie bezig om ervoor te zorgen dat die plannen zodanig worden voorbereid en met andere partijen worden gekoppeld dat zij wel degelijk kunnen voldoen aan die criteria. Wij moeten ook met elkaar het lef hebben om op basis van tussentijdse evaluaties te zeggen dat bepaalde criteria heel anders blijken uit te werken dan wij gedacht hadden. Dat moeten wij hier met elkaar bespreken en eventueel aanpassen.

De **voorzitter**: Ik onderbreek de gedeputeerde even om iets te vragen aan de cameramensen. Er kijken mensen mee naar onze vergadering. Ik merk nu eigenlijk al de halve vergadering dat het camerasysteem voor geen meter werkt. Er worden zaken in beeld gebracht, behalve wat er aan de orde is en wat de kijkers graag willen zien. Ik vraag u even om te kijken of dit tijdens de vergadering nog gaat functioneren, anders kunnen wij het systeem beter uitzetten.

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Bedoelt u eigenlijk te zeggen dat ik nog niet in beeld geweest ben?

De **voorzitter**: Volstrekt onvoldoende, mevrouw.

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Er is ook gevraagd of wij ons echt houden aan onze provinciale rol. Ja, natuurlijk. De basis hoort bij de gemeente. Ik herhaal mijn uitspraak van juli, maar het is wel belangrijk om met elkaar steeds na te gaan hoe wij die rol precies kunnen formuleren en hoe de rollen van gemeenten, provincie en andere actoren elkaar kunnen aanvullen. Dat hebben wij ook bij de cultuuragenda afgesproken. Ik mag hopen dat wij daarin een beetje flexibel zullen zijn al naar gelang wat er op ons pad komt.

De heer **Hageman** (D66): Flexibiliteit is altijd goed. In dit stadium moeten wij het fonds echter zo veel richtingen meegeven dat de kans op de gewenste uitwerking zo groot mogelijk is. Ik heb al een paar keer aangegeven dat dit een zorgpunt is. De gedeputeerde heeft een toezegging gedaan maar ik ben heel geïnteresseerd om van de gedeputeerde te vernemen hoe zij haar toezegging van destijds wil vertalen naar richtingen c.q. beperkingen van het fonds zodat wij niet de taak van de gemeenten overnemen.

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Op elke bladzijde van het businessplan van het fonds is terug te vinden hoe wij de rol van de provincie zien. Wij gaan niet de dingen doen die door het reguliere beleid van de gemeenten zijn blijven liggen. Dit gaat niet over de muziekschool en de bibliotheek. Als zich

zaken voordoen die zowel voor het cultuursysteem op provinciaal als op lokaal niveau een positieve betekenis hebben, zeggen wij natuurlijk niet dat wij dat niet doen omdat wij alleen gaan over het provinciale niveau. Ik wil dat graag in samenhang zien. Ik weet niet welke projecten er komen en dus ook niet voor welke dilemma's wij kunnen komen te staan.

De heer **Hageman** (D66): Ik geef een concreet voorbeeld. De gedeputeerde heeft de vorige keer bevestigd dat amateurkunst een gemeentelijke taak en verantwoordelijkheid is. Komt een project amateurkunst next level in aanmerking voor een bijdrage uit het provinciale cultuurfonds?

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Dat kan omdat wij gaan voor topkwaliteit, ongeacht of de maker van die kunst een professional is of een amateur. Zo hebben wij het met elkaar afgesproken. De commissie heeft er zeer op aangedrongen op dat voor iedereen open te stellen. Dat hebben wij zo vertaald in de stukken. Dat betekent echter niet dat wij ons bevinden op het gebied waarvoor gemeenten verantwoordelijk zijn, helemaal niet. Wij hebben ook een provinciale koepel, mijnheer Hageman, die amateurkunst ondersteunt: Kunstbalie. Als iets behoort tot de verantwoordelijkheid van de gemeenten, wil dat niet zeggen dat wij onze handen er helemaal vanaf trekken.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Er moet internationale topkunst naar Brabant komen. Ook lokaal zal kunst in Brabant naar de top gebracht moeten worden. Ik gun de amateursector alle goeds maar ik zie nog niet direct hoe dat tot de nationale of internationale top kan worden gerekend. Kan de gedeputeerde een voorbeeld geven?

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): De Brabantse winnaars van de vele fanfare- en harmonieconcoursen? Die hebben een nationale uitstraling.

De laatste vraag was hoe het kan dat de gemeenteraden nog niet op de hoogte zijn van Brabant C. Dat klopt, want er is tot nu toe vooral bestuurlijk over gesproken, ook over de taken die elkaar kunnen versterken. De vragen die nu loskomen, gaan over de praktische uitvoering van het fonds. Hoe moet je straks iets aanvragen? Waar moet je dan zijn? Dat is nu nog niet bekend want het bestaat nog niet. Er wordt heel hard gewerkt om dit vanaf januari zo duidelijk mogelijk te maken.

Tot zover mijn beantwoording van de vragen, voorzitter. Volgens mij heb ik de motie voldoende becommentarieerd.

De **voorzitter**: Aan het begin van uw betoog hebt u aangegeven dat u geen bezwaar hebt tegen de motie.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voorzitter. Wij vinden de motie van het CDA sympathiek. De gedeputeerde heeft aangegeven geen bezwaar tegen deze motie te hebben, maar vooralsnog zijn wij niet overtuigd van de meerwaarde van de motie. Het CDA zal ons nog moeten overtuigen.

Tegen mevrouw Frijters zeg ik dat wij natuurlijk wisten dat het een quote was van Thorbecke. Ik kan haar ook vertellen dat de liberaal die hier nu staat niet subsidieert maar investeert in cultuur. Dat dit nu toevallig de juridische term "subsidie" krijgt is iets anders, maar wij investeren in cultuur. Ik heb het idee dat de PVV op dit punt gewoon een beetje stilstaat. Ik kan de volgende quote van Thorbecke geven: "Aan een liberale regering is beweging, gestadig vooruitstrevende eigen. Hoe zou zij aan de minnaars van stilstand en rust welgevallig zijn?"

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Voorzitter. De heer Burger Dirven ziet tot driemaal toe niet de meerwaarde van onze motie. Ik snap best dat er discussie over is. Ik heb dat in eerste instantie ook gehad

met de PvdA die de motie mee heeft ingediend. De vraag van mevrouw Brunklaus had eigenlijk op hetzelfde betrekking. Ik heb drie keer uitgelegd dat het niet gaat over de individuele beoordeling van de projecten, dat dit aan de adviescommissie is, maar dat wij juist willen zien dat een en ander goed landt in de Brabantse samenleving, dat er omheen activiteiten worden georganiseerd waarbij de gewone Brabander betrokken wordt en dat er af en toe een meting plaatsvindt. Zo'n meting vindt al plaats op algemeen niveau op het gebied van cultuur, maar wij willen dat die ook gekoppeld wordt met het Brabant C fonds en naar analogie van het Bosch500-verhaal er een groep mensen is die als klankbord fungeert voor het Brabant C fonds, niet meer en niet minder. Daarmee hoeven niet veel kosten gemoeid te zijn. Ik denk dat die drie dingen samen en misschien kunnen er nog wel meer ideeën worden uitgewerkt goed zijn om het draagvlak in beeld te brengen. De mensen die straks tegen deze motie gaan stemmen, moeten zich goed achter de oren krabben, want het zou zo maar kunnen dat wij over twee jaar weer komen te praten over draagvlak in het kader van het Brabant C fonds. Dan wil ik hen er graag aan herinneren dat zij tegen deze motie hebben gestemd.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Voorzitter. De antwoorden van de gedeputeerde hebben wij niet gekregen, wederom een déjà vu. Waarschijnlijk is dat ook wederzijds. Het geeft de indruk dat er over het graf geregeerd wordt en er een erfenis wordt nagelaten aan het nieuwe college; een erfenis die voortvloeit uit de mislukking van Culturele Hoofdstad. Er wordt in de evaluatie voorbijgegaan aan het grote kritiekpunt, namelijk onderzoek vooraf en het ontbreken van draagvlak bij de Brabantse bevolking. Wat is überhaupt de haast? De gedeputeerde zei dat de gemeenten er eigenlijk nog niets van weten. Nou dan wens ik de gemeenten veel succes, want 1 januari 2015 komt er een heleboel op hen af in verband met de decentralisatie. Ik denk dat zij wel iets anders aan hun hoofd hebben. Ik hoor graag het commentaar van de gedeputeerde hierover.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Ik was deze week met iemand uit de Staten op bezoek bij een school die de zwakste school van Boxtel was. Wat heeft men gedaan? Door de kinderen o.a. kennis te laten maken met cultuur, heeft men het niveau van de school opgepept. In plaats van een zwakke school is het nu een sterke school. Ik kan eigenlijk niet tegen die denigrerende opmerkingen dat cultuur geldverspilling is. Ik heb daar een voorbeeld gezien van hoe goed het werkt.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): De heer Mondriaan heeft niet goed naar mij geluisterd. Ik heb gezegd dat de provincie zich aan haar kerntaak moet houden op het gebied van cultuur. Daarbij hoort o.a. educatie aan jongeren. Dat hoort er dus gewoon bij. Het gaat om de kerntaak en de rest van cultuur kan gewoon gedaan worden door ondernemers of wie dan ook. De provincie hoeft daaraan geen geld te besteden. De heer Mondriaan moet wel luisteren naar wat ik zeg. Ik heb nog een opmerking. Op bladzijde 40 van het businessplan is een voorlopige begroting uitgewerkt. De optelsom is €550.000 en niet €560.000. Dat wil ik even meegeven.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Ik heb nog een punt dat nog niet aan de orde is gekomen en dat ik wel wil noemen vandaag. Wij hopen natuurlijk dat ook veel mensen van buiten Brabant naar Brabant zullen komen om van onze cultuur te genieten. Als dat het geval blijkt te zijn, vraag ik de gedeputeerde er goed op te letten dat die mensen ook weer thuis kunnen komen, dat wij ons openbaar vervoer op orde houden, ons nachtnet en eventueel nachtbussen toevoegen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van de Weyer, ik heb begrepen dat u zojuist moties heeft ingediend. Het is wel handig als u een korte toelichting geeft.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Ik heb de moties hier niet bij de hand maar ik denk dat zij voor zich spreken.

De **voorzitter**: Door het lid mw. Van de Weyer worden de volgende moties voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 59/14 inzake Governance en organisatie Stichting Brabant C Fonds, overwegende dat:

- op voorhand nog onbekend is welke projecten van welke omvang worden ingediend en het dus niet wenselijk is om vooraf teveel in te perken;
 - het vooral van belang is dat er kwalitatieve projecten worden ingediend en dat om dat doel te bereiken niet de omvang van het project leidend hoeft te zijn;
 - het vooral van belang is dat er door Brabant enthousiast geanticipeerd wordt op de kansen die het fonds BrabantC biedt;
 - vanuit dit perspectief een verdeling in grote of kleine projecten vooraf niet wenselijk is;
 - in elk geval in de aanvangsfase een knellende verdeling in grote of kleine projecten niet opportuun lijkt en flexibiliteit wenselijk is,
- dragen Gedeputeerde Staten op:
- het keurslijf van de verdeling in grote en kleine projecten vooralsnog te laten varen en na het eerste jaar na de evaluatie te bezien of – en zo ja welke – verdeelsleutel tussen groot en klein zou moeten worden gehanteerd,
- en gaan over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 59/14 inzake Governance en organisatie Stichting Brabant C Fonds, overwegende dat:

- revolving behalve in een directe financiële stroom ook op andere maatschappelijke manieren kan worden geïnterpreteerd;
 - in het voorstel van PS de mogelijke (financiële) revolving van het fonds nog weinig aanknopingspunten laat zien,
- dragen Gedeputeerde Staten op:
- het Fonds Brabant C op te dragen voorstellen te ontwikkelen op welke andere dan de cultureelmaatschappelijke revolving dit doel in financiële termen concreet gestalte zou kunnen krijgen,
- en gaan over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 59/14 inzake Governance en organisatie Stichting Brabant C Fonds, overwegende dat:

- om het hoogst mogelijke artistieke niveau binnen Brabant te ontwikkelen de adviescommissie uit relevante deskundigen vanuit diverse sectoren moet bestaan;
- dit doel naast generieke deskundigheid om de hoogst mogelijke specifieke deskundigheid vraagt;
- die beoogde inhoudelijke deskundigheid om het hoogst mogelijke artistieke doel te bereiken zoals in alle andere sectoren met name verankerd is in de cultuursector zelf, zowel in kunsttheoretische als uitvoerende zin,

dragen Gedeputeerde Staten op:

- als randvoorwaarde bij de samenstelling van de adviescommissie te stellen dat een meerderheid van de adviescommissie (theoretisch of vakmatig) rechtstreeks afkomstig is uit de (multidisciplinaire) cultuursector,
- en gaan over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 59/14 inzake Governance en organisatie Stichting Brabant C Fonds, overwegende dat:

- het doel van het fonds is om het hoogst mogelijke artistieke niveau binnen Brabant te ontwikkelen;
- de directeur/bestuurder in het fonds BrabantC hiervoor een cruciale inhoudelijke en verbindende rol vervult,

dragen Gedeputeerde Staten op:

- de profielschets voor een directeur/bestuurder van het fonds Brabant C vooraf aan Provinciale Staten voor te leggen,
- en gaan over tot de orde van de dag."

Deze moties zijn onderwerp van beraadslaging. Zij krijgen de nrs. M12, M13, M14 en M15.

De heer **Hageman** (D66): Voorzitter. Ik kom even terug op het antwoord van de gedeputeerde want ik heb daar veel problemen mee. Bij de instelling van het Brabant C fonds in juli heb ik gesproken over de zorgen die D66 heeft over het inzetten van provinciaal geld voor unieke provinciale projecten en een vraag gesteld. Die vraag is bevestigend beantwoord. Ik verwacht dan dat de daarbij gedane toezeggingen verwerkt worden in het stuk. Als dat niet zo is, hebben wij een probleem want dan praten wij een beetje voor de kat zijn viool. Dat lijkt mij niet helemaal de bedoeling. Ik vraag nu weer hoe dat uitgewerkt is. Het blijft een zorgpunt. Ik moet constateren dat het eigenlijk niet uitgewerkt is en dan komen wij toch op een heel merkwaardig iets uit. Ik blijf dus vragen aan de gedeputeerde hoe zij ervoor gaat zorgen dat de basis aan de gemeenten wordt gelaten.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (CDA): Voorzitter. Het is blijkbaar best lastig om goed te verstaan wat iemand zegt. U moet wel luisteren, hoorde ik net iemand zeggen. Dat geldt omgekeerd ook. Ik heb helemaal niet gezegd dat gemeenten van niks weten. Ik heb gezegd dat gemeenteraden niet allemaal op dezelfde manier en heel gedetailleerd hierover zijn geïnformeerd omdat tot nu toe de overleggen veelal bestuurlijk zijn geweest en dat straks de uitvoeringspraktijk bij iedereen bekend zal zijn.

Komen er mensen van buiten Brabant hierheen? Natuurlijk, dat is een van de doelstellingen die u terugziet in het businessplan en in de opdracht aan het fonds. Wij gaan dat ook monitoren. Er ligt inderdaad een duidelijke relatie tussen mijn portefeuille en die van collega Van Heugten.

Mijnheer Hageman, ik weet niet hoe ik nog duidelijker kan zijn. Ik heb in juli niet gezegd dat wij dus niks met amateurkunst doen. Ik heb gezegd dat wij geen taken van gemeenten overnemen en al helemaal niet in gaten zullen stappen die gemeenten op het gebied van cultuur door bezuinigingen hebben geslagen. Dat heb ik in juli gezegd. Wij hebben in de Cultuuragenda zeer duidelijk afgesproken dat wij steeds zullen kijken hoe de rol van de gemeenten, de rol van de provincie en de rol van de grote gemeenten onderling complementair aan elkaar zijn, zodat wij niet onder elkaars duiven schieten of elkaar in de weg zitten. Dat weten de gemeenten ook.

De heer **Hageman** (D66): De opmerking van de gedeputeerde is een antwoord op de vraag of dat inhoudt dat de gedeputeerde zich concentreert op de provinciale meerwaarde en de basis aan de gemeente laat, zoals dat hoort. Natuurlijk. Wij hebben bij de Cultuuragenda afgesproken dat wij elk onze eigen rol zoeken en bewaken en vooral dat wij beter communiceren over hoe wij elkaars rollen zien. De gedeputeerde zegt dus duidelijk dat de basis aan de gemeenten gelaten wordt. In het community denken is het de taak van de gemeenten om hun amateurkunst naar het next level te brengen en niet de taak van de provincie. Dat is de Brabant C-gedachte, dat is niet de provinciale verantwoordelijkheid.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (CDA): Het is niet het doel van de provincie en ook niet het exclusieve doel van Brabant C om amateurkunst naar het internationale toneel of naar dat niveau te brengen. Maar als wij voorstellen krijgen in Brabant C die dat effect hebben en zij voldoen ook aan de criteria zou ik niet weten waarom wij het niet zouden doen. De heer Hageman draait nu de volgorde om. Wij doen niet de taken van gemeenten. Daarover zijn wij het eens.

De heer **Hageman** (D66): Wij zouden het uiteindelijk niet doen om de hoeveelheid geld die beschikbaar is voor talentontwikkeling en topproducties niet te laten verwateren met projecten van amateurkunst. Wij moeten ons geld maximaal laten renderen. De gemeenten moeten de amateurkunst extra geld laten krijgen. Dat was de gedachte van Brabant C, maar daaraan wordt niet voldaan.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (CDA): Mijnheer Hageman wij zijn het daarover eens. U zegt zelf dat het niet zal meevallen om alle criteria te voldoen die op het lijstje staan. Als hij die criteria bekijkt, kan wat hij zegt helemaal niet gebeuren. Op basis van die criteria treedt er geen verwatering op of komen er geen projecten waarop de heer Hageman doelt. Als dat wel zo is, zal ik dat bij u melden en brengen wij daarin veranderingen aan.

Ik heb geprobeerd de vragen van de fractie van de PvdA te beantwoorden. Mevrouw Van de Weyer heeft de vragen in de moties gegoten. Ik wil alle vier de moties ontraden om de redenen die ik in mijn eerste termijn heb genoemd. Er is geen sprake van een strikte verdeelsleutel bij de grote en kleine projecten. Het is geen keurslijf. Dus die aanname klopt niet. Over de manier waarop middelen aan projecten worden toegekend, worden wij heel regelmatig gerapporteerd. Wij komen bij de Staten terug als daar iets niet klopt.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Als de gedeputeerde zegt dat het bij de verdeling in grote en kleine projecten uitsluitend gaat om een richtsnoer en dit geen verdere betekenis heeft, is zij het dan eigenlijk inhoudelijk met ons eens dat motie M12 een prima motie is?

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (CDA): Ik heb zojuist betoogd dat het wel zeer behulpzaam is om in dergelijke termen te denken, omdat je daarmee de fondsbeheerder de opdracht geeft om de diversiteit in de gaten te houden. Daar is het voor bedoeld.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Het staat er veel strikter in. Die ruimte die de gedeputeerde nu geeft door te zeggen dat er op een lichtere manier mee kan worden omgegaan, lees ik niet in het stuk. Dat zou dan anders geformuleerd moeten worden: "De commissie zou kunnen denken aan", of iets dergelijks. Er staat nu duidelijk dat het gaat om 25 grote en 25 kleine projecten.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (CDA): Het staat volgens mij in het businessplan en niet in het financieringsreglement. In het financieringsreglement staat het niet als strikte richtlijn, in de zin van dat men niet goed bezig is als men zich daar niet aan houdt. Dat is niet aan de orde. Ik ontraad dus motie M12.

Motie M13 gaat over revolverendheid. Die is overbodig en wordt dus ontraden. Het zit al in de opdracht aan de stichting.

Motie M14 gaat over artistiek-inhoudelijke deskundigheid. Ik heb zojuist aangegeven dat de adviescommissie wordt ingesteld door de raad van toezicht. De raad van toezicht doet dit binnen het kader van het businessplan en de opdracht. De inbedding van de adviescommissie in de cultuursector en in de samenleving is daarin voldoende verwoord. Motie M14 wordt ontraden.

Motie M15 gaat over de profielschets van de directeur/bestuurder. Die wordt benoemd door de raad van toezicht. Het is geen taak van Provinciale Staten om de profielschets te bezien en te becommentariëren en de bestuurder te benoemen. Ook deze motie moet ik daarom ontraden. In de stukken en in de memorie van antwoord staat dat wij een adviescommissie hebben met een vaste kern die kan putten uit een pool van deskundigen als er een specifiek projectvoorstel binnenkomt. Ik denk dat op die manier de terechte opmerking over de deskundigheid is ondervangen.

Ik ben ontzettend blij dat de heer Mondriaan blijft pleiten voor een cultuurfonds met tweemaal zoveel financiële inhoud en een wat langere looptijd.

De **voorzitter**: Wij gaan stemmen.

In stemming komt Statenvoorstel 59/14B

De heer **Burger Dirven**(VVD): Voor.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Voor.

Mevrouw **Roozen** (SP): Voor.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Wij stemmen tegen vanwege de reeds uitgesproken talloze bedenkingen en onze wens dat de provincie zich heroriënteert op haar kerntaak op dit gebied.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks, 50PLUS, de PvdD en de OSN voor dit Statenvoorstel hebben gestemd en die van de fractie van de PVV ertegen, zodat het is aangenomen.

In stemming komt motie M11

De heer **Burger Dirven**(VVD): Tegen.

Voorzitter. Wij vinden dat in de Brabant C-stukken draagvlak en meerwaarde voldoende tot zeer goed zijn geborgd.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Voor.

Mevrouw **Roozen** (SP): Tegen.

Voorzitter. Ons inziens staat alles in de stukken.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Er had eerst onderzoek naar draagvlak moeten plaatsvinden onder de hele Brabantse bevolking, niet nu het fonds al een fait accompli is.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

Voorzitter. Wij stemmen tegen met dezelfde stemverklaring als de VVD en de SP.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

Voorzitter. Hoe meer draagvlak in Brabant voor cultuur, hoe beter!

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

Wij stemmen voor met dezelfde stemverklaring als de VVD.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de SP, de PVV en D66 tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is verworpen.

In stemming komt motie M12

De heer **Burger Dirven**(VVD): Tegen.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Roozen** (SP): Tegen.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Tegen.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PVV, GroenLinks, 50LUS en de OSN tegen deze motie hebben gestemd en die van de fracties van de PvdA ervoor, zodat zij is verworpen.

In stemming komt motie M13

De heer **Burger Dirven**(VVD): Tegen.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Roozen** (SP): Tegen.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Voor.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, D66 en GroenLinks tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is verworpen.

In stemming komt motie M14

De heer **Burger Dirven**(VVD): Tegen.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Roozen** (SP): Tegen.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Tegen.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PVV, GroenLinks, 50PLUS, de PvdD en de OSN tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is verworpen.

In stemming komt motie M15

De heer **Burger Dirven**(VVD): Tegen.

De heer **Brenninkmeijer** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Roozen** (SP): Tegen.

Mevrouw **Frijters-Klijnen** (PVV): Voor.

Mevrouw **Van de Weyer** (PvdA): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, D66, GroenLinks en de OSN tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is verworpen.

Hiermee komen wij aan het einde van de behandeling van dit onderwerp. Ik dank al degenen die daaraan hard gewerkt hebben.

PS 55/14 Provinciaal Inpassingsplan Nieuwe Verbinding Grenscorridor N69 en kredietvoting (UA 43)

Mevrouw **Tsoutsanis-van der Koogh** (VVD): Voorzitter. De VVD houdt van een helder geluid zoals u weet. Voordat u klachten krijgt over mijn geluid zou ik willen voorstellen dat mijn fractiegenoot Van Lopik mijn woordvoering opleest. Tegen mijn gebruik in heb ik die helemaal voor hem uitgeschreven.

De **voorzitter**: Dat staan wij uiteraard toe, mevrouw Tsoutsanis, en wensen u veel beterschap. Het feit dat u een Lopik inzet, is in Nederland altijd een garantie voor een helder geluid.

De heer **Van Lopik** (VVD): Voorzitter. Ik zal proberen zo goed mogelijk voor te lezen. Ik weet natuurlijk wel de achtergrond van een en ander.

In mijn eerste bestuursperiode (dat is dan de bestuursperiode van zowel mevrouw Tsoutsanis als van mij) dus al wat jaartjes geleden heb ik de formele overdacht van de N69 naar de provincie door de toenmalige minister Eurlings – ja, u weet het helemaal – aan VVD-gedeputeerde Cora van Nieuwenhuizen meegemaakt. Het was de herstart van waar wij al jaren naar op zoek waren: de best mogelijke oplossing voor het gecompliceerde gemeenten overstijgende verkeers- en leefbaarheidsprobleem in een economisch dynamische regio. Door de provincie werd gekozen voor een aanpak met alle betrokken partijen via de brede belangenbenadering. Na jaren van overleg, onderzoeken, MER-procedures (milieueffectrapportage), besluiten, ter inzage leggingen, zienswijzen en reacties daarop ligt het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) van de Westparallel+ en de bijbehorende kredietvoting voor en kan door PS worden vastgesteld.

De VVD spreekt haar waardering uit voor de inzet vanuit het Provinciehuis – GS, ambtenaren en deskundigen – van gemeentebesturen, colleges en raden en van andere betrokken instanties, van maatschappelijke organisaties en van alle inwoners. Allemaal waren zij al die jaren bezig om te komen tot de beste oplossingsrichting voor de grenscorridor N69.

Natuurlijk is dat een heel proces geweest waarover tot op de dag van vandaag nog steeds kritische geluiden te horen zijn. Dat kan ook niet anders. Het is onmogelijk om 100% overeenstemming te bereiken in dit megaproject. Dat leidt vaak tot deeloplossingen die elders in het gebied weer problemen geven.

De VVD hecht aan de totale samenhang van bereikbaarheid en leefbaarheid; concreet aan de integraliteit van de nieuwe N69, de Westparallel+, de daaraan verbonden gebiedsimpulsen en de O+-maatregelen. Door de provincie en door de betrokken partijen in de regio zijn over de gebiedsontwikkelingen en de O+-maatregel afspraken gemaakt. Het komt er nu op aan die realiteit te maken en zo de integraliteit in stand te houden. In de paragraaf risicomanagement van het Statenvoorstel staat benoemd welke hobbels zich in het vervolgproces kunnen voordoen. Daarin staat op hoofdlijnen ook hoe GS daarmee zullen omgaan. Dat is op zich te begrijpen. Er zijn ook andere partijen bij betrokken. In de memorie van antwoord staat de stand van zaken bij de aansluiting op de A67, de verkeersafwikkeling door het Dommeldal-Zuid, de betrokkenheid van de bewoners van Riethoven en Dommelen, maar ook aanvullende informatie over de uitwerking in het project MER en over de aanvulling op de passende beoordeling zoals gevraagd door de commissie-MER. Gemeld wordt dat de aanvulling als correct beoordeeld is door de commissie-MER. Wij gaan ervan uit dat dit inderdaad het geval is. De VVD heeft echter nog een vraag over de risico's. Stel nu dat de beschreven hobbels zich inderdaad voordoen met alle gevolgen van dien, hebben GS dan de aanpak van een en ander al zorgvuldig bedacht, zodat tijdig kan worden geanticipeerd en worden ingegrepen om eventuele negatieve effecten op het proces te beperken? Wij horen dit graag van het college.

Ook doen wij een oproep om extra alert zijn op goede communicatie met de bewoners van de regio.

Dit uitvoerig gedocumenteerde en daardoor goed te volgen dossier van de N69 heeft bij alle betrokkenen in en buiten dit huis veel vragen, veel discussie en veel extra informatie opgeleverd. Ook wij hadden in de laatste fase naar aanleiding van insprekers in de commissie nog vragen over de ligging en de inpassing van de Westparallel+, maar die zijn inmiddels voor ons afdoende beantwoord.

Rest nog een voor de VVD belangrijk aandachtspunt bij de vaststelling van het PIP. De VVD vindt dat alle betrokken partijen en de inwoners in de regio erop moeten kunnen vertrouwen dat het vervolgproces verloopt in lijn met wat nu wordt besloten. In dit PIP liggen uitwerkingen voor over landschappelijke inpassing, natuurcompensatie, geluidshinder en luchtkwaliteit. Daarover zijn verdere nog enkele onderlinge afspraken gemaakt en toezeggingen gedaan door GS.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Lopik, komt u tot een afronding.

De heer **Van Lopik** (VVD): Ik heb nog een paar dingen voorzitter. De VVD heeft in de commissievergadering gevraagd om een overzicht van alle toezeggingen en afspraken, zodat geborgd is dat die meegenomen worden in het vervolgproces in de verdere detailuitwerking. In ieder geval kunnen betrokkenen erop rekenen dat de provincie deze gestand zal doen.

Wij danken de gedeputeerde voor het resultaat van de gestelde vraag: een overzichtelijk memo als bijlage 1 met de titel Toezeggingen, borgingen en garanties die gedurende het proces zijn gedaan aan betrokken partijen. Een mondvul, maar het is precies wat er bedoeld was. Bovendien is de VVD blij dat in het memo die toezeggingen etc. gedaan worden. De integraliteit van deze drie onderwerpen en van het volgende proces zijn goed zichtbaar.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Lopik, ik ben mild geweest omdat het een invalbeurt was, maar nu is de heer Bouwman aan de beurt voor het plaatsen van een interruptie.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Ik heb een vraagje voor de alter ego van mevrouw Tsoutsanis. Die alter ego van u heeft gezegd dat wij met dat risicomanagement inderdaad een aantal behoorlijke risico's lopen. Zij heeft gevraagd om een overzicht van hoe eventueel op te treden bij die risico's. De heer Van Heugten heeft toen gezegd dat hij een lijstje zou geven, maar dat lijstje is niet veel meer dan wat er in de Statenmededeling staat. De VVD stelt nu vragen over de aanpak bij risico's, maar vindt zij dat de beantwoording voldoende is? Er staat namelijk helemaal niets nieuws in, sterker nog, het wordt erger.

De heer **Van Lopik** (VVD): Voor zover ik het gevolgd heb, zijn die risico's wel behoorlijk in kaart gebracht. Wij kennen die dus ook.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Maar zij zijn niet nieuw.

De heer **Van Lopik** (VVD): Zij zijn inderdaad niet nieuw maar daarom wel bekend. Als die risico's zich daadwerkelijk zouden voordoen, willen wij dat daarop geanticipeerd wordt. Dat is de vraag die wij aan de gedeputeerde stellen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Dan wachten wij dat antwoord af.

De **voorzitter**: Laten wij dat inderdaad afwachten. Ik geef nu het woord aan de heer Mulders van de fractie van het CDA die vandaag zijn maidenspeech houdt althans in deze periode in deze Staten. Derhalve geldt dat hij niet zal worden geïnterrupteerd tenzij hij aangeeft dat dit wenselijk is. Daarna zijn er ook voor hem bloemen.

De heer **Mulders** (CDA): Voorzitter. Ik neem de honneurs waar voor mevrouw Aarts. Zij zou normaal gesproken hier hebben gestaan, maar zij is onlangs geopereerd aan haar ogen. Het gaat overigens goed, maar minder vlot dan zij had gehoopt. Zoals mevrouw Tsoutsanis zich niet kan laten horen, zo kan mevrouw Aarts zich niet laten zien!!

Vandaag gaat het om het vaststellen van het Provinciaal Inpassingsplan Nieuwe Verbinding Grenscorridor N69. Het is een weg met een lange geschiedenis die de gemoederen al lange tijd danig bezighoudt. Mijn voormalige collega, Fer Smolders uit Bergeijk, CDA-Statelid in de vorige periode is door gedeputeerde Paul Rüpp al eens gekscherend "Mister N69" genoemd.

Ik wil op een paar punten ingaan en begin met de werkwijze. Zoals de VVD al aangaf, is er uitvoerig met veel partijen gesproken: de brede belangenbenadering. Dit is een arbeidsintensief proces geweest met als doel zo veel mogelijk draagvlak voor het eindresultaat. Gemeenten, bewoners en de groene partners zijn intensief betrokken bij dit proces.

Drie onderdelen zijn belangrijk. Zij staan ook in het Statenvoorstel. Allereerst het tracé. De stuurgroep heeft uiteindelijk gekozen voor de Westparallel. De discussie is gevoerd en die moeten wij wat ons betreft niet meer overdoen. De Westparallel is immers een voorstel dat uit de streek komt en lokaal wordt gedragen. Daar gaat het om. Er is goed geluisterd naar de inspraak. Sommige onderdelen zijn aangepast om rekening te houden met specifieke belangen en situaties, zoals een fietstunnel voor schoolgaande kinderen. Deeloplossingen dus. Helaas hebben wij niet aan alle wensen tegemoet kunnen komen, maar het totaalplan ligt nu vast; een plan waarmee alle gemeenten hebben ingestemd.

Er is echter nog wel een knelpunt bij Dommelen-Zuid in de gemeente Valkenswaard, namelijk het sluipverkeer. Hoe staat het hiermee? Weet de gedeputeerde al iets meer over het formele antwoord van de gemeente Valkenswaard? Daar zijn wij benieuwd naar. Wij zijn ook benieuwd naar de stand van zaken bij de aansluiting bij Veldhoven. Wij hebben gelezen dat hierover financieel afspraken gemaakt zijn, maar geldt dit ook voor het tijdpad? Loopt dit gelijk met dat van de provincie zodat alles op tijd klaar is?

Op de tweede plaats de gebiedsimpuls. Er is door de provincie 12 miljoen euro beschikbaar gesteld om de kwaliteit van het gebied te verhogen, bijvoorbeeld door investeringen in de EHS of anderszins. Het moet nog mooier worden. Er is echter ophef ontstaan over verlaging van de provinciale bijdrage aan de natuurontwikkeling van 50% naar 25%. Hierdoor ontstaat een gat in de voorgenomen plannen. Is hierover al iets te melden? Gedeputeerde Van Heugten heeft in de commissie aangegeven dat hij zou proberen hier uit te komen in goed overleg met gedeputeerde Van den Hout.

Op de derde plaats de 0+-maatregelen. Er ligt een heel pakket aan maatregelen om het onderliggende wegennet aan te passen en te optimaliseren; een flinke impuls dus waarover met de gemeenten prestatieovereenkomsten zijn gesloten. Het draagvlak voor de 0+-maatregelen om onder meer het onderliggende wegennet aan te passen is bijzonder. Het CDA gaat ervan uit dat de gemeenten voortvarend beginnen om een en ander te realiseren, zodat het draagvlak behouden blijft.

Wij zijn zeer blij met de manier waarop het proces verlopen is. Bewoners, gemeenten, de provincie en onze groene partners hebben gezamenlijk intensief overlegd. Wij hebben daar veel waardering voor. Wij vinden het een goed voorbeeld van een brede belangenbenadering: maximaal draagvlak, een plan gedragen door bewoners, gemeenten en onze groene partners. Wij kunnen dan ook instemmen met dit PIP.

De **voorzitter**: Ik dank u zeer voor uw bijdrage en wil u graag de bij een maidenspeech horende bos bloemen overhandigen. Ik zal ervoor zorgen dat ook mevrouw Aarts die door ziekte helaas afwezig is, namens ons een bloemetje krijgt. Ik wens haar spoedig herstel van het heldere zicht toe.

(applaus)

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter. Voor ons ligt het voorstel om het PIP van de N69 vast te stellen met het bijbehorende budget. Aan dit voorstel voor een nieuwe N69 is een jarenlange discussie voorafgegaan. De vorige sprekers hebben dat al gememoreerd. Na de overname van de weg door de provincie is via een proces van brede belangenbenadering uiteindelijk voor de voorliggende variant gekozen. Terugkijkend op de brede belangenbenadering heeft mijn fractie twijfels of alle belangen in het gebied zelf wel voldoende tot z'n recht zijn gekomen en met name in de beginfase. Ook moet nogmaals gezegd worden, dat wij als SP een andere variant, namelijk de West-Midden-verbeterd, een betere oplossing hadden gevonden voor de vermindering van het verkeer in de kommen, de aantasting van de natuur en het totale financiële plaatje. Maar helaas, voorzitter, dat is een gepasseerd station.

Ongeacht deze uitkomst is hier een dik compliment op zijn plaats voor de inzet van allen en met name de vele belangengroepen die vaak onbezoldigd vele uren overleg in hebben gepleegd om tot een zo goed mogelijk resultaat te komen. Hopelijk blijven zij dat doen, want het proces is immers nog niet afgelopen.

In de commissievergadering van 10 oktober is door ons nog een aantal vragen gesteld. Daarop is gereageerd in de memorie van antwoord van de afgelopen week. Naar aanleiding hiervan en van latere informatie, willen wij toch nog opheldering van het college op de volgende punten om onze instemming te kunnen geven aan het voorliggende inpassingsplan.

Als eerste: de gedeputeerde heeft in de commissievergadering van 10 oktober een zin uit het toetsingsadvies (ook van 10 oktober) van de commissie-MER geciteerd en geconcludeerd "dat het goed was." Wij hadden als commissie uiteraard zelf nog niet kennis kunnen nemen van dat advies.

Is dit toetsingsadvies van de commissie-MER ook het eindadvies? Zo ja, waarom zit het niet bij de stukken? Zo nee, moeten wij dan hier beslissen over een incompleet pakket?

Ten tweede: in het MER-advies van 10 oktober staat te lezen dat de aangebrachte verbeteringen in het PIP inderdaad door de commissie-MER goedgekeurd. De commissie-MER maakt echter ook enkele kanttekeningen die de gedeputeerde ons overigens tijdens de commissie niet meldde. De belangrijkste is dat zekerheid over mitigerende maatregelen pas vaststaat als vóór het besluit over het PIP, wat we hier vandaag willen nemen, de afspraken met terreinbeheerders en het waterschap bezegeld zijn. Nu blijkt uit de memorie van antwoord dat het waterschap in elk geval nog niet klaar is. Wat gaat u hieraan doen?

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter. Mevrouw Arts spreekt over het advies van de commissie-MER en zegt dat die oordeelt dat het goed is. Is zij ook benieuwd waarover de commissie heeft geoordeeld? Is dat over de gekozen oplossing of vindt zij dat de milieueffecten goed in beeld zijn gebracht?

Mevrouw **Arts** (SP): De commissie heeft geoordeeld dat de milieueffecten goed in beeld zijn gebracht.

Ten derde: de commissie-MER adviseert om na realisatie van de nulplusmaatregelen te monitoren of die voldoende geholpen hebben om klachten omtrent trillingshinder en schade vanwege trillingen te verminderen. Zij adviseert ook om als het niet voldoende helpt, eventueel aanvullende maatregelen te nemen. Ten vierde: een willekeurig voorbeeld uit de lijst van nulplusmaatregelen. Op verschillende wegen wordt geluidsreducerend asfalt gelegd, maar bij de uitvoering staat: wij gaan hier werk met werk maken. Aan wat voor termijnen moeten wij dan denken? Een tiental jaren of gebeurt het sneller?

De **voorzitter**: Mevrouw Arts, kunt u afronden?

Mevrouw **Arts** (SP): Ik heb nog twee korte punten, voorzitter. Mijn vraag sluit aan bij een vraag die al eerder gesteld is, namelijk of er een definitieve regeling met Bergeijk getroffen is?

En dan mijn laatste punt. Een grote zorg voor mijn fractie is de aansluiting van de nieuwe weg bij Dommelen-Zuid. In de commissie meldde de gedeputeerde dat deze aansluiting formeel juridisch geen

onderdeel uitmaakt van het voorliggende PIP, maar voor de acceptatie van de N69 in Dommelen is een goede oplossing van de verkeersoverlast waar deze straten ineens mee geconfronteerd worden, essentieel. En in de afgelopen tijd heeft deze gedeputeerde ook volgehouden dat er sprake was van een "packagedeal": de lusten, dan ook de lasten. Dat betekent volgens mijn fractie dat er ook een voor alle partijen acceptabele en geaccordeerde oplossing moet liggen voor de aansluiting in Dommelen-Zuid als integraal onderdeel van het plan. Het zou flauw zijn om in dit stadium te zeggen: daar gaan wij niet over! Dus GS, hoe staat het hiermee? En bent u bereid ook hier bijvoorbeeld een jaar na oplevering te monitoren of de gekozen oplossing in Dommelen-Zuid ook het gewenste effect heeft?

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. In het Rijkswegenplan van 1968 was de N69 al ingetekend, net als de Ruit, toen nog een verbinding van A58 met de A75, maar uiteindelijk is het dan nu zover. Terwijl het duurzame vuurrode stadsbestuur van Eindhoven met een kennelijk in verkeersmodellen nog niet zo goed ingelezen SP-wethouder denkt de files te bestrijden met kaalslagen, is het mede aan de constructieve houding van de PVV-fractie in dit huis te danken dat wij uiteindelijk wat gaan doen aan decennia achterstand en decennia lang stank en overlast voor de inwoners van Valkenswaard en Aalst. Als de PVV de afgelopen vier jaar wél mee had geregeerd hier, waren wij al veel verder geweest en hadden wij al gereden over deze weg en over de Ruit en over de N279-noord en met een snelheid van 100 km en 130 km per uur. Zo hebben wij toch wat gemist hier!

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Beste mijnheer Van den Berg, dit ronkende geluid over stankoverlast, lawaai en wat al niet meer in Aalst, Waalre en Valkenswaard wordt er niet veel minder op dan u denkt. Er gaat 14% minder verkeer door Aalst en 18% minder door Waalre. Dit is grotendeels het gevolg van verkeersmaatregelen o.a. het weren van vrachtwagens. Aalst, Waalre en Valkenswaard blijven druk en zolang de auto's niet wat schoner zijn, zal het er blijven stinken.

De heer **Van den Berg** (PVV): Het moge duidelijk zijn dat wij de toekomst iets anders en met angst en beven tegemoet zien omdat het verkeer uit België dat vanwege het uitblijven van verkeersmaatregelen bij Antwerpen en Brussel al gauw een wat oostelijker route gaat kiezen en via de N74 uit België alsnog door die dorpen gaat rijden. Wij zien hierin dus wel degelijk grote voordelen.

Wij geven echter niet de schuld aan de verantwoordelijk gedeputeerde, die heeft wel degelijk zijn uiterste best gedaan. Het is meer het gezeur van de milieukliek en van de SP waardoor wij met 80 km/u over een heel dure weg moeten kachelen. Het valt mij op dat de milieukliek wel heel veel problemen heeft met een beetje plantenvoedsel in het kader van de stikstofemissie, maar kennelijk veel minder met veiligheid, geluidsoverlast, etc. in de dorpskernen van Valkenswaard en Aalst. Hoe is het mogelijk dat er geen protesten zijn tegen het totaal verpesten van het West-Brabantse land met 200 meter hoge klimaatminaretten met gezoem en geknipper en dat 3.80m hoge vrachtwagens niet door het beeld mogen rijden? Ik vind het onbestaanbaar.

Hetzelfde milieugezeur, een opmerkelijke combinatie van Niet Gekozen Organisaties zonder draagvlak, in casus de BMF (Brabantse Milieufederatie), Brusselse dictaten en het opmerkelijke idee dat je natuur met nepnatuur dient te compenseren, hebben er wel toe geleid dat wij 140 miljoen euro gaan uitgeven aan een stukje weg dat voor minder dan de helft had gekund. Over de BMF hebben wij een motie want die is wat ons betreft een beetje verleden tijd. De reden daarvoor vindt u in de motie.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Ik wil nog even iets bespreken met de heer Van den Berg. Maand na maand staat hij hier te foeteren over het feit dat de provincie geld investeert in natuurcompensatie. Dat vindt hij verschrikkelijk. Hij is daarvan overtuigd, maar uiteindelijk stemt hij toch voor al die projecten waar

natuurcompensatie in zit. Kan hij eens uitleggen waarom hij dat doet? Waarom stemt hij dan niet tegen als hij het zo slecht vindt?

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik stem voor de inwoners van Valkenswaard en Aalst. Daarvoor doe ik het. Dat weegt voor de PVV veel zwaarder dan dat een weg door akkerland en een stukjes natuur gaat. Zonder pijn kun je nu eenmaal geen weg aanleggen in zo'n druk land als Nederland. Dat beseffen wij ook. Bovendien zijn wij er helemaal niet tegen dat het netjes wordt ingepast, integendeel.

De heer **Smeulders** (PvdA): De PVV is wel medeverantwoordelijk voor die nepnatuur die wij hier aanleggen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Zo u wilt, mijnheer Smeulders. Ik vind het allemaal prima als de problemen voor de inwoners van Aalst en Valkenswaard maar verminderd worden.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik zou de PVV willen vragen een beetje consequent te zijn. De PVV heeft zojuist tegen Brabant C gestemd omdat slechts 20% van de Brabanders zouden genieten van die "elitaire" cultuur. In Valkenswaard en Waalre woont geen 20% van de Brabantse bevolking. Hoe kunt u dan met natuurcompensatie instemmen voor nog geen 20% van de Brabantse bevolking, oftewel gemeenschapsgeld voor een heel klein deel van Brabant?

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik mag de heer Heijmans feliciteren. Hij heeft de meest idiote vraag gesteld die ik de afgelopen vier jaar heb gehoord en ik ga daar niet op antwoorden.

De heer **Heijmans** (SP): Maar ik wil wel een antwoord.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik voel mij niet geroepen daarop te antwoorden, mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dan constateer ik dat als het de PVV uitkomt om geen gemeenschapsgeld uit te geven voor slechts 20% van de bevolking, dit criterium op een ander moment niet geldt.

De **voorzitter**: Mijnheer Heijmans, u hebt niet het woord. Mijnheer Van den Berg, u vervolgt uw betoog.

De heer **Van den Berg** (PVV): Subsidie is kunstmest, zei de heer Kan ooit, mijnheer Heijmans. Wij moeten wel opletten omdat in de berekeningen de capaciteit van de nieuwe Westparallel al vrij krappe marges kent, ongeveer 19%. Vandaar dat wij een motie indienen waarin wij het college verzoeken alvast rekening te houden met een eventuele verbreding naar 2x2 rijstroken en bij de aanleg te opteren voor 2x1 rijstrook die ik overigens wel in het ontwerpvoorstel terugvind maar niet in de onderliggende stukken.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik ben heel blij met de woorden van de heer Van den Berg van de PVV. Hij zegt namelijk dat hij niet voor nepnatuur is. Dat hebben wij in ieder geval gemeen. Hij is ook niet van te veel geld uitgeven. Daarin hebben wij elkaar ook gevonden. Waarom gaat hij dan hier die weg aanleggen? Als hij zou kiezen voor een alternatief richting de N397 is dat beter én goedkoper want er hoeft veel minder natuur gecompenseerd te worden én bovendien krijgt hij geen nepnatuur.

De heer **Van den Berg** (PVV): Onze kostenbatenanalyse wijst uit dat dit de minst slechte oplossing is en daar blijven wij bij. Wij zijn het in dezen eens met al die belangengroepen die jarenlang daarover gesteggeld hebben.

De heer **Van der Wel** (PvdD): De belangengroep van de mensen van de N69 gaat heel gedegen te werk. Die heeft gewoon voorgerekend dat dit alternatief goedkoper is en minder natuur aantast. Hoe kan de heer Van den Berg daartegen zijn? Hoe komt hij tot een andere conclusie? Ik begrijp het niet.

De heer **Van den Berg** (PVV): Omdat volgens ons de voorgestelde oplossingsrichting de beste is. Bij ons is de natuur heel belangrijk maar wel van ondergeschikt belang in het oplossend vermogen. Wij zien een hoger oplossend vermogen in de Westparallel dan in de N397 via Eersel. Dat gaat daar en bij Bergeijk weer problemen geven.

Om de goede doorstroming te bevorderen moeten er lange invoegstroken komen zodat het vrachtverkeer op een goed snelheidsniveau in kan voegen.

Dommelen blijft een gevoelig punt. De problematiek van Dommelen-Zuid is bekend, vandaar dat wij een motie indienen om bij de aanleg rekening te houden met de optie van een aansluiting bij Dommelen-Noord.

Bij het begin van het proces hebben wij aangegeven dat het mooie natuurgebied Grootgoor doorsneden zou worden. Dat zagen wij op alle tekeningen. Gelukkig blijkt dit na het rinkelen van alarmbellen door de PVV niet het geval te zijn. De weg wordt er nu omheen gelegd. Dat betekent ook dat de weg op palen daar een stuk korter, want de weg gaat voor het grootste deel niet meer door drassig gebied maar door akkerland. Met name bij De Run kan de weg op palen sterk ingekort worden en er kunnen andere mogelijkheden worden toegepast zoals mooie buizen. Wij dienen een motie in waarin wij het college verzoeken de bouwbedrijven te vragen om te komen met opties die wel een grote kostenbesparing opleveren maar niet nadelig zijn voor natuurwaarden en dergelijke. Wellicht zit daar nog een leuke besparing in.

De schop kan de grond in!

De **voorzitter**: Door het lid Van den Berg worden de volgende moties voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 31 oktober 2014, behandelende de Kredietvoting en het PIP van de N69: constaterende dat:

- er ten aanzien van de verkeerssituatie in Dommelen-Zuid nog veel onduidelijkheid is en er mogelijk te veel overlast zou kunnen ontstaan als gevolg van de aanleg van de Westparallel, overwegende dat:
- nu al rekening houden met een eventuele aanleg van een aansluiting ter hoogte van Dommelen-Noord veel kosten kan besparen in de toekomst, verzoeken het college:
- de mogelijkheid van de latere aanleg van de aansluiting "Dommelen-Noord" in de verdere plannen mee te nemen, en gaan over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 31 oktober 2014, behandelende de Kredietvoting en het PIP van de N69: constaterende dat:

- langzaam invoegende vrachtwagens de doorstroming belemmeren,

overwegende dat:

- lange invoegstroken er voor zorgen dat vrachtverkeer op het gewenste tempo kan invoegen en de doorstroming hiermee niet belemmerd wordt,

verzoeken het college:

- lange invoegstroken, waarvan het beginstuk met ononderbroken belijning, bij de aansluitingen in de verdere plannen mee te nemen, en gaan over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 31 oktober 2014, behandelende de Kredietvoting en het PIP van de N69:

constaterende dat:

- in de huidige plannen grotendeels een aanleg van 1 rijbaan met 2 rijrichtingen geprojecteerd is;*
- er in de verkeersberekeningen slechts 19% marge is in de IIC-verhouding (0,81), hetgeen inhoudt dat bij een 20% groter aanbod de verkeerscapaciteit tekortschiet;
- extra verkeersdruk te verwachten is na voltooiing van de N74 bij Houthalen in België in combinatie met het uitblijven van maatregelen op de Ring Brussel en Ring Antwerpen, alsmede de A58 tussen St. Annabosch en Goirle en daarmee de route Brussel - Leuven - Houthalen - Eindhoven een belangrijk alternatief kan worden voor verkeer tussen Brussel en Oostelijk Brabant en Nederland,

overwegende dat:

- gescheiden rijbanen met middenberm veel veiliger zijn,
- een – indien noodzakelijk – mogelijke uitbouw naar 2x 2 rijstroken in dat geval eenvoudiger te realiseren is;
- er niet dezelfde fout gemaakt moet worden zoals enige tijd geleden op de Noord-Oost tangent van de N261 bij Tilburg,

verzoeken het college:

- uitdrukkelijk de mogelijkheid van 2 gescheiden rijstroken en de mogelijkheid voor een eenvoudige latere verbreding mee te nemen in het verdere traject, en gaan over tot de orde van de dag."

*In het Statenvoorstel wordt gesproken over 2x 1 rijstroken, in andere stukken en op afbeeldingen zien we 1 x 2 rijstroken. Deze motie gaat over 2 gescheiden rijstroken met een brede middenberm.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 31 oktober 2014, behandelende de Kredietvoting en het PIP van de N69:

constaterende dat:

- in het gebied tussen de A2, A67, N396 en de N69-Westparallel geen doorgaand vrachtverkeer meer wordt toegestaan na voltooiing van de Westparallel,

overwegende dat:

- veel andere plaatsen - zoals Heeze, Diessen, Middelbeers en Riel - in Noord-Brabant last hebben van vrachtwagen-sluipverkeer;
- dit sluiptverkeer zeer nadelig is voor de leefbaarheid en veiligheid van de betreffende plaatsen,

verzoeken het college:

- een plan uit te werken waarin doorgaand vrachtverkeer alleen nog toegelaten wordt op het hoofdwegenet (Rijkswegen en hooguit enkele nader te bepalen provinciale wegen) en de wegen naar de provinciegrenzen, en gaan over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 31 oktober 2014, behandelende de Kredietvoting en het PIP van de N69:

constaterende dat:

- honderden meters van de Westparallel op palen geprojecteerd zijn,

overwegende dat:

- voor een groot deel van die meters ook buizen volstaan;
- buizen veel goedkoper zijn dan een weg op palen,

verzoeken het college:

- bij de aanbesteding de mogelijkheid van (gedeeltelijke) alternatieven voor de wegdelen op palen nadrukkelijk toe te laten, indien dit geen significante nadelen en wel significante voordelen biedt, en gaat over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 31 oktober 2014, behandelende de Kredietvoting en het PIP van de N69:

constaterende dat:

- er een overlegtafel was met vele partners die geen direct belang hebben in het project N69;
- er een waaier aan oplossingsrichtingen was, hetgeen gecombineerd met een waaier aan belangengroepen een enorm stuk kostbare vergadertijd en rapportages vergt,

overwegende dat:

- een overleg met alleen belanghebbenden, zijnde in geval van de Westparallel, de gemeenten waar de weg doorheen loopt, de Provincie, Rijkswaterstaat en de grondeigenaren, een veel effectiever overleg oplevert;
- een duidelijk voorkeursalternatief vanuit de opdrachtgever wenselijk is, eventueel aan te passen naar varianten die door de gesprekspartners worden ingebracht;
- eenieder, dus ook de overige partijen in de N69-/Westparallelcasus, zienswijzen kan indienen,

verzoeken het college:

- bij volgende projecten meteen de eigen voorkeursvariant(en) aan te geven en op basis hiervan alleen in overleg te treden met de direct belanghebbenden en voor overige partijen het indienen van zienswijze(n) te adviseren. Op basis hiervan kan men met de direct belanghebbenden tot een definitief voorstel komen, en gaan over tot de orde van de dag."

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 31 oktober 2014, behandelende de Kredietvoting en het PIP van de N69:

constaterende dat:

- de Brabantse Milieu Federatie, nader te noemen "BMF", gezien de slechts €7.000 (begroting 2014) aan (te) ontvangen donaties, zijnde minder dan 1% van de totale inkomsten, nagenoeg geen draagvlak heeft,

overwegende dat:

- de BMF zelden tot nooit iets anders te melden heeft dan de provinciale GroenLinks-, D66- en PvdA-fracties,

verzoeken het college:

- de BMF gelegenheid te geven zienswijzen in te dienen, net zoals iedere andere Brabander of Brabantse instantie dat kan doen;
- de BMF niet meer uit te nodigen als gesprekspartner op welk vlak dan ook, en gaan over tot de orde van de dag."

Deze moties maken onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgen de nrs. M16, M17, M18, M19, M20, M21 en M22.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Ook bij mij stijgt het niveau, dat is prettig.

Mijn fractie erkent de leefbaarheidsproblematiek op de doorgaande weg tussen de Belgische grens en Eindhoven. De PvdA heeft in de vorige Statenperiode dan ook van harte ingestemd met het onderzoeken van een oplossing voor de situatie in Valkenswaard en Aalst. In juni 2012 heeft dit ertoe geleid dat de Staten in meerderheid hebben besloten om de Westparallel in plaats van de Midden-Westvariant, als voorkeursalternatief aan te wijzen. De PvdA heeft in 2012 met volle overtuiging voor de Midden-Westvariant gekozen. Verkeerskundig zijn we in tegenstelling tot de PVV van mening dat de Midden-Westvariant een betere oplossing is en er wordt in tegenstelling tot de Westparallel hoofdzakelijk gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur. Er is voor onze fractie maar één conclusie mogelijk: de provincie zit letterlijk en figuurlijk al 2,5 jaar op de verkeerde weg!

Hoewel er nog veel meer aspecten zijn waar kritische noten over kunnen worden gekraakt – in de interrupties is al het nodige aan de orde geweest – wil ik slechts een onderwerp aanstippen waarvoor wij aandacht willen vragen en van de gedeputeerde willen horen hoe het nu exact zit. Het gaat om de kosten van de verbetermaatregelen die moeten worden genomen om de leefbaarheid in Dommelen-Zuid op peil te houden. We vonden het antwoord van de gedeputeerde in de commissievergadering en in de memorie van antwoord niet helemaal duidelijk. We zouden graag nogmaals horen hoe het precies staat met de verbetermaatregelen die in Valkenswaard worden ontwikkeld. Zijn die al klaar en wat houden die precies in? Ook zijn wij benieuwd wat de gedeputeerde verstaat onder de kosten van de aanpassingswerken die rechtstreeks te herleiden zijn tot het PIP. Hij heeft aan de gemeente Valkenswaard toegezegd dat hij tot zover zorg zal dragen voor de financiering van die maatregelen, maar voor ons is het zeer vaag wat een en ander precies inhoudt.

De heer **Kutlu** (D66): Voorzitter. D66 weet dat bewoners van Aalst, Waalre en Valkenswaard al jaren last hebben van de verkeersdruk op de N69. Wij juichen het dan ook toe dat dit probleem eindelijk wordt aangepakt. De noodzaak van een nieuwe verbinding tussen de N69 en de A67 als oplossing voor deze problemen staat bij ons dan ook niet ter discussie. D66 wil een breed gedragen en integrale oplossing; een oplossing die enerzijds de leefbaarheids- en bereikbaarheidsproblematiek in de grenscorridor oplost en anderzijds de kwaliteit van landschap, natuur, water, wonen, werken, landbouw en recreëren zo mogelijk versterkt. Belangrijk hierbij is dat de problemen niet worden verplaatst naar elders.

De Westparallel lost de verkeersproblemen niet op. Bijvoorbeeld voor de bestaande weg door Valkenswaard brengt de Westparallel slechts een marginale verbetering ten opzichte van het nulpluspakket. In Aalst neemt het vrachtverkeer met 15% af. Het verkeer wordt verplaatst naar de kern van Dommelen, hier is sprake van een toename van het vrachtverkeer met 30%. Uiteindelijk levert het een marginaal resultaat op.

Door verplaatsingen van verkeer worden andere dorpen geconfronteerd met sluipverkeer, toename van vrachtverkeer of geluidshinder. Wij vragen ons af hoe de gemeenten deze problemen gaan oplossen. De Westparallel lost de overlast niet op. Over de normoverschrijdingen van geluid en trillingen in de kernen van Valkenswaard, Aalst en Waalre zegt de commissie-MER dat zij niet kan vaststellen of de nulplusmaatregelen en de verwachte afname van zware vrachtwagens daadwerkelijke oplossingen kunnen bieden.

Aan de natuur en het milieu wordt onnodig veel schade toegebracht. Mijn fractie is van mening dat wij er alles aan moeten doen om ervoor te zorgen dat wij met onze oplossingen zo min mogelijk problemen

creëren. Onze zeldzame natuurgebieden moeten niet onherstelbaar worden beschadigd door onze keuzes. Wij vinden dat de noodzaak tot natuurcompensaties zo veel mogelijk moet worden voorkomen, vooral als er alternatieve oplossingen zijn die de bestaande problemen op een efficiëntere manier kunnen oplossen. Ook de natuurwetgeving schrijft dat voor. Daarom is het verstandig open te staan voor nieuwe oplossingen die wellicht een andere kijk op de bestaande problemen kunnen bieden.

Een kansrijk alternatief "West verbetert Midden" is niet onderzocht. Wij weten dat GS verschillende alternatieven hebben onderzocht en gekozen hebben voor de Westparallel als de beste oplossing. Het alternatief "West verbetert Midden" valt buiten het zoekgebied en is helaas tot nu toe niet onderzocht, ondanks een eerdere oproep van onze fractie aan GS. Ook andere belanghebbenden hebben dit alternatief voorgesteld. Dit alternatief heeft een breed draagvlak bij diverse belangengroepen in verschillende gemeenten. Het lijkt beduidend minder nadelige effecten te hebben voor natuur en landschap, met name voor de voor Brabant zo karakteristieke beekdalen. Tegelijkertijd kunnen wij hiermee minstens hetzelfde resultaat bereiken voor het oplossen van verkeers- en leefbaarheidsproblemen en dat tegen lagere kosten. Wij vinden dat zo'n breed gedragen alternatief minstens als een serieus alternatief onderzocht had moeten worden, omdat wij als volksvertegenwoordigers naar de burgers moeten luisteren. Volgens onze fractie is de kans groot dat het tracé N69 veel stagnatie zal ondervinden door allerlei rechtszaken over het weinig probleemoplossend vermogen van de Westparallel.

Onze bezwaren tegen het alternatief van de Westparallel zijn er niet op gericht om een nieuwe verbinding grenschorridor N69 tegen te gaan, integendeel. Wij vinden juist dat die verbinding er zo snel mogelijk moet komen om de huidige problemen van de bewoners op te lossen. Wij vinden het een gemiste kans als wij dit niet via een andere weg doen, via een alternatief waarmee een aanzienlijk beter resultaat op meerdere terreinen te behalen is.

Voorzitter. Op basis van de hierboven genoemde argumenten is de fractie van D66 niet positief tegenover de Westparallel. Zij is echter graag bereid om zo snel mogelijk samen met het GS het alternatief West verbetert Midden te onderzoeken als een serieus alternatief voor een nieuwe verbinding voor de grenschorridor N69.

De heer **Van den Berg** (PVV): Wij zijn nu bezig met het PIP en kredietvoting. Ik heb de heer Kutlu hierover nog niet eerder gehoord. Klopt dat?

De heer **Kutlu** (D66): Mijn fractie heeft al verschillende keren eerder hierop geattendeerd.

De **voorzitter**: Door de leden Kutlu, mw. Spierings, Bouwman, Smeulders, mw. Arts, mw. Tsoutsanis-van der Koogh en Mulders wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 55/14 Vaststelling Provinciaal inpassingsplan Nieuwe Verbinding Grenschorridor N69 en kredietvoting; constaterende dat:

- de Nieuwe Verbinding Grenschorridor N69 wordt aangelegd voor decennia;
- de aanleg van een nieuwe weg kansen biedt voor innovatieve materiaal- en energietoepassingen;
- Noord-Brabant een kennisintensieve, innovatieve provincie is die trots is op haar maakindustrie, overwegende dat:
- er veel innovatieve technieken beschikbaar en in ontwikkeling zijn om wegen in hun aanleg en gebruik duurzamer te maken zoals 'glow in the dark' wegbelijning waardoor minder verlichting nodig is, asfaltcollectoren voor energie-opwekking, warmtesystemen die het strooien van zout bij vorst kunnen voorkomen;

- het gebruiken van gerecycled materiaal in de bouwafval een nieuw leven geeft, gebruik van grondstoffen en energie doet afnemen, dragen Gedeputeerde Staten op:
- bij de aanbesteding van de uitvoering van de N69 marktpartijen uit te dagen om met innovatieve oplossingen te komen die aanleg en gebruik van de N69 duurzamer maken, en gaan over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M23.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter. Een paar weken geleden hebben wij hierover in de commissie gesproken. Toen hebben wij aan de orde gesteld dat dit besluit eigenlijk zou moeten worden aangehouden. Afhankelijk van de antwoorden van de heer Van Heugten dienen wij straks wellicht een ordevoorstel in omdat wij vinden dat er meer zekerheden en borging van de zekerheden moet komen met betrekking tot de nieuwe verbinding en de aansluiting op de A67, de verkeersproblematiek Dommelen-Zuid, de mitigatiecompensatie en alles wat daarmee samenhangt. Zoals de SP al zei, voor het PIP moet daarover zekerheid komen. Wij hebben geconstateerd dat er in de memorie van antwoord in het verlengde van de risico's die al gememoreerd worden in de Statenmededeling, eigenlijk geen nieuwe feiten aan de orde zijn. Als je alle bijlagen doorleest, staat er niets in wat wij al niet hadden. Het overzicht waar wij allemaal om gevraagd hebben, is niet uitgebreid. Sterker, uit de bijlage bij de memorie van antwoord blijkt dat sommige risico's wellicht groter worden dan genoemd in de Statenmededeling. Zo zijn er geen harde afspraken met de terreinbeheerders en met het waterschap, terwijl dat wel een vereiste is van de commissie-MER. De bestemmingsplanprocedure voor de A67 moet nog doorlopen worden. Als het goed is, is het enkele dagen geleden ter inzage gelegd. De verwachte goedkeuring komt misschien in maart 2015, exclusief procedures bij de Raad van State want die kunnen er ook komen. Dat is meer ellende dan wij destijds hebben voorzien. Er zijn geen harde afspraken met de bewoners van Dommelen-Zuid: praat, praat, praat. Nulplusmaatregelen, bijvoorbeeld fietspaden, liggen op dit moment allemaal bij de Raad van State en daarop rust geen Crisis- en Herstelwet. Ik zeg het maar even.

Het Statenvoorstel is volgens mij niet rijp voor behandeling. Na de Raad van State kan men ook nog naar het Europese Hof, maar dat risico wordt helemaal niet genoemd. Volgens mij is dat een regelrechte omissie. Nogmaals, afhankelijk van de antwoorden van de heer Van Heugten gaan wij daarop verder in. Wij hebben twee amendementen. Het eerste amendement strekt ertoe alleen de Lage Heideweg aan te leggen samen met verkeersbegeleidende maatregelen. Ik heb al gezegd dat er bij Aalst/Waalre slechts sprake is van een lichte afname van het verkeerspercentage. Het vrachtverkeer komt daar dan niet omdat er verkeersbelemmerende maatregelen worden genomen: verkeersverbod, vrachtvervoerverbod gecombineerd met het alternatief om het langs een andere weg te leiden. Die andere weg komt eraan: de Lage Heideweg.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Dat zal ik doen, voorzitter.

De negatieve effecten voor natuur en milieu zijn hier beduidend minder. Er is ook een kostenbesparing van hier tot Tokyo, ik zou bijna zeggen tot de PVV, dus zeer nuttig, het is beter bestand tegen procedures bij het Europese Hof, et cetera.

De tweede variant D staat in het andere amendement en het is de bedoeling dat die besproken wordt.

De **voorzitter**: Door de leden Bouwman, Smeulders, Van der Wel en Kutlu wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 55/14 inzake Vaststellen PIP Nieuwe Verbinding Grenscorridor N69 en kredietvoting (UA43),

besluiten, dat de punten 1 t/m 9 van het besluit vervallen en als volgt worden gewijzigd:

- 1. De aanleg van een nieuwe verbinding tussen de N397 en de Luikerweg ten zuiden van Valkenswaard, planologisch mogelijk te maken;
- 2. GS op te dragen spoedig met een herzien PIP Grenscorridor N69 te komen, voor het in punt 1. genoemde tracé, overeenkomend met het in dit Statenvoorstel 55/14 vastgestelde deel van het PIP met een herziene doorlopende aansluiting op de N397;

3. GS op te dragen bovendien verkeersbegeleidende maatregelen op te stellen teneinde met name vrachtverkeer van en naar België over de N397 te leiden en vrachtverkeer vanuit Valkenswaard van en naar de A2 te leiden."

Toelichting:

- De voorgestelde Nieuwe Verbinding N69 blijkt een veel te gering oplossend vermogen te hebben voor de verkeersdrukke in Aalst, Valkenswaard en Waalre, met respectievelijke afnames van het verkeer ten opzichte van de referentiewaarde van -14%, -27% en -18%;
- Een belangrijk deel van die afname van verkeer komt in het huidige voorstel voor rekening van het vrachtverkeer door verkeersbegeleidende maatregelen rond Valkenswaard, gecombineerd met een alternatieve nieuwe weg;
- De kostenbesparing ten opzichte van het onderhavige Statenvoorstel PIP N69 beloopt tientallen miljoenen euro's.
- De negatieve effecten voor natuur en milieu zijn beduidend minder en een groot deel van de kwetsbare gebieden (o.a. natte natuurparels) worden ontzien;
- Minder compensatie en mitigatie;
- Beter bestand tegen procedures bij Raad van State en Europese Hof.

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A5.

Door de leden Bouwman, Van der Wel en Kutlu wordt het volgende amendement voorgesteld.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 55/14 inzake Vaststellen PIP Nieuwe Verbinding Grenscorridor N69 en kredietvoting (UA43),

besluiten, dat de punten 2 t/m 9 van de voorgenomen besluiten vervallen en als volgt worden gewijzigd:

- 2. GS op te dragen de oorspronkelijke tracé-variant D (of eventueel een verbetering daarvan) uit te werken in een PIP met bijbehorende MER;
- 3. GS op te dragen deze PIP/MER tracé-variant D (zie punt 2) op eendere wijze voor te leggen aan PS als bij het onderhavige voorstel."

Toelichting:

- Variant D ligt verder ten westen van de grote woonwijk Dommelen waardoor de belasting door geluid en emissies voor velen verminderd wordt; daar staat tegenover dat de belasting voor een paar boerderijen wat groter wordt; het effect op Riethoven is gering;

- Variant D ligt verder van het beekdal van de Keersop en EHS/Natura 2000 gebied Keersopperbeemden met als gevolg minder natuur- en milieubelasting (o.a. minder stikstofdepositie); daar staat extra belasting tegenover van Braambosch en Einderheid, maar dat weegt niet tegen elkaar op;
- Minder en minder dure mitigerende maatregelen;
- Andere en minder compensaties;
- Beter bestand tegen Raad van State en Europese Hof procedures;

Dit amendement maakt onderwerp van beraadslaging en krijgt nr. A6.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter. Die weg kan onderhand lid worden van 50PLUS! Het duurt echt eeuwig voordat die weg er komt. Ik denk dat men de volgende eeuw hier nog over praat, maar daar moet een keer een eind aan komen. Dit kan zo niet doorgaan. Ik ga echt niet zeggen dat de weg hier 20 meter naar links moet en daar 50 meter omhoog. Je moet een keer wat doen. Laten wij dit maar proberen en dan de volgende 50 jaar het volgende traject.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik verbaas mij erover dat dit dezelfde spreker is die met ons het bijenvoorstel heeft ingediend, maar ik vergeef het u, mijnheer Mondriaan.

Op 26 september jongstleden zijn veel sprekers gehoord. Er is zeer veel kritiek geuit op het proces. Ik geef een impressie. Burgercollectieven voelen zich niet gehoord en zelfs aan de kant gezet en geweerd, terwijl zij gedegen argumenten, namelijk een onherroepelijke vernietiging van natuur en onvoldoende oplossend vermogen, tegen deze weg aanvoeren. Een gemeente als Veldhoven die met steekhoudende bezwaren komt, wordt onvoldoende tegemoet gekomen en aanvankelijke tegenstanders van het tracé krijgen via een gebiedsimpuls extra compensatie, misschien wel smeergeld.

In het alternatievenonderzoek moet worden nagegaan of er alternatieven zijn met minder schadelijke effecten. De dalen van de beeklopen Keersop en De Run vormen met de Keersopperbeemden een Natura2000-gebied dat ontegenstrijdig, ontegenzeglijk en onherroepelijk wordt verwoest.

Natuurlijk zijn er alternatieven, bijvoorbeeld middels een aansluiting op de N396, met als voordelen minder kosten, meer oplossend vermogen en veel minder aantasting van natuur. Deze variant heeft nooit een eerlijke kans gehad. Een dergelijk alternatief is aan geen enkele gemeenteraad als keuze voorgelegd. Als ik de sprekers goed begrepen heb, dan was het slikken of stikken, geen weg of alles door het dorp. Dan vind ik het niet gek dat mensen hiervoor kiezen.

Gedeputeerde, waarom bent u zo bang voor een alternatief? Waarom stemt u niet voor een beter plan? De wet verplicht u eerst compensatie te realiseren voordat u begint met een weg. De compensatie voor natuur vinden wij daarbij onvoldoende inzichtelijk. Er is sprake van een nettoverlies van 16 ha natuur. Van verschillende compensatiegebieden kan worden gezegd dat deze niet juridisch uitvoerbaar zijn, omdat ze niet in bezit zijn van de provincie. Natuurcompensatie is niet de sterkste kant van de provincie. Kan de gedeputeerde inzichtelijk maken welke garanties hij heeft dat dit nu gaat lukken en wat dat uiteindelijk gaat kosten? Nu speelt er in de pers ook nog een tweede probleem. De gemeente Bergeijk houdt aan de ene kant de weg zo ver mogelijk van haar gemeente en aan de andere kant werp zij allerlei bezwaren op en vraagt om compensatie. Het lijkt wel twee keer van dezelfde taart genieten!

Verder hebben we vanuit het waterschap begrepen dat er door het korte tijdsbestek wat de provincie voor ogen heeft, er risico's zijn voor beschermde diersoorten zoals de beekprik. Waarom zien we daarover niets terug?

De heer **Heijmans** (SP): Ik was een beetje verbouwereerd daarom duurde het even voordat ik bij de interruptiemicrofoon was.

De heer Van der Wel begon zijn betoog met de opmerking dat er geld was voor gebiedsaanpak en eindigde met een vraag over smeergeld. Kan hij mij uitleggen wat hij met die vraag bedoelt?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dat kan ik vrij goed uitleggen. Wij hebben dat ook besproken bij een andere dossier. Je moet soms iets doen om een vastgelopen machine weer te laten lopen.

Als ik het goed heb begrepen, waren de boeren in eerste instantie helemaal niet enthousiast over een weg dwars door hun landerijen. Zij kunnen hun koeien dan heel moeilijk aan de overkant krijgen. Ik heb echter begrepen dat gaandeweg het roer omging toen de gebiedsimpuls op tafel kwam: eerst 5 miljoen euro en toen 2,5 miljoen euro. Daarna waren er veel minder of geen bezwaren meer. Dan vraag ik mij af wat er in dat proces gebeurd is waardoor een partij die tegen was – net als de BMF overigens – ineens voor is. Misschien kan de gedeputeerde daarop een antwoord geven? Hij was immers bij het bestuurlijk overleg en weet het beter dan ik.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, vervolgt u uw betoog en rondt u af.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ook de stikstofproblematiek in het gebied wordt weer verergerd door de weg; meer depositie zal plaatsvinden op habitats waar de kritische depositiewaarde nu al wordt overschreden. U kunt dat niet oplossen met extra maatregelen, u moet dat vooraf doen. Daar mag u niet zomaar aan voorbij gaan, gedeputeerde.

Wanneer we het PIP beschouwen, is er geen milieuruimte voor de Westparallel; geen milieuruimte voor welk alternatief ervan dan ook. Onze fractie wil een alternatief waarin milieu en natuur even zwaar wegen als de aspecten verkeer en kosten. Nu zijn milieu en natuur een ondergeschoven kindje. Daarom pleiten wij voor de andere route N396 zoals ook D66 al aangaf.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Voorzitter. Bij de opening van de vergadering memoreerde u het historische moment van 200 jaar geleden. Ik vind dat wij ook bij dit project bij een historisch moment zijn aangekomen. Zorgen voor een goede infrastructuur was in de afgelopen 200 jaar al een belangrijke kerntaak van de provincie. Wij zijn vandaag bezig met een dossier dat, zoals verschillende sprekers hebben gememoreerd, een hele historie kent. Ik geloof dat die aardig in de buurt van 50 jaar komt.

Ik ben blij met de steun van een aantal fracties voor dit inpassingsplan. Het is niet voor het eerst dat wij in deze Statenzaal praten over de aanpak van de grenscorridor N69. De Staten hebben in 2012 al een wijziging van de Structuurvisie doorgevoerd om het zoekgebied aan te wijzen. Het is dan ook opmerkelijk dat een aantal fracties nu weer terugkomt op dat zoekgebied en de besluitvorming van destijds en zegt dat wij dat kennelijk toen niet goed hebben gedaan, wij moeten een stap terug maken en naar andere varianten kijken. Ik denk dat dit niet meer aan de orde kan zijn als je al zover in het proces zit en zo zorgvuldig bent.

Per 1 januari 2009 is de provincie inderdaad eigenaar geworden van de N69.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Dat is maar een deel van de waarheid, voorzitter. De gedeputeerde weet net zo goed als ik dat er in Nederland behoorlijk wat onvrede is over de trechterring die bij dit soort processen plaatsvindt. Ik heb dat in de commissie ook aan de orde gesteld. Bij de Structuurvisie hebben wij met elkaar gesproken over de methode-Elverding en wat dat oplevert. Wij praten ook weleens over de methode-Verdaas. Het zijn eigenlijk allemaal methodes om er doorheen te komen. De Crisis- en herstelwet hoort daar zelfs wel bij. Zijn er omkeermogelijkheden als je de verkeerde weg ingeslagen bent? Die zijn er inderdaad en die worden op dit moment besproken.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Voordat wij Elverding en de trechtermethodiek hadden, waren wij ontevreden. Nu hebben wij Elverding en de trechtermethodiek en nu zegt dat heer Bouwman dat hij nog steeds ontevreden is. Als wij een nieuwe methode bedenken, zullen er altijd weer mensen ontevreden zijn. Ik vind dat geen goed argument om te stellen dat de trechtermethodiek niet goed zou werken. Is er een terugkeermogelijkheid? Ja die is er.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): En daar maak ik gebruik van.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Op het moment dat je met elkaar tot de conclusie komt dat de voorkeursoplossing die je voor ogen hebt niet uitvoerbaar, haalbaar of maakbaar is en niet de eindconclusie onderstreept die je wilt bereiken, kun je altijd een stap terug doen. Maar als de voorkeursvariant wel leidt tot een eindoplossing die gedragen wordt en haalbaar en maakbaar is, is er geen enkele reden om terug te keren. Volgens mij ligt hier vandaag een plan voor dat maakbaar en haalbaar is en gedragen wordt.

De heer **Kutlu** (D66): Voorzitter. Ik reageer even op de uitspraak van de gedeputeerde dat sommige partijen niet eerder zouden hebben aangegeven dat er alternatieven zijn en dat zij nu weer terug willen. Ik wil graag weten welke partijen hij bedoelt. Wij hebben dat namelijk wel eerder gedaan.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Ik heb niet gezegd dat er unanimititeit was in de Staten toen wij destijds het zoekgebied vaststelden. Toen waren er inderdaad partijen die een andere oplossing wilden, maar in de Staten is een meerderheidsbesluit genomen om deze variant uit te werken. Daarom zeg ik dat het eigenlijk nu niet meer aan de orde is om te zeggen dat men teruggaat naar een andere variant.

De SP heeft haar dank uitgesproken aan de vele mensen die hieraan veel uren en vergaderingen gewijd hebben. Ik kan die dank alleen maar onderstrepen. Ik ben van mening dat het een goed proces is geweest. Het was misschien af en toe vallen en opstaan maar wij hebben wel samen een gebiedsakkkoord bereikt, een voorkeursvariant kunnen vaststellen, er is een gedragen tracékeuze uitgekomen en uiteindelijk hebben wij dit in de sloffase kunnen vertalen in een PIP en dat ligt nu voor. Terecht hebben wij aangegeven dat nog een aantal punten van belang is voor de besluitvorming, bijvoorbeeld de risicoparagraaf. Wij hebben met u afgesproken dat wij bij dit soort projecten een risicoparagraaf zouden opnemen. Daarin hebben wij drie dingen genoemd. Allereerst de aansluiting met de A67. Als die niet op tijd gerealiseerd of geborgd wordt, leggen wij een weg aan die uiteindelijk niet aansluit op het hoofdsnelwegennet en dat zou problemen opleveren bij de Raad van State. Wij hebben voorzorgsmaatregelen genomen. De Staten hebben ingestemd met een proactieve aanwijzing. Die is inmiddels met Veldhoven ingezet. Veldhoven doet er alles aan om het bestemmingsplan zo snel mogelijk vastgesteld te krijgen. Ik weet niet of het toeval is, maar vandaag is het bestemmingsplan voor de aansluiting A67 ter inzage gelegd. Dat betekent dat wij erop kunnen vertrouwen dat in Veldhoven hard wordt doorgewerkt om zo veel mogelijk synchroon te lopen met de procedure van de N69.

Het tweede punt dat wij aangemerkt hebben, is de uitwerking van de aansluiting Dommelen-Zuid: de aansluiting van onze provinciale weg 397 met Dommelen-Zuid. In een eerder traject heeft de gemeente Valkenswaard ons kenbaar gemaakt dat als die aansluiting leidt tot problemen bij Dommelen-Zuid de provincie haar ogen daarvoor niet moet sluiten en inherent aan de werking van dit project eraan bijdragen dat die problemen worden opgelost. Ik vind dat de gemeente Valkenswaard een heel goede keuze heeft gemaakt door het instellen van een tijdelijke adviescommissie, bestaande uit bewoners en andere belanghebbenden van het gebied en van andere gebieden. Die werkgroep is aan de slag gegaan en heeft een aantal mogelijkheden bekeken om het verkeer in Dommelen-Zuid op een goede manier te blijven afwikkelen, om ervoor te zorgen dat de aansluiting van de nieuwe verbindingsweg niet leidt tot

verkeersproblemen. Tegen de heer Smeulders zeg ik dat ik aan Valkenswaard heb toegezegd dat zich in Dommelen-Zuid geen verkeersproblemen gaan voordoen die direct gerelateerd zijn aan de nieuwe verbinding en dat maatregelen die daarvoor nodig zijn, onderdeel uitmaken van de kosten van dit project. Wat die kosten zullen zijn, weten wij nog niet. De werkgroep is nagenoeg klaar met het afronden van zijn advies. Ik heb begrepen dat deze week de laatste bijeenkomst heeft plaatsgevonden en dat vandaag of aanstaande maandag het advies aan het college van burgemeester en wethouders zal worden aangeboden. Wij hebben de adviesgroep ambtelijk begeleid en meegekeken welke mogelijkheden zich voordeden. Van de ambtelijke zijde krijg ik door dat er heel realistische voorstellen gedaan worden. Ik heb gisteren de wethouder nog gesproken en hij denkt dat de werkgroep prima werk geleverd heeft. Hij zei: als jullie nu het PIP vaststellen dan hebben jullie het geld en kunnen wij verder aan de slag met deze maatregelen om die straks ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren. Ik denk dat dit ons alle vertrouwen kan geven om het PIP vast te stellen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Geldt dit alleen voor de aansluiting van Dommelen-Zuid of wordt de ontsluiting van het Eurocircuit en de Kempervennen ook meegenomen in dat plan.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Dit gaat alleen over de woongebieden in Dommelen-Zuid. Wij hebben gezegd dat het beperkt moest worden tot Dommelen-Zuid, want het is niet onze verantwoordelijkheid om de halve gemeente Valkenswaard te gaan verbouwen vanwege deze aansluiting. In het kader van het Eurocircuit en de Kempervennen is met de gemeenten Bergeijk en Valkenswaard gesproken over het zodanig vormgeven van de aansluiting aan de zuidzijde dat straks ook daar een nieuwe veilige aansluiting gemaakt kan worden voor die beide publiekstrekken. Nu heb je op vrijdag, de wisseldag bij de Kempervennen, vaak dat de halve N69 dicht staat. Die wordt met de nieuwe ongelijkvloerse aansluiting op de N69 op een parallelweg gezet. Dit staat voor een deel in het PIP en voor een deel wordt dat straks een bestemmingsplan van de gemeenten Bergeijk en Valkenswaard.

De heer **Smeulders** (PvdA): De gedeputeerde vindt ons helemaal aan zijn kant als hij zegt dat de provincie niet het hele mobiliteitsbeleid van Valkenswaard hoeft te betalen. Dat is duidelijk. In de memorie van antwoord staat dat is afgesproken dat "in principe de kosten van de aanpassing van werken die rechtstreeks te herleiden zijn tot het PIP voor rekening van de provincie komen." Voor ons is het belangrijk te weten wat rechtstreeks te herleiden is tot het PIP. Zijn dat alle maatregelen die de werkgroep in Valkenswaard nu ontwikkelt, of kunnen wij zeggen: dit stukje niet en dat stukje wel? Is dit het hele pakket?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Het is nog iets te vroeg om die vraag te kunnen beantwoorden. Ik heb formeel nog geen plan gezien. Het wordt aangeboden aan het college van burgemeester en wethouders van Valkenswaard. Die zullen er eerst naar kijken en zullen ons een voorstel doen voor een pakket maatregelen voor Dommelen-Zuid. Als het een redelijk pakket is en geen gouden bakstenen of rare maatregelen bevat, zullen wij onze verantwoording nemen en ervoor zorgen dat het pakket uitvoerbaar is. Hoe de precieze kostenverdeling tussen Valkenswaard en het project zal zijn, zal afhangen van de inhoud van het voorstel. Die vraag kan ik op dit moment niet gedetailleerd beantwoorden.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ik wil uitspreken dat wij als Staten eigenlijk alleen maar kunnen vertrouwen dat de gedeputeerde dit goed zal oplossen. Meer kunnen wij niet, want wij weten niet welk pakket daar nodig zal zijn en kunnen daar nu ook geen rekening mee houden. Dat is jammer.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Het karakter van deze gebiedsontwikkeling is dat wij elkaar op heel veel fronten moeten vertrouwen. Wij hebben ook vertrouwen dat wij samen het hele gebiedsakkoord

uitvoeren. Als provincie hebben wij er belang bij dat de aansluiting bij Dommelen-Zuid goed functioneert en dat er draagvlak is bij de bewoners. De gemeente Valkenswaard heeft er belang bij dat wij goede maatregelen treffen zodat de bewoners tevreden zijn en de aansluiting goed werkt. Het is een gedeeld belang. In dat opzicht denk ik dat uw vertrouwen terecht is.

Mevrouw **Arts** (SP): De gedeputeerde zegt net dat de provincie de werkgroep ambtelijk ondersteund heeft. Hij kan dan toch wel iets concreter zijn over de voorstellen die nu naar B&W van Valkenswaard gaan en of deze in lijn liggen met wat wij als provincie kunnen financieren?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): U moet vooral denken aan een goede 30 km/u-inrichting van een aantal wegen, het aanpassen van kruisingen of rotondes waardoor de doorstroming logischer wordt en men niet wordt verleid om te veel in de wijk te komen. Dat betreft de kern van de maatregelen. Ik denk dat wij daar redelijk met elkaar kunnen uitkomen. Wat mij betreft moet dat een goed pakket kunnen opleveren.

Mevrouw **Arts** (SP): Ik heb in mijn bijdrage ook gevraagd of GS bereid zijn de gekozen oplossingsrichting te monitoren, met andere woorden als het er ligt en de weg klaar is, wordt er dan na een jaar gekeken of de gekozen oplossingsvarianten in Dommelen-Zuid inderdaad zo functioneren als men nu hoopt?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Mevrouw Arts heeft daar een goed punt. Wij zullen geen trial and error gaan doen tot in lengte van jaren, maar als het pakket echt tekortschiet en op onderdelen niet functioneert, zullen wij die onderdelen nog eens bekijken. Als men tot de conclusie komt dat men verkeerd gegokt heeft en de hele zaak opnieuw moet gaan inrichten, zal Valkenswaard dat risico ook zelf moeten nemen. Ik ben het met mevrouw Arts eens dat wij moeten kijken of wat wordt voorgesteld voldoende functioneert en wij eventuele gebreken met elkaar moeten herstellen.

Het laatste risico dat genoemd werd, is de tijdige borging van de mitigerende maatregelen. Bij de mitigerende maatregelen die nodig zijn, moet u vooral denken aan stikstofdepositie. Dat doen wij door o.a. extra beheermaatregelen in de gebieden die belast worden: extra maaien, extra afgraven. Wij hebben zelfs door de aankoop van een boerderij de rechten van die boerderij kunnen innemen en op die manier de stikstofdepositie in het gebied kunnen terugbrengen. Wij hebben zowel met het waterschap, de gemeente Valkenswaard, Staatsbosbeheer als Natuurmonumenten, de vier betrokken partijen voor de mitigerende maatregelen, schriftelijke afspraken gemaakt. Het is dus geborgd dat de mitigerende maatregelen allemaal worden uitgevoerd. Ik vermeld daarbij dat wij helemaal geen mitigerende maatregelen hadden hoeven treffen als de PAS (Programmatistische Aanpak Stikstof) was aangenomen. Als wij volgende jaar bezig zijn, moeten wij misschien opnieuw naar de maatregelen kijken, maar alle vier de beheerders van de gebieden hebben aangegeven te borgen dat de benodigde maatregelen worden getroffen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Het klinkt spannend. Er zijn afspraken gemaakt en die zijn op papier vastgelegd. Zijn dat contracten? In feite vraagt de commissie-MER dat aan de voorwaarde van 100% zekerheid etc. voldaan moet worden voordat het PIP wordt vastgesteld. Dat zei mevrouw Arts van de SP ook al.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Dat laatste is een eigen interpretatie van de commissie-MER. In de wet staat nergens dat je bij het vaststellen van een PIP de mitigerende maatregelen geborgd moet hebben. Het is in het recente verleden voorgekomen dat men die borging bij de Raad van State niet kon aantonen en de Raad van State stelde dat men daar eerst voor moest zorgen. Dat kan via de bestuurlijke lus en dat is ook gebeurd. Dat heeft ertoe geleid dat alle adviseurs en alle juristen zeggen dat de mitigerende

maatregelen geborgd moeten zijn voordat een PIP wordt vastgesteld. Dat lijkt ons ook zeer zinvol voor het vertrouwen van de Staten dat het daadwerkelijk gebeurt. Wij hebben er alles aan gedaan om op dit moment de mitigerende maatregelen te borgen zonder dat wij precies weten wat die maatregelen zullen zijn. Bij de verdere uitwerking van de natuurgebieden en de beheermaatregelen in het kader van Natura 2000 zal moeten blijken welke maatregelen precies nog aanvullend nodig zijn. Wij hebben in ieder geval instemming van de vier genoemde partijen dat zij meewerken aan de uitvoering van de mitigerende maatregelen. Dat gebeurt overigens op onze kosten. Die kosten zitten in het project. Wij hebben die handtekeningen zwart op wit.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): De gedeputeerde weet net zo goed als ik dat er verschillende rekenmethodes zijn voor het vaststellen van die mitigatie ten opzichte van de stikstofdepositie. De Nederlandse Staat heeft uitgerekend dat er door die terrein behorende maatregelen een afname is van 60%. Er is een onderzoek van de Universiteit van Wageningen dat zegt dat het daardoor helemaal niet afneemt. De Raad van State moet dus naar verschillende methodes kijken. Is daarmee rekening gehouden?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Wij kunnen alleen rekening houden met wat op dit moment in de NB (Natuurbeschermingswet) staat en dat kunnen wij toepassen. Als het in de toekomst verandert, is ieder project mogelijkerwijs onderhevig aan wat dan speelt. Op dit moment moeten wij het doen met wat er is. Overigens moet u niet denken dat het grote maatregelen zijn. Zij zijn uiterst beperkt en best in te passen in het reguliere beheer van die terreinen. Daar hoeft het allemaal niet aan te liggen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Maar die leiden niet tot het beoogde effect!

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Pardon, ik heb u niet verstaan, mijnheer Bouwman.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Die leiden niet tot het beoogde effect. Dat is berekend en dat is op dit moment al bekend uit onderzoek.

De heer **Van der Wel** (PvdD): De gedeputeerde heeft de compensatie nog niet besproken. Volgens ons lijkt het zo dat die compensatie nog niet goed geregeld is. Er is nog niets vastgelegd. De provincie heeft de gronden niet in eigendom. Hoe denkt de gedeputeerde dit te gaan doen?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Dat is bijna nooit het geval bij dit soort projecten. Compensatie kan nog tijdens de uitvoering van de werkzaamheden geregeld worden. Wij hebben in het compensatieplan geschreven dat het zo werkt. Het compensatieplan zit erbij. U ziet overigens, mijnheer Van der Wel, dat de aantasting van de natuur uiterst beperkt is: slechts 18 ha en bovendien is veel daarvan geen echte natuur maar potentiële natuur. Daarvoor wordt 52 ha gecompenseerd. Wij hebben met de partijen die in de gebiedsimpuls samenwerken - de gemeenten Bergeijk, Veldhoven, Eersel, Valkenswaard en de waterschappen - die projecten uitgezet. Er liggen voor 620 ha EHS-opgaven in deze gebieden. Het grootste deel daarvan zijn EHS-opgaven van het Rijk en een belangrijk deel van de provincie. Met de compensatie van deze weg kunnen wij met ons Groen Ontwikkelbedrijf de volledige compensatie van de EHS in dit gebied gaan realiseren. Wij hebben zelf de regie op de uitvoering, wij hebben de middelen en de partijen in het gebied hebben hun medewerking toegezegd. Er is gevraagd hoe het zit met Bergeijk, want Bergeijk had er wat moeite mee dat niet zoals voorheen het geval was slechts 25% van de opbrengsten van de verkochte grond in natuur moesten herinvesteren maar 50%. Er is overleg geweest met Bergeijk. De inzet van de middelen van Bergeijk voor de gebiedsimpuls moet zodanig zijn dat zowel Bergeijk als wij tevreden zijn en wij samen die opgaaf daadwerkelijk kunnen realiseren. De Staten hebben

zelf een verordening vastgesteld waarin staat hoe de EHS gecompenseerd moet worden. Volgens die verordening hebben wij de EHS helemaal solide gecompenseerd. Wij houden ons in dezen strikt aan de regels van onze eigen verordening. Dat betekent dat gewoon kan worden ingezet op die compensatie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dat is toekomstmuziek, maar volgens de wet moet de compensatie plaatsvinden voordat er wordt begonnen, want de natuur moet kans hebben om zich te vormen voordat het kapot wordt gemaakt.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Dat is niet waar, zo werkt het niet. Je moet niet compenseren voordat de planvorming is vastgesteld. Dat zou betekenen dat wij nu al aan het compenseren waren voor iets dat nog moet gaan gebeuren.

Ik vind het ook bijzonder sneu dat de term "nepnatuur" is gevallen. Ik zag laatste die fantastische film over de Oostvaardersplassen, een van de mooiste natuurgebieden van Nederland. Iemand zei dat zijn grootvader daar vroeger had gevaren, het was immers de Zuiderzee. Wij hebben een polder gemaakt en daarin een natuurgebied waar nu de mooiste films gemaakt worden. In Nederland is eigenlijk geen oernatuur, alles is beïnvloed door of met mensen. Dat geldt ook voor de compensatienatuur in dit gebied. Als wij optellen wat er komt, ben ik er ten volle van overtuigd dat door de aanleg van deze nieuwe verbindingsweg de natuur uiteindelijk een van de winnaars is in dit proces. De enige die echt ingeleverd heeft, is de landbouw want die heeft een heel areaal moeten afstaan.

De compensatie is volgens mij zoals kwalitatief als kwantitatief goed geregeld.

Ik ga snel door want anders kom ik niet meer toe aan de amendementen en de moties. Enkele leden spraken over het oplossend vermogen en stelden dat de verkeersafname in de kern Aalst en in de kern Valkenswaard 24% of 15% bedraagt en dat zij dat erg weinig vonden. In een van de 40 rapporten die de Staten als bijlagen bij de stukken hebben gekregen, staan de verkeerscijfers. Wat is het geval? Door de nieuwe verbindingsweg wordt het verkeer van de oude N69 naar de nieuwe verbindingsweg geleid, overigens ook verkeer van sluipverkeer in de buitengebieden gaat naar deze weg toe. Op de oude N69 zal dus aanmerkelijk minder verkeer gaan rijden, maar omdat de weg op dit moment slecht functioneert en er veel files en oponthoud zijn, hebben wij veel lokaal sluipverkeer in de woonwijken. Een deel daarvan komt weer netjes terug op de weg die daarvoor is bedoeld. Het is echter allemaal lokaal verkeer dat daar rondrijdt. Dat speelt zowel in Aalst als in Valkenswaard. Eigenlijk doet de weg precies wat zij moet doen. Dat geldt voor de nieuwe verbindingsweg en de oude N69 gaat straks functioneren zoals bedoeld is. Als je de kaartjes uit de verkeersonderzoeken herleidt zie je dat voor de kernen Aalst en Valkenswaard en voor de omliggende woongebieden een aanmerkelijk beter situatie ontstaat. Dat is het integrale beeld dat het oplossend vermogen moet bevestigen.

Ik ga niet meer in op alles wat er gezegd is over West-Midden.

De opmerking van de heer Van der Wel van de PvdD over de middelen in het kader van de gebiedsimpuls stelde mij erg teleur. Hij deed alsof het een soort smeergeld zou zijn. Wij hebben bij de aanvang van het proces gezegd dat wij een brede belangenbenadering zouden doen. Wij hebben meer doelen, niet alleen het aanleggen van een nieuwe verkeersweg, het gaat ook om het tegengaan van het sluipverkeer, om het uitvoeren van de nulplusmaatregelen en om het geven van een kwalitatieve impuls aan het gebied. Het gebied heeft in zijn totaliteit gezegd dat je met een lege portemonnee weinig kunt doen. Hebt u daar geld voor over, provincie? Wij hebben geantwoord dat wij bereid waren ongeveer 10% van de bouwkosten van het nieuwe project op ons budget te zetten en te investeren als gebiedsimpuls. Er is dus niks met 5 miljoen euro en 2 miljoen euro. Vanaf het begin was het duidelijk. In de begroting ziet u dat de kosten voor de aansluiting van de A67 plus de bouwkosten ongeveer 114 miljoen euro bedragen; 10% daarvan is bijna 12 miljoen euro. Dat is het bedrag voor de gebiedsimpuls. Wij zetten dat heel gericht in voor een goede verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

De heer **Van de Wel** (PvdD): Het woord "smeergeld" bedoelde ik natuurlijk als een beeldspraak. De machinerie was een beetje vastgelopen en het geld is bedoeld als gebiedsimpuls. Wat gebeurt er nu precies met die 12 miljoen euro?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): In het gebiedsakkoord is afgesproken en dat is ook tijdens de informatieavonden verteld, er zijn 6 gebieden aangewezen, er zijn meer dan 30 projecten benoemd van recreatie, landbouwstructuurbescherming, wateropgaven, natuuropgaven en recreatieopgaven. De regio zelf heeft in talloze workshops en samenwerkingsverbanden die meer dan 30 projecten uitgezocht, er zijn gebieden gedefinieerd en de gebiedsimpuls wordt gebruikt om die 30 projecten in die 6 gebieden zo veel mogelijk te realiseren. Dat is de afgelopen twee jaar met heel veel inzet van mensen aldaar gerealiseerd.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Als ik het goed begrijp...

De **voorzitter**: Ik verklaar niet graag vragen buiten de orde. Ik ben daar buitengewoon terughoudend mee, maar u moet echt een beetje terughoudend zijn met vragen die gewoon gaan over wat er in de dossiers staat waarover wij vandaag besluiten. Anders doen wij discussies over en gaan elkaar vertellen wat er in de documenten staat. Dit staat uitvoerig beschreven in de documenten. U kunt alleen een feitelijke vraag stellen en dat is eigenlijk niet meer zo aan de orde in deze fase van de besluitvorming. Ik moet u echt vragen u zeer terughoudend op te stellen bij dit soort vragen. Ik geef u nog een kans en dan vraag ik de gedeputeerde echt om te komen met zijn reactie op de moties en amendementen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Dat lijkt mij in algemene zin een warme aanbeveling waard, maar nu de gedeputeerde.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Resten mij nog een paar vragen van de SP-fractie. Mevrouw Arts vroeg of het advies van de commissie-MER het eindadvies of een tussenadvies is. Dit is het eindadvies. Ik heb gezien dat het op iBabs staat. Als bijlage 40 zit het bij de stukken.

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter. Tot voor kort hadden wij maar 39 bijdragen.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Ik heb begrepen dat het inderdaad laat op de iBabskalender terechtgekomen is. Dat is misschien een omissie geweest van ons. In ieder geval is het nu beschikbaar. Wij hebben er op 10 oktober in de commissie gelukkig met elkaar over gesproken. U hebt het gelukkig ook al gelezen, mevrouw Arts, want u zegt dat de commissie adviseert om te monitoren of trillingen en geluid voldoende zijn afgenomen. Ik vind dat de commissie-MER hier echt buiten haar boekje gaat. Zij vraagt aan een initiatiefnemer om vooraf aan te geven hoeveel geluidgehinderden hij wil verminderen en hoeveel slaapgehinderden, dat helemaal SMART (Specifiek Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden) te maken en te kijken of de eindoplossing daaraan voldoet. Dat was nooit de opzet en de bedoeling. Dus dat kunnen wij niet doen, want het is slechts een advies.

Mevrouw Arts heeft ook een vraag gesteld over stil asfalt. Er komt inderdaad stil asfalt op de 397. De bestaande provinciale weg wordt ook voorzien van stil asfalt. Dat doen wij op het moment dat de nieuwe verbindingsweg wordt aangelegd.

Ik begin met amendement A5 dat ertoe strekt om de punten 1 t/m 9 van het besluit te laten vervallen en over te gaan tot de aanleg van de Lage Heideweg. Er ligt een bestemmingsplan Lage Heideweg klaar. Dat is al vastgesteld door de gemeente Valkenswaard. Dan hoeven wij dat dus niet meer te maken. Het college ontraadt dit amendement. Het is een halve weg, het biedt een halve oplossing. Het voorliggende

PIP en de besluitvorming van het college voldoen wat ons betreft aan de doelstelling en dit voorstel voldoet daar niet aan.

Met amendement A6 wordt gevraagd weer een nieuwe tracévariant ter hand te nemen en uit te werken. De huidige tracékeuze is de uitkomst van een integrale belangenafweging door alle partijen geaccordeerd. Het is een compromis, dus niet iedereen is 100% tevreden maar het is een gedragen oplossing en dat is de oplossing die in het amendement wordt voorgesteld niet. Die ligt weer dicht bij Riethoven en heeft consequenties voor de landbouw. Dan krijgen wij weer nieuwe discussies. Het college ontraadt dit amendement ten stelligste en houdt vast aan de tracékeuze van het voorstel van GS.

In motie M16 wordt het college gevraagd: "de mogelijkheid van een latere aanleg van de aansluiting 'Dommel-Noord' in de verdere plannen mee te nemen." Dat zou betekenen dat wij het PIP moeten aanpassen en dat zijn wij niet van plan. Wij ontraden derhalve de motie. Het PIP is zoals het is en daarin is geen rekening gehouden met een aansluiting Dommelen-Noord. Als die in de toekomst gewenst is, moet er een eigen planvormingsproces plaatsvinden en een eigen juridisch proces plaatsvinden om die aansluiting mogelijk te maken.

Met motie M17 wordt het college gevraagd om nu al lange invoegstroken, waarvan het beginstuk met ononderbroken belijning, bij de aansluitingen in de verdere plannen mee te nemen. Ik kan niet zeggen of wij langere invoegstroken meenemen. Wij gaan uit van een veilig ontwerp. Als dat leidt tot lange invoegstroken, dan kunnen wij dit overnemen. Maar ik vind het moeilijk om dit op voorhand toe te zeggen want wij zitten nog in de uitwerkingsfase. Wij nemen de intentie van de motie over, die toezegging kan ik doen, maar de motie zelf wil het college ontraden vanwege de inhoudelijke formulering.

Dat geldt in feite ook voor motie M18 waarin wij worden gevraagd uitdrukkelijk de mogelijkheid van twee gescheiden rijstroken en de mogelijkheid voor een eenvoudige latere verbetering mee te nemen in het verdere traject. Wij hebben daarover eerder met elkaar gesproken. Ook daar gaat het om een afweging van ruimtegebruik en veiligheid. Het PIP kan het, het huidige bestemmingsplan sluit dat niet uit. Ook hier zou ik willen zeggen dat wij het niet uitsluiten en het zullen bekijken. Dat kunt u als een toezegging beschouwen. Maar om nu toe te zeggen dat wij het mee zullen nemen, is wat ons betreft niet aan de orde. Wij ontraden dan ook motie m18.

Met motie M19 wordt het college gevraagd "een plan uit te werken waarin doorgaand vrachtverkeer alleen nog toegelaten wordt op het hoofdwegennet (Rijkswegen en hooguit enkele nader te bepalen provinciale wegen) en de wegen naar de provinciegrens," Wij vinden dat een veel te veel omvattende maatregel met vergaande consequenties ook op het gebied van handhaving en uitvoering. Op dit moment ontraden wij de motie. Mochten er straks problemen ontstaan op bepaalde routes zoals nu op de oude N69 het geval is, dan zou het alsdan te overwegen zijn om met verkeersbesluiten vrachtwagenverboden in te stellen, maar nu niet generiek via deze motie. Wij ontraden deze motie.

Met motie M20 wordt het college verzocht: "bij de aanbesteding de mogelijkheid van (gedeeltelijke) alternatieven voor de wegdelen op palen nadrukkelijk toe te laten, indien dit geen significante nadelen en wel significante voordelen biedt". De heer Van den Berg zegt bijvoorbeeld met buizen. Het college stelt voor om straks in de ontwerpopgave de aannemer wel vrijheid te geven, maar hij moet zich strikt houden aan de bepalingen in het bestemmingsplan. Ik weet het niet helemaal zeker, maar volgens mij staat in het bestemmingsplan expliciet vermeld dat die wegdelen op palen staan en dan kunnen wij er dus niet van afwijken. Voor zover er ruimte is binnen het geformuleerde eisenpakket en voorwaarden van het bestemmingsplan willen wij de aannemer deze ruimte geven. Er moet wel gecheckt worden of het binnen de voorwaarden valt. Met die kanttekening ontraden wij motie M20.

Met motie M21 wordt het college gevraagd om bij volgende projecten meteen de eigen voorkeursvariant(en) aan te geven en daaromheen de belanghebbenden te groeperen. Deze motie is strijdig met het trechteringproces. Dat begin je juist heel erg breed, je laat iedereen toe. Pas als je een

voorkeursvariant hebt vastgesteld, ga je met belanghebbenden het proces in. Vanwege de strijdigheid met het trechteringproces ontraden wij deze motie.

In motie M22 zegt de heer Van den Berg dat de BMF niet meer een representatieve partij is aan de tafel van deze projecten. Hij verzoekt het college om de BMF niet meer uit te nodigen als gesprekspartner op welk vlak dan ook. Dat vind ik een zeer brede formulering en ik zou de motie om die reden willen ontraden. Wij kunnen wel toezeggen, maar dat is in feite al bestaand beleid, dat wij per project en per onderwerp ons zullen afvragen of bijvoorbeeld de BMF daar voldoende meerwaarde heeft. Als dat niet het geval is, zullen wij de BMF niet uitnodigen, en als dat wel zo is, nodigen wij de BMF uit.

Tot slot motie M23: Innovatieve N69. Deze motie is door een groot aantal partijen ingediend. In deze motie worden wij gevraagd "bij de aanbesteding van de uitvoering van de N69 marktpartijen uit te dagen om met innovatieve oplossingen te komen die aanleg en gebruik van de N69 duurzamer maken,"

In feite is dit een ondersteuning van bestaand beleid. Wij hebben duurzaamheid altijd als een van de criteria gehanteerd. Ik wijs de Staten er wel op dat het één van de criteria is en niet hét criterium waarop de selectie plaatsvindt. Met de kanttekening dat het een van de criteria is waarop wij de aanbesteding zullen doen, heeft het college geen bezwaar tegen deze motie.

De **voorzitter**: Motie M24 is net pas rondgedeeld. Ik neem aan dat de Partij van de Arbeid die in tweede termijn wil indienen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter. Ik wil graag een schorsing voor overleg.

De vergadering wordt geschorst van 16.45 uur tot 17.00 uur.

De **voorzitter**: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Aan de orde is de tweede termijn van uw Staten. Ik inventariseer even of u behoefte hebt aan een tweede termijn. Ik begin met de fractie van de VVD. De heer Van Lopik?

De heer **Van Lopik** (VVD): Nee, voorzitter, dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Mulders?

De heer **Mulders** (CDA): Nee, voorzitter, dank u wel.

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter. De beantwoording van de gedeputeerde heeft ons op een aantal punten gerustgesteld. Wij zijn blij dat te elfder ure het eindadvies van de commissie-MER is toegevoegd. Dat vonden wij belangrijk.

De gedeputeerde heeft ons verteld dat de afspraken met de terreinbeheerders en het waterschap inmiddels van een handtekening voorzien zijn. Ik meende mij te herinneren dat in de memorie van antwoord stond dat het waterschap nog niet klaar was, dat het pas in december 2014 afgerond zou worden. Ik wil nog graag een bevestiging van de gedeputeerde.

Is de financiële afspraak met Bergeijk op een of andere manier vastgelegd? Het is terecht dat de gedeputeerde ons vraag om vertrouwen te hebben in dit proces, want zonder dat vertrouwen waren wij waarschijnlijk niet zover gekomen met dit dossier. Het is echter wel zo dat dit langlopende project straks onder de nieuwe Staten verdergaat. Sommige afspraken zakken dan gemakkelijk weg. Daarom vraag ik of die financiële regeling op een of andere manier is vastgelegd.

Het is fijn dat er zo goed wordt samengewerkt bij het vinden van een oplossing voor Dommelen. Wij hopen echt dat er een goede oplossing komt. De gedeputeerde geeft aan dat er ideeën ingeleverd zijn bij het college van B&W. Volgens de informatie die ik heb gekregen, is het allemaal nog tekentafelwerk. Ik hoop echt dat het op een goede manier kan worden afgerond en dat er na oplevering van het hele traject inderdaad wordt gekeken of de oplossing die hier gekozen is, voldoende soelaas biedt voor de bewoners aan de Bergstraat en andere straten in de omgeving. Het moet wel een leefbare situatie opleveren.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor de beantwoording.

Wij trekken motie M16 in om redenen dat het PIP veranderd zou moeten worden en die lol gunnen wij onze collega's niet. Ten aanzien van de moties M17, M18 en M20 heeft de gedeputeerde toezeggingen gedaan waar wij heel blij mee zijn. Daarom kunnen wij die moties intrekken.

De **voorzitter**: De moties M16, M17, M18 en M20 worden ingetrokken en maken derhalve geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De heer **Van den Berg** (PVV): Motie M19 houden wij aan.

De **voorzitter**: Motie M19 wordt aangehouden en maakt derhalve geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De heer **Van den Berg** (PVV): Motie M21 willen wij in stemming brengen. Over motie M22 hebben wij een vraag aan de gedeputeerde. Met die motie vragen wij het college de BMF niet meer uit te nodigen als gesprekspartner op welk niveau dan ook. De gedeputeerde heeft gezegd dat hij deze motie te breed geformuleerd vindt. Hoe moeten wij het formuleren om de BMF weg te krijgen?

Het is een mooie dag met heel veel winst voor de inwoners van Valkenswaard en Aalst, inderdaad niet aan de N69 maar vooral ook in de wijken zelf. Wij hopen dat de situatie bij Dommelen-Zuid goed wordt opgelost. Wij horen daar goede geluiden en daar is mijn fractie zeer over te spreken.

Wij hadden het nog even over nepnatuur. De gedeputeerde zei dat hij een heel mooie film over de Oostvaardersplassen gezien had. Wij hebben heel leuke films gezien over diezelfde Oostvaardersplassen. Dan snapt de gedeputeerde goed wat wij bedoelen met "nepnatuur".

De **voorzitter**: Ik stel vast dat de amendementen A5 en A6 en de motie M21, M22 en M23 nog deel uitmaken van de beraadslaging. Motie M24 wordt zo dadelijk formeel ingediend. Bij de stemmingen is er dus sprake van een sterk gereduceerd pakket.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Wij horen ook goede geluiden over de oplossingen die nu worden gezocht in de gemeente Valkenswaard voor Dommelen-Zuid. Het is superbelangrijk dat die oplossingen er ook echt komen. Het mag niet zo zijn dat in een deel van het gebied een kleine leefbaarheids- en verkeerswinst is en in een ander deel van het gebied, Dommelen-Zuid, de overlast veel groter wordt. Omdat de Staten niet zeker weten of die oplossingen er echt komen en door de provincie ondersteund worden, dienen wij een motie in. Het is belangrijk om in ieder geval zowel aan de gemeente als aan de inwoners duidelijk te laten blijken dat wij dit gaan regelen.

De **voorzitter**: Door de leden Smeulders en Bouwman wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, constaterende dat:

- de provincie in een eerder stadium van het project (PlanMER) serieuze plannen had om in Dommelen twee aansluitingen op de nieuwe verbinding te realiseren;
 - er uiteindelijk in Dommelen-Noord geen aansluiting komt en er daardoor maar één in plaats van twee afslagen komt in Dommelen, waardoor in Dommelen-Zuid het verkeer en daarmee ook de overlast voor omwonenden flink toeneemt;
 - er een werkgroep in de gemeente Valkenswaard werkt aan een oplossing voor de toenemende verkeersproblematiek in de bebouwde kom van Dommelen;
- overwegende dat:
- er vanwege de keuze van de provincie om toch geen tweede aansluiting in Dommelen te realiseren geen onacceptabele toename van de overlast in Dommelen-Zuid mag ontstaan;
 - de gemeente Valkenswaard de wens heeft uitgesproken dat er (ten minste) fluisterasfalt komt tussen de bestaande brug over de Keersop en de kern van Dommelen,
- dragen Gedeputeerde Staten op:
- in afstemming met de gemeente Valkenswaard tot een oplossing van de toenemende verkeers- en leefbaarheidsproblematiek in Dommelen-Zuid te komen;
 - de kosten van de benodigde maatregelen te dragen, en gaan over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M24.

De heer **Kutlu** (D66): Voorzitter. Wij hebben van de gedeputeerde gehoord dat hij zijn best doet om een aantal zaken heel goed af te spreken met natuurbeheerders en het waterschap en ervoor te zorgen dat er zo min mogelijk sprake is van stagnatie en juridische problemen. Omdat het niet allemaal in contracten is opgenomen, vraagt hij ons erop te vertrouwen dat het allemaal goed komt. Wij willen hem best geloven en ook vertrouwen. Daartoe zijn wij zeker bereid. In het verleden hebben wij vaak aangegeven dat het alternatief West verbetert Midden niet onderzocht is. Die flexibiliteit hebben wij jammer genoeg gemist bij de gedeputeerde. Nogmaals, wij vinden dat de burgers gerustgesteld moeten worden dat de van de ene naar de andere verschuivende problemen zo goed mogelijk opgelost zullen worden. Wij willen de gedeputeerde het vertrouwen geven maar wij blijven nog steeds kritisch op de komende oplossingen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter. Wij vertrouwen niet alles en ook niet iedereen. Als dit dossier te zijner tijd bij de Raad van State komt en misschien later bij het Europese Hof vertrouwen wij erop dat daar het recht zijn loop krijgt. Ik heb daarop al eerder gewezen. In de vorige commissievergadering kon de heer Van Heugten het niet nalaten om mij een bangmaker te noemen van een oude linkse en milieu activistische snit. Dat ben ik niet en dat weet hij ook wel, maar hij ontkomt er natuurlijk niet aan dat hij bij mij de indruk wekt van een oude, arrogante, wat autoritaire bestuurder van CDA-huize!

De heer **Mulders** (CDA): Het zure geluid dat D66 laat horen...

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Ik zal even weggaan!

De heer **Mulders** (CDA): Sorry, sorry, ik vergis mij en het ging bijna helemaal goed vandaag. Ik begrijp het zure geluid niet van GroenLinks omdat in zo'n langlopend proces natuurlijk altijd open eindjes zullen blijven bestaan. Wat denkt de heer Bouwman te winnen met dergelijke opmerkingen over procedures bij de Raad van State en het Europese Hof? Wat heeft hij de bewoners te bieden?

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Dat is nogal simpel. Er zijn al heel lang problemen in Aalst, Waalre en Valkenswaard en ook in het onderliggende wegennet. Laatst stond er een deskundige in de krant die stelde dat als je de cijfers ziet de nut en noodzaak van dit rapport er gewoon niet zijn. Er wordt dan een oplossing gekozen die veel vervelende bijeffecten heeft in termen van leefbaarheid, natuur, milieu, stikstofdepositie en ga zo naar door. Dat wordt niet opgelost. Wij willen dat het wel opgelost wordt. Alles nu overziende willen wij terugkeren naar een vorig stadium zonder alles weg te gooien. Wij pakken dus een deel van de weg en sluiten die netjes aan bij de N397. Als dan in het vervolg blijkt dat die weg helemaal in een keer helemaal vol gaat lopen – langs Eersel, enz. – met vrachtwagens kunnen wij alsnog een andere variant kiezen en de weg doortrekken. Ik ben meer voor een stapsgewijze benadering. Laten wij eerst maar een niet al te dure variant uitkiezen. Dat is een onderdeel van wat nu voorligt en dat scheelt tientallen miljoenen euro's en is Raad van State en Europees Hof proof. Dus, wat wilt u nog meer?

De heer **Smulders** (CDA): Niet dat het nog tientallen jaren duurt.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Ik verzeker de heer Smulders dat nu de termijn tien jaar is voor bestemmingsplannen, wijzigingen enzovoorts en ook voor een heleboel andere zaken. Ik heb daarstraks ook aangegeven dat een aantal van de nulplusmaatregelen, o.a. twee fietspaden, nu al bij de Raad van State ligt. Met andere woorden: ik heb niet veel objectieve redenen om heel vertrouwen te hebben in de uitwerking van die plannen. Ik ondersteun daarom van ganser harte de motie van de PvdA.

Nogmaals, het recht zal zijn loop krijgen. Wij hebben een amendement ingediend met een voorstel voor de Lage Heideweg. De argumenten zijn ook genoemd en die zijn volgens mij bikkelhard, niet opportunistisch, niet cynisch, et cetera. Eigenlijk is variant B binnen het huidige pakket vrij gemakkelijk uitvoerbaar. Er moeten inderdaad wat overleggen plaats en dan zal Bergeijk weer de NIMBY-rol (Nimby: Not In My Back Yard) spelen die wethouder Frank van der Meijden – CDA-wethouder natuurlijk! – al de hele periode gespeeld heeft.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Wij sluiten ons in technische zin aan bij de woorden van de heer Bouwman van GroenLinks. In de commissie sprak de gedeputeerde over de processie van Echternach. Die is toch echt al een tiental jaren anders dan hij zich herinnert. De deelnemers die met een voet met elkaar verbonden zijn, doen steeds een stap vooruit maar wel een zorgvuldige stap want anders valt de hele processie om. In die zin zouden wij wel willen pleiten voor een processie van Echternach: eerst maar eens kijken welk alternatief ook voor de natuur, voor de leefbaarheid en voor het oplossend vermogen het beste is voordat wij nu doorgaan over de snelweg met hopelijk niet 100 km/u of 120 km/u.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Voorzitter. Ik denk dat mevrouw Arts gelezen heeft over GGOR. Dat is een proces waarin het waterschap in het gebied het gewenste grondwater- en oppervlakteregime vaststelt. Daarmee is men al een hele poos bezig en de verwachting is dat dit in november/december wordt afgerond. Dat is iets anders dan de mitigerende maatregelen die wij inmiddels met het waterschap hebben afgesproken en die voor een klein deel van het gebied nodig zijn. Wellicht was dat de opmerking van mevrouw Arts.

Er is afgelopen week nog een bestuurlijk overleg van collega Van den Hout met de wethouder van Bergeijk over de aanlevering van gronden en de inpassing daarvan in het Groen Ontwikkelbedrijf en over het opnemen in de EHS. Daar zijn bestuurlijke afspraken gemaakt. Die zijn ook bevestigd. Er vinden ook vervolgesprekken plaats. Het gaat dus goed. De grondnota van Bergeijk geeft ook aan dat men het werkelijk wil. De gemeente Bergeijk heeft in het verleden enorm veel gronden gekocht. Die kunnen gebruikt worden hetzij als ruilgrond hetzij direct als grond om de EHS-opgave te realiseren. Het gaat erom of Bergeijk daartoe bereid is. Zo ja, dan hebben wij straks in een hoog tempo 600 ha EHS weten te

realiseren, zo niet, dan zijn wij misschien nog tot 2027 bezig voordat wij met die EHS verder zijn. Bergeijk wil meewerken aan die gebiedsopgave, maar het moet financieel natuurlijk wel mogelijk zijn. In de financiële afspraken hebben wij elkaar kunnen vinden en wij hebben het idee dat wij snel verder kunnen om in de gebiedsimpuls en in de aanleg van de EHS samen met ons Groen Ontwikkelbedrijf op korte termijn veel te realiseren. Dat is de winst van het integraal aanpakken van het gebied. Ik dank collega Van den Hout en het Groen Ontwikkelbedrijf voor het constructief meedenken hierover.

Ik stap nu over naar motie M24 die betrekking heeft op Dommelen-Zuid. Wij hebben de gemeente Valkenswaard zwart op wit toegezegd dat wij samen met de gemeente zullen kijken wat er nodig is, dat zullen opnemen in het project en dat de provincie de kosten daarvan zal dragen. Ik vind het jammer dat met motie M24 nu al een zekerheid gevraagd wordt terwijl wij het pakket zelf nog niet kennen. Als motie M24 nu wordt aangenomen, geven wij een blanco cheque af en zeggen wij voorbaat dat wij alles betalen. Ik vind het verstandiger om eerst het pakket af te wachten. Als wij daar onze verantwoordelijkheid zouden ontlopen, dan hebben de Staten recht van spreken. Wij hebben bestuurlijk al toegezegd dat wij dat zullen doen, dat staat ook zwart op wit. Om die reden ontraad ik motie M24, hoewel de geest van de motie in lijn is met wat ik heb toegezegd.

De heer Van den Berg van de fractie van PVV vraagt hoe de motie over de BMF geherformuleerd zou moeten worden. Ik heb toegezegd dat wij per onderwerp en per project zullen afwegen of de betrokkenheid van de BMF tot meerwaarde leidt en dus al of niet gewenst is. Dat is onze opstelling en in die geest werken wij. Dat zou ook de geest van de motie moeten zijn.

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter. Wij vinden motie M24 sympathiek. Ik vraag de gedeputeerde of het bezwaar dat hij tegen deze motie heeft niet ondervangen wordt door de woorden "de benodigde maatregelen".

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Ik vind het wel prettig om eerst te weten wat wij nodig vinden, wat de bewoners nodig vinden en wat de gemeente nodig vindt om daarover met elkaar overstemming te bereiken. Bovendien is het belangrijk om te weten of het gaat over de aanlegkosten, over de beheerkosten, over de onderhoudskosten en welke maatregelen zijn het precies? De diverse fracties hebben duidelijk aangegeven dat wij onze verantwoordelijkheid moeten nemen voor Dommelen-Zuid. Daaraan wordt samen met de bewoners gewerkt. De gemeente is met de bewoners op de goede weg om daarvoor een pakket samen te stellen. Wij nemen dat in alle redelijkheid voor onze rekening. Als ik die toezegging doe aan alle fracties zou de motie overbodig zijn. In ieder geval is de motie niet tijdig omdat zij vooruitloopt op iets dat er nog niet is en daardoor het karakter van een blanco cheque krijgt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde blijft dus bij ontraden?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Ja, voorzitter.

De heer Kutlu van de fractie van D66 wil toch dat toch de variant West verbetert Midden wordt onderzocht. Ook bij die variant zouden allerlei kritische kanttekeningen te plaatsen zijn, maar het is duidelijk dat hij moeite blijft houden met dit voorstel.

De heer Bouwman vraagt nogmaals of wij erop vertrouwen dat het voorliggende PIP 100% Raad van State proof is. Daarvoor hebben wij geen 100% garantie. Bij het PIP van de 279-Noord hebben wij gezien dat er toch een foutje zat op archeologie. De Raad van State geeft ons de gelegenheid om dat foutje te herstellen en uiteindelijk komt het toch goed. Ik sluit niet uit dat er in die hele stapel aan documenten en MER- procedures misschien toch nog iets naar boven komt, maar wij hebben er alle vertrouwen in dat wij het proces zo zorgvuldig hebben gedaan dat wij daarvoor niet bang hoeven te zijn.

De heer Bouwman zegt dat de gekozen variant de problemen niet oplost. Wij blijven van mening verschillen. De heer Bouwman winkelt heel selectief in de cijfers evenals de deskundige die in de krant komt. Wij hebben duidelijk aangegeven dat de verkeersafname voor een belangrijk deel zit bij het vrachtverkeer. Het lokale verkeer komt terug en daarvoor is de weg ook bedoeld. Het is wel degelijk een goede oplossing.

Het feit dat het plan voor de aanleg van twee fietspaden bij de Raad van State ligt, geeft aan, mijnheer Bouwman, dat zelfs tegen de aanslag van een onschuldig fietspad weerstand bestaat.

Tegen de heer Van der Wel zou ik willen zeggen: laten wij de processie naar Lommel dan maar maken en liefst over de nieuwe weg!

Bij dit proces hebben veel mensen zich ongelooflijk ingezet. Ik heb er behoefte aan een paar partners te noemen: Natuurmonumenten (Chris Reijnen), gemeente Valkenswaard (wethouder Mart Wijnen), gemeente Bergeijk (wethouder Frank van der Meijden) en de ZLTO (Jana Schepers). Deze mensen hebben ongelooflijk veel energie en tijd gestoken in dit proces. Dat geldt ook voor onze eigen medewerkers: Kees, Martijn en Madelon. Ik wil hen hartelijk bedanken. Wij gaan graag samen verder in het vervolgproces.

De **voorzitter**: Ik zie dat er een wijziging wordt voorgesteld in motie M24. Mijnheer Smeulders kunt u in één zin aangeven wat die aanpassing behelst? Dan is dat voor iedereen meteen duidelijk.

De heer **Smeulders** (PvdA): Het gaat ons erom dat wij als Staten duidelijk maken dat wij de problematiek in Dommelen-Zuid echt gaan oplossen. De laatste zin in het dictum van de motie, te weten: "de kosten van de benodigde maatregelen te dragen" wordt geschrapt en vervangen door: "de provincie in afstemming met de gemeente tot een goede oplossing gaat komen".

De **voorzitter**: Ik doe het even zo omdat dan iedereen weet hoe deze gewijzigde motie luidt. Deze gewijzigde motie maakt onderdeel uit van beraadslaging en krijgt nr. M24a.

Ik heb begrepen dat er behoefte is aan een schorsing.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter. Wij trekken amendement A6 in.

De **voorzitter**: Amendement A6 is ingetrokken en maakt derhalve geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Wij wilden een schorsing om even te overleggen over het wijzigen van motie M24. Die is ondertussen gewijzigd, dus wij hebben geen schorsing meer nodig.

De heer **Heijmans** (SP): Om het helemaal goed te doen, zou het toch fijn als de gedeputeerde een advies gaf over de gewijzigde motie.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Voorzitter. Ik snap de drang om in deze tijd van aankomende verkiezingen toch een motie in te dienen. Ik kijk nog even goed naar de kleine letters. Ik heb aangegeven wat het college precies aan de gemeente Valkenswaard hebben toegezegd, namelijk dat wij die verkeersproblemen in Dommelen-Zuid zullen oplossen die direct verband houden met de nieuwe aansluiting. Er wordt in het dictum van de motie gesproken over "de toenemende verkeers- en leefbaarheidsproblematiek in Dommelen-Zuid." Dat is een ruimere formulering. Ik wil niet vallen over kleine lettertjes, ik heb hier vandaag al drie keer aangegeven wat ons college precies heeft afgesproken. Wij werken daar ook aan en dat gaat goed. Om misverstanden te voorkomen, wil ik daaraan vasthouden en blijf ik de motie ontraden.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Voorzitter. Nu heb ik een schorsing nodig, Die kan kort zijn.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Ik wil graag een korte derde termijn.

De **voorzitter**: Ik kan mij voorstellen dat dit te maken heeft met de korte schorsing van zo-even. Ik sta een korte toelichting toe maar geen volledige derde termijn.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ik wil slechts één zin uitspreken, namelijk dat hetgeen wij vragen voor Dommelen-Zuid te maken heeft met de aansluiting van de N69.

De **voorzitter**: Dat is een interpretatie van de tekst die geen aanleiding geeft om die te herformuleren. In de notulen ligt vast wat de doelstelling van deze motie is.

Ik heb genoteerd dat door gedeputeerde Van Heugten namens GS is toegezegd dat:

- een jaar na realisatie van de aansluiting bij Dommelen-Zuid de gekozen oplossing te zullen monitoren;
- bij de daadwerkelijke inrichting van de weg zal worden gekeken of lange invoegstroken en 2 gescheiden rijbanen met een brede middenberm nodig dan wel mogelijk zijn, waarbij het uitgangspunt een verkeersveilige oplossing is;
- dat aan de aannemer de vrijheid wordt gegeven om alternatieven voor de wegdelen op palen toe te laten, mits die voldoen aan de voorwaarden van het inpassingsplan;
- per project/onderwerp zal worden bekeken of de BMF voldoende meerwaarde heeft om uitgenodigd te worden als gesprekspartner.

Wij gaan nu stemmen. Wij beginnen met amendement A5.

In stemming komt amendement A5

Mevrouw **Tsoutsanis-van der Koogh** (VVD): Tegen.

De heer **Mulders** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PVV, 50PLUS en de OSN tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is verworpen.

In stemming komt Statenvoorstel 55/14B

Mevrouw **Tsoutsanis-van der Koogh** (VVD): Voor.

De heer **Mulders** (CDA): Voor.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PVV, 50PLUS en de OSN voor dit besluit hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

In stemming komt motie M21

Mevrouw **Tsoutsanis-van der Koogh** (VVD): Tegen.

De heer **Mulders** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks, 50PLUS, de PvdD en de OSN tegen deze motie hebben gestemd en de die van de fractie van de PVV ervoor, zodat zij is verworpen.

In stemming komt M22

Mevrouw **Tsoutsanis-van der Koogh** (VVD): Tegen.

De heer **Mulders** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Arts** (SP): Tegen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De heer **Smeulders** (PvdA): Tegen.

De heer **Kutlu** (D66): Tegen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks, 50PLUS, de PvdD en de OSN tegen deze motie hebben gestemd en die van de PVV ervoor, zodat zij is verworpen.

In stemming komt motie M23

Mevrouw **Tsoutsanis-van der Koogh** (VVD): Voor.

De heer **Mulders** (CDA): Voor.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Uiteraard zijn wij voor innovatie zeker als dat een voordeel oplevert maar niet als dat heel veel subsidie vergt.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks, 50PLUS en de OSN voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

Wij gaan nu stemmen over motie M24a met een ten opzichte van motie M24 gewijzigde laatste regel en met de interpretatie zoals die zojuist door een van de indieners is gegeven.

In stemming komt motie M24a

Mevrouw **Tsoutsanis-van der Koogh** (VVD): Voor.

Voorzitter. Wij stemmen voor met de interpretatie die u hebt geformuleerd.

De heer **Mulders** (CDA): Voor.

Voorzitter. Ook wij stemmen voor met de interpretatie zoals die zojuist is gegeven.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De heer **Van den Berg** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Wij vinden deze motie overbodig want de gedeputeerde heeft heel veel toezeggingen gedaan. Er moet wel aandacht zijn dat de communicatie met Dommelen-Zuid goed blijft want dat was in het verleden weleens anders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De heer **Kutlu** (D66): Voor.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

Voorzitter. Wij steunen de mensen in de Dommelen-Zuid in hun verzet tegen de N69.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks, 50PLUS en de OSN voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

Daarmee komen wij aan het einde van de behandeling van dit voorstel. Ook hier dank aan al degenen in dit huis en vooral ook daarbuiten – de gedeputeerde zei het al – die hierin erg veel energie hebben gestoken.

Wij nemen vanochtend veel besluiten in dit huis en daarvoor waren Provinciale Staten ooit bedoeld. Wij zijn echter nog niet klaar. Er staan nog twee onderwerpen op de agenda. Kunnen de Staten ermee instemmen om in ieder geval de eerste termijn van de zijde van uw Staten over het volgende onderwerp te laten plaatsvinden en daarna te schorsen voor een kleine snack die naar ik aanneem beneden in de hal verzorgd zal worden alvorens wij verdergaan?

Ik zie dat dit het geval is.

PS 62/14: Criteria financiële ondersteuning opheffen overlast veehouderij in urgentiegebieden - kaderstellend

De heer **Verhees** (VVD): Voorzitter. Het is een goede zaak om middelen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de verbeterplannen. Dit kan de gemeenten extra stimuleren om daadwerkelijk aan de slag te gaan met de plannen voor de urgentiegebieden. Deze gebieden aanwijzen is één, maar er zal daadwerkelijk een plan moeten komen om de overlast aan te pakken. Het is naar onze mening duidelijk dat het voorgestelde bedrag nooit het probleem voor heel Brabant kan oplossen. Om geen valse verwachtingen te wekken, moet het duidelijk zijn dat hiermee geen complete bedrijfsverplaatsingen betaald kunnen worden. Dat wil overigens niet zeggen dat er geen verplaatsingen nodig zijn om in alle gevallen een oplossing te bereiken. Deze zullen dan op een andere wijze gefinancierd moeten worden. Het urgentieteam heeft hiervoor enkele suggesties gedaan. Zij hebben een concept-instrumentenkoffer gepresenteerd op 3 juni. Ik noem met name het zogenaamd salderen en de beste-locatiemethode. Dit zijn interessante voorstellen, maar kunnen vanwege provinciale regelgeving nog niet door gemeenten worden ingezet. Ik ben benieuwd of wij hiervoor op korte termijn voorstellen kunnen verwachten.

De criteria die worden genoemd om voor subsidie in aanmerking te komen, zouden wij wat nader toegelicht willen zien. Het gaat ons vooral om het punt dat alle partijen moeten instemmen met de plannen en het punt dat zij allemaal een financiële bijdrage moeten leveren. Dat is in principe wel gewenst maar natuurlijk niet altijd reëel of uitvoerbaar. Ik heb twee amendementen voorbij zien komen die hiervoor mogelijk een oplossing bieden. Ik maak daarbij wel de kanttekening dat omwonenden soms wel degelijk een verantwoordelijkheid hebben. Het gaan wonen in een buitengebied heeft zijn charmes maar ook nadelen. Het kan niet zo zijn dat in de subsidievoorwaarden komt te staan dat burgers altijd moeten meebetalen. Wij zullen het betreffende amendement dan ook steunen.

Het criterium dat er alleen subsidie wordt verstrekt als betrokkenen de kosten redelijkerwijs niet kunnen dragen, roept bij ons wel de vraag op of er een soort inkomenstoets komt voor burgers of gemeenten.

Wij vinden het een prima voorstel om middelen voor dit doel in te zetten maar wij willen graag een verduidelijking van de criteria. Maatwerk is in dezen heel belangrijk. Wij snappen dat het college de nodige bewegingsvrijheid moet hebben, maar het is voor belanghebbenden belangrijk dat duidelijk wordt wat zij van de provincie kunnen verwachten.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voorzitter. Tijdens de commissievergadering in Helmond kregen we mooie presentaties over de overlast van urgentiegebieden en de voorgestane aanpak te zien van vertegenwoordigers van gemeenten, de ZLTO en de BMF, oftewel het urgentieteam. Wij waren als CDA erg blij met deze aanpak alsmede met de sfeer in de commissie. Er volgde een constructieve discussie. Wij

weten dat we daarop verder moeten borduren. Er ligt een oplossing zowel voor de ondernemers als voor de burens van de bedrijven die overlast veroorzaken. Wij zijn daar echt blij mee. Wij zien het voorstel ook niet als een subsidieregeling om de overlast aan te pakken, maar als een investering voor de omgeving van de betreffende gebieden. Een mooiere maatregel kunnen wij ons bijna niet voorstellen en wij hopen dat de provincie in de toekomst vaker met dit soort voorstellen komt. Dit is echt precies zoals wij moeten opereren: van onderop! Op deze manier blijft iedereen wel in gesprek om tot een oplossing te komen. Voor- en tegenstanders kunnen elkaar op deze manier vinden; niet door middel van zware regelgeving van de provincie of andere overheden, maar juist door oplossingen aan de keukentafel met elkaar te bespreken en daarna daadwerkelijk te effectueren. Perfect in onze ogen. Bij de IDOP's (Integrale Ontwikkelingsplannen) kwam het ook van onderop, met alle successen van dien. Ook de buurtbewoners deden mee. Wij kunnen alleen maar een pluim geven voor deze aanpak.

De maatschappij dat zijn wij. Wij zijn daar erg blij mee en zullen dit voorstel van harte ondersteunen.

Mevrouw **Slegers** (SP): Voorzitter. Enkele jaren geleden waren er twee agrarische ondernemers in Oost-Brabant die wilden qua milieu en leefomgeving, dierenwelzijn en verdienmodel een zo verantwoord mogelijk varkensbedrijf beginnen. De bank wilde pas over financiering praten als zij het aantal varkens in hun plannen zouden verdubbelen, maar evenals hun burens zagen ook deze ondernemers dat niet zitten. Zij begonnen een experiment. Zij zijn met elkaar om te tafel gaan zitten en werden daarbij begeleid door een ex-bankier, een agrofoodexpert en een socioloog die CEO (chief executive officer) van een groot bedrijf geweest was. Na een aantal maanden van intensief en soms heel heftig overleg aan de keukentafel of in zaaltjes kwam er een door de omgeving gedragen bedrijfsplan. Inmiddels is deze nieuwe transparante varkenshouderij al enige tijd in bedrijf.

Deze casus is tot nu toe een succesverhaal omdat de omgeving het bedrijf actief steunt en zich betrokken toont. De ondernemers bieden daartoe alle gelegenheid en soms op zeer grappige manieren. Men kan zelf via een appje op afstand appeltjes naar de varkens gooien. Natuurlijk is dit succesverhaal geen garantie dat alle lopende en nog komende gesprekken over ontwikkeling van veehouderijen in Brabant even succesvol zullen zijn. Wij weten allemaal dat die gesprekken soms heel moeizaam en soms ook niet goed verlopen. Dat kan ook niet, het praten is nog maar net begonnen. Er zijn heel veel hindernissen te nemen. Er is veel oud zeer en vaak is er sprake van diepgeworteld wederzijds wantrouwen, vooral bij de omwonenden die tot voor kort niet of nauwelijks het gevoel hadden dat zij werden gehoord door ondernemers en gemeentebesturen. Genezen en wantrouwen wegnemen, kan alleen door contact te hebben, door naar elkaar te luisteren, door emoties, frustraties en zorgen uit te spreken en door zich langzaam te gaan inleven in andermans positie. Mensen van alle betrokken partijen zullen dit al doende moeten leren. Het praten moet gepaard gaan met concrete maatregelen om knelpunten op te lossen; maatregelen die voor alle betrokkenen acceptabel zijn zonder dat dit een garantie vormt dat alle betrokkenen precies kunnen regelen wat zij voor zichzelf voor ogen hebben. Vanmorgen zei gedeputeerde De Boer: "It takes two to tango." Here, however, sometimes it takes a whole village to tango! Als er dan echt wordt gedanst, is er waarschijnlijk een wezenlijk probleem opgelost. In Tilburg zeggen we: " 't kost wè mer dan hedde ook wè."

Dit voorstel garandeert geen 100% succes. Daarvoor zijn de zorgen en frustraties bij alle betrokken partijen te groot en de problemen te langdurig en te diepgaand. Wij moeten hiermee echter wel aan de slag omdat dit de enige optie is waarbij alle betrokkenen een gelijkwaardige en actieve inbreng kunnen en ook moeten hebben.

Er is veel cynisme bij alle betrokkenen. Dat snappen wij heel goed. Wij weten ook dat wij er met praten alleen niet komen. De provincie heeft beperkte bestuurlijke middelen en moet roeien met de riemen die zij heeft. Tegelijkertijd moet zij met het Rijk en met Europa blijven praten. Dit voorstel kan rekenen op de steun van de SP.

Er zijn twee problemen. Dat heb ik ook in de commissie gezegd. Het idee om burgerbetrokkenen mee te laten betalen aan het proces vinden wij niet terecht, omdat zij niet de oorzaak van de problemen en de knelpunten zijn. Wij dienen samen met GroenLinks, de PvdA en D66 een amendement bij u in, voorzitter, dat ertoe strekt omwonenden uit te zonderen van een financiële bijdrage. Mevrouw Klitsie van de fractie D66 doet straks in haar bijdrage een voorstel om een voorziening in dit voorstel op te nemen om te voorkomen dat partijen om hen moverende redenen het proces willen blokkeren. Ik hoor graag van de gedeputeerde wat hij daarvan vindt.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Over dit voorstel heeft de PVV in de commissievergadering duidelijk aangegeven dat zij het onwenselijk vindt dat we nu 3 miljoen euro beschikbaar stellen voor de aanpak van de urgentiegebieden, terwijl de gedeputeerde in januari nog aangaf hiervoor geen geld beschikbaar te hebben. Financiële maatregelen moeten een ultimum remedium zijn, eerst moeten alternatieve maatregelen beproefd worden die eerder zijn voorgesteld, zoals de dialoog. Daarbij komt dat ook de kaders boterzacht zijn. Het voorbeeld dat gedeputeerde De Boer in de commissie schetste van een omwonende die ook bijdraagt door een dag vrij te nemen is weinig overtuigend en realistisch. Ook zinspeelde de PvdA al op nog uitgebreidere financiële maatregelen om overlastsituaties van de veehouderij aan te pakken. Velen zullen denken: "geld stinkt niet, ook niet omwille van stank."

Dit roept bij ons de volgende vraag op: Waarom wél burgers tegemoetkomen die overlast ondervinden van de veehouderij, maar burgers die in hun omgeving overlast ondervinden van andere storende elementen, zoals asielzoekerscentra, moskeeën of windturbineparken, in de kou laten staan? Gaan we voor hen óók een financiële regeling optuigen?

De PVV-fractie is dan ook nog niet overtuigd van dit voorstel.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voorzitter. Mooi dat GS zo snel hebben gehandeld op basis van onze motie ingediend bij de Voorjaarsnota, om mede financieel te ondersteunen bij verbeteringen in door veehouderij overbelaste gebieden.

We begrijpen dat het lastig is vooraf alles te voorzien omdat het sterk maatwerk is. De kosten worden ingeschat op basis van gegevens van de Stuurgroep Dynamisch Brabant. Zij bedragen ongeveer 3 miljoen euro in 2015. Het is een goed signaal, het is ondersteuning, het is een duwtje in de rug en een beloning voor een gezamenlijk verbeterplan. Wij hopen echt dat het een succes wordt. En ja PVV, als dat betekent dat er nog meer geld nodig is voor dit soort plannen, zullen wij daar zeker voor zijn.

De heer **Van Hattem** (PVV): Denkt mevrouw Knoet niet dat daarvan een totaal verkeerde prikkel uitgaat richting de sector en dat een aantal omwonenden en agrariërs al denkt: laat dat geld van de provincie maar komen?

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Gaan wij de commissievergadering overdoen? Ik heb de heer Van Hattem gezegd dat hij heel goed weet dat het bij een bedrag van 3 miljoen euro gaat om kleine ondersteuning en niet om het uitkopen of verplaatsen van agrariërs. Dat hebben wij in het verleden meer dan genoeg gepromoot en gedaan. Daar hebben wij het hier niet over en dat kan ook niet voor dit bedrag. Het is ook niet de bedoeling.

De heer **Van Hattem** (PVV): U was zelf al bezig om de commissievergadering over te doen, mevrouw Knoet. Ik zie daar niet zo veel bezwaar in. In de commissie sprak u al over bedragen van 15 miljoen euro en over verlengen van de regeling. Waar ligt bij u de grens? Moeten wij blijven doorgaan met hier geld in te pompen?

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Het bedrag van 15 miljoen euro heeft de heer Van Hattem vast niet van mij gehoord. De grens hebben wij vastgesteld. Vanaf 2020 willen wij geen overlast meer hebben in de gebieden waar nu de geur- en fijnstofnorm te hoog is en waar in de beleving van bewoners sprake is van overlast.

GS stellen als belangrijkste criterium dat alle betrokkenen het met elkaar eens zijn. Dat zou kunnen betekenen dat een oplossing die leidt tot minder overschrijding van geur en fijnstofnorm niet doorgaat als er een notoire tegenstander is. Dat mag uiteindelijk niet gebeuren. Mevrouw Klitsie zal straks de motie nader toelichten die wij hiervoor samen met D66 hebben opgesteld.

GS wensen ook dat alle partijen bijdragen aan financiële kosten naar draagvlak. Wij vinden dat een onmogelijke en onredelijke eis aan bewoners. Zij betalen immers al indirect mee aan de bijdragen van gemeenten. Wij kunnen ons voorstellen dat bewoners moeten meewerken aan een oplossing, maar toch niet met een financiële bijdrage. Samen met GroenLinks en SP brengen we een amendement in. Mevrouw Roijackers zal het toelichten.

In de commissie hebben we doorgesproken over de wijze waarop voorstellen op duurzaamheid getoetst konden worden, in de zin van of wij er ook op langere termijn zeker van kunnen zijn dat de oplossing standhoudt. Volgens de gedeputeerde waren daarvoor geen middelen beschikbaar. Ik heb de afspraken in het Brabantberaad erop na gelezen. De gemeenten zouden in urgentiegebieden de rol van marktmeester op zich nemen en erop toezien dat er pas een uitbreiding in een urgentiegebied kan zijn als er door stoppers in hetzelfde gebied ruimte komt. Het kan dus wel en ik kom er graag in commissieverband op terug.

We hebben de gemeenten in de commissie gesproken. Vele zijn zeer serieus en goed onderbouwd aan de slag. Het aantal aangewezen urgentiegebieden is echter nog laag en er zijn bovendien gemeenten die nog geen stappen hebben gezet. Of het nu aandachtsgebieden zijn hotspots of urgentiegebieden, wij gaan wel uit van verbetering. Het gaat niet om de naam.

De PvdA wil vooral dat er nu stappen worden gezet en dat de gemeenten die in dialoog tot verbeterplannen komen, vooruit kunnen. Daarom kunnen we ons vinden in criteria voor financiële ondersteuning die ruim zijn geformuleerd en niet onnodig veel barrières in deze fase opwerpen. We vinden echter wel dat naast de drie door GS genoemde criteria zeker ook getoetst moet worden op de mate waarin de oplossing ook op langere termijn stand houdt.

Samen met Groen Links dienen we een amendement in voor dit vierde criterium.

De **voorzitter**: Door de leden mw. Knoet-Michels en mw. Roijackers wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 62/14 inzake de criteria financiële ondersteuning bij opheffen overlast veehouderij in urgentiegebieden; besluiten dat:

- de volgende tekst aan de criteria van het ontwerp-besluit van het Statenvoorstel wordt toegevoegd:
4. Partijen hebben in de verbeterplannen acties opgenomen waardoor aannemelijk is dat de oplossing op langere termijn standhoudt."

Toelichting:

- Uit het verbeterplan moet duidelijk blijken dat de gekozen oplossing op langere termijn stand houdt en aannemelijk is dat sprake is van een zogenaamde duurzame oplossing. Dat zou o.a. kunnen blijken uit bijvoorbeeld de keuze van de gemeente om een marktmeesterrol op zich te nemen hetgeen betekent dat

nieuwe ontwikkelingen in het betreffend gebied alleen mogelijk zijn als stoppers in het gebied ruimte hebben ingeleverd (conform afspraak Brabantberaad d.d. 20 januari 2014).

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging. Het krijgt nr. A7.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voorzitter. Ook in dit dossier complimenten voor GS. Zij hebben snel gereageerd op de motie van juli 2014 van PvdA, mede door onze fractie ingediend. In de afgelopen commissievergadering lag een set criteria voor, op basis waarvan nu een subsidieverordening gemaakt kan worden.

Het eerste criterium dat alle partijen het eens moeten worden over het verbeterplan vinden wij een goed criterium maar het heeft ook het risico in zich dat een partij het proces kan frustreren om redenen die wij op dit moment nog niet kunnen bedenken. Ik heb een motie voorbereid om een uitzonderingsbepaling op te nemen in de subsidieverordening die nog gemaakt moet worden, zodat GS op basis van het proces dat zij hebben kunnen volgen, als het nodig die uitzonderingsbepaling kunnen toepassen. Wij hebben echter liever dat het proces zich op een goede manier ontwikkelt.

Ik wil nog een opmerking maken over de werkwijze van de Themacommissie Stad en Platteland (TSP):

De **voorzitter**: Heel kort, want uw spreektijd is om.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Daarom heb ik het ook als tweede punt genomen. Wij hebben contact over de terugkoppelingen van het Brabantberaad en de Stuurgroep Dynamisch Platteland. Wij willen dat graag in stand houden om druk op het proces te houden.

De **voorzitter**: Door de leden mw. Klitsie, mw. Knoet-Michels, Mondriaan en Kap wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 31 oktober 2014, behandelend het Statenvoorstel 62114B inzake Criteria financiële ondersteuning opheffen overlast veehouderij in urgentiegebieden; constaterende dat:

- het eerste criterium luidt: Financiële ondersteuning is alleen aan de orde in het kader van een verbeterplan waardoor de overlast daadwerkelijk en naar genoegen van alle betrokken partijen wordt opgelost;
- de criteria leidend zijn voor een op te stellen subsidieverordening, overwegende dat:
 - draagvlak bij alle betrokkenen essentieel is voor een toekomstvaste oplossing van de overlastgebieden;
 - een enkele partij (notoire dwarsligger), ondanks een zorgvuldig proces, zijn goedkeuring kan onthouden aan het verbeterplan;
 - hierdoor de verbetering ten aanzien van de overlastsituatie vertraagd of zelfs niet gerealiseerd kan worden;
- het in uitzonderlijke gevallen gewenst is maatregelen te treffen om de overlast van fijnstof en/of geuroverlast substantieel te verminderen ook als één partij niet akkoord is, verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
 - in de uitwerking van de subsidieverordening een uitzonderingsbepaling op te nemen, zodanig dat Gedeputeerde Staten patstellingen kunnen voorkomen, en gaan over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M25.

Mevrouw **Roijackers** (D66): Voorzitter. Het heeft erg lang geduurd voordat we de problemen hebben aangepakt die bewoners hebben ervaren rond de intensieve veehouderij; erg lang voordat er eindelijk een grootschalig, gericht onderzoek komt naar de Brabantse luchtkwaliteit. Het duurt opnieuw erg lang voordat de urgentiegebieden worden vastgesteld om over het onderwerp mestverwerking maar te zwijgen.

Bewoners zijn ongeduldig, en terecht. Dat is de reden dat wij met de PvdA een motie heb ingediend om de oplossingen vanuit de omgevingsdialoog een bestendig karakter te geven.

Mevrouw Slegers en mevrouw Knoet hebben al toegelicht waarom we het volkomen onacceptabel vinden dat van bewoners een financiële bijdrage wordt gevraagd. Via het amendement willen we bewoners juist uitzonderen. We hopen op ieders steun hier.

Bewoners zijn in de regel niet "schuldig" aan het veroorzaken of "plichtig" aan het oplossen van de knelpunten rond de intensieve veehouderij. Integendeel, omwonenden mogen juist bescherming en oplossingen van ons verwachten. Als je het aan GroenLinks vraagt, hebben ze daar al te lang op moeten wachten. Het is tijd voor een aanpak van die gebieden die recht doet aan hun terechte zorgen

De **voorzitter**: Door de leden mw. Roijackers, mw. Knoet-Michels, mw. Slegers en mw. Klitsie wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 31 oktober, behandelend de Criteria financiële ondersteuning opheffen overlast veehouderij in urgentiegebieden (62/14), besluiten dat:

1. aan de tekst van het ontwerpbesluit 62/14 B de volgende overweging wordt toegevoegd:
van omwonenden persoonlijke, maar geen financiële inzet verwacht mag worden.
2. in bijlage 1 aan criterium 2 achter "alle partijen" wordt toegevoegd "met uitzondering van omwonenden", zodat het begin van de eerste zin van criterium 2 komt te luiden: "Het is nadrukkelijk de bedoeling dat alle partijen met uitzondering van omwonenden ook financieel hun verantwoordelijkheid nemen (...)."

Toelichting:

- Van bewoners in de omgevingsdialoog mag geen financiële bijdrage verwacht worden op dezelfde manier als dat wel verwacht mag worden van agrarisch ondernemers en gemeenten. Dus wel: een snipperdag opnemen, bereid zijn om een terras of oprit aan te passen. Maar niet: een directe financiële bijdrage leveren aan het oplossen van knelpunten rond intensieve veehouderijen.
- Bewoners zijn in de regel niet "schuldig" aan het veroorzaken, of "plichtig" aan het oplossen van de knelpunten rond de intensieve veehouderij. Integendeel, omwonenden van intensieve industrie zijn een groep die maatschappelijke bescherming mag verwachten, bijvoorbeeld wanneer volksgezondheid in gevaar komt of als er directe (stank)overlast is van nabijgelegen veehouderijen. Voor deze bescherming hoeven ze niet - anders dan via de belastingen - te betalen.

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A8.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Wij hebben in beginsel ingestemd met de motie, maar wij hadden toch een andere gedachte bij de uitwerking.

De **voorzitter**: Misschien is het handig als u concreet aangeeft over welke motie u spreekt?

De heer **Van der Wel** (PvdD): De motie die aanleiding was voor het voorstel van GS. Wij hadden een andere uitwerking gedacht.

Oplossingen zoals in de motie zijn verwoord, zijn een heel breed begrip. Wij zien oplossingen in het aanscherpen van de fijnstofnormen en de geurnormen, van de uitbreidingsmogelijkheden en andere maatregelen ter voorkoming van verdere verdichting van de veestapel in de concentratie- of urgentiegebieden, liefst aangevuld met bepalingen ter bescherming van de gezondheid van mens en dier. Het moet van urgentiegebied naar leefbaar gebied en dan het hele gebied. Zo hebben wij de motie gelezen.

In een urgentiegebied gaat het natuurlijk niet om een enkel geval maar om de concentratie van het geheel. De casussen die de wethouders aanvoeren, zoals in de presentaties weergegeven, zijn wel betrokken op een enkel individueel geval, een stinkende boer of een bron hier of daar, maar als je goed kijkt naar de plaatjes ligt het hele gebied eromheen ook rood op van de uitstoot. Het is niet voor niets overbelast.

Sponsor je één project dan is er altijd een volgend. We raken zo verstrikt in een web van sponsoring. Het CDA spreekt over verplaatsing en de PvdA wil absoluut geen verplaatsing. Volgens mij weet niemand precies wat er nu gaat gebeuren. Wij vinden het geen overheidstaak om op deze wijze te werk te gaan. Provinciale maatregelen moeten een algemeen doel nastreven en dat is ook het beschermen van burgers die overlast hebben van de veehouderij. Wanneer er overlast is, kan het niet anders dan dat er normen worden overschreden. En als er normen worden overschreden dan moet de uitstoot omlaag.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Wanneer hebben wij aangegeven voor verplaatsing te zijn?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik was in de war, het was de heer Verhees van de fractie van de VVD.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Precies! Dan mijn tweede vraag. Kunt u in uw arm knijpen, mijnheer Van der Wel, dan wordt u misschien wakker, want u was niet aanwezig toen dit in de commissievergadering allemaal werd besproken. Toen stond u buiten te kletsen met omwonenden.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Volgens mij was ik helemaal aanwezig tijdens de presentaties van de wethouders over hoe de gebieden eruit zagen, waar de bouwblokken lagen, hoe rood het was. Ik heb daarover ook een vraag gesteld en antwoord gekregen. Volgens mij was ik er 100% bij.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, vervolgt u uw betoog en rondt het af want uw spreektijd is bijna om.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik zei dat als de normen worden overschreden, de uitstoot omlaag moet. Dat is echt een verantwoordelijkheid van ondernemers zelf. Zij hebben het meeste belang bij een goede relatie met de omgeving. Mevrouw Slegers van de SP gaf een goed voorbeeld: een andersoortig model. Het blijkt in de praktijk ongelofelijk moeilijk om bedrijven aan te spreken op bijvoorbeeld stank. Daar is nog voldoende werk te doen. Wij kunnen als overheid alleen structureel werken aan een oplossing als we streven naar lagere normen, meer meten en minder beesten.

De **voorzitter**: De heer Kap voert het woord niet. Dan zijn wij gekomen aan het einde van deze eerste termijn van de zijde van uw Staten. Zoals ik al aangekondigd heb, schorsen wij nu de vergadering voor een kleine pauze in de hal waar u gevoed en gelaafd zult worden met een eenvoudige doch voedzame snack.

Daarna ronden wij de vergadering helemaal af.

De vergadering wordt van 18.00 uur tot 18.20 uur geschorst.

De **voorzitter**: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Het woord is gedeputeerde Van den Hout, sorry, gedeputeerde De Boer.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter. Het is inderdaad een agrarisch thema, ik kan mij uw vergissing wel voorstellen. Enkele leden hebben zelf al aangegeven dat wij de commissievergadering hier niet opnieuw moeten doen. Ik vind dat erg prettig, want de leden hebben tijdens die vergadering heel heldere signalen afgegeven die nu zijn verwoord in twee amendementen en een motie. Ik kom daarop zo terug.

Mijnheer Van Hattem, in de bijdrage van mevrouw Knoet die ik op dit punt van harte ondersteun kwam duidelijk naar voren dat de dialoog een uiterst effectief middel is. Dat hebt u ook gehoord in vergadering van TSP. Wij hebben echter met elkaar vastgesteld dat er in dat gebied meer knelpunten zijn die wij met een betrekkelijk klein bedrag kunnen helpen oplossen, met de kaders die Staten daarvoor vandaag proberen vast te stellen.

Tegen de heer Van der Wel zou ik willen zeggen dat wij de normen die hij zo node mist vastgesteld hebben in de Verordening ruimte 2014 na 14 uur debatteren. Wij zijn heel duidelijk geweest dat dit de criteria zijn waarover het gaat en waarover het moet gaan. Als er straks rapportages over gezondheidsonderzoeken komen die weer leiden tot aanpassing van de Verordening ruimte, denk ik dat deze en de volgende Staten gezien het belang voor de Brabanders onmiddellijk maatregelen zullen nemen voor een aangepaste verordening. Dat ligt nog in het verschiet.

Ik vind het jammer dat de heer Van der Wel spreekt over sponsoring. Hij had daarstraks nog iets over geld met een andere metafoor. Wij passen hier geen sponsoring toe maar een duidelijk middel om uiteindelijk een stapje te kunnen maken in dit gebied. De heer Van der Wel vindt dit geen provinciale taak. Wij denken dat het met name een provinciale taak is om samen met de gemeenten met andere overheden, het bedrijfsleven en de burgers de handen in elkaar te slaan zoals de wethouders dat hebben aangegeven.

Dit maakt deel uit van een totaalpakket. Wij hebben de Verordening ruimte en hebben de BZV (Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij) en willen op deze manier de knelpunten oplossen. Als de Staten daarmee instemmen, kunnen wij op die manier ingrijpen als er sprake is van overlast bij burgers en omgekeerd kunnen wij gezonde bedrijven waar wij trots op zijn een toekomst bieden. Dat is ook de bedoeling van ons economisch beleid.

Ik stap nu over naar de twee amendementen en de motie. Met amendement A7 wordt beoogd een vierde criterium te benoemen. Op zich is het altijd zinvol om te spreken over volhoudbaarheid als ander woord voor duurzaamheid dat een beetje hol begrip lijkt te worden. Ik denk dat hier over volhoudbaarheid wordt gesproken als een mooie vertaling van het Engelse sustainability die dan op lange termijn stand kan houden.

Enerzijds zit dit al opgeborg in het eerste criterium. In die zin is het een dubbeling. Als u dat nog een keer wilt markeren, kan ik daar geen bezwaar tegen hebben. Het is wel de vraag hoe de beeldvorming zal zijn als er een motie is aangenomen of een besluit is genomen. De heer Van der Wel was immers ook erg verdrietig omdat hij een totaal ander beeld had bij de motie die destijds is aangenomen. Dan heeft hij blijkbaar op dit moment onvoldoende kunnen doorvragen. De toelichting bij dit amendement zou ons op het verkeerde been kunnen zetten. Als die indieners met het toevoegen van een vierde criterium bedoelen dat het aannemelijk moet zijn dat de oplossing op langere termijn standhoudt, dat het dus geen incident mag zijn waarvan het effect na een paar maanden verdwenen is en je opnieuw geld zou moeten uitgeven om een oplossing te kunnen bieden, is dat terecht. Overigens is dit wat mij betreft al impliciet opgenomen in het eerste criterium. Terecht spreken de indieners over wat in Brabantberaad op 20 januari is afgesproken. Ik denk dat wij daarover het debat nog eens een keer moeten voeren. De marktmeesterrol is daar terecht aan de orde geweest. Maar als het vierde criterium bedoeld is om het op die manier uit te voeren, gaan wij naar mijn mening op dit moment een stap te ver. Wij zijn dat punt namelijk op dit moment

aan het uitwerken met het Brabantberaad. Wij hebben afgelopen week een vergadering gehad met de stuurgroep. Daar is een aantal stappen gezet, mevrouw Roijackers, ook op het mestdossier.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ik wil graag bevestigen dat de gedeputeerde het zo mag interpreteren. Het zou wat mij betreft kunnen met een marktmeesterrol maar ik ben ook heel nadrukkelijk geweest in mijn betoog en ik heb aangegeven dat ik vind dat wij ruim moeten interpreteren omdat wij ook willen dat de gemeenten die nu stappen zetten met de bewoners met succes verder kunnen gaan. Ik kan alleen maar bevestigen dat ik de interpretatie van de gedeputeerde juist vind.

De **voorzitter**: Waarvan akte!

De heer **De Boer** (GS;VVD): Als wij later misschien nog kijken naar de verordening die het college gaat maken, wij samen de band af luisteren en het op die manier vinden, heb ik tegen amendement A7 geen bezwaar.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Mag ik even weten wat die interpretatie precies is, want die is mij niet helemaal duidelijk?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik heb zo-even geprobeerd het als volgt te verwoorden en ik heb begrepen dat mevrouw Knoet dat ondersteunt. In het amendement staat letterlijk: "Partijen hebben in de verbeterplannen acties opgenomen waardoor aannemelijk is dat de oplossing op langere termijn standhoudt". Daarmee wordt gezegd dat wij in de toekomst in dit soort verordeningen geen geld uitgeven aan oplossingen die slechts enkele maanden of een halfjaar werkzaam zijn en daarna niet meer. Ik heb al gezegd dat dit impliciet al in het eerste criterium zit. Als de Staten er behoefte aan hebben om dit te expliciteren en op deze manier uit te leggen in het vierde criterium kan ik daartegen geen bezwaar hebben. Dat heb ik proberen te verwoorden.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voorzitter. Ik heb nog een vraag over amendement A7. De gedeputeerde zegt geen bezwaar te hebben tegen dit amendement. Maar in de toelichting staat: "hetgeen betekent dat nieuwe ontwikkelingen in het betreffende gebied alleen mogelijk zijn als stoppers in het gebied ruimte hebben ingeleverd". Dit is natuurlijk gevaarlijk, want stel dat de dialoog betekent dat er nieuwe ontwikkelingen moeten komen zodat het verbetert en er geen stoppers zijn, kunnen die goede ontwikkelingen dus niet doorgaan.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Dat is de reden waarom ik aan mevrouw Knoet en de andere indiener nadrukkelijk heb gevraagd wat zij bedoelen met deze toelichting en of ik deze toelichting kan lezen op de manier zoals ik net aan mevrouw Geeraedts heb uitgelegd. Bovendien denk ik dat wat de heer Van Agtmaal suggereert nooit aan de orde kan zijn, want als een bedrijf voldoet aan de BZV, waarin al die eisen aan fijnstof, geur, overlast en dergelijk worden gestipuleerd, en de innovaties op die manier een toekomstbestendig bedrijf opleveren conform de BZV kan er geen sprake meer zijn van een blokkade in dat gebied. Niemand in deze Staten bestrijdt dat wij de goede agrarische bedrijven de kans moeten geven zodanig dat zij kunnen produceren en de overlast op die manier tot een minimum wordt beperkt, net zoals wij dat op bedrijventerreinen kunnen doen. Ik heb gemerkt dat heel veel agrarische bedrijven bereid zijn dat te doen of al zo ver zijn.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Ik zou tegen de heer Van Agtmaal willen zeggen dat het stuk dat hij voorleest letterlijk staat in de stukken over het Brabantberaad waarin de rol van de marktmeester wordt

gedefinieerd. In de toelichting geef ik aan dat het o.a. bij zo'n voorbeeld duidelijk wordt dat als zo'n oplossing wordt opgenomen in een verbeterplan, je natuurlijk altijd spreekt over een langere termijn oplossing, maar het is zeker niet het enige en de gedeputeerde mag het zo ruim interpreteren als in de zin daarboven staat, zolang maar duidelijk is dat de oplossing op langere termijn standhoudt.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Ik dank mevrouw Knoet voor de verhelderende toelichting.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Amendement A8 strekt ertoe bewoners uit te sluiten van financiële verantwoordelijkheid in de urgentiegebieden. Wij hebben hierover in de commissie uitgebreid gesproken. De heer Van Hattem zei terecht dat ik met een zwak voorbeeld gekomen ben. Daar heeft hij een punt. Als wij de band van de vergadering terugluisteren en nog eens kijken naar de tekst zoals die hier staat, zou dat weleens tot zeer vreemde situaties kunnen leiden. Ik heb geen bezwaar tegen amendement A8, maar zou de indieners willen vragen om het zodanig te muteren dat bijvoorbeeld de situatie waarin burgers uitgaven gaan doen om overlast van hun burens te voorkomen bijvoorbeeld door bij een bouwmarkt een hogere schutting te kopen, niet bij deze subsidieregeling hoort. Het is prima dat burgers die overlast ondervinden van agrarische activiteiten, bijvoorbeeld niet meebetalen aan een luchtwasser. Dat voorbeeld werd gegeven tijdens de commissievergadering. Dat is een terecht punt, maar dat geldt niet als een burger een schutting koopt om zijn buurman niet te zien. Ik wil dat graag erbij gezet hebben, want anders zou in het kader van deze subsidieregeling elke burger langs kunnen komen om te kijken of iets binnen de verordening past. Als blijkt dat het niet is uitgesloten, zou men aanspraak kunnen maken op de middelen.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Het amendement is bedoeld om burgers die een bijzondere positie innemen aan de omgevingsdialogtafel te beschermen. Wij kennen geen burgers die overwegen om bonnetjes in te dienen voor het plaatsen van een hoge schutting. Het is volkomen terecht dat gemeenten en bedrijven een financiële verantwoordelijkheid nemen, dat geldt echter niet voor burgers. Zij veroorzaken die stank niet en zij zijn geen bevoegd gezag. In die zin vinden wij het niet kloppen dat er staat dat alle partijen hun financiële verantwoordelijkheid moeten nemen.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik ben het volledig eens met uw betoog, mevrouw Roijackers, en ik ben het ook volledig eens met het amendement. U hebt nog geen signalen van burgers die bonnetjes komen inleveren. Met alle respect, dat vind ik niet zo belangrijk. Ik vind het veel belangrijk dat er heldere criteria geformuleerd worden. Dat willen wij allebei. Ik kan de verordening zodanig inrichten dat ik voorkom dat burgers allerlei bonnetjes gaan indienen. Ik geef een voorbeeld. Er heeft een goede dialoog plaatsgevonden. De buurman gaat zijn stal vergroten volledig in lijn met de regels van de BZV. Hij heeft een zeven gehaald en kan zijn bedrijf op die manier ontwikkelen. De buurman vindt dat jammer en gaat bij een bouwmarkt een hogere schutting kopen. Hij zegt: dit was deel van de dialoog en ik dien daar een bonnetje voor in. Dat wil ik voorkomen. Ik wil dat het geld op de juiste plaats kan worden ingezet en niet op die manier. Ik wil dat uitsluiten. Ik heb mevrouw Roijackers gezegd dat zij wat mij betreft een punt heeft gemaakt tijdens de commissievergadering en met het amendement ook. Ik wil echter uitsluiten dat er misbruik gemaakt kan worden. Het geld is daarvoor niet bedoeld.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Ondernemers moeten hun verantwoordelijkheid nemen om te voorkomen dat hun bedrijf overlast veroorzaakt. Gemeenten moeten hun verantwoordelijkheid nemen en wij ook, maar burgers hoeven geen financiële verantwoordelijkheid te nemen voor het oplossen van knelpunten in urgentiegebieden.

De **voorzitter**: Dat lijkt mij voldoende gewisseld. Ik zal er zo nog een opmerking over maken in procedurele zin, maar eerst een interruptie van de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik denk dat de bedoeling van de gedeputeerde duidelijk is, maar de vraag is of hij wil dat wij dit criterium verwoorden in ons amendement of zegt hij dat dit criterium in de subsidieverordening thuishoort? Of vindt hij het voldoende als wij hier als Staten uitspreken dat de 3 miljoen euro niet bedoeld zijn voor individuele vergoedingen waarop particulieren een beroep doen buiten het overleg om?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik neem aan dat het een technische opmerking is. Als dat inderdaad zo is en als die door de heer Heijmans wordt verwoord, dan hoeft dit voor mij niet in het amendement te staan. Als dat de opdracht is van de Staten bij deze criteria en men heel goed weet dat ik dit ga uitsluiten bij de uitwerking van de verordening, hebben wij samen een overeenkomst die ik goed kan gebruiken om mijn werk te doen.

De **voorzitter**: Ik geef u even in overweging om te kijken of het amendement na deze toezegging nog gehandhaafd moet worden. Het gaat om zorgvuldige besluitvorming en om teksten van verordeningen die wij vaststellen. Als het niet wordt ingetrokken, vraag ik de indieners even met elkaar te checken of de formulering van het amendement zodanig is dat de gedeputeerde dit zorgvuldig in de besluitvorming kan verwerken. Dat vraagt misschien nog even aandacht als blijkt dat de toezegging van de gedeputeerde niet voldoende is.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voor alle helderheid: het amendement zoals het hier voorligt, is prima, dat ondersteun ik ook. Wat mij betreft is er geen bezwaar. Ik heb echter iets toegevoegd en het is aan u om te bepalen of u dat nadrukkelijker wil stipuleren in de vorm van een aangepaste amendement of dat wij het eens zijn over mijn mondelinge toevoeging en dan hoeft het amendement voor mij niet aangepast te worden. Het is aan u om dat te bepalen, want u bakt koek.

De heer **Heijmans** (SP): Ik vind deze opmerking van de gedeputeerde een prima aanbod, omdat ik bang ben dat als wij dit op korte termijn gaan verwoorden in een amendement er weer juridische discussies ontstaan over de formulering. Ik denk dat de hele Staten precies begrijpen wat de gedeputeerde bedoelt en er dus geen onduidelijkheid hoeft te bestaan. Ik stel voor om het amendement te laten zoals het is met de toelichting van de gedeputeerde die onderschreven wordt door de hele Staten.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Motie M25 "Voorkom patstelling" is door een groot aantal partijen ondertekend. Het college heeft geen bezwaar tegen deze motie. Door de uitzonderingsbepaling op te nemen realiseert u in wezen een dubbele dekking omdat in de Algemene Subsidieverordening in artikel 24 al een hardheidsclausule staat. Met deze motie wordt het nog eens nadrukkelijk gemotiveerd met een uitzonderingsbepaling om een patstelling in dat proces te voorkomen. Wij hebben daarover in de commissie uitgebreid met elkaar gediscussieerd. Deze motie ligt in de lijn van de betogen van de commissieleden.

De heer **Verhees** (VVD): Voorzitter. Ik heb diverse sprekers horen zeggen dat als de normen overschreden worden gemeenten en bedrijven aan zet zijn. Als er normen worden overschreden, hebben de burgers daarin geen taak. De gemeente moet handhaven. Die 3 miljoen euro moeten juist niet worden ingezet waar sprake is van het overschrijden van normen, maar waar wel sprake is van overlast. Die splitsing moeten wij goed maken.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik doelde in mijn betoog op het feit dat het voor burgers ontzettend moeilijk is om hier grip op te krijgen. De klachten over geur of stof zijn heel moeilijk te verwoorden. Er komt niet direct iemand van de gemeente of de provincie meten en zeggen dat men gelijk heeft. Het is een heel moeilijk proces. Dat is de frustratie.

De heer **Verhees** (VVD): De normen zijn heel goed vastgelegd in de vergunningen. Alle bedrijven hebben een vergunning. Als die wettelijke normen worden overschreden, wordt er gehandhaafd. Daarvoor moeten wij die 3 miljoen euro dus zeker niet inzetten, want dan gaat het geld naar overtreders. Wij moeten die situaties duidelijk scheiden. Het geld moet worden ingezet in situaties waarin de normen niet worden overschreden.

De heer **Van der Wel** (PvdD): De heer Verhees denkt dus dat als er overlast is de normen niet worden overschreden?

De **voorzitter**: Wij moeten wel naar elkaar luisteren.

De heer **Verhees** (VVD): Wij hebben het hier over de wettelijke normen. Er kan overlast worden ervaren terwijl de normen niet worden overschreden.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Ik denk dat er nu een misverstand gecreëerd wordt dat helemaal niet nodig is. Het gaat om overlastgebieden waarvan de gemeente samen met betrokkenen met het urgentieteam vaststelt dat er inderdaad overlast is volgens de drie criteria van de verordening: stank, fijnstof of belevening. Daar gaat het gebiedsproces aan de gang. Als in dat gebiedsproces een kleine oplossing gevonden wordt waaraan de provincie iets kan bijdragen, is dat geld beschikbaar. Ieder individueel bedrijf dat normen overschrijdt, moet je handhaven. Hier gaat het ook om groepsgebeuren en om cumulatie van dingen.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Klitsie voor haar toelichting.

De heer **Verhees** (VVD): Het is heel duidelijk.

Ik wil nog even kort ingaan op het amendement over de volhoudbaarheid. Wij vinden dit te vaag omschreven. Men kan er alle kanten mee uit. Een bedrijf is met zijn burens overeengekomen dat het heel veel gaat investeren, terwijl anderen zeggen dat het veel te veel gaat investeren waardoor de kostprijs veel te hoog wordt en niet houdbaar en duurzaam is. Dan zouden wij in zo'n geval geen subsidie kunnen verstrekken. Dat lijkt mij toch een te vaag criterium.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voorzitter. Het was al een mijlpaal toen de Staten de BZV vaststelden. Nu hebben wij dit voorstel voorleggen. Even los van de drie miljoen euro, wij zijn van mening dat dit wellicht de toekomst is van de provincie: een dialoog voor de veehouderij en wellicht ook voor andere sectoren en beleidsvelden van de provincie. Wij zien de toekomst in ieder geval goed tegemoet en wensen iedereen veel succes met dit proces.

Mevrouw **Slegers** (SP): Ik wil van de gelegenheid gebruikmaken om mij aan te sluiten bij de woorden van de heer Van Agtmaal.

De heer **Van Hattem** (PVV): Wij moeten ons een oordeel vormen over dit voorstel. Het lastige is het probleem dat werd geschetst door de wethouder van Asten tijdens de bijeenkomst. Hij toonde een mooi kaartje waarop de kern van het probleem goed te zien was. In die gemeente waren veel veehouderijen verplaatst omdat zij te veel stikstof uitstootten voor het Natura 2000-gebied De Grote Peel. Die boerderijen waren verplaatst in de richting van de dorpskern van Heusden. Daardoor ontstond er stankoverlast voor het dorp Heusden. Dergelijke situaties zijn gecreëerd door een slecht ruimtelijke-orderingsbeleid en door een totaal doorgeslagen natuurbeleid. Ik denk dat daarin veel meer de kern zit van het probleem. Wij willen nu met al deze knip- en plakmaatregelen en 3 miljoen euro alles oplossen. Dat werkt niet. Van de socratische dialogen waarvan de gedeputeerde in het verleden de mond vol had, zegt hij nu zelf dat die niet voldoende zijn. Als wij dan toch in de klassieken blijven hangen, blijft alleen het "pecunia non olet" over, geld stinkt niet zoals ik daarstraks al zei. Ik denk dat wij hiermee geen oplossing bereiken en wij 3 miljoen euro over de balk gooien. Derhalve kunnen wij niet instemmen met dit voorstel.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voorzitter. Ik wil naar aanleiding van de reacties op amendement A7 nog even nadrukkelijk stellen dat hier bedoeld is dat bij de beslissing of er wel of geen financiële ondersteuning is, gekeken wordt of het aannemelijk is dat de oplossing die samen gekozen wordt langere tijd standhoudt. Dit staat op geen enkele manier in de verordening. Het gaat vooral om te tijd. Zoals ook de gedeputeerde zei: het moet geen oplossing zijn die over een halfjaar of een jaar niet meer leidt tot het terugdringen van overlast. Daar hebben wij het immers over in deze gebieden en deze gevallen.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Ik wil de gedeputeerde danken voor zijn heldere beantwoording. Ik wil geen inhoudelijke bijdrage meer geven op dit moment, maar misschien kan de Subsidieverordening nog een keer in de TSP ter kennisname worden gebracht, of moet die formeel door de commissie worden vastgesteld?

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks) Voorzitter. Wij zijn blij dat de gedeputeerde voortvarend aan de slag is met het dossier mestverwerking en vragen hem wanneer dat ter bespreking terugkomt in de commissie.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter. Mevrouw Roijackers, wij hebben een Stuurgroep Brabantberaad gehad, wij hebben oriënterend gesproken o.a. aan de hand van een aantal rapportages. Als er duidelijkheid is, er afspraken gemaakt kunnen worden en partijen samen een richting hebben kunnen ophoesten, zorgen wij altijd dat de TSP in stelling gebracht wordt. Nogmaals, deze kip zit gelukkig al hard te broeden. Tegen de tijd dat het ei er is, zal ik die u trots tonen.

Hetzelfde geldt voor de subsidieverordening. Ook die staat in het register genoteerd. Tegen de tijd dat het college die heeft vastgesteld op basis van de criteria die wij vandaag met of zonder amendement vaststellen, zullen wij die ter kennisname voorleggen.

Mijnheer Van Hattem, Socrates is nog steeds een leidsman. Ik heb nergens gezegd dat de socratische werkwijze ergens gestrand zou zijn. Het is een van de instrumenten die wij moeten inzetten om een uitermate complex probleem in Brabant te kunnen oplossen. Dit is daar een onderdeel van. Wij blijven bij onze klassieken. Daar komt ie!

De **voorzitter**: Wie is het eerst: Plato of Socrates?

De heer **Van Hattem** (PVV): Als wij het dan toch over socratische dialogen hebben, moet ik wel reageren anders is het geen dialoog. Het is belangrijk dat wij inderdaad die dialoog aangaan, maar wij hebben zo veel instrumenten ingezet, wij hebben allerlei dialoogsessies en bijeenkomsten georganiseerd, Felix Rottenberg en Co. zijn opgetrommeld voor van alles en nog wat en waar staan wij nu? De enige

conclusie is dat wij toch weer een zak geld nodig hebben om de problemen op te kunnen lossen. De problemen zijn echter van veel structurelere aard. Destijds zijn veehouderijen verplaatst van natuurgebieden in de richting van dorpskernen. Daar ligt een veel belangrijker oorzaak. In plaats van nu een subsidieverordening vast te stellen, pleit ik ervoor dat de gedeputeerde voor de gevallen waarvoor er echt geld nodig zou zijn naar de Staten komt. Dan kunnen wij onze goedkeuring geven voor het incidenteel beschikbaar van middelen. Dat lijkt mij veel verstandiger dan een subsidieverordening vast te stellen die alleen neveneffecten kan uitlokken.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Dat is dan handig als ik ongeveer zes weken nodig heb om een voorstel bij de Staten te krijgen, er eerst een discussie in de commissie moet plaatsvinden voordat de Staten het vaststellen. Dan ben ik drie maanden verder. De motie M32 van 4 juli 2014 is met grote meerderheid aangenomen om het college de gelegenheid te geven de instrumenten maximaal te kunnen inzetten. Ik ben daartoe opgeroepen en heb nu een voorstel op tafel liggen waar wij verder mee kunnen en willen. Ik heb daarvoor ook complimenten gekregen.

Mevrouw **Slegers** (SP): Ik constateer met velen hier dat de PVV tegen de inbreng van burgers en tegen de dialoog is. Ik wil de PVV die gifbeker helemaal zelf leeg laten drinken.

De heer **Van Hattem** (PVV): Die gifbeker kon niet uitblijven. Ik heb echter niet gezegd dat wij tegen dialoog zijn en tegen inbreng van burgers. Dan heeft mevrouw Slegers mij verkeerd begrepen. Ik heb gezegd dat wij het instrument dialoog, waar hier hard op is ingezet, eerst moet gebruiken en daarna pas over geld gaan praten. Nu wordt er al over geld gesproken voordat alle dialogen en cetera afgerond zijn.

Mevrouw **Slegers** (SP): Wij noemen dat: "Put your money where your mouth is." Wij willen dat graag doen en de PVV dus niet.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Misschien ten overvloede. Wij kunnen constateren dat dit het resultaat is van een motie in de Staten. Ik vond de bespreking in de commissie uitstekend en hier ook. Volgens mij dreigt er nu toch wat misverstand te ontstaan over de amendementen en de motie. Kan de gedeputeerde nog even nadrukkelijk aangeven of mijn conclusie juist is dat hij bij beide amendementen zegt "geen bezwaar" en dat dit ook geldt voor de motie?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Dat is correct, voorzitter.

De **voorzitter**: De gedeputeerde komt daarmee aan het einde van zijn inbreng in tweede termijn. Ik stel voor dat wij gaan stemmen.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Mogen wij nog even een minuut schorsing, voorzitter.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De **voorzitter**: Ik stel vast dat het benodigde beraad heeft plaatsgevonden en dat dit aanleiding voor een verklaring van een van de indieners van amendement A7.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voorzitter. Ik begrijp dat de toelichting bij amendement A7 verwarring geeft. Ik stel voor om die te schrappen waardoor het voor iedereen helder is waarop men stemt.

De **voorzitter**: Amendement A7 wordt gewijzigd. Alles wat onder "Toelichting" staat komt te vervallen. Het gewijzigde amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A7a. Ik verzoek de leden dit even handmatig te doen. Wij zullen ervoor zorgen dat het hier administratief correct verwerkt wordt, maar gezien de voortgang van de vergadering stel ik voor om het zo te doen. Ik zie dat de Staten zich daarmee kunnen verenigen.

Dit gewijzigde amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A7a.

In stemming komt amendement A7a

De heer **Verhees** (VVD): Voor.

Voorzitter. Het amendement is niet zoveel zeggend, maar als de indieners ermee kunnen leven, kunnen wij voorstemmen.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voor.

Mevrouw **Slegers** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Het is een totaal nietszeggend amendement.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50LUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

Voorzitter. Wij zijn voor de dialoog maar niet voor de regeling. Dus wij stemmen tegen dit amendement.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks, 50PLUS en de OSN voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

In stemming komt amendement A8

De heer **Verhees** (VVD): Voor.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voor.

Mevrouw **Slegers** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

Voorzitter. Het is in ieder geval een verbetering ten opzichte van het vorige stuk.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50LUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

Voorzitter. Wij zijn tegen de regeling an sich, maar wij vinden wel dat burgers in ieder geval niet mee moeten betalen aan de kosten.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat dit amendement met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt Besluit 62/14B

De heer **Verhees** (VVD): Voor.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voor.

Mevrouw **Slegers** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50LUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks, 50PLUS en de OSN voor dit besluit hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

In stemming komt motie M25

De heer **Verhees** (VVD): Voor.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voor.

Mevrouw **Slegers** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Mevrouw **Knoet-Michels** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50LUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks, 50PLUS en de OSN voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

Met ook hier dank aan al degenen die hieraan hard gewerkt hebben, gaan wij nu over naar het laatste voorstel op onze agenda van vandaag.

PS 45/14: Wijziging verordening Waterschappen en Waterschapsreglementen

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voorzitter. Vandaag bespreken wij het voorstel tot wijziging van de reglementen van drie van de vier waterschappen in Brabant. De regering heeft de Waterschapswet de laatste jaren gemoderniseerd. In 2013 is besloten om de waterschapsverkiezingen samen te laten vallen met de verkiezingen van Provinciale Staten in 2015, om zo wat te doen aan de extreem lage opkomst van 24 % in 2008. En ik vertrouw erop dat de komende opkomst aanmerkelijk hoger zal liggen, zodat we verzekerd zijn van een voldoende democratisch gelegitimeerd bestuur. In 2007 is er besloten tot een ruimere marge tussen zetels voor de geborgde categorieën en zetels voor vrije verkiezingen. De marge voor de geborgde zetels is door de regering vastgesteld op 7 tot 9, waarbij Provinciale Staten op grond van de Waterschapswet bevoegd zijn om het exacte aantal per waterschap te bepalen.

Omdat waterschappen belastingen heffen, past van oudsher het adagium van "no taxation without representation", ofwel geen belastingheffing zonder vertegenwoordiging. De geborgde zetels zijn ingesteld om recht te doen aan het aspect betaling en zeggenschap.

De VVD zou het liefst alle geborgde zetels willen afschaffen vanwege het ondemocratische karakter. Het per direct en geheel afschaffen van de geborgde zetels is echter op dit moment niet mogelijk. Het kabinet gaat dat in 2015 bekijken en de wet staat het nu ook niet toe, maar verlaging is wel mogelijk. De laatste jaren is er sprake van een lastenverschuiving in het nadeel van de burgers zo blijkt uit de onderliggende stukken. Daarom is meer invloed voor de burgers, gezien de huidige verhoudingen qua betaling en zeggenschap, heel redelijk. Om die reden kan de fractie van de VVD het voorstel tot aanpassing tot 7 geborgde zetels, het huidige wettelijk minimum, ook steunen.

De provincie heeft dit proces zorgvuldig begeleid. Dit blijkt uit de verslagen van de gesprekken op grond van de artikelen 3 en 4 van de Waterschapswet.

De fractie van de VVD steunt de voorstellen van GS voor waterschappen Aa en Maas en Brabantse Delta. De fractie van de VVD is niet blij met het voorliggende voorstel voor waterschap De Dommel. Het Statenvoorstel bevat voor waterschap De Dommel een aantal inconsistenties. Ik zal toelichten waarom.

Ten eerste: de economische waarde van bedrijven is met 54,31% bij waterschap De Dommel van de drie waterschappen het hoogst. Ten tweede: ook in inwoneraantallen is waterschap De Dommel groter dan de twee andere waterschappen. Ten derde: de capaciteit aan zuiveringen is bij De Dommel hoger dan bij beide andere waterschappen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Op de site van de waterschappen staat dat De Dommel 840.000 ingezetenen heeft en de Brabantse Delta meer dan 800.000. Dan kan dus 805.000 zijn of weet ik veel. Vindt de heer Burger Dirven dat verschil nu zo groot om dit te rechtvaardigen?

De heer **Burger Dirven** (VVD): Ik noem even de feiten.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Maar zo'n klein verschil in het aantal ingezetenen kan toch niet leiden tot een zetel meer?

De heer **Burger Dirven** (VVD): De heer Van der Wel noemt het een verschil, ik noem de feiten. Dat zijn mijn argumenten.

Ten vierde: de twee grootste steden in Brabant met veel industrie, Tilburg en Eindhoven, vallen binnen het gebied van waterschap De Dommel. Uit al deze zaken blijkt dat juist bij waterschap De Dommel de bedrijven terecht recht hebben op een extra zetel.

Voor de drie waterschappen bij elkaar is volgens het plan van GS de einduitslag als volgt: de landbouw levert 2 zetels in, de bedrijven leveren 3 zetels in en de natuurorganisaties leveren nul zetels in. De VVD-fractie vindt het niet rechtvaardig en redelijk dat de natuurorganisaties geen zetels inleveren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Het zal wel weer een feitenbetoog zijn, maar het is lastig als je er een hebt en je mag niets inleveren, want dan kun je ook niets inleveren. Dat is heel duidelijk. Op de wijze zoals de heer Burger Dirven het schetst, lijkt het heel wat maar in de feitelijke situatie is het natuurlijk flauwe kul.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Als je er geen hebt, kun je inderdaad niets inleveren. Dat klopt. Daarom bepleiten wij ook niet dat natuurorganisaties nul zetels hebben. Ik heb zojuist in mijn betoog al aangegeven dat de VVD het liefst geen geborgde zetels heeft. Wij gaan voor het minimum en dat geldt ook voor natuur.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter. Ik wil graag van de heer Burger Dirven weten wat de relevantie is van het optellen van de aantallen afname of toename of wat dan ook van de drie waterschappen samen op te tellen. Elk waterschap heeft immers zijn eigen beheersgebied en moet volgens ons zelfstandig beoordeeld worden en niet in samenhang met het totaal.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Je kunt een benadering hanteren zoals mevrouw Spierings voorstelt. Wij kijken naar het geheel en naar de individuele waterschappen. Voor alle waterschappen worden 7 geborgde zetels voorgesteld. Daarmee zijn wij het eens, maar de onderverdeling zien wij met name bij De Dommel graag anders ingevuld.

De **voorzitter**: Dit is in de commissie uitvoerig besproken. Ik wil een zekere rem zetten op het herhalen van die discussie.

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Burger Dirven, ik begrijp u niet helemaal. U begint uw betoog met de opmerking dat u ervoor bent dat geborgde zetels afgeschaft worden want u bent een democratische partij. Zo ken ik u ook. U bent dan waarschijnlijk ook tegen het principe: wie betaalt, bepaalt?

Wat is er dan de zin van dat u de bestaande geborgde zetels gaat terugrekenen naar economische waarde? U bent ergens tegen en vervolgens laat u er een berekening op los die precies datgene doet waar u op tegen bent. Ik zou het argument kunnen gebruiken dat misschien wel 85% van onze bevolking gebruikmaakt van onze natuur en geniet daarvan, dus moeten het allemaal natuurzetels zijn. U trapt misschien in die val die de geborgde zetels met zich brengen, namelijk dat het een ondemocratische instelling is, maar vervolgens laat u daarop wel een berekening los. Het is het een of het ander.

De heer **Burger Dirven** (VVD): U zegt het correct, mijnheer Heijmans, het liefst zou de VVD geen geborgen zetels hebben. Wij gaan terug naar het wettelijk minimum. Wij willen daarin een zo rechtvaardig mogelijke verdeling maken, o.a. op basis van economische waarden. Het kan inderdaad zo zijn dat 80% van Nederland van onze natuur komt genieten. Ik weet het niet, want ik heb die cijfers niet. Wij moeten ergens onze aanname op baseren.

De heer **Heijmans** (SP): Kunt u enigszins aangeven waarom u dan net de berekening maakt op basis van economische waarden?

De heer **Burger Dirven** (VVD): Omdat dit de keuze is van onze fractie, mijnheer Heijmans.

De heer **Van der Wel** (PvdD): VVD staat voor Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Als u wilt dat het democratisch gebeurt en u wilt die geborgde zetels eigenlijk afschaffen, doet u het meeste recht als u die zetels zo gelijk mogelijk verdeelt: 2-2-3 Of 3-2-2. Het maakt niet uit hoe, maar dan heeft iedereen evenveel stemmen.

De **voorzitter**: De vraag is duidelijk en al meermalen gesteld.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Mijnheer Van der Wel, ik heb zojuist vier punten genoemd om aan te geven hoe wij vinden dat de zetelverdeling zou moeten zijn en waarom er voor waterschap De Dommel drie geborgde zetels zouden moeten zijn. Maar kan ik u niet vertellen. Dat zijn onze afwegingen en onze motiveringen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik begrijp dat er een afweging is...

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, deze discussie is uitvoerig in de commissie aan de orde geweest. Die gaan wij niet overdoen. Ik sta alleen interrupties toe die iets nieuws toevoegen.

De heer **Voeten** (VVD) : Wij gebruiken het economische principe voor de geborgde zetels omdat dit in de wet staat.

De **voorzitter**: Ook dat is eerder gewisseld.

De heer **Burger Dirven** (VVD): De gedeputeerde rechtvaardigde in de commissie ER (Ecologie en Ruimte) de extra zetel voor het Bosschap, want die bezet de natuurzetels, door te zeggen dat waterschap De Dommel veel natuur heeft. Die redenatie volgen wij niet, omdat een aanleiding voor het Statenvoorstel juist is dat de direct gekozen partijen in het waterschap prima in staat zijn om ook op te komen voor de natuurbelangen.

Samenvattend: De VVD is van mening dat bij waterschap De Dommel voor de categorie bedrijven de 3 zetels gehandhaafd dienen te worden. Wij zullen daarvoor een amendement gaan indienen.

De **voorzitter**: Door de leden Burger Dirven en Van Hattem wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 31 oktober 2014 behandelend het Statenvoorstel 45/14 Wijziging verordening waterschappen en Waterschapreglementen, constaterende dat:

- in het Initiatiefvoorstel/Statenvoorstel voor de waterschap Brabantse Delta en waterschap Aa en Maas een verdeling van de geborgde zetels wordt aangehouden van 3 voor landbouw (onbebouwd), 3 voor bedrijven en 1 voor natuur;
 - voor waterschap De Dommel een verdeling wordt aangehouden van 3 voor landbouw (onbebouwd), 2 voor bedrijven en 2 voor natuur;
 - waterschap De Dommel meer inwoners, industrie en economische activiteit heeft dan de andere twee waterschappen,
- overwegende dat:

- het wenselijk is om voor waterschap De Dommel eenzelfde verdeling aan te houden als voor de twee andere waterschappen,
- besluiten dat:

- de onderdelen A en B van artikel I in ontwerpbesluit III 45/14 B als volgt integraal worden gewijzigd:

Artikel I Wijzigingen

Het reglement voor het Waterschap De Dommel 2008 wordt als volgt gewijzigd:

A. Artikel 6 wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel a wordt "22" vervangen door: 23;

2. In onderdeel c wordt "2" vervangen door: 1.

B. Artikel 7, eerste lid komt te luiden:

1. Voor de categorie bedrijven worden door de Kamer van Koophandel 3 vertegenwoordigers benoemd op voordracht van de regionale raad van de regio Zuid."

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A9.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Ik heb een vraagje. De Brabantse Delta heeft aangegeven dat de procedure niet helemaal netjes verlopen is. PS zouden niet met een voorstel moeten komen voordat de procedure van artikel 3 en artikel 4 gevolgd is. Klopt dit?

De bestuurlijke organisatie van de waterschappen is al een hele tijd onderdeel van discussie en ook nu. Er ligt nu een kleine wijziging voor in de samenstelling van het algemeen bestuur, dit terwijl de Tweede Kamer heeft bevonden dat het bestuur van de waterschappen in 2015 fundamenteel moet worden geëvalueerd. Deze evaluatie maakt de wijziging uit dit voorstel voorbarig. Deze voorbarigheid is op zichzelf voor het CDA al genoeg reden om nu niet akkoord te gaan met het voorstel.

Daarnaast meent onze fractie dat het voorstel niet altijd heel logisch en consequent is. Ik geef een voorbeeld. We zeggen dat we de waterschappen verder willen democratiseren, maar als je morgen waterschapsverkiezingen zou houden, zou de opkomst slechts 30% kunnen zijn. De vorige keer was die immers 24%.

We onderbouwen de zetelverdeling met economische waardes voor elk waterschap, behalve als het om de Dommel gaat. Dan doen we dit niet, want in waterschap de Dommel is zoveel natuur en is oppervlakte of natuurwaarde plotseling leidend.

De Brabantse Delta geeft te kennen de zetelverdeling niet aan te willen passen. Wij negeren dat verzoek. Waterschap de Dommel wil graag 8 geborgde zetels behouden. Dat verzoek negeren wij ook. We zeggen dat we meer democratie willen, maar als gekozen vertegenwoordigers van de waterschappen zeggen dat zij dit niet willen en even willen wachten op de evaluatie, dan overrulen wij hen.

Wat het CDA betreft kunnen we als provincie meer rekeninghouden met het poldermodel en kunnen we volgens de mening van de waterschappen beter op de evaluatie wachten. Conclusie. Het voorstel komt te vroeg wat ons betreft en gaat in tegen besluiten en plannen van andere overheden.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voorzitter. De waterschappen behoren tot de oudste instituties van het Nederlands bestel. Er is nog steeds sprake van een functionele democratie. De laatste jaren is er regelmatig gediscussieerd over de toekomst van de waterschappen en de wijze waarop hun bestuursverkiezingen plaatsvinden. Een deel van de provincies pleitte zelfs voor opheffing van de waterschappen. Een andere optie is omvorming van de waterschappen. De Waterschapswet heeft de functionele democratie in stand gelaten, maar bepaalt ook dat met 7 zetels voldoende invulling kan worden gegeven.

Tijd voor verandering! De SP is van mening dat het reglement voor de waterschappen geactualiseerd dient te worden, met als doel meer zetels voor de vrije verkiezingen beschikbaar te stellen. Het is ook noodzakelijk voor de maatschappelijke ontwikkeling waarbij veiligheid, waterkwaliteit en waterkwantiteit in toenemende mate zaken van algemeen belang zullen worden. Wij gaan dan ook akkoord met de wijziging van de verordening Waterschappen en Waterschapsreglementen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Ik ga niet mijn commissie-inbreng en eerder inbrengen in deze Statenzaal herhalen. Een korte toelichting is echter wel op haar plaats. Wat de PVV betreft zouden de waterschappen bestuurlijk gezien ondergebracht kunnen worden bij de provincies. Zolang dat nog niet mogelijk is, moeten wij zoeken naar second-bestoplossingen om er toch voor te kunnen zorgen dat de democratisering geoptimaliseerd wordt. Dat kunnen wij nu doen het aantal geborgde zetels te beperken; dus met minder geborgde zetels meer democratie.

Wij kunnen een heel eind meegaan in het voorstel van GS, zeker wat de waterschappen Brabantse Delta en Aa en Maas betreft. Alleen bij waterschap De Dommel zien wij het punt dat al uitgebreid aan de orde is gesteld door de fractie van de VVD. Daartoe hebben wij dan ook gezamenlijk een amendement ingediend. Wij willen graag de bedrijven op 3 geborgde zetels houden en de natuurorganisaties op 1. Zij hebben immers al genoeg te vertellen via andere kanalen en via gesubsidieerde organisaties. Hun kostje is wel gedekt.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voorzitter. Vanwege de tijd zal ik kort zijn. Ik kan de eerste tien zinnen van de heer Burger Dirven van de fractie van de VVD van harte onderschrijven. Het is ondemocratisch en het is goed dat het aantal zo laag mogelijk is. Het zijn er dus 7. Daarna maakt de heer Burger Dirven volgens mij een denkfout door te stellen dat wij nu gaan besluiten dat het er 7 worden. Nee, wij hebben op 11 april al besloten dat het er 7 zouden zijn. Een meerderheid in deze Staten heeft dat gezegd. Nu spreken wij over de verdeling. Op basis van de Waterschapswet is het zo dat het college in overleg gaat

met de waterschappen – het zogenaamde artikel 3 en artikel 4-overleg – en dan hoop je als rasechte democraat dat partijen het eens worden over de verdeling. Dan zie je echter dat het democratisch besef bij de waterschappen niet heel groot is. Zij hebben alle drie de gedeputeerde geadviseerd om het besluit dat wij hier genomen hebben naast zich neer te leggen en gewoon iets anders te doen. Dat zegt iets over democratisch besef. Gelukkig heeft de gedeputeerde dat niet gedaan en komt hij, omdat De Dommel de knoop niet zelf kon doorhakken en wel erg veel belang hechtte aan de natuur – want die is bij De Dommel nadrukkelijk groter dan bij de andere twee – met het voorstel 3-3-1 voor alle drie de waterschappen. Wij ondersteunen dat van harte, voorzitter.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter! Wij kunnen kort zijn over het voorstel tot wijziging van de reglementen van de waterschappen. D66 is voorstander van directe democratie en dus van terugbrengen van het aantal geborgde zetels naar het wettelijk minimum. We zouden liever verdergaan, maar dat gaat onze bevoegdheid als Provinciale Staten te buiten. Kortom wij zijn blij met dit voorstel en zullen voorstemmen.

De **voorzitter**: Ik vraag nu aandacht voor mevrouw Roijackers en meer in het bijzonder voor het feit dat zij nu na de twee pre-aidenspeeches haar echte aidenspeech houdt. Alle goede dingen in drieën!

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voorzitter. Mijn aidenspeech gaat over een zeer belangrijk onderwerp. Daar ben ik echt heel blij om.

Voor ons ligt een goed voorstel, waar de waterschappen en de democratie mee gebaat zijn. Waterschappen gaan over zaken die zo belangrijk zijn voor Brabant; over schoon, veilig, voldoende en gezond. Doen ze dat naar behoren? Dat kunnen wij maar beperkt bepalen en controleren omdat de waterschappen maar ten dele democratisch te noemen zijn. Daarom zijn we blij met het initiatief van de PvdA om het aantal geborgde zetels in de Brabantse waterschappen te verminderen. Wij zijn dus ook heel blij met het voorliggende voorstel van GS. Minder geborgd betekent meer burgers en buitenlui in de waterschappen. Daarmee zetten wij de ramen verder open en dat is nodig.

Betaling en zeggenschap worden vaak genoemd in relatie tot de waterschapbesturen, zojuist nog door de VVD. In onze ogen blijft daarbij vaak onderbelicht dat de Brabantse burgers voor de waterschappen de meeste financiën opbrengen. Zij doen dat op twee manieren, direct via de waterschapsbelasting maar ook indirect via de gemeentelijke ozb (onroerendezaakbelasting). Ik kom daar zo nog op terug.

Met minder dan een derde van de algemeen bestuurszetels weten de geborgden de helft van de dagelijks bestuurszetels in Brabant te bezetten. De "geborgde blokken" – bedrijfsgebouwd en ongebouwd – vormen een gezamenlijk blok tegenover de democratisch verkozen en dus wat meer versnipperde zetels, kijk maar hier. Jammer als je wat anders wilt dan dat blok, bijvoorbeeld een echt werk maken van de belabberde Brabantse waterkwaliteit. Ons water heeft om allerlei redenen veel te veel fosfaat en nitraat waardoor planten en diersoorten verdwijnen. Wij hebben veel last van verdroging. De kwaliteit van ons oppervlaktewater wordt bovendien bedreigd door allerlei nieuwe zaken, zoals resistente bacteriën, hormonen, synthetische drugs en nieuwe bestrijdingsmiddelen. Hier is een aanpak nodig van provincie en waterschapsbesturen. Het belang van water voor de landbouw is evident, maar binnen de waterschapsbesturen weegt de "landbouwstem" nu wel heel zwaar. De geborgde categorie ongebouwd wordt gezien als de landbouwzetels, terwijl gemeenten als eigenaar van wegen, viaducten, parken en sportvelden daar ook toe zouden moeten behoren. Hun financiële bijdrage, die zij via de belastingen innen bij hun inwoners, is forser dan hun geborgden representatie. Gemeenten maken bovendien een belangrijk onderdeel uit van het watersysteem met al hun bossen, groenvoorzieningen, verbindingzones en bergingsvijvers.

Voorzitter, dames en heren. Het voorliggende stuk luidt een verandering in. Laten wij deze gelegenheid te baat nemen om ten minste voor een deel een einde te maken aan een ondoorzichtige en ondemocratische situatie binnen de besturen van de Brabantse waterschappen. Laten we vooruitlopend op de landelijke evaluatie in Brabant alvast de afslag nemen naar een meer democratische, transparante en evenwichtige vertegenwoordiging binnen die belangrijke waterschapsbesturen.

Los van de speech die ik heb voorbereid, wil ik het college van GS complimenteren met de bestuurlijke visie en met de visie die spreekt uit die tweede zetel voor natuur bij waterschap De Dommel. Dank u wel.

De voorzitter overhandigt mevrouw Roijackers een bos bloemen.

(applaus)

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter. Ik heb niet veel toe te voegen. Het is een prima stuk. Ik steun het amendement van de VVD en wij zien wel hoe dat afloopt.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel ziet af van het woord.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter. Dit voorstel komt niet zozeer vanuit het college maar is in opdracht van uw Staten gemaakt naar aanleiding van een initiatiefvoorstel.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Fouten kunnen gemaakt worden. Dat is ook de reden van mijn interruptie. Ik heb in mijn inbreng gesproken over de verdeling 3-3-1. Dat geldt inderdaad voor twee waterschappen, maar niet voor De Dommel, Daar is het 3-2-2.

De **voorzitter**: Dat is dus gecorrigeerd, waarvan akte!

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Wij hebben naar aanleiding van deze opdracht de zogenaamde artikel 3 en 4 gesprekken gevoerd. De opdracht was om de geborgde zetels terug te brengen naar zeven. Er was ook duidelijk aangegeven hoe de verdeling moest zijn bij Aa, Maas en Delta en voor De Dommel lieten de Staten het als het ware over aan het college. Wij hebben de gesprekken gevoerd met de waterschappen. De conclusie was dat voor De Dommel de beste verhouding zou zijn 3-2-2. Dat is niet te herleiden uit de economisch waarde. Dat is sowieso niet het geval. Bij geen van de drie waterschappen komt de economische waarde van natuur uit boven 1.01. Op zeven zetels red je het daar bij verkiezingen niet mee. Dit geeft aan dat ook bij de eerste twee waterschappen ruimer is gekeken dan alleen naar de economische waarde. Er is ook gekeken naar de waarde van natuur, naar de opdracht van een waterschap in het kader van natuur: de ingrepen die het pleegt in de natuur. Dat is bij De Dommel nu eenmaal een stuk groter, vandaar dat wij tot deze verdeling zijn gekomen.

De heer Kuijken vroeg naar de procedure die volgens het Waterschap Brabantse Delta niet correct is verlopen. Eerlijk gezegd zou ik het niet weten. Als dit wijzigingsvoorstel vandaag wordt aangenomen, is het in kannen en kruiken. Ik geloof niet dat procedurefouten achteraf roet in het eten zouden kunnen strooien.

Dan kom ik bij het amendement. Ondanks dat het college geen gepassioneerde opvatting heeft over de geborgde zetels hebben wij niet voor niets het voorstel op deze manier gedaan. De verdeling bij De Dommel is voortgekomen uit de artikel 3 en 4 gesprekken. Wij willen die verdeling handhaven en ontraden daarom amendement A9.

De **voorzitter**: Ik kijk even rond of er behoefte is aan een korte tweede termijn. Ik geef u de mogelijkheid om dat vanaf uw plaats te doen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Wij willen graag een korte schorsing.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voorzitter. De aard en omvang van het economisch belang van de categorie bepalen het aantal zetels. Ik zou graag van de gedeputeerde weten waarom hij in dit voorstel daarvan afwijkt. Nogmaals, wettelijk bepalen aard en omvang van het economisch belang van de categorie het aantal zetels. Zo is het gewoon geregeld.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. De hamvraag is nu: moeten wij natuur een zetel afnemen of bedrijven? Dit moeten beoordelen op basis van een onderbouwing en die onderbouwing halen wij het liefst uit de evaluatie van 2015. Nu is het een mix van economische onderbouwing, oppervlakte en de waarde die wij natuur toedichten. De gedeputeerde zei in de commissie dat het ook een beetje een gevoelskwestie is. Zonder een gedegen onderbouwing laten wij ons niet uit over een voorkeur voor natuur of bedrijven. Zonder die onderbouwing sturen wij geen zetel naar groen of grijs.

De heer **Burger Dirven** (VVD) Die onderbouwing is er. Dat zijn de economische waarden.

De heer **Kuijken** (CDA): Dat is de onderbouwing volgens de VVD. Het feit alleen al dat De Dommel op dit moment twee zetels heeft, geeft aan dat er blijkbaar ook andere factoren mee kunnen spelen. Laten wij dat goed evalueren. Dan kunnen wij in 2015 op basis daarvan kijken wat wij doen met die geborgde zetels.

De **voorzitter**: Volgens mij is dit een herhaling van een discussie, althans ik herken die feilloos. Ik stel voor dat de heer Kuijken voortgaat of afrondt.

De heer **Kuijken** (CDA): Zonder die onderbouwing gaan wij in deze zaal niet de zetelverdeling van een ander bestuursorgaan politiseren.

De heer **Van Hattem** (PVV): De fractie van de het CDA zei dat de Brabantse Delta geen artikel 3 en 4 overleg had gehad, maar in de stukken staat dat op 9 mei 2014 een artikel 3 overleg heeft plaatsgevonden met de Brabantse Delta en op 14 mei 2014 het artikel 4 overleg. Zij hebben ons zelf het verslag daarvan toegestuurd. Ik begrijp niet waar dit misverstand vandaan komt.

De **voorzitter**: Als de heer Van Hattem een vraag heeft aan de heer Kuijken kan die antwoorden aan de interruptiemicrofoon. Graag kort.

De heer **Kuijken** (CDA): Het gaat om de volgorde. Men stelt dat toen GS aan tafel schoven, dit voorstel van PS al een beetje bepaald was. Men vond dat GS blanco het gesprek aan hadden moeten aan. Zo heb ik het geïnterpreteerd.

De **voorzitter**: Ik stel voor de gedeputeerde te vragen daarover straks opheldering te geven. Het lijkt mij helder traceerbaar.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter. Wij willen kort benadrukken dat het economisch belang van natuur niet zo gemakkelijk in geld is uit te drukken, dat natuur effecten heeft op gezondheid van mensen, op recreatie en daarmee ook weer op economie en vestigingsklimaat. Dus om zomaar te zeggen dat dit 1% is, wij vragen ons af of dit makkelijk te onderbouwen is.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voorzitter. Ik heb een vraag aan de VVD. Stel dat het amendement niet wordt aangenomen, wat besluit de VVD dan?

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Voorzitter. Ik heb de vraag gehoord. Ik geloof niet dat wij antwoord hoeven te geven op dit moment.

De **voorzitter**: Het blijft een verrassing.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Er hebben wel degelijk artikel 3 en 4 overleggen plaatsgevonden met alle drie de waterschappen. Ik begrijp eerlijk gezegd niet goed waar het probleem van de Brabantse Delta zit. Wat het probleem ook is, ik denk niet dat dit besluitvorming hier in de weg staat.

Er zijn veel opmerkingen gemaakt over De Dommel en de 1%. De wet zegt dat er minstens één zetel per categorie gegeven moet worden. Als je alleen kijkt naar de economische waarde zoals die is gedefinieerd, namelijk: De financiële bijdrage die een categorie levert aan het waterschap, kom je voor natuur op 1%. Bij zeven zetels zit je dan op 0,07 zetels. Afgerond is dat bij lange na nog geen zetel. De wetgever zelf heeft ook begrepen dat economische waarde alleen nooit voldoende kan zijn om tot een verdeling te komen.

Wij hebben meegewogen dat bij de vorige vaststelling en verdeling van het aantal geborgde zetels bij De Dommel al twee zetels voor natuur zijn gegeven. Dat is niet voor niets gebeurd. Dat was toen al een afwijking ten opzichte van de twee andere waterschappen vanwege het enorme aandeel natuur in het stroomgebied van De Dommel.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Het hoeft niet zo te zijn dat wat in het verleden gedaan is, nu ook gedaan moeten worden. Het is toen een beslissing geweest op grond van onjuiste juridische argumenten. Dan zouden wij dit nu moeten corrigeren. De gedeputeerde heeft exact aangegeven hoe de economische waarde bepaald wordt.

De **voorzitter**: Ik merk dat hier allerlei kennis wordt verondersteld die wij nu niet paraat hebben in dit debat. Dat is wat lastig.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Er verandert in de tweede termijn niet zo heel veel, voorzitter, wij blijven het amendement ontraden.

De heer **Van Hattem** (PVV): Er is destijds vastgesteld dat er 2 zetels naar natuur gaan, maar een duidelijke wettelijke grondslag voor die tweede zetel is er niet. De gedeputeerde zegt dat daar sprake is van een grote natuuropgave. Dat is leuk en aardig maar voor die natuuropgave kijkt het waterschap ondertussen wel naar de provincie voor een derde bestuursovereenkomst om geld te kunnen krijgen om die natuuropgaven te realiseren. Dan zouden wij ons niet mogen bemoeien met hun bestuurlijke inrichting terwijl zij wel het geld ontvangen. Ik vind dat een vreemde gang van zaken.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): De heer Van Hattem haalt nu dingen door elkaar die niets met elkaar te maken hebben. De bestuursovereenkomst tussen provincie en het waterschap en straks met veel partners is

bedoeld om te kijken waar wij gezamenlijke belangen hebben en werk met werk kunnen maken. Het is niet zo dat wij het werk van het waterschap financieren. Integendeel, als er sprake is van gezamenlijke belangen, kijken wij of wij allebei geld kunnen storten in een project om ervoor kunnen zorgen dat het beter, sneller, goedkoper en efficiënter kan.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dat zijn doorgaans weer wel de natuurprojecten, dan komen wij eigenlijk weer bij hetzelfde uit.

De **voorzitter**: Die indruk had ik ook al.

De heer **Burger Dirven** (VVD): De heer Van Hattem van de PVV haalt inderdaad een aantal zaken door elkaar. Het gaat mij er nog steeds om dat de gedeputeerde niet goed heeft verklaard waarom hij in dit specifieke geval afwijkt van de economische waardebeoordeling en van een zetel naar twee zetels gaat.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Volgens mij verklaar ik nu voor de derde keer dat dit is gedaan op basis van de artikel 3 en 4 gesprekken die gevoerd zijn met Waterschap De Dommel. De wet stelt weliswaar dat de verdeling gebaseerd dient te worden op economische waarden, maar de definitie daarvan is niet zo gegeven dat u niet de vrijheid heeft om aan De Dommel op basis van natuur twee zetels toe te kennen. Dat is ook eerder al gebeurd en er is geen rechter die er een stokje voor gestoken heeft. Ik concludeer dat het afwijken van een rigide verdeling op basis van economische waarden zoals de heer Burger Dirven die interpreteert, niet is wat de wet bedoelt. Wij mogen gerust afwijken.

De heer **Van Hattem** (PVV): Er mag afgeweken worden, dat is prima, maar dan kunnen wij evengoed naar één zetel gaan.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Nee, want de wet is wel heel duidelijk dat er in het geborgde bestuur minimaal één zetel moet zijn voor elke categorie.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dat zeg ik ook. Er is geen wettelijke eis dat wij 2 zetels moeten aanhouden, wij kunnen terug naar één zetel.

De **voorzitter**: Dat is een theoretische mogelijkheid. De argumenten zijn gewisseld en wij zijn toe aan een afronding.

Voordat wij tot de stemming overgaan, merk ik op dat er drie besluiten zijn die ik apart in stemming zal brengen. Amendement A9 ziet op besluit III. D Wij stemmen eerst over besluit I, dan besluit II, dan amendement A9 en tot slot besluit III.

In stemming komt Besluit PS I 45/14B, Waterschap Aa en Maas

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Voorzitter. Wij zijn voor behoud van de geborgde zetels in de huidige vorm tot aan de evaluatie in 2015. Gezien de discussie vandaag is deze evaluatie hard nodig en laat de discussie vooral plaatsvinden in de Tweede Kamer. Daar hoort zij thuis.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voor.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de SP, de PVV, de PvdA, D66, GroenLinks, 50PLUS, de PvdD en de OSN voor dit besluit hebben gestemd en die van de fractie van het CDA ertegen, zodat het is aangenomen.

In stemming komt Besluit PS II 45/14B, Waterschap Brabantse Delta

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Wij zijn tegen met dezelfde stemverklaring als bij besluit I.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voor.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de SP, de PVV, de PvdA, D66, GroenLinks, 50PLUS, de PvdD en de OSN voor dit besluit hebben gestemd en die van de fractie van het CDA ertegen, zodat het is aangenomen.

In stemming komt amendement A9

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Tegen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Spierings** (D66): Tegen.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks, PvdD en de OSN tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is verworpen.

In stemming komt Besluit PS III 45/14B, Waterschap De Dommel

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Voorzitter. Wij stemmen tegen met dezelfde stemverklaring als bij besluit I.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Wij vinden het onwenselijk dat er twee zetels naar natuur gaan, derhalve stemmen wij tegen.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voor.

Mevrouw **Roijackers** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks, 50PLUS, de PvdD en de OSN voor dit besluit hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat het is aangenomen.

Ook hier danken wij iedereen die hard aan deze voorstellen gewerkt heeft.

Sluiting van de vergadering

De **voorzitter**: Staat u mij toe nog een paar opmerkingen te maken bij de sluiting van de vergadering. Ik had u nog iets in het vooruitzicht gesteld. U weet dat het vandaag een historische vergadering is, althans dat wij veel aandacht hebben besteed aan de historie van onze provincie. Ik zou mij de opmerking willen verstouten dat wij vanochtend begonnen zijn met inzichten over geborgde zetels en dat wij de dag er ook mee sluiten.

Uiteraard nodigen wij u aan het einde van deze vergadering uit voor het bekende drankje beneden in de hal, maar ik heb u beloofd dat er ook nog iets extra's is. U hebt de collegeleden achter de tafel gezien met dassen in verschillende kleuren. Dat is niet omdat wij enige ambitie nastreven in termen van Brabants next top model, maar wij wilden wel laten zien waar u straks uit kunt kiezen. Gedeputeerde Van Haaften laat nu een tasje zien. Het is in beginsel de bedoeling dat de heren voor een stropdas kiezen, maar je weet nooit. De heren hebben de keuze uit een das. Wij laten hem om de beurt zien. Collega Van den Hout showt rood, collega De Boer heeft de blauwe, collega Van Heugten een licht blauwe, en de commissaris Brabant een met de Brabantse vlag erop.

De voorzitter sluit om 19.56 uur de vergadering.